

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RE'FET MEHMED 'AZİZ'İN HAYATI,
EDEBİ KİŞİLİĞİ,
ESERLERİ ve DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Nuri KARDAŞ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YORULMAZ

HAZİRAN – 2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**RE'FET MEHMED 'AZİZ'İN HAYATI,
EDEBİ KİŞİLİĞİ,
ESERLERİ ve DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mehmet Nuri KARDAŞ

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

Bu tez 04/06/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Kabul

Red

Düzeltme

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mehmet Nuri KARDAŞ

04.06.2008

ÖNSÖZ

18. Asır, Türk dünyasının en büyük gücü Osmanlı'nın gerileme devridir. Karlofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmaya ve çökmeye doğru gidişi hızlanmış, artık Osmanlı büyük güç olmaktan çıkmıştır. 18. asır, tarihi açıdan içte isyanlar, karışıklıklar ve ekonomik sorunların yaşandığı, dışta ise savaşlarla birlikte gelen toprak kayıplarının hüküm sürdüğü bir asırdır. Bu asırda Batı ile ilişki artmış ve Batı çeşitli alanlarda Osmanlı üzerindeki etkisini, ağırlığını koyarak göstermeye başlamıştır.

Bu olumsuz gelişmelere rağmen Divan Edebiyatı bu asırda alışagelmış düzenini korur. Şairler eski ustaların yolunda başarılı eserler verme amacını gütmekle birlikte Nedim ve Şeyh Gâlib dışında kalan şairler edebiyata yeni bir ses getirememiştir. Mahallileşmenin etkisiyle mahalli konular ve günlük yaşayış edebiyata daha çok girmiştir.

Re'fet Mehmed Aziz de böyle bir atmosferde dünyaya gelmiştir. Bu asır, edebi açıdan hemen hemen bütün şairlerin birbirinden etkilendiği, birbirini etkilediği bir asırdır. Re'fet de mahalli cereyandan ve dönemin usta şairlerinden etkilenen ve eserlerini bu etkinin tesiriyle ustaca şekillendiren bir şairdir. Günümüze kadar şair Re'fet ve divanı hakkında herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum bizde, şairi ve eserlerini tanıtmaya gereksinimi uyandırmıştır. Uzun süren araştırmalarımız neticesinde tozlu raflarda tanınmayı bekleyen şair ve devlet adamlarımızdan birini ilim dünyasına tanıtmaya imkanını yakalamış olmanın tatlı heyecanı içerisindeyiz.

Bu çalışmamızla şairin hayatı, aile çevresi, edebi kişiliği ve eserlerini tanıtmaya çalıştık, dîvânının tenkitli metnini yaptık.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Girişte 18.asır Osmanlı'nın siyasi ve sosyal yapısı, divan edebiyatının bu asırdaki durumu, çalışmamızın konusu ve önemi hakkında bilgiler

verdik. Birinci bölümde şairin hayatı, aile çevresi, edebi kişiliği ve eserlerini verdik, ikinci bölümde Re'fet'in divanının tenkitli metninde izlenen yol, nüshaların tanıtımı transkripsiyon sistemi ve metnin tespiti ile ilgili açıklamalara, üçüncü ve son bölümde de divanının tenkitli metnine yer verdik.

Bu çalışmada benden her türlü desteklerini esirgemeyen kıymetli danışman hocam sayın Yrd.Doç.Dr. Hüseyin YORULMAZ'a, yurt dışında mesleğini icra etmekte olan Yrd.Doç.Dr. Nuran ALTUNER'e, değerli hocam sayın Doç.Dr. Bayram Ali KAYA'ya, sıkılmadan, yorulmadan bana moral veren, beni motive eden ağabeyim Okt. Abdulaziz KARDAŞ'a ve aileme şükranlarımı arz ederim.

Mehmet Nuri KARDAŞ

04.06.2008

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
ÖZET.....	iv
SUMMARY	v
GİRİŞ1
BÖLÜM 1: RE'FET MEHMET 'AZİZ'İN HAYATI, AİLE ÇEVRESİ, ESERLERİ EDEBİ KİŞİLİĞİ	7
1.1. Hayatı (Doğumu, Eğitimi, Görevleri, Ölümü).....	7
1.2. Aile Çevresi.....	9
1.3. Edebi Kişiliği	10
1.4. Etkilendiği Şairler	13
1.5. Eserleri	17
1.5.1. Divan.....	17
BÖLÜM 2: TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOLLAR	
2.1 Nüshaların Tanıtılması	22
2.1.1 . Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümü No: 755	22
2.1.2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü No:5489.....	23
2.2 Tenkitli Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Yol	24
2.3. Transkripsiyon Sistemi ve Metnin Tespiti İle İlgili Açıklamalar	24
2.3.1 . Transkripsiyon Sistemi	25
2.3.2. Karşılaştırmada Dikkat Edilen Hususlar.....	26

BÖLÜM 3: DÎVÂNIN TENKİTLİ METNİ

3.1 Dibâce	29
3.2 Kasîdeler	32
3.3 Mesnevîyyât.....	110
3.4 İbtidâ-i Târîh	137
3.5 Tahmîsât.....	182
3.6 Gazeliyyât I.....	187
3.7 Müstezâd	213
3.8 Matla'	214
3.9 Rubâ'îyyât.....	217
3.10 Ebyât	218
3.11 Mukatta'ât	220
3.12 Müfredât.....	233
3.13 Gazeliyyât II.....	243
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	359
KAYNAKLAR.....	363
ÖZGEÇMİŞ.....	366

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
b.	: Beyit
bkz.	: Bakınız
G.	: Gazel
K.	: Kaside
N.	: Na't
M.	: Müfred
Mes.	: Mesnevi
Kıt.	: Kıt'a
T.	: Tarih
İ.	: Re'fet Divanının İstanbul Üniversitesi Nüshası
S.	: Re'fet Divanının Süleymaniye Nüshası
s.	: Sayfa
TDYK.	: Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu
c.	: cilt
Tah.	: Tahmis
Mat.	: Matla
R.	: Rubai
Re'fet	: Vasıkzâde Re'fet Mehmed Aziz
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
H.z.	: Hazret-i
Tas.	: Tasavvuf

Tezin Başlığı: Re'fet Mehmed Aziz Divanı Tenkitli Metni	
Tezin Yazarı: Mehmet Nuri KARDAŞ	Danışman: Yrd.Doç.Dr.Hüseyin YORULMAZ
Kabul Tarihi: 04.06.2008	Sayfa Sayısı: 5(ön kısım) + 366 (tez)
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı	Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı
<p>Çalışmamız 18.asırda İstanbul'da doğup büyüyen Re'fet Mehmed Aziz'in hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve dîvânının tenkitli metninden oluşmaktadır. Şairin eserlerini hangi akımlar tesirinde kalarak verdiğini, şiirlerinden hareketle vermeye çalıştık. Hayatı ile ilgili bilgiler edinerek bunları aktarmaya aktardık.</p> <p>Dîvânının tenkitli metninde, araştırmalarımız neticesinde ulaştığımız iki nüshasından yararlandık. Bunlardan birincisi şairin kendi dest-i hattıyla telif ettiği Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi 755 numaralı nüshasıdır. Bu nüsha 91 varaktan oluşmaktadır. Orijinal olması ve daha hacimli olması nedeniyle tenkitte bu nüshayı baz aldık.</p> <p>Eserin tespit ettiğimiz ikinci nüshası ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde 5489 numarayla kayıtlı olan nüshadır. Bu nüsha diğer nüshaya göre eksiktir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Divân Edebiyatı, Tenkitli Metin, İstanbul, Re'fet Mehmed Aziz.	

Sakarya University Insitute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The edisyoncritic of Re'fet Mehmet Aziz's Divan	
Author: Mehmet Nuri KARDAŞ	Supervisor: Assist.Prof.Dr.Hüseyin YORULMAZ
Date: 04.06.2008	Nu.of pages: 5(pre text)+366 (main body)
Department: Turkish Language and Litterature	Subfield: Old Turkish Litterature
<p>In this study we wanted to introduce Re'fet who was a poet of old Turkish Litterature. He lived in İstanbul in the middle of 18.century. He has a dîvân. There is two copy of his divan in Turkey. One of these copy which is in the part of Reşid Efendi with 755 number in Süleymaniye is written by Re'fet Mehmet Aziz. The other copy is in the library of İstanbul University. There is no information about the person who wrote this second copy. In our study we checked both Süleymaniye copy and İstanbul University copy. The hand writing copy that we called Süleymaniye is perfect but the other copy isn't as perfect as Süleymaniye.</p> <p>As far as we learnt our poet Re'fet Mehmed Aziz had been affected by Nedim; we researched, Nedim's influence at Re'fet Mehmed Aziz's poet style.We traid to explain this affect before starting to compare the copies of Re'fet's divan.</p>	
Keywords: Divan Litterature, Re'fet Mehmet Aziz, The text of edisyoncritic, İstanbul	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Ana hatlarıyla çalışmamızın konusunu 18. asır önemli şairlerinden Re'fet Mehmed Aziz'in divanının, araştırmalarımız neticesinde ulaştığımız Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümünde 755 numarayla kayıtlı nüshası ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5489 numarayla kayıtlı nüshasının tenkitli metnini yapmak oluşturur. Üzeyir Aslan Bey şairimizin divanında bulunan Hülle-nâme Mesnevisi'ni bir makalesine konu yapmıştır. Bu çalışma dışında Re'fet hakkında herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle divanın tenkitli metnine geçmeden önce şair Re'fet'in hayatı, ailesi, yaşadığı asır, sanat anlayışı hakkında bilgiler verme ihtiyacı hissettik.

Çalışmanın Önemi

Eski Türk Edebiyatı, 14.asırda Hoca Dehani ile ilk temeli atılan, zamanla sanat ve edebiyata kıymet veren Osmanlı Padişahları ve aydınlarının desteğini alan, bu sayede hızla gelişen, 19.asrın ikinci yarısına kadar Osmanlı Devleti'nin vazgeçilmez değerleri arasında yer alan, Tanzimatla beraber yerini Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına bırakan; fakat günümüze kadar bu edebiyatı etkileyen besleyen ve bundan sonra da besleyecek olan bir edebiyattır. Bu Edebiyatın teşekkül etmesinde sayıları kesin olarak bilinmemekle birlikte azımsanmayacak büyüklükte bir şair ordusunu teşkil eden divan şairleri önemli roller üstlenmişlerdir.

Re'fet de 18. asırda bu alanın üstadları kabul edilen Nedim ile Şeyh Galib arasında yaşamış, divan şiiri geleneğini sürdürmüş, verdiği şiirlerle ve bu şiirlerini topladığı divanıyla bu edebiyata hizmet etmiş başarılı bir divan şairidir. Bu şairin divanı

üzerine herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması ve alan araştırmacılarının böyle bir eserden bî-haber olması, bu eseri tanıtmak adına çalışmamızı önemli kılmaktadır. Gün ışığına çalışmamızla çıkacak olan divanın, şairinin dest-i hattıyla yazıldığına dair bilgilerin olması önem arzeden diğer bir husustur. Hülâsa Eski Türk Edebiyatı alanına ve bu alana gönül veren araştırmacılara katkı niteliğinde bilgiler içermesi açısından çalışmamız ehemmiyet arz etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmamızda ana amacımız divan şairimiz Re'fet'in divanını transkribe etmek, divanın tespit ettiğimiz iki nüshasının tenkitli metnini yapmak, şairin divanından ve araştırmamız neticesinde elde ettiğimiz bilgiler ışığında şairin yaşadığı dönem, hayatı ve sanat anlayışı hakkında bilgiler vermek, bu sayede 18. asır divan edebiyatına bir nebze olsun katkı sağlamaktır.

Türk Edebiyatının temelini oluşturan Divan Edebiyatı içerisinde, zaman dilimi olarak 18.asır önemli bir dönüm noktasıdır. Bu asır Türk Edebiyatı hakkında günümüze kadar önemli çalışmalar yapılmıştır.

Re'fet'in hayatı, eserleri şiir dünyası hakkında bilgiler verip divanının tenkitli metnine geçmeden önce onun yetiştiği dönemin tarihî edebi ve sosyokültürel durumuna ana hatlarıyla Osman Horata'nın dönem hakkındaki aydınlatıcı bilgileri ışığında göz atmak yerinde olacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Şairin hayatı, edebi kişiliği, aile çevresi ve eserleri hakkında bilgiler edinebilmek için uzun soluklu bir çalışma içersine girdik, şair hakkında çok az kaynakta, sınırlı bilgiler bulabildik. Bu yüzden şair hakkında bilgiler verirken yer yer şairin divanından faydalandık.

Divanın İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan nüshasını ile İstanbul Üniversitesinde bulunan nüshayı temin ettik. Eserin yazıldığı asrın dil ve edebiyat özellikleri hakkında bilgiler edinerek bu bilgiler ışığında eserin transkripsiyonunu yaptık. Tarnskripsiyonlu metin üzerinde eserin temin ettiğimiz nüshalarını karşılaştırdık, kayda değer farklılıkları tespit edip bunları aparatta gösterdik. Eserde geçen ayet, hadis ve Arapça-Farsça deyimlerin anlamlarını aparatta verdik. Tenkitli metin bölümünü hazırlamada Osman Hoarata'nın Esrar Dede Divanı'nı baz aldık.

Dönemin Siyasi ve Sosyo-Kültürel Yapısı:

Bir duraklama devri olmakla birlikte İmparatorluğun ihtişamını yine de koruduğu 17. asırdan sonra; 18.asır Osmanlı Devleti için tükenişin başladığı bir asır olarak kabul edilir. İmparatorluk bu devirde bir taraftan birbiri ardınca gelen savaşlar ve yenilgiler, bir taraftan da iç karışıklıklar ve ekonomik sıkıntılarla ciddi sarsıntılar geçirir ve ilk defa barış yapmaya zorlanan taraf durumuna düşer. Asrın başında imzalanan Karlofça Antlaşması, savunmaya geçişin bir göstergesi gibidir. Bundan sonra devlet erkanının gündemini, Batıyı tanımak ve reformlar yapmak oluşturur. III. Ahmet (1703-1730) ve onun sanata meraklı, yenilikçi veziri İbrahim Paşa, Avrupa'ya elçiler göndererek onların askeri güçleri hakkında bilgi edinmeye çalışır (Horata,1998, 1).

Bu çerçevede Nizam-ı Cedid adıyla yeni bir ordunun kurulması çalışmaları, donanmanın güçlendirilmesi, Avrupayla daha sağlıklı ilişki kurabilmek için gönderilen elçilerin sürekli orada bulundurulması, daha önce kapatılan basım evlerinin yeniden açılması gibi ardı ardına adımlar atılır(Mengi, 2004, 205).

Bu reform çabaları, karşı baskılara rağmen I. Mahmut (1730-1754) I. Abdulhamit (1754-1789), III.Selim (1789-1808) gibi yenilikçi padişahlar, Koca Ragıp Paşa (ö.1763), Hamit Paşa gibi vezirler tarafından devam ettirilmeye çalışılır; fakat askeri

ve idâri alanlardaki yenileştirme çabalarından istenilen sonuçlar alınamaz. Asrın sonuna gelindiğinde ise Avusturya, İran, ve Ruslarla yapılan savaşlara Fransa'nın da katılması, İmparatorluğun tükenişine doğru gidişini daha da hızlandırır.

Askerî ve siyâsi alandaki bütün bu olumsuzlıklara rağmen kültürel hayattaki canlılığın ise devam ettiği görülmektedir (Horata, 1998, 2).

Asrın başında tahta çıkan III. Ahmet ve veziri İbrahim Paşa, Pasarofça Antlaşması'nın (1718) getirdiği huzur ve sükûn ortamında, bir eğlence, kültür ve mimar hareketi başlatırlar. Bunun için Fransa'daki bir saray model alınarak, kağıthanede Sadâbad sarayı yaptırılır. Birer eğlence merkezi olan Boğaziçi ve Haliç çevresi, Padişah yakınları ve yönetim kesiminin yerleşim birimleri haline getirilir. Bir taraftan da çeşme , medrese ve kütüphanelerle halkın gezebileceği mesire yerleri yaptırılır. Lâle yetiştirmek bir tutku haline gelir. Yazları lâle, kışları ise helva sohbetleri ile tam bir zevk ve sefa dönemi yaşanır. Şairler, saraydaki eğlencelerin müdavimi olurlar ve dönemin eğlence hayatını şiirleri ile canlı bir şekilde dile getirirler. Genellikle bir savurganlık dönemi olarak bilinen bu devirde İbrâhim Müteferrika tarafından matbaa kurularak, Arapça Farsça bir çok eser bastırılır. On iki yıl süren ve sonradan Lâle Devri olarak adlandırılan bu dönem, İstanbul'a tarihinde görülmedik bir vahşet yaşatan Patrona Halil İsyanıyla sona erer(Horata, 1998, 2).

I. Mahmut döneminde de Lâle Devri'ndeki kültürel gelişme devam eder. Onun yerine geçen III. Osman (1754-1757) ve III. Mustafa'nın (1757- 1774) tutarsız hükümdarlık dönemlerinden sonra tahta çıkan III. Selim, Batı kültürüne açılmayı devam ettirir. Aynı zamanda iyi bir şair ve bestekar olan padişahın, kendilerine Hacı Bektaş-ı Veli'yi pîr olarak tanıyan yeniçerileri zayıflatarak Bektaşiliğin yerine

Mevleviliği ikâme ettirmeye çalışması 15.asırdan beri batınî tarikatlara Osmanlı Devleti tarafından kollanan bu tarikatın, kültür hayatındaki etkinliğini daha da artırır.

Divan Edebiyatı ise, bu asırda da önceki asrın devamı olarak gelişmesini devam ettirir. Bu asırda pek çok şair yetişmekle ve her türde eser verilmekle birlikte; sadece asrın başında ve sonunda Nedim ve Şeyh Galib gibi iki büyük şair zirveyi yakalayabilmiştir. Bunların dışında önceki asırlarda yetişen büyük üstadları aşır, orjinaliteyi yakalayabilen; Kâmî'nin dediği gibi “muraşşah taze mazmûn üzre bir gazel söyleyen” çıkmamıştır. Bunun sonucunda 18.asır edebiyatı, daha taklitçi ve nazireci bir edebiyat halini almıştır. Re'fet'in Kami, Mezzaki ve Nabi gibi büyük şairlerin eserlerine nazireler yazması da nazire geleneğinin sonucu olduğunu söyleye biliriz.

Önceki asırda kısmî olarak başlayan mahallileşme ise, 18.asrın hakim çizgisi haline gelir. Bütün türlerde, halkın zevkine yaklaşmak, günlük hayatı şiire sokmak, konuşma dilinin sadeliği ve tabîliğinde bir üslûp kullanmak önceki asırlara göre çok daha ön plana çıkar. Hatta divan şairleri hece vezniyle şiir yazmayı denerler. Bu yerlileşmenin sonucu olarak, divan şiirinin lügati yani kelimelerle daha da zenginleşir. Fars etkisi ise, Şevket-i Buhari, Saib-i Tebrizî gibi şairlerle devam etmekle birlikte önceki asırlara göre oldukça azdır.

17.asrın ikinci yarısıyla 18. asrın başında yaşamış olan Nâbi (ö.1712), Sâbit (ö. 1712) , Kâmi (ö.1723), Osmanzâde Taib (ö.1724) ve Nazım (ö. 1723) dönemin üstâd şairleridir. Bunlardan duygu ve hayalden ziyade düşünceyi ön plana çıkardığı şiirleriyle “hikemi” tarzın kurucusu olarak kabul edilen Nâbi, kendisinden sonra birçok takipçi bulur. Sabit , Kami, Koca Ragıp Paşa (ö.1763) Selim Efendi (ö.1725), Dürri (ö.1723) Müverrih Reşit (ö.1735), Fıtnat Hanım (ö. 1780) , Hoca Neş'et

ö.1807) gibi şairler de Nâbi gibi hikemi vadide şiirler söylemişlerdir. Sünbülzâde Vehbi (ö. 1809), Seyid Vehbi (ö.1736), Neylî (ö.1748), Beliğ (ö. 1759), Haşmet (1768) gibi şairler ise hikemi tarzın yanında Nedim yolunda da eser vermişlerdir. Tasavvuf neş'esini tekrar canlandırmaya çalışan Sâmi'de ise hem Nabi'nin hem de Nailî'nin etkisi görülür (Horata, 1998,3).

Lâle Devri'nin yetştirdiği bir şair olan Nedim , neşeli, çapkın,kişiliği ile; bu dönemin eğlence hayatını zarif bir İstanbul Türkçesiyle anlatarak şûhâne tarzın kurucusu olmuştur.

Nedim'in bu tarzı birçok şair tarafından denenmekle birlikte hiçbiri onun seviyesine çıkamamış, hatta bazılarının elinde bayağılık derecesine düşmüştür. Bu asırda onun takipçileri, İzzet Ali Paşa (ö. 1735), Çelebizâde Asım (ö. 1760), E. Fazıl (1810) gibi şairlerdir.

Sebk-i Hindî, bu asırda genellikle çeşitli yönleri ile bütün şairler üzerinde etkili olmakla birlikte; bu tarzın en büyük temsilcisi asrın sonunda yaşayan Şeyh Galib olmuştur. O, zengin bir hayal gücü ve ilahi aşkı dile getirdiği gazellerindeki çoşkun lirizmi ile, tükenişe doğru giden Divan şiirine derin bir soluk aldırın şair olarak kabul edilir.

18. Asırda, Nahifî, Nazim gibi şairler ise Şeyh Gâlib ve Nedim tarzından uzak, tamamıyla dinî-tasavvufî muhtevalı eserler vermişlerdir. Böyle bir ortamda yetişen ve eser vermeye Mevleviliğe intisabından sonra başlayan Esrar Dede ise Galata Mevlevihanesi'ndeki Şeyh Galib Dede yolunda eserler vermeye çalışmıştır (Horata, 1998, 4).

Re'fet Mehmed Aziz'in de şûhâne tarzın kurucusu ve en büyük temsilcisi Nedim'den etkilendiğini ve güzelleri tasvir etmede şûhâne tarzı benimsediğini dile getirebiliriz.

Şairin ayrıca Kami ve Nabi gibi hikemi tarzın öncülerinin eserlerine nazireler yazması eserlerinde belli etmemekle beraber hikemi tarza da itibar ettiğini söyleyebiliriz.

BÖLÜM 1: RE'FET MEHMET AZİZ'İN HAYATI, AİLE ÇEVRESİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı (Doğumu, Eğitimi, Görevleri)

Divanında Re'fet adını kullanan şairin asıl adı Mehmed Aziz'dir. Ulemadan Madrubzâde Vasık Mehmed Emin Efendi'nin oğlu olup 1136/ 1723-24 tarihinde İstanbulda doğdu (TYDK, III, 761).

Re'fet Efendi babası tarafından yetiştirildi sonra müderris oldu. Mülazemetini Şeyhü'l-islâm Mehmed Esad Efendi'den yapmış olmalıdır. Mülazemetini 18-19 yılda aldığına dair divanda bilgiler vardır. Şair, Esad Efendi'ye kasideler sunmuş tarihler düşmüştür. Bir süre sonra 1748'de Haric Medrese'sine atanmış. Zamanla kademe kademe yükselmiş ve Sahn-ı Semân müderrisliğine getirilmiştir.

Re'fet Efendi'nin son görevi ise, uzun müddet sürdürdüğü Balat Mahkemesi naibliğidir. Ölümüne kadar bu görevde kalmıştır (Aslan, 2006, 126).

Re'fet Efendi 1179/ 1765'te taundan vefat etmiş , Ayvansaray kapısı dışında Eyüp yolu üzerindeki mezarlığa gömülmüştür.

Re'fet hakkında çok az kaynakta bilgi vardır. Şair hakkında en geniş bilgiyi Râmiz Âdâb-ı Zurâfa'sında verir. Re'fet'in yaşam serüveni hakkında zikretmeye çalıştıklarımızı Râmiz şu şekilde ifade eder:

“Ol maḥdum-ı şîrîn-tekkellüm ü sühân-âmîzin ism-i Sâmileri Mehmed 'Âzizdir. Harfû'l-vâvda avsaf-ı ma'ârifet-ittişâfları keşîde-i silk-i suṭur olan Mazrub-zâde Vâşık Mehmed Emin Efendi Mağfûr'un Maḥdûm-ı kihteri ve sâbıku't-terceme Erşed Efendi'in büyük birâderi olup biñ yüz otuz altı senesi hilâlinde vasıl-ı şehristân-ı vücûd ve vâlid-i mâcidleriniñ zîr-i terbiyeleriyle taḥsil-i dest-mâye-i 'ilm ü ma'arifete bezl-i mechûd ile zirve'i a'lâyı 'irfâna şu'ûd etmeğin 'icaletü'l-ikrâm meḥadim-i

kirâm olan şeref-i mülazemetle hâl-i şıgarlarında tevķîr u ihtirâm olunduklarından sonra biñ yüz altmış bir senesi hududunda meşâyiḥ-i islâmın maķâdr-mendi marḥûm u maġfûr Mehmed Es'ad Efendi hazretlerine Pâkize ķasâid ve târîhler 'arz idüb ķarfn-i ķabûl ve hezâr bâr şâyeste vü sezâ-vâr oldukları medrese-i hâric ile nâ'ili me'mûl olmalarıyla murâdları refte refte ķaṭ'ı merâtib-i medâris ile şaḥn-ı semândan birine pâ-nihâde-i vüṣûl ile biñ yüz yetmiş ṭokuz senesi hilâlinde ṭâ'ne-i ṭâ'undan vefât ve 'azm-ı medrese-i hâmise-i cennât-ı 'âliyât itmişerdir.

Ebvâb-ı hıṣn-ı İslâmboldan Ayvanserây ķapuşı ḥaricinde Eyüp reh-güzârında defn-i ķubûr ve sâl-i irtiḥâllerine ḥâme-i fakîrden bu târiḥ sūdûr etmiştir. Tariḥ:

Gitdi Re'fet hây meded

-sene 1179-

Ramîz, eserinde Re'fet'in kişiliĝi ve sanatkarlıĝı hakkında da Şu bilgileri vermektedir.

“Maḥdum-ı merḥûm zîver-i dâniş ü 'irfânı ma'lûm be-tahsis Şi'r ü inşâdâ kesbi mahâret ile miyâne-i emşâlde 'arz-ı ķudret-i ṭabi'at etmiş Pâkize ḥayâl ve fenni târiḥde izhâr-ı kemâl iden nîk-hû vü pür-gû ve maḥlaş-ı Re'fetleri nâşıye-i ḥâlinde nümâyân esîr-i aḥbâb ve ev'âil-i ḥalinde çendân sitâm-i rûzgâra giriftâr olmaĝla Re'fet-nişâb bir maḥdûm-ı ḥuceste-ḥıṣâl idi.İle'l-vefât müddet-i medîde Balâṭ Maḥkemesi nâ'ibi olmaĝla her rûz erbâb-ı meşalihden ziyâde cem'ıyyet -i aḥbâb ile Őoḥbet-i ma'ârif -i bî-ḥisâb olup lezzet-baḥş-ı dimâĝ-ı yârân-ı şadaķat-me'âb olurlar idi. Âsâr-ı ṭâb'ı pür -iķtidârlarından Dîvân-ı belâĝât-'ünvânları vardır.”

Re'fet'in kardeşi Erşed Efendi hakkında bilgi veren tek eser Ramiz'in Âdâb-ı Zurâfa'sıdır.

Bu bilgiden hareketle Ramiz'in Re'fet-i ve Re'fet'in ailesini pek yakından tanıdığını söyleyebiliriz.

1.2. Aile Çevresi

Dedesi Yusuf Efendi, Kütahyalıdır. (Süreyya , 1893, II, 363) Müderrislik ve mollalık yaptı İlahizâde'nin damadıydı. 1100/1688 de İstanbul Ağası Yekçeşm Mehmed Ağâ'nın emriyle darb edildi. Yaralı olarak kurtuldu ve “Madrûb” namıyla anılmaya başlandı. Aralık 1709 da Bağdat Mollası iken öldü(Süreyya , 1893, II, 363, IV, 660).

Amcası Madrûbzâde Ali Efendi'dir. Bir süre müderrislik yaptı. Daha sonra Bosna Kadısı oldu Aralık 1728 de öldü (Süreyya, IV, 660).

Babası Mehmed Emin Vasık'tır. Mehmed Emin Vasık dîvânının baş tarafına yazdığı Arapça bir dibâcede kendisini Mehmed Emin Vasık Eş-şehir bi-Yusuf-zâde olarak takdim eder. İlahizâde'nin damadı ve Bağdat Kadısı Madrûb Emin Yusuf Efendi'nin oğludur . İstanbul'da doğmuştur. Mekke Kadısı iken 1165/ 1751'de vefât etmiştir (TYDK, III, 761).

Vasık, şair ve devlet adamıydı. Divanı vardır. Divanı sondan eksiktir. Ne kadar eksik olduğu bilinmemektedir. Tek nüshası vardır. Bu nüshada 1 Arapça dibace, Hz. Peygâmbere'nin doğumuna dair 1 mesnevi, 4 Na'at, 16 Kaside , 27 Tarih ve 109 Gazel vardır (TYDK, III, 761).

Ehl-i marifet ve hoş sohbet idi. Aşağıdaki beyit ona aittir.

Yine erbâb-ı 'işret geldiler meclis müheyyâdır

Getir şâkî mey-i gül-gûnu kim bu ne başka sevdâdır (Salim, 2005, 693).

Re'fet, divanında Fatma Hanım için bir tarih yazmıştır. Verdiği bilgilerde Fatma Hanım'ın Yusuf-zâde'nin zevcesi olduğunu zikreder. Şair, Fatma Hanım'dan övgü ile bahseder. Ölüm tarihini de H.1160 olarak düşer.

Zevce-i Hâzret-i Yûsuf-zâde

Ya'nî fâhr-ı fâzıla Kâdîyu's-Şâm (T.33,2)

Faṭma Hânım o nevrete nihâl

Eyledi cânib 'uqbâya hırâm (T. 33,3)

Bir düşer fevtine Re'fet târîh

Faṭma Hânım ede 'adn maḳam (T. 33,6)

1160

Re'fet'in Abdulhamid Erşed adında bir de kardeşi vardır. Kardeşi hakkında bilgi veren tek kaynak Âdâb-ı Zürâfâ'dır.

Erşed Efendi 1147/1734 senesinde doğdu. Mülâzemetini tamamladıktan sonra Medrese'î göreve başladı. Kendisi de babası ve kardeşi gibi şâirdi. 1176/1762 de öldü. Öldüğünde henüz 28 yaşında idi.Yavedud iskelesinde Hatice sultan câmi karşısında bulunan mezarlığa gömüldü (Ramiz, 1994, 22 / Arslan, 2006, 125).

1.3. Edebi Kişiliği

Bir şairin edebi kişiliğini tam anlamıyla ortaya koyabilmek için, şairin yaşadığı sosyal çevre, eğitimi, yaşadığı devirdeki hakim sanat anlayışı ve siyasi gelişmeler hakkında detaylı bilgiye sahip olmak lazımdır. Nitekim bahsettiğimiz bu unsurlar şairin kişiliğinin va sanat anlayışının şekillenmesinde hayati önem taşır.

Tarihte Lâle Devri olarak anılan (1718-1730) dönemin zevk ve eğlence içinde geçen yaşantısı 18. asır edebiyatımızın ayrılmaz bir parçası olduğunu daha önce zikretmiştik. Bu dönemin de etkisiyle mahallileşme cereyanı hızla yayılmış neticede

mahalli konular ve günlük yaşayış edebiyata daha çok girmiş, edebi ürünlerde yerleşme görülmüştür. Nedim başta olmak üzere hemen bütün şairler , günlük konuşma dilini sade ve canlı bir şekilde eserlerinde işlemişlerdir. Mahalli unsurları sanatına, uygulayan en başarılı şair Nedim'dir.

Lâle Devri'nde yetişen şair Nedim, neşeli, çapkın, kişiliği ile bu dönemin eğlence hayatını zarif bir İstanbul Türkçesiyle anlatarak şühâne tarzın kurucusu olmuştur. Dolayısıyla Nedim'den sonra sahne alan şairler onun etkisinde kalmış onun gibi başarılı eserler verme kaygısı gütmüşlerdir. Bu sanatçıların bazıları Nedim'e yaklaşma başarısı gösterse de bazıları bayağılaşmaktan kurtulamamıştır.

1723 senesinde dünyaya gelen Re'fet de çocukluk yıllarını Lâle Devri'nde geçirmiştir. III. Ahmed'ten sonra tahta çıkan I. Mahmut (1730-1754), Lâle Devri'nde başlayan kültürel gelişmeleri devam ettirme kaygısı gütmüş, bu konuda başarılı da olmuştur. I. Mahmut'un hükümdarlık döneminin hepsini gören, yaşayan Re'fet, kültür ve edebiyat için oluşan bu olumlu ortamdan etkilenmiş ve eserlerini kısmen de olsa asra damgasını vuran mahallileşme cereyanının etkisiyle meydana getirmiştir. Kısmen diyoruz çünkü Re'fet mahalli unsurların hepsini eserlerinde işlememiştir. Eserlerinde daha çok dönemin dilini kullanmıştır. Şuhâne tarzın kurucusu Nedim'den daha çok şuhâne üslubu kullanmak suretiyle etkilenmiştir.

Divan şiiri geleneğini sürdüren Re'fet, eserlerinde anlaşılır, akıcı bir dil kullanmıştır. Şiirlerini aşık-maşuk-rakip üçgeninden oluşan iskelete etkileyici bir şekilde giydirme başarısı göstermiştir. Ayrıca vezin kullanımının hatasız olması, teşbih ve mecazların uygunluğu, ifadelerin güzelliği, deyim ve tabirlerin yerinde kullanılması gibi hususlardan hareket ederek şairin dîvân şiirinde iyi bir başarı yakaladığını

söyleyebiliriz. Re'fet de tıpkı Nedim gibi düzenlenen şiir sohbetlerine katılır şiirler terennüm eder devlet ricâlinin takdirini kazanırdı.

Tüm dîvân şairlerinde olduğu gibi Re'fet de kendini çok başarılı bir şair olarak görmektedir. Kaleme aldığı eserlerin eşsiz güzellikte olduğunu her fırsatta dile getirmekten kendini alamaz.

Bakılsa Re'fet zârîñ kemâl-i defterine

Hüner şahîfesidir başdan ayağa ğazel (G.189,5)

Bu rütbe-i hoş-âyende-edâ tarz-ı dilârâ

Re'fet gibi üstâd-ı sühen-pervere maşşûş (G.124,5)

Buna benzer beyitleri divânının bir çok yerinde görmek mümkündür. (N.1 / N.2)

Diğer taraftan şair, ilgisizlikten yakınır. Yazdığı kasidelerle halini Seyid Abdullah Paşa'ya Mehmed Emin Efendiye ve Şeyhü'l-islâm Mehmed Esad Efendiye arzeder, akranlarının devlet büyüklerinden gördükleri ilgiden dolayı kendisini geçtiğini anlatarak onlardan ihsan bekler.

Şair, Mehmed Emin Efendi için yazdığı mesnevide dugularını şu şekilde dile getirir:

Cûş etdi baħr-ı 'ayn-ı mürüvvet

Erbâb-ı dâniş heb buldu rif'ât (M.3,7)

Re'fet kuluñ ey kân-ı 'inâyet

Qalmaq revâ mı ħâric-ez defter (M.3,8)

Şeyhü'l-islâm Mehmed Esad Efendi için yazdığı meneviden:

Çekilir mi kerem et bu berzah

Geçdi aqrân beni fersah fersah (M.4,8)

Hâl-i müşkil nice olur ahvâlim

Dâ'imâ geçmede çün emşâlim (M.4,11)

Şair, akranlarının bir bir kendini geçmekte olduğunu şiirlerinde çok yerde dillendirir. Şairin akranlarının devlet büyüklerinden aldıkları ihsanlarla kendisini maddiyatta bir bir geçtiğini söylemek yerinde olacaktır. Nitekim gerek şairi yakından tanıyan kişilerin (Ramiz) şairin sanat estetiği ile ilgili görüşleri gerekse şairin divanında terennüm ettiği eserlerin güzelliği bu tezimizi desteklemektedir. Şairin maddi sıkıntılar içinde ömür sürdürdüğü şiirlerinden anlaşılabilir (R. 6).

1.4. Etkilendiği Şairler

Re'fet, babası Vasık tarafından yetiştirilmiştir. Bir şair olan babasından etkilenmiş olması kaçınılmazdır. Zira divanında bir çok yerde babası hakkında övgüyle bahseder. Onun şairliğini över.

Tanzîri ne mümkün gâzel-i Vâşık Re'fet

Meydân-ı belâgâtda re'isü's- şu'ârâdır (G.72, 6)

Cenâb Vâşık Efendi güzîde-i 'ulemâ

Hemîşe kıadı anıñ şubh u şâm 'âlîdir (G. 100, 7)

Bu beyitlerde olduğu gibi bir çok yerde Vasık'ı medheder.

Şair, Nedim'in şiirlerinde kullandığı Türkçe'ye yakın bir dille şiirlerini yazmıştır.

Şiirlerinde Nedim'e yaklaşma kaygısı hissedilir.

Ne bu serkeşliğin aşlı bu bektelikler ile

'Âşık öldürmede üstâd mı olduñ kâfir (K.7, 24) Re'fet

Tahammül mülkünü yıkdın Hülâgü Hân mısın kâfir

Aman dünyâyı yakdın âteş-i sûzân mısın kâfir Nedim

Beyitleri dikkat çekicidir.

Geh 'ârızını geh leb-i handâni öpsem

Geh pâyiñi geh kûşe-i dâmâniñi öpsem

Bâg-ı ruhuña varsam uşûl ile nigâra

Şorsam lebiñi sîb-i zenehdâniñi öpsem

Râm etsem efendim seni şad nâz ederken

Ruhsârını geh gehî de gerdâniñi öpsem

Geh gül memeñi öpsem ırsam gehî şıksam

Geh çeşmiñe baqsam gehî müjgâniñi öpsem

Re'fet gibi geh sîne-i billûruñu açsam

Geh pâyini geh dâmen-i ihsâniñi öpsem (G.146)

Yukarıdaki gazel şairin sevgiliyi şûhâne tasvirini örnekler niteliktedir. Nedim'in de bu tarz bir çok şiiri vardır. Nedim'in şiir trazinesin herkesin malumu olduğunu düşünerek buraya Nedim'in bu yöndeki şiirlerine örnek verme ihtiyacı hissetmedik.

Şair Re'fet şiirlerinden İstanbul Türkçesi'ni kullanmıştır. Kullandığı dil açık ve anlaşılırdır. Üslûbu ve şiirlerine konu ettiği güzelleri tasvir etmede kullandığı şûhâne söyleyiş tarzı yönüyle Nedim'i örnek almıştır. Fakat Re'fet, Nedim gibi şiirlerinde İstanbul'a fazla yer vermemiştir. İstanbul'dan yok denecek kadar az bahsetmiştir,

bütün divanında yalnız iki üç yerde İstanbul adı geçer o kadar. Şair aynı şekilde halk deyişlerine, deyim ve atasözlerine de eserlerinde pek yer vermemiştir.

Ma'âd der-i hevâ yelkenlerin taşsâk taşışdırsağ

Ki geçti-i tene bir nâ-Hudâyız biz a Sulţânım (G. 147, 4)

Bu beyitte de şairin lâ-dîni mevzulara temas ettiği görülmektedir.

Hâţır-ı yâr içün ağıyâra müdârâ ne belâ

Şem' içün bir gül-i biñ hâra müdârâ ne belâ

Var iken nâle-i 'uşşâğ u şadâ-yı hey hey

Çehçeh-i bülbül-i gülzâra müdârâ ne belâ

İkide bir de olur sînemize tîr-endâz

Ġamze-i dîde-i dildârâ müdârâ ne belâ

Her zamân câm-ı meye dâhil u ta'arruz eyler

Rûz u şeb zâhid-i mekkâre müdârâ ne belâ

Sîneye şerhe açar Ġamze-i dil-dûzu ile

Re'fetâ yâr-ı kemândâra müdârâ ne belâ (G. 181)

Şairin bu gazeli klasik şiir geleneğinde kullanılan 'Âşık, Maşuk, ve Rakip'i işleyiş tarzı, teşbihleri, mecazları ve mazmûnları kullanışı ile dîvân şiir geleneğini devam ettirdiğini göstermesi babında önem arzeder.

Şair, Kâmi Efendi, Mezzâki ve Nâbi gibi şairlerin gazel ve na'larına tahmisler yazmıştır. Nâbi'nin gazeline yazdığı tahmis zikredilmeye değerdir.

1 Endîşe-i hem-rûz ile ferdâdan uşandık
Bu keşmekeş-i dehri temâşadan uşandık
3 Ümmîd-i 'inâyet ile dünyâdan uşandık
Bir devlet için çarha temennâdan uşandık
5 Bir vaşl için ağıyâra müdârâdan uşandık

II

1 Divâne olub pîreheni şeyhe okutduk
Zencîr-i felâket sürüyüb hayli şorutduk
3 Ümniyye-i vuşlatla dem-i miñneti yutduk
Hicriñ çekerek zevk-i mülâkâtı unutduk
5 Mañmûr olarak lezzet-i şahpâdan uşandık

III

1 Kûnc-i ğam u miñnetde ederek niçe hulyâ
Müntic olur elbet deyü şugrâ ile kübrâya
3 Bir şey-i müfid olmadı endîşemiz aşlâ
Düşdük kıata çokdan heves-i devlete ammâ
5 Ol dâ'îye-i dâğdâğa fermâdan uşandık

IV

1 'Uşşâk mı cevri-i sitem-pervere kıanmaz
Şem'-i hevesi nâr-ı teħassür ile yanmaz
3 Ol şûh-ı cihân hûb-ı tegâfülden uyanmaz
Dil-i ğamla dâhi dest-i giribândan uşanmaz
5 Bir yâr için ey dil hele ğavgadan uşandık

- 1 Şîrîn ile Hüsrev kışşâşın eyleme tekşîr
'Azrâ ile etme şaded-i Vâmık'ı ta'bîr
- 3 Re'fet ile yâriñ edegör derdini tezkîr
Nâbi ile ol âfetiñ et hâlini taqrîr
- 5 Efsâne-i Mecnûn ile Leylâdan uşandık (Tah. 3)

Şairin, divanında 18.asrın başlarında vefat eden Kâmi ve Nâbi gibi hikemi tarzın öncülerinin eserlerine nazireler yazması dikkat çekicidir. Bu durum şairin hikemi tarza da itibar ettiğinin bir göstergesidir.

1.5. Eserleri

1.5.1 Dîvân.

Şairin ulaşabildiğimiz tek eseri divanıdır. Dîvânında bir dibâce, iki na't, on yedi kaside, bir hüllenâme mesnevisi, iki arzuhal, kırk altı tarih, üç tahmis, yirmi beyit, altı rubai, sekiz kıt'a, kırk sekiz müfred, ve iki kısımdan oluşmak üzere toplam iki yüz on dokuz gazel bulunmaktadır. Gazellerin birinci kısmı ebcede göre sıralanmış olup her harf değişiminde birer rubai yazılmıştır. Birinci kısımda yirmi dokuz, ikinci kısımda ise yüz doksan gazel bulunmaktadır.

Şair dîvânında 13 farklı nazım türüne yer vermiştir. Eserinde yer verdiği nazım türleri incelendiğinde şairin divan şiiri alanında usta olduğu anlaşılır. Dîvânda yer alan gazel sayısından da anlaşılacağı üzere şair iyi bir gazel şairidir. Bununla birlikte eser verdiği diğer nazım şekillerinde de küçümsenmeyecek derecede başarılıdır.

Şair dîvânını kendi dest-i hattıyla kaleme almıştır. Şairin aşağıdaki beyti bu bilgiyi destekler niteliktedir:

Kendi haţtımla eyledim tebyîz

K'idem ahda rikâb-ı Sulţâne (K.15, 31)

Hat sanatında da başarılı olduğu kaleme aldığı divanından anlaşılabilir. Dîvânını titiz bir çalışma ile kaleme almıştır. Varaklarda herhangi bir karalama, çizilme, silinme olmaması, yazıların estetikliği, açık okunurluğu bu titizliğin neticesi olsa gerek. Dîvân cetvelli olmazsa da cetvelli dîvânlar kadar tertiplidir.

Şair, divanındaki rubaileri ahreb kalıpları ile yazmıştır. Bu kalıplardan da en çok *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa', Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fa'ül, Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Fa'ül* kalıplarını tercih etmiştir. Rubailerin çoğunda her mısrada farklı bir ahreb kalıbı kullanılmıştır, bu nedenle Rubailerin kalıplarını yazmamayı daha uygun gördük.

Rubailerde kullanılan vezinler aşağıdaki tabloya eklenmemiştir.

Şairin şiirlerinde kullandığı kalıplar ve bir kalıbın kaç kez kullanıldığı aşağıdaki gibidir.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	115
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	72
Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	30
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	34
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün	33
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	13
Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün	8

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fe'ûlün	7
Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün	5
Fâ'ilâtün Feilâtün Fe'ilâtün Fa'lün	4
Mef'ûlü Mefâilün Mefâ'ilün Fe'ûlün	5
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Fâ'ilâtü Fâ'ilün	4
Mef'ûlü Mefâ'ilü Fâ'ilâtü Fâ'ilün	3
Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün	4
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün	3
Fâilâtün Mefâ'ilün Fa'lün	2
Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün	2
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2
Mefâ'ilün Fâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün	1
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	1
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	1
Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	1
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	1

Şairin Hangi Harfte Kaç Şiir Yazdığı ile Alakalı Veriler:

Aşağıdaki bilgiler şairin dest-i hattıyla yazdığı “S” nüshasında kullandığı nazım türlerini kapsamaktadır.

ا , آ	14 gazel, 4 kaside, 15 tarih, 9 kıt'a, 10 müfred, 8 beyit
ب	8 gazel, 1 kaside, 1 kıt'a,
ت	7 gazel, 1 müfred
ث	4 gazel, 1 müfred

ب	
ج	4 gazel,
چ	1 gazel
ح	6 gazel,
خ	3 gazel,
د	2 gazel, 3 tarih,
ذ	1 gazel
ر	66 gazel, 5 kaside, 1 na't, 4 tarih, 7 kıt'a, 12 müfred
ز	14 gazel, 3 kıt'a, 3 müfred
ژ	
س	2 gazel,
ش	11 gazel, 1 müferd
ص	2 gazel
ض	2 gazel
ط	1 gazel,
ظ	2 gazel
ع	1 gazel,
غ	1 gazel
ف	1 gazel,
ق	3 gazel, 2 kıt'a,
ك	8 gazel, 1 tarih,
ل	6 gazel, 2 kaside, 1 na't, 1 tarih, 1 kıt'a, 3 müfred
م	9 gazel, 1 kaside, 5 tarih, 1 kıt'a, 2 müfred
ن	10 gazel, 1 kaside, 6 tarih, 3 kıt'a, 6 müfred

- و 5 gazel, 1 kaside, 1 tarih, 1 kıt'a, 1 müfred
- 14 gazel, 1 tarih,
- ع 11 gazel, 2 tarih, 3 kıt'a, 3 müfred

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere şairin yalnız پ ve ژ harflerinde yazılmış eseri yoktur. Bir şair için hemen hemen bütün harflerde eser vermek pek kolay bir durum değildir. Şairimiz Re'fet'in küçümsenmeyecek bir sanat kudretine sahip olduğu bu tablodan kolayca anlaşılabilir.

Şairin edebi kişiliği ve nazım teniği hakkında doyurucu bilgiler elde edebilmek için söz konusu dîvânın inceleme metninin yapılması zorunludur, bu ise başlı başına bir tez çalışması olabilecek, geniş bir konudur. Çalışmamız dîvânın metin tenkidi üzerine olduğu için şairin edebi kişiliği, nazım tekniği gibi konular hakkında kısa kısa bilgiler vermekle yetindik.

BÖLÜM 2:TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDAİZLENEN YOL

2.1. Nüshaların Tanıtılması

Re'fet Dîvânı'nın belirleyebildiğimiz iki nüshası vardır. Metin tenkidi çalışmamızda belirlediğimiz bu iki nüshayı kullanacağız.

2.1.1. Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümü Numara 755

Bu nüshada 1 dibace, 2 Na't, 17 Kaside, 1 Hüllenâme Mesnevisi, 3 Arzuhâl Mesnevisi, 1 Hatime-i Divan mesnevisi, 3 Tahmis, 2 Müstezâd, 1 Matla, 46 Tarih, 8 Beyit, Birinci kısımdaki gazellerle birlikte 27, müstakil olarak da 6 Rubai olmak üzere toplam 33 Rubai, 42 Kıt'a, 48 Müfred ve toplamda 219 gazel bulunmaktadır.

TYDK'de bu nüshada bulunan nazım şekilleri ve sayıları hakkında yanlış bilgiler vardır. Söz konusu eserde, bu nüshada 2 arzuhal, 20 beyit, 8 kıt'a, 216 gazel olduğu bilgisi vardır; ancak bu türlerin sayıları ile alakalı bilgiler yukarıda belirtildiği gibidir. Gazeller iki kısımdır. Birinci kısım ebcede göre sıralanmıştır ve her harf değişiminde birer rubai olmak üzere toplamda 27 rubai yazılmıştır. Burada 29, ikinci kısımda ise 190 gazel bulunmaktadır.

Ferağ kaydından anlaşıldığına göre eser 13 Cemaziye'l-evvel 1163/ 21 Nisan 1750'de istinsah edilmiş olup, şairin kendi hatt-ı destiyle yazılmıştır (TYDK, III, 761).

92 yaprak olan nüsha 202x132-150x70 mm boyutlarındadır. İki sütun halinde 19 satırdır. Kağıdı, sarımtırak Avrupa kağıttır. Arkası ve kenarları meşin, üstü ebrû kaplı, miklepli cilttir. Başta Reşid Efendi'nin vakıf mührü, sonunda ise kütüphanenin mührü vardır.

Karşılaştırmalarda bu nüshayı ifade etmek için "S" sesini kullanacağız.

2.1.2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü Numara 5489

Dîvânın bir diğer nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan bu nüshadır. Bu nüshada 1 Mensur dibace, 2 Na't, 10 Kaside, 1 Hüllenâme Mesnevisi, 3 Arzuhal mesnevisi, 35 Tarih, 38 Kıt'a, 2 Müstezâd, 6 Rubai, 61 Müfred (S'deki Beyitler İ'de müfredlere eklenmiştir), 1 Tahmis, Birinci Bölümde 29 gazel ile birlikte 29 Rubai, ikinci bölümde de 175 Gazel bulunmaktadır. Bu nüshada toplam gazel sayısı 204 dur.

TYDK'unda yazıldığı gibi gazeller bölümünde her harf değişiminde bir rubai yazılı değildir. Bu nüshada da gazeller S nüshasında olduğu gibi iki kısma ayrılmış olup yalnız birinci kısımdaki gazellerin her harf değişiminde birer rubai yazılmıştır.

Nüsha 94 yapraktır. Sondan iki ortadan da bir yaprak boştur. Bu nüsha 249x129-172x93 mm boyutlarındadır (TYDK, III,761).

Nesih hatla 17 satır olarak yazılmıştır. Nüsha cetvellidir. Kağıdı abadi taklidi kağıttır. 1 ve 41. yaprak başlıkları nakışlı ve tezhiplidir. Kırmızı, yıldızlı, kenarları ve içi meşin cilttir. Üstü tüylü deri kaplıdır. Eserde Sultan III. Selim'in ve kütüphanenin resmi mührü vardır.

Karşılaştırmada bu nüshayı ifade etmek için "İ" sesini kullanacağız.

2.2. Tenkitli Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Yol

Şairin divânına ait ulaştığımız iki nüshanın özellikleri yukarıda belirttiğimiz gibidir. S nüshasının Re'fet'in eliyle yazılmış olması tenkit için önem arzeden bir husustur. Zira metin tenkidindeki önemli amaçlardan biri ulaşılan nüshalardan hareketle müellifin elinden çıkma ihtimali en yüksek olan nüshaya ulaşmaktır. Tenkitli metin yapmada önem arzeden ikinci husus ise mevcut nüshalar içinde en mükemmel nüshaya ulaşmaktır. Biz de bu çalışmamızda her iki nüshayı bütün özellikleri ile karşılaştırarak en iyi nüshayı belirleme gayesi güttük.

Şair S nüshasını 1750 senesinde neşretmiştir. İ nüshasının hangi tarihte yazıldığı ile alakalı bir bilgi yoktur.

İ nüshası içerik olarak S nüshasından çok az eksiktir.

S nüshasında bulunan Hüllenâme mesnevisi için yalnız bir başlık kullanılırken İ nüshasında bu mesnevi karşılıklı konuşmalar dikkate alınarak bölümlere ayrılmış ve her bölüm için yeni bir başlık kullanılmıştır, bu farklılıklar yeri geldikçe aparatta verilecektir.

S nüshasının İ nüshasından daha hacimli olması, müellif hattı ile yazılmış olması, nüshanın yazıldığı zamanın biliniyor olması gibi nedenlerden hareketle tenkitte bu nüshayı esas almayı uygun gördük.

2.3. Transkripsiyon Sistemi ve Metnin Tespitiyle İlgili Açıklamalar

Metin kısmında transkripsiyon işaretleri gösterilmiştir. Transkripsiyon sistemi için “münevver” fontu kullanılmıştır. Bu fontta kullanılan transkripsiyon sistemi aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

2.3.1. Transkripsiyon Sistemi

آ, ا	A, a, Ā, ā, E, e
ء	'
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	'
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	G, g, K, k, Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	Ū, ū, Ü, ü, V, v
ه	H, h, e

ع	Ī, ī, I, ı, İ, i, Y, y
---	------------------------

2.3.2. Karşılaştırmada Dikkat Edilen Hususlar

1. Farsçadaki “vâv-ı ma’dûle”ler “h’âh” şeklinde gösterilmiştir.
2. Nüsha farkları gösterilirken farkın görüldüğü ek, kelime ve cümleler numaralandırılarak fark düşülen numaranın karşısında aparatta gösterilmiştir. Ayet, hadis ve başlıklar ile ilgili farklılıklar verilirken “*” işareti kullanılmıştır.
3. Elif-i maksûreler, uzun okunan yerlerde “Leylâ”, “ma’nâ”, kısa okunan yerlerde ve izâfetlerde “Leyli”, “ma’ni” şeklinde yazılmıştır.
4. Kalın ünlü ile başlayan “d” sesi genellikle “ط” ile gösterilmektedir. Bunun fonetik bir değeri olmaması sebebiyle, bu ses “d” olarak gösterilmiş, farkların da aparatta gösterilmesine gerek duyulmamıştır.
5. “dâ’im”, “dâyim” şeklindeki yazılışlardan ilki tercih edilmiştir.
6. “18. Asra ait metinlerde, Eski Anadolu Türkçesi’inin dil özelliklerinin gösterilip gösterilmemesi konusunda araştırmacılar arasında bir birlik yoktur. Bu konuda yazmalardan hareketle bir sonuca varmak da mümkün değildir. Çünkü bazı istisnaları olmakla birlikte, telaffuzla bağlantısı bulunmayan klişeleşmiş imlâ eski harflerin bırakılmasına kadar devam etmiştir. Biz bu çalışmamızda konuşma dilindeki değişikliklerin yazı dilini de etkilemiş olduğunu düşünerek eklerdeki ünlülerde normalleştirme yoluna gittik: oldu, benim, çıkıp, geldiği, senin vs buna karşılık ünsüzlerde ise metne bağlı kalınmıştır: çıkdı, yapdı, değil, vs. Kelime köklerindeki ve

bazı edatlardaki (için, gerü, gice, tiz vs.) ünlülerin eski şekilleri ise korunmuştur (Horata,1998,157).

Horata'nın yukarıdaki tespitlerine katılarak onun Esrar Dede Dîvânın metin tenkidi bölümünde kullandığı bu dil hususiyetlerini kendi çalışmamızda kullanmayı uygun gördük. Zira bizim çalışmamız da Horata'nın çalışması ile aynı yöndedir. Çalışma konusu edilen şahısların aynı asırda ve birbirine yakın yıllarda İstanbul'da yaşamış olmaları dil hususiyetlerinin de hemen hemen aynı olması zorunluluğunu doğurur. Bu durum Horata'nın görüşlerini paylaşmamızı sağlamıştır.

7. Arapça, Farsça ön ve son eklerle birleşik isim ve sıfatların yazımında şu usule uyulmuştur:

a-) Arapça, Farsça ön ekler ve edatlar, kendisinden sonra gelen kelimelerden bir çizgi ile ayrılmıştır: ke-zâlik, mâ-cerâ, ez-cân, vs. Buna karşılık sona gelen ve yapım eki görevindeki ekler ise bitişik yazılmıştır: cûybâr, gülzâr, meykede, dergâh vs.

b-) izâfet kesresi atılıp ters çevrilerek yapılan birleşik isim ve sıfatlarla ; bir isim fiilden türemiş isimlerin yan yana gelmesiyle oluşan tamlamalarda, özel isim bile olsa araya bir çizgi konulmuştur: hâb-âlûd, ser-muharrir, mihnet-hâne gibi.

c-) Âşyân, âstân, âşnâ, âftâb, gibi kelimelerde medli okunuştan kaynaklanan ses türemeleri gösterilmiştir: âşiyân, âsitân, âşinâ vs. Bu vesileyle vezin denetiminin daha sıhhatli yapılabilmesi sağlanmak istenmiştir.

d-) Farsça birleşik sözcüklerin yazılışında; güft ü gû, târ u mâr, ser-â-ser, ser-tâbe-ser şeklindeki yazılışlar tercih edilmiştir.

8. Ayetlerden ve hadislerden iktibaslarla, Arapça ve Farsça ibâreler, Latin harfleriyle tespit edilmiş, anlamları ise metnin altında verilmiştir.
9. Metnin tespitinde,zihâf olan yerlerde uzatma işâreti konulmamıştır.
10. “İ” nüshasında olup “S”de bulunmayan şiirler ve beyitler aparatta verilmiştir. Bunlar yazılırken mısraları birbirinden ayırmak için “/”işareti beyitleri birbirinden ayırmak için ise “//” işareti kullanılmıştır.
11. “S”de olup “İ”de bulunmayan veriler dipnot numarası ile numaralandırılmış olup, aparatta bu farklılıkları belirtmek için “ bu.....İ’de yoktur” ibaresi kullanılmıştır. “İ” de olup “S” de bulunmayanlar için ise “:-S” ibaresi kullanılmıştır.

BÖLÜM 3: DÎVÂNIN TENKİTLİ METNİ

3.1 Dibâce

Bi'smi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm*

Ḥamd bî-ḥad u sipâs lâ-yu'âd ol vâhibü'l-nuṭṭu'l-beyân u mülhemü's -şevâb u mu'Allemü'l-Kur'ân Ḥazretine ki nev'i benî âdemi ḥalaka'l-insân 'alleme'l-beyân* naşş-ı kerîmi üzre sâ'ir ḥayvânâtdan mu'azzez u mümtâz u inne mine'l-beyâne'l-sihren*, feḥvâ-yı münîfi üzre mükerrem ve ser-efrâz eyledi. Ve tühfe-i şalavât¹ u emtia-i teslimât u aḳmişe-i da'vât ol ser-â-perde-i zamân u zemîn u mazḥârı ma-ḳâle-i 'anberîn kelâle-i' âḥir-âmed-bûd faḥre'l-evvelin ḥazretlerine ki envâ'-ı mu'cizât -ı lâmi'a vü aşnâf-ı berâhin-i sâṭi'a ile meydân-ı merâtib-i sencân-ı terâzû-yı ḥüsn ü behâda ḥâ'iz ḳasbe'l-şabḳ ve-mâ-erselnâke'r-Raḥmetenli'l-âlemindir*. Ve destâvis-teḥiyât icâbet-i gâyât u heddiye'i da'vât bâḥirü'l-âyât ki âb-rûyi risâlet u güzîn millet u faḥr-ı ümmet olan âl u âşḥâb, mekârem-meâb ḥazretlerine ki çerâğ-ı ḳandîl-i nûr-zebân-ı mu'ciz-beyân feşâhat nişânlarından leme'ân eden kelâm-ı îcâz derâri'i nizâm, u peyâm²-ı î'câz -ı ğarrâr-ı intizâm. Aşḥâb-ı ke'n-nücûm bi-eyyihim-i iḳdeteytüm ihdeteytüm* maḳâle-i 'inâyet me'âl u ḥitâb-ı müsteṭâb zâḥirü'l-celâllerine masadaḳ olmuşlardır. Amma ba'ade'l-lâyiha'i zihn-i bî-miḳdâr derḳimizde kilik-i bî-itibâr olan

* Başlık İ: Bismillâhi'r-Râḥmani'r-Râḥîm Ğonce-i Şad Berk İ

* ḥalaka'l-insân 'alleme'l beyân : Kur'ân-ı Kerim, Raḥman Sûresi, ayet: 3, 4 “ İnsânı yarattı, ona güzel beyânı öğretti.”

* inne-minel beyâne'l-sihren: Hadis-i Şerif, Buhâri Nika 47, Müslim Cum'a 47, “ Sözlerin öylesi var ki sanki sihir gibidir”

¹ Tuhfe'i salâvât: Arp.Söz. “salavât meyvesi”

* Ve mâ-erselnâke'r-Raḥmetenli'l-âlemin: Kur'ân-ı Kerim, Enbiya Sûresi, ayet 107 “Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik”

² peyâm: peygâm İ

* aşḥâb-ı ke'n-nücûm bi-eyyihim-i iḳdeteytüm ihdeteytüm: Hadis-i Şerif, Aclûnî, Keşfü'l hâfi, Beyrut, 1. cilt, 147, “Benim aşhabım yıldızlar gibidir.Hangisine uyarsanız hidâyet yolunu bulursunuz.”

fünûn-ı ebyât u eş'âr u kaçâ'id ve tevârih-i kemter-'ıyyâr bu mecelle-i nâçizde cem' u tahrîr u her nev'î sühen-i merâtib-i müstahsenesinde tertîb ve tasfîr olunup ebâ-en 'anced dâ'îyi'î 'ubudiyyet ra'î-yi dîrîn u bende-i kerem-i dîde-i kemterîn a'mı Re'fet Mehmed Âziz müntazır-ı kerem u merhamet bende-i nâçizleri Şehenşâh-ı Ekrem âfitâb-ı sipihri kerem dürrütü't-tâç-efser-i behhet neyyîr-i a'zam ma'la-ı kudret rikâb-ı hümayûn-şevket maqrûnlarına 'arz eylemişdir ki şemîm-i eltâf -ı husrevâneleri mu'at'ar-sâz-ı meşâm-ı 'âlemiyân ve nesîm-ahlâk hîdîvâneleri rayihâ-endâz dimâğ-ı kerrubiyân reşâşe-i qalem müşkîn raqam-ı 'âlî-şanları mahz-ı feyz-i Rabbâni benân-ı mekremet 'ünvân bahru'l-burhânları 'uqde küşâ-yı bende-kân-ı şubhâni-yi resm-i 'Osmâni mevkûf-ı taşavvurât-ı dil-pezirleri ve nizâm-ı umûr meham-ı dîn u devlet vâbeste-re-yi sedîd-i dârâ tedbirleridir. Fil-hâkika¹ şüeymân menkıbe ol dâver-i felek mesned-i taht-ârâ vü kutb-u dâ'ire-i merkez-i şalâh ve taqvâ cenâb-ı hilâfet me'âblarına ithâf u ihdâ olundu ki, tâk-ı dergâhı 'âlî revâkı, pergâr dâire-i sipihri u noqta-i hürşîd u küngüre-i eyvân bir tûmturak erre-i farkı behrâm u şâne'i zülf-i nahîddir ve-hüve's-sultânü'l 'azim u haqânü'l-ekrem mâlik-i rikâbü'l-ümem halifetu'llâh fi'l-'âlem naşr-ı şerri'atü'k-ka'viye², sâliku't-tarîkate'l-müstakîme³, melca'i-ü'l-en'âm fi'l-âfâk, calis-i serîri'l-hilâfeti bi'l-istihkâkü'l-müctehid-i fi'n-nısb-ı suradake'l-emni ve'l-emânü'l-mümteşel⁴ bi'n-nâşş-ı innallâhi ye'muru bi'l-'adl-i ve'l-ihsâne^{*}l-seyfü'l-mülûl 'âlî a'dâ'i Allâh ve'r-Resûl Es-Sülân ibn-i Sülân ve'l-Hâkân ibn-i Hâkâne's-Sultânü'l Gâzi Ebu Mekârem u Megâzi

¹ Fil-hâkika : Fil-hâkikata İ

² -kaviye : kaviyete İ

³ Mustakime : mustakimete İ

⁴ Mümteşel : mimmeşl İ

* innallâhe ye'muru bi'l-'adl-i ve'l-ihsân : Kur'ân-ı Kerim Nahl Sûresi, ayet 90, " Allâh şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara bakmayı emreder, hayasızlığı, fenalığı ve haddi aşmayı yasak eder, tutasınız diye size öğüt verir."

Sultân Mahmud Hân İbn-i Sultân Gâzi Mustafa Hân ibn-i Sultân Gâzi Muhammed Hân ibn-i Sultân Gâzi İbrâhim Hân la-zâlet aqtârü'l-arz-ı maşrıқта'i bî-envâr –ı ma'delete* vemâ berihet-i ağısânü'l-hâyırâtı ve'l-müberrât –ı be- müverrikâten raht müvverikâten bî-sehâib* Re'fet Hazretleridir ki mülûk-ı divel-i sâ'ire vü's-selâfîni mâziye'i vâfire âsiţânı dergâh-ı 'arizü'l-câh-ı fülk-i dest-gâhlarının çâker-i kemerbeste-i kerem dîdeleri ve bende-i halka bi-gûş-ı direm-i hurideleridir.

MEDH-İ DER VASF-I ŞÂH-I TAHT-ÂRÂ

HALE'D-ALLÂH MÜLK-İ EBEDÂ*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

- 1 Bülend mertebe –i şâhenseh-i cihân ki odur
Sipihri salţanat-ı vücûda neyyîr-i a'zâm
- 2 Ki zât-ı pâkini hak eylemiş cihânı 'atâ
Dil-i kerîmini kân u kefi cevâdiniyim
- 3 Hemîşe yümn ile hûrşîd-i salţanaţ olsun
Cihâna fer vere ol pâdişeh-i mesned-i Cem
- 4 Serîr-i salţanaţ içre ede cenâb-ı Hudâ
Füzûn-ı 'ömr ile meşbu'ı cümle-i 'âlem

NEŞR

* lâ-zâlet aqtârü'l-arz-ı maşrıқта'i bî-envâr-ı ma'delete : Arp.Söz.Öb., “Adaletim nuruyla yeryüzünün her taraf aydınlanmaya devam etti.”

* vemâ berihet-i ağısânü'l-hâyırâtı ve'l-müberrât-ı be-raht müverrikâten bi-sehâib: Arp.Söz.Öb.

“Hayırlarının ve iyiliklerinin dalları şevkât bulutlarıyla parıldamaya devam etti”

* Başlık : Der Medh-i Şâh-ı Taht Arâ hale'd-Allâh Mülk-i Ebedâ İ

Mağz-ı el-tâf bî-gâye-i mülükâne vü 'ayn-ı a'tâfû'l-lâ nihâye-i Huridânelerinden mütenevvî¹ ve mütevaķidir ki nigâh-endâze'î ħüsn-i kabûl ile, şeref-mend-i 'inâyet u hem-vâre şümûl²-i kerem-i Re'fet buyrula, min-Allâhü'l-ĥidâyetü'n ve't-tevfik 'alâ târiķ'el isti'ânet ve'l-taĥķik

3.2 Kaşîdeler

1

NA'T-I DER EVŞÂF-I FAĤRE'L-ENBİYÂ*

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

- 1 Tab'imki³ gül-i nevres-i gülzâr-ı cinândır
Her jâlesi bir bülbül-i firdevs-i revândır
- 2 Her bir sühenim zîbde defter u dîvân
Her lafzı ki bir dürr-i şîmîn-nih-i kandır
- 3 Âşâr-ı dilârâma eder ğıbtâ dü-'âlem
Zîrâ ki şenâ-güster ĥalk-ı dü-ciĥândır
- 4 Hâmem çü elf mişmer-i 'icâzdir ammâ
Gülzâr-ı ma'ârifde zehr-i tâze fidândır
- 5 Her bir sühenim bir dürr-i şehvârdır el-ĥaķ
Âĝûş-ı şadef ol dürr-i nâyâba dehândır

¹ mütenevvî : manzur' İ

² Şümûl : meşmûl İ

* Başlık: Na't-ı Der Evşâf-ı Fahre'l-Enbiyâ'î 'Aleyhi's-Şalâtü ve's-Selâm İ

³ Tab'im ki : Tab'im İ

- 6 Bâzâr-ı fezâildeki efzâl-ı fûrûşem
Kim emti'a-i ma'rifetim zât-ı zamândır
- 7 'Âyn-ı hünerim lücce-i girđab-ı sühende
Fülk-i dilime baħr-ı muhî¹ âb-ı revândır
- 8 Cibrîl-i pesend olmadadır şab'ı güzînim
Kim şem'-i ziyâ-baħş şıfatı pür-leme'ândır
- 9 Zülmet-gede-i dehrde pür-şu'le vü pür-tâb
Târîk-i gâma meh-i dilim şu'le-feşândır
- 10 Ol rütbe cilâdedine mir'ât-ı zamîrim
'Aksin düşürüp tûfî-i gûyâ nigerândır
- 11 Mir'ât-ı Sikender eser-i gerd ile pür-jeng
Âyîne-i şab'ım ise cilâ-baħş-avândır
- 12 Gûyâ ki ben ol ĥazîn-i genc-i hükmüm kim
Her nuşk-ı belâgat eserim feyz-risândır
- 13 Şâkird olamaz mekteb-i 'irfânıma Sînâ
Mânend-i şifâ merhem-i zâħm-ı deverândır
- 14 Eslâfa ki şab'ım nîce taşdîm olunmaz
Her ĥarf-ı nevm zübde-i envâ-i lisândır
- 15 Şad ĥamd ki bu maştabada mest-i elestim
Bezmimde çün erbâb-ı sühen cür'a-keşândır

¹ muhî^t : hüner İ

- 16 Hîsanla tab'ım nice olmaya hem-sîniñ
Evşâf-ı Resûl-Allâh ile nâdiredândır
- 17 Âvîze-âfâk nice olmaya şî'rim
K'ârayış-i evşâf-ı habîb anda 'ayândır
- 18 Sulţân-ı Resûl Seyyidü'l-Kevneyn Muḥammed
Hâk-i der-i iclâl-i ki iksîr-i nişândır
- 19 Hûrşîd-i nübüvvet meh-i bî-hâle vü tâbân
Yek zerresi çün şu'le-ver-i rûz u şebândır
- 20 Maḥbûb-ı Hudâ mazḥar-ı levlâk u ḥaṭa-pûş
Huddâm-ı der-i devleti ḥâtemü's-şândır
- 21 Nâmiyle müzeyyendir anıñ arz u semâvât
İḥsân u kerem kişverine şâh-ı şehândır
- 22 Hem-ṭâkdır 'ârşda ta'allîk-i keşîde
Nâm-ı şeref-encâmı ki ta'zîmi beyândır
- 23 Hûrşîdi eden mekeşle âşüfte vü şeydâ
Bir Pâdişeh-i taḥt-ı 'aṭâ 'aşr-ı nişândır
- 24 Mâhı ki dü-nîm eyledi¹ 'emr ile semâda
Her biri birer dağdasân-ı lâle-sitândır²
- 25 Engüştelerinden akıdıb âb-ı ḥayâtı
Leb-teşne eder Hızır ki kân-ı cereyândır

¹ mâhı ki dü nîm eyledi : mâhı iki şakḳ eyledi İ

² her biri birer dağdasân-ı lâle-sitândır : her biri birer dağda bir lâle'i şebândır İ

- 26 Bî-şübhe vücûd-ı şeref - 'âlûdu huşûşa
Merhem-res-i zahm-ı elem-i hasta-dilândır
- 27 İsmine redif eyledi Hâk nâm-ı şerîfin
Anıñçün o mümtâz u ser-efrâz-ı cihândır
- 28 Hâşâ ki olan ravza-i pür-nûruna rû-mâl
Âşımı qalır cürmü günâhkâre zamândır
- 29 Muhtâr-ı Resûl ba'îs-i kevneyn-i kerîmâ
Ay dâmeni der-dest-i 'aşâtıb deverândır
- 30 Re'fet kuluñu naqd-ı şefa'âtle sevindir
Sultâna kerem şâ'ire elîf-ı hisândır
- 31 'İsyânını kıl dâmen-i 'afvuñ eyle mestûr
Kim nâvek¹-i cürm ile anıñ qadd-ı kemândır
- 32 'Âlûde-i cürm ü güneh olmuş qa'tî çokdan
Bu mezbelegâh içre ser-i guşsa-keşândır
- 33 Mânend-i 'anâdil bu gülistân-ı fenâda
'İsyânla me'lûf 'aceb ehl-i figândır
- 34 Ey kân-ı şifâ-saht² kerem et aña zâhir ol
Mâhi gibi deryâ-yı tehayyürde nihândır
- 35 Cürmü qa'tî çokdur anı aḡşâ nice kâbil

¹ nâvek : bâr İ

² şifâ-saht : şefa'ât İ

- Ḥavf-ı elem u cürmle rüsvâ-yı cihândır
- 36 Ḥâşâ ki ola cürm ile şâyeste-i dûzâḥ
Râmişger-i evşâfiñ ola nice zebândır
- 37 İtnâb-ı sühen-i tabbiñ ey ṭab'ı heveskâr
Hengâm-ı du'â mâ-ḥaşal emn u emândır
- 38 Her şubḥ u mesâ ravza-i pür-nûruña varsın
İthâf-ı tehiyyât ki dârına emândır

2

NA'T-I PÂK SEYİDÜ'L-KEVNEYN U ḤATEMÜ'L-MURSELİN*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Benim o dürr-i şîmîn şadefçe¹-i iḳbâl
Benim o lücce-i mâ'î hayat-ı âb-ı zülâl
- 2 Benim o gevher-i yektâ-yı ḳulzüm-i dâniş
Benim o nehr-i ma'ârif benim o 'ayn-ı kemâl
- 3 Benim o mâh-ı ziyâ-perver-i şeb u târîk
Benim o hâle-şiken bedr-i âfitâb mişâl
- 4 Benim o mihr-i cihân-tâb-ı mevsim-i sermâ
Benim o şems-i sipihr-i ma'ârif u efzâl
- 5 Benim o bülbül-i gülzâr-ı nev-bahâr u ḥazân

*Başlık : Na't-ı Pâk Seyyidü'l-kevneyn u Ḥatemü'l-Murselin 'Aleyhim Tehiyyâd Ecma'in İ

¹ şadefçe : şadefce İ

- Benim o ğonce-i hoş-bû-yı gülistân hayâl
- 6 Benim o tûfî-yi gûyâ-yı cümle-i esrâr
Benim o kand-ı nebât-ı şekeristâna mâ'il
- 7 Benim o zübde-i erbâb-ı şî'r-i tâze zebân
Benim o müftehîr-i şâ'irân ferûh-ı fâl
- 8 Benim o kâle-fürûş-ı meta'-ı nazm u neşr
Benim o hâce-i dükkân çâr-sû-yı ma-ğâl
- 9 Benim o ebr-i güher-bâr mevsim-i nisân
Benim o bâd-ı şebân seyr-i her şabâh u leyâl
- 10 Benim o bâdîye-peymâ medh-i na't-ı Resûl
Benim o na't-gû-yı seyyîd-i sûtûde hişâl
- 11 Meh-i sipihr-i nübüvvet Muhammed-i 'Arabi
Ğubâr-ı dergehi iksîr-i pûte-â'mâl
- 12 Vücûd-ı merhâmet-âlûdu nüsha-i hikmet
Hağ-ı muşannif idi anda sehv emr-i muhâl
- 13 Der-sa'âdet-i dârü's-şifâyı hasta-dilân
Hekîm eylemiş anı tabîb-i hasta-i hâl
- 14 Marîz-i derd-i güneş u hağâ vü 'işyân
Şefâ'at eylese mağz-ı şifâ olur fi'l-hâl
- 15 Habîb-i Rabb-i Rahîm u Kerîm İbn-i Kerîm

- Sütûde naḥl-ı Berâhîm¹ u bî-naẓîr u himâl
- 16 Şefî'-i rûz u cezâ hem kefil-i raḥmet-i Ḥaḳ
Emîn-i 'arşa-i maḥşer emîn-i ehl-i zülâl
- 17 Gel hadî çemene şem'-i raḥmet encümüne
Eyâ sipihr-i risâletde kevkeb-i iclâl
- 18 Sen ol ḥabîb-i Ḥudâsın ki pîş-i dergehine
Hezâr 'acz ile şâhenşehân eder rû-mâl
- 19 Seniñ ki rûyuna nisbetle zerredir ḥûrşîd
Şu'a-i zâtıña nisbetle mahsenine hilâl
- 20 Hezâr 'acz u tazarru' ile niyâz ederek
Deriñde ḥatm ile cefr eylemekde su'âl
- 21 'Înâyetiyle emân Re'fet-i siyeh rûya
Güneḥ ü cürmle² bî-çâre olmasın pâ-mâl
- 22 Hezâr şermle ol mürg-i bî-nevâ ağlar
Külâh-ı ber-ser u berdûş ḥırķa-i per u bâl
- 23 Şefâ'atıñla añı ğarķ-i baḥr-ı cûd eyle
Fitîl-i baḥt-ı siyehin hemîşe kıl su'âl
- 24 Ne'ûzubillâh³ eger luṭfuñ olmaz ise âniñ
Yamandır işi ma'lûm devletin aḥvâl

¹ Berâhim : İbrâhim İ

² Günâh u cürmle : Günâh cürmle İ

³ Arapça sözcük : Allâh muhafaza, Allâh korusun

- 25 Terehhüm¹ eyle ki şâyeste-i na'îm olsun
Müderri ol aña ey Şâh-ı mesned-i iclâl
- 26 Hîtâm-ı misk ile dest-i küşâde kıl gayrı
Bu 'arzuğâl yeter besdir 'arîfe icmâl
- 27 Müdâm ravza-i pür-nûruña nişâr olsun
Hediye-i şalavât u selâm her mâh u sâl

1

**KAŞİDE-İ RAMAZÂNİYE DER-MEDH-İ VEZİR-İ A'ZAM SEYİD 'ABDULLÂH
PAŞA***

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şu'le-perdâz-ı ciğân oldu yine mâh-ı şiyâm
Etdi ikâd-ı kanâdil-i leyâlli² temâm
- 2 Ramazân şûfilerinden yine bâş alınmaz
Kimi câmi'de mü'ezzin kimi mihrâba imâm
- 3 Her minareyi görecek şû'le-i cevval şanır
Nûra ğark olduğunu şâ'imın eyler ihâm
- 4 Hîn-i teravihde ihlâş ile etdikçe ku'ûd
Taleb-i fevz u necât eyler o dem hâş ile 'âm

¹ Terehhüm : Rahm İ

*Başlık : Kaşide-i Ramazâniye Berâyı Vezîr-i a'zâm Rûşen-i Zâmîr Dilîr-i Afhem Tedbîr-i Meşîr-i
Müşteri Tedbîr-i Cenâb Hâzret-i Vezîr Seyyid 'Abdullâh Paşa İbnü'l-Vezîr Merhûm Hasan Paşa
İdâme Allâh Te'alâ İclâle İ

² leyâlli : leyyâli İ

- 5 Âyet-i secde kıra'ât olacak mahfilde
Yere bâş koymak için şâ'im eder kaddiñi lâm
- 6 Yıldızı düşmek ile tâ'ir-i bezm-i 'ayşın
Keyf erbâbı kanâdil uçurur¹ her ahşâm
- 7 Şekl-i mâhiye berât-ı hasenât olduğuna
İştibâh eylesin yok yere tab'ı risâm
- 8 Dem-i iftâr zehir-i bâde-i germiyyedir
Her tarafda çekilir kûseye bir sofrâ ta'âm
- 9 Şeyh olur ağzı mühürlü dem-i imsâk olacak
Cû'ayı def' etdiği sa'atde olur mîr-i kelâm
- 10 Bu kadar tañtana'î şevket-i islâmiyye
Etdi her câmi'î envâr ile leb-rîz tamâm
- 11 Gördüm âmâde toğuz şâtır-ı zer-befti kemer
Etmege âşafî 'ahd ile terâvihe hırâm
- 12 Kıble-i ehl-i recâ Hazret-i Şadr-ı a'zâm
Leyletü'l-ğadr seğâ-ğarrâ'î mâh-ı bayrâm
- 13 Maşdar-ı cûd u kerem şîr-i jeyân-ı 'âlem
Şadr-ı pâkîze şiyem zât-ı şalâbet fercâm
- 14 H'ân ihsân u 'atâ mâ'ide-i luğf u seğâ
Müna'âm-ı bây u gedâ şafder-i bercîs gulâm

¹ uçurur : uçururlar İ

- 15 Şadr-ı iksîr nazar-ı sürûr-ı ferhundesiyiz
Bedr-i pâkîze güher dâver-i gerdûn makâm
- 16 Bezl-i cûd etdiği dem hâtim eyler ebkem
Bir 'alî baħr-ı kerem bir 'alî 'ayn-ı ikrâm
- 17 Vaşf u medħinde anıñ hâme-i dünyâ 'aciz
Nice 'üvânını tenmîķ ede ehl-i aqlâm
- 18 Genc-i bād-âver pervîzi unutturdu henüz
Hâţır-ı Ĥusreve ol kenz-i kerem istihkâm
- 19 Ehl-i eş'âra nevâzişleri rehber-i kerem
Ĥüsn-i ebyâta teveccühleri sermâye-i kâm
- 20 Ebr-i nisân menşe'i dürr Cevâhir Paşa
Şadef-i zâtıñ ile bulmada her emr-i nizâm
- 21 Mehçedir ĥayme-i iclâline karşı -ı ĥürşîd
Sîmm-i şeb-dîz-i şaţbil keremiñdir meh-i tâm
- 22 Şadra zâtıñ gibi gelmiş mi 'adâletli vezîr
İşte târiħ selefti var ise budur da'vâm
- 23 Narħ-ı carîsini kâlây-ı süħen bulmuşdur
'Ahd-ı 'adliñde revâc üzre mezâyâ-yı kelâm
- 24 Bir Süleymân-ı zamân seng-i elinde ĥâtem
Heft iķlimi eder pençe-i fermânıña râm
- 25 Sendedir kuvvet-i ķudsîye bu'ül bâri

- Saňa al arkasını yerde eder Rüstem u Sâm
- 26 Birmeği dâ'ire-i fâhire-i cûduñda
Halkadır gûş-ı kemerbeste mişâl-ı hüddâm
- 27 Vaşf-ı mâhiyyet-i zâtıñla huşûşa şimdi
Bir ğazel tarh edeyim k'oldu derûna ilhâm
- 28 Rûze-i hicr-i tutan hiç kalır mı nâ-gam
'Iyd-ı vaşla erer elbetde anıñdır eyyâm
- 29 Göz kararır bütün 'uşşâka nezâketle görüñ
Zâ'f-ı şavm ile iki nergis çeşm-i bâdâm
- 30 Bûse-i gerden berrâka olur mu imsâk
Sofra-i vuşlata kalır mı gönülde ârâm
- 31 Vâkt-ı rûz ı ârefe gitdiği dem eyle fütûr
Sükkeri âl âkıde ile zihî misk-i hitâm
- 32 Zülf-ü dilber-veş 'uzatma sözünü ey Re'fet
Ramazân günleridir eyleme ıtnâb-ı kelâm
- 33 Erdi pâyâna kaşide nola fahr eylersem
Tab'ıma mağz-ı kerem mevhibe-i Rabb-ı enâm
- 34 Benim ol rakîb-i girân ma'ârif ki bugün
Şi'rime ehl-i hüner etmede teslim-i zamân
- 35 Tab'ı şâfım o kadar mişkâle-i ma'nîdir
Komaz âyîne-i endîşede gerd u âlâm

- 36 Tab'ım ol ğonce-i ğülzâr mezâyâdır kim
Dehr eder râyiha-i fâsihesin istişmâm
- 37 Bû-yı hoş-bûy-ı hayâlim o kadar bir terdir
Müşk –i ezfer gibidir etmede ta'ât-ı meşâm
- 38 Ne kadar etse de da'vâ-yı taşaddur a'dâ
Nuḡk-ı 'icâz eşerim hâsidi eyler ilzâm
- 39 Ne kadar fahr u mübâhat eder ise lâ'ik
Devr-i 'adliñde benim gibi ğubâr-ı ikdâm
- 40 Dergeh-i cûd-ı tîĝin bende-i efkendesiyim
Nice kâbil ki edem şükr-ü 'atâñı¹ itmâm
- 41 Vaşfiñi hâme-i sitâyişde eder 'acz u kusûr
Ne kadar eyler ise medḡ-i münîfde kıyâm
- 42 Rûze itmâm olacak 'ıyd-ĝâna dersidir²
Fıḡre-i vâcîbe-i cevriñ olunca en'âm
- 43 Nitekim her sene eş'âl-ı kanâdil eyler
Vefret-i ziynet ile debdebe-i mâh-ı şiyâm
- 44 Şadr-ı zîşân –ı felek kadr-ı seḡâvetkârın
Kadr ola her şebbi her rûz-ı³ mişâl-ı bayrâm
- 45 Var ise düşmeni ḡoc başına kurbân olsun

¹ Nice kâbil ki edem şükr ü 'atâñı itmâm: nice kâbil ki ola vaşf-ı cemîlin itmâm ĩ

² dersidir : payesidir ĩ

³ her şebi her rûzu : her şebi rûzu ĩ

Ede her fiṭre vazîḥâda mü'eyyed 'allâm

46 Zâtı ârâyişi gencîne-i iclâl olsun

Eylesin bezl-i kerem 'âleme tâ rûz-ı kıyâm

2

KAŞİDE DER-SİTÂYİŞ-İ VEZİR-İ A'ZAM MÜŞÂRÛ'N-İLEYH*

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Eger isterse erbâb-ı ma'ârif rütbe-i 'ulyâ

Veziir-i a'zamın¹ dergehiñe olsun cebîn-fersâ

2 Nice âşaf-ı eḳâlim- 'aṭânın Pâdişâhıdır

Bakılsa münḥasırdır zâtına bu mesned-i vâlâ

3 Keremde mekremetde zâtı endek-yâbi müfreddir

Teḳavvuk eylemişdir birmeği vü ḥâtimi zîrâ

4 Nice-âşaf süvâr eşheb u iḳbâl oldukça

Kemâl-i heybetinden teng olur âḍâlara şahrâ

5 Zihî destûr-ı 'alî-menḳıbet dâna-yı pür-ḥikmet

Ḥuşe mâh-ı şüreyyâ menzelet Paşa-yı âşafâ

6 Keremkâr-ı yegâne bezle-i cûd ehl-i 'irfâne

Ḥudâvend-i zamâne kişver ârâ-yı zafer-pîrâ

7 Vezîr-i mekremet-perver müşîr-i ma'delet-güster

*Başlık: Ḥalâ Pîrâye'i Şadâret a'zam u revnak-pîrâye, vekâlet-i kibri bercisi, burc-ı ḥaşmet u iclâl-i nahîd, evc-i devlet, iḳbâl-ı vezîr-i gerdûn, serîr-i müşîri müşteri tedbir 'Abdullâh Paşa Ḥazretleri'ne verilen Kaşidedir İ

¹ vezir-i a'zam : vezir-i ekrem İ

- Dilîr nâm-âver-i pür-hüner-i şadr-ı melek sîmâ
- 8 Emîn-râz-ı Hâkânı yümn-i şadr-ı Sultânî
Der-i secîr-i ma'nî dürr-e-i gencîne-i 'atâ
- 9 Cenâb-ı Şadr-ı A'zam Seyid 'Abdullâh Paşa kim
Vücûd-ı bî-nazîri ile fahr eyler bütün dünyâ
- 10 O Sultân-ı bülend âyvân gerdûn tîk-ı haşmet kim
Derinde olsa derbân elyağ u âhiri nice dârâ
- 11 Vücûd-ı pâki şubh maṭla'-ı iqbâl-ı devletdir
Dil-i dürr anı âfâka zihî hûrşîd-i pertev-râ
- 12 Cemâl-ı bâ-kemâl nâ'il-i envâr-ı qudsîdir
Zamîr-i dil-pesendi maḥzen-i gencîne-i 'atâ
- 13 Dem-i 'adliñde zâr u nâle eyler kalmadı kimse
Faḫaṭ gülşende âh u nâle¹ eyler bülbül-i şeydâ
- 14 Yatar yok pestir hicrânda birer buḥûr zaḥm-âlûd²
Hâkîkat 'âşîk-ı bî-çârelerden ğayrı hiç aşlâ
- 15 Ne mümkündür ki 'ahdinde zamân-ı girye-nâk olmak
Şeb-i deycûr-ı firkâde meger ki şem'i bezm-ârâ
- 16 Biḥâmdillâh ki yokdur münkesîr hengâm-ı lütfunda
Şikest ola meger zülf-ü külâh-ı dilber-i ra'nâ

¹ âh u nâle : zâr u nâle İ

²Beytin bu mısrası vezne uymuyor

- 17 Kimin var addi kim taħr k-i fitne ede devrinde
S z m yok k k l-i j l de-m -y  dilber amm 
- 18¹ Dem-i feyzinde kimse kimseyi s kmaz s k d rmaz
Meger tevħ dde ' şk kefi-c n n  b -perv 
- 19² Zam n-ı devletinde kimseyi inletmedi kimse
Meger  eng u r b b  muħrib-i bezm-i neŐ t-efz 
- 20 Vez r  k mk r  server  Őadr  cih n-d r 
Ay  revnaĭ veren z t  ile d ny ya ser-t -p 
- 21 Sen ol n y b-ı g hersin z m r-i p kiŕe her-g z
Felek m lik deĭildir bundan evel kim edem iŐ  
- 22 Vez ret Őadrına kim geldi z t n gibi el-h Ő l
Bu aŐ r-ı p ke dek t 'd d olunsa cümlesi ĭak
- 23 Hem n b z -y  R stemden faĭaĭ bir zor idi z hir
Seniŕ z t-ı Őerifin kuvvet u tedbiredir me'v 
- 24 Őeh vet sende c d u merħamet sende 'aĭa sende
HemifŐe r yy u tedbiriŕinde tevfiĭ etmede Mevl 
- 25 Ően -i z t-ı p kinde k alem-i 'acz zeb n-ı k Ő r
Nice medħ eyleyim medd hıdır d ny  v  m fih 
- 26 Zeb ne midħatiŕ p r-feyz olur ilh m tarzında
Ően n  eyledikçe dilde t ze Őevĭ olur peyd 

¹ Bu beyit  'de yok

² Bu beyit  'de yoktur

- 27 O şevk-i tâzedendir kim şenâñ eyler iken taḥrîr
Zühûr etdi bu gûne bir müselleḡ maṭla'-ı ġarrâ¹
- 28 Ruḡ-ı dilberde pîçîde o zülf-ü ḡûm-be ḡûm ġüyâ
Olur bî-kıyl u ḡâl erbâb-ı 'aşka bâdî-i sevdâ
- 29 Yeni îmâna geldi kâfir zülf-i perişân-zâd
Ki var cem'îyyet-i ḡâtır dil-i 'âşıkda bî-pervâ
- 30 ḡayâl-i kâkûl olmâz dilde aşlâ bir ḡarâr üzre
Olur lerzende âb düşse 'aks-i ṭurre-i zîbâ
- 31 Taḡammûl çileyi merdânedir ben bildiġim cevve
Yaḡışmaz dilber 'âşık-ı firîbe farṭ-ı istiġnâ
- 32 Yeter Re'fet uzatma zülf-ü dilber-veş maḡâlâtı
ġazel pâyâna erdi edegör derd-i dil-i inhâ
- 33 Benim aḡvâlime vakıfsın ey şadr-ı seḡâ-perver
Ḳadîm-i bende-i ḡalka be-ġûş-ı lüṭfuñum zîrâ
- 34 Beni cümle taḡaddüm eyledi emşâl u aḡrânım
Hemân bir himmete ḡaldı ḡuşûl-ı maṭlab-ı a'lâ
- 35 Zamân-ı devletinde oldu herkes dâḡil-i tertib
Revâ mıdır ḡalam ben ḡâric-ez defter kerem-kâra
- 36 ḡuşûl-ı me'ribemde iltizâmıñ cilveġer² olsa

¹ ġarâ : namrâ Ġ

² cilveġer : ṭabdeġer Ġ

- Olurdum şübhesiz akrânımıñ beyninde müştesnâ
- 37 Beni mesrûr u ħandân eyle bir ħâric ru'ûs ile
Medurs-ı ol ki ħaznem ile mesrûr olmasın a'dâ
- 38 Tabîb-i çâresâz-ı derd-i marzâsım bihamdillâh
Kime zaĥm-ı dilim 'arz eyleyim sen var iken farzâ¹
- 39 Yeter taşdı'ı bi-ma'nî du'â hengâmı der-peydir
Şufûf-ı kudsiyân ihlâsla oldu du'â-gûyâ
- 40 Du'â-yı devlet-i şadr-ı seĥâvet-kâra meşgûl ol
Ki oldur nazm-ı mülk u milel hem ma'delet fermâ
- 41 Ola zât-ı şerîfi Ĥaĥ Te'âlânın emânında
Cihân olduğça âbâdan ma'mûr eyleye Mevlâ
- 42² Ĥudâ göstermesin eksikliĝin bir ferde 'âlemde
Vücûd-ı mekremet-'âlûdun ede ħaşre dek ber-pâ
- 43³ Hemîşe şafĥa-i dîvâna altun kilk-i midĥatla
Senâ-i zâtın ede ehl-i dâniş dâimâ 'imlâ

3

¹ farzâ : şadrâ İ

² Bu beyit İ'de yoktur

³ Bu beyit İ'de yoktur

* Yazılan beyitler S'de yoktur : Mu'teberdir zebânzed-meşel şöhret-gir /Kişi yakdıĝı çerâĝ üzre gerek pervâne // Eşheb-i medrese meger ĥat-ı dil-sebâtı köhne / Lîk tecdîde gerek himmet-i destûrâne. // Gerçi nûruna eyle köhne şaçaklı uymaz / Hele billâh irâ'et ka'tî güc-i ihvâne // Kerem olursa bir abâyı bahâdan geçmem / Devletinde vereyim ziynet u fer-i yegâne // Re'fetâ kendi veliyü'n-na'mıñdır ĝayrı / Gel du'â eyle kaşîde eriyor pâyâna // Cümle evlâd-ı kirâmıyle emânet etdim. / Zât-ı nâyâbını Allâh 'azîmü'ş-şâna // Zât-ı zîb-âver gencîne-i dîvân olsun / Başlasın ħaşredek ehl-i ihşâne İ

KAŞİDE-İ ŞÜKRÂNE BERÂ-YI ŞADR-I EKREM MÜŞÂRÜ'N-İLEYH *

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bârekallâh zihî himmet-i destûrâne
Kıldı behcet ile mağbûṭ-ı benî ihvâne
- 2 Cebe şatdırdı şaḳal başı tağıtdırdı baña
Söz olur mu kerem-i şadr-ı refü'ş-şâne
- 3 Bir ru'ûs ile beni ḥâkdan etdi tereffü'
Etdi şâyeste kemâl-ı kerem u iḥsâne
- 4 'Ahdine naşş-ı kerîm üzre vefâ etmek için
Başladı eşheb-i cûd u himemi cevlâne
- 5 'Aḳibet şâhid-i nâzende ḥırâm-ı ma'mûl
Girdi âğûş-ı temennâya dil-i vîrâne
- 6 Ḥabbezâ maḥż-ı 'inâyet-i vezîrâne ki dil
Böyle ebyât ile vaşf etse sezâ şükrâne
- 7 'Ayn-ı cûd u kerem endîşe-i seḥâvet-pîşe
Ḥâtemin nâmın unutturdu 'aceb devrâne
- 8 Âşaf-ı devr-i zamân birmeği kevn u mekân
Vermede ziyet u şân mesned-i 'alî-şâne
- 9 Âsmân-mertebe meh-i kevkebe şadr-ı a'zam
Verdi şad 'iz-u şeref-pîşeñe zişâne
- 10 Mesned-ârâ-yı vezâret ki dem-i 'adliñde

- İnkıyâd üzre bütün hâlk-ı cihân-fermâne
- 11 'Arş-ı temkin u felek-pâye re'isü'l-vüzerâ
Kıbledir dergeh-i iclâli şaff-ı insâne
- 12 Kef-i mîzân saḡâsındadır ahım çü nücûm
Zîr-i 'anḡâyı 'aḡâsında felek bir lâne
- 13 Fitne devrinde nihân olmaḡa bir yer bulamaz
Ki meḡer kâkül-i zülf-i siyeh-i cânâne
- 14 Summ-i yek-rân duḡ bil kerem-i şa'sa'ası
Ġıbḡa-baḡş olmadadır karşı meh-i tâbâne
- 15 Şâfi-i çeşm-i 'alîl olmak ile gâlibdir
Hâk-ı râh-ı ḡademi sür meh-i ışfahâne
- 16 Tâb'ı mir'ât-ı Sikender gibi bî-jeng u keder
Gösterir çehre-i maḡşûdu recâ-mendâne
- 17 Vaşf-ı mâhiyet-i zât-ı mülk-i alışımlı
Zîverü'l-sînedir ehl-i dil u 'irfâne
- 18 Şafha-i ḡûna zer-efşânlıḡ eder efkârı
Bezli-i cûd etmede şâḡib-i hüner u iz'âne
- 19 Girmedi nüşha-i zâtı gibi mecmû'a-yı fazl
Devri Âdem'den ilel-ân kefi devrâne
- 20 Böyle memdûḡ-ı kerem pîşeniñ evşâfında
Lâl olur başlasa erbâb-ı sühen 'unvâne

- 21 Dâver-i kâm-verâ server-i vâlâ şadrâ
Ey veren revnağ u fer şadr-ı felek bünyâne
- 22 Sen sen ol şafder-i 'alî gevher-i 'âlem kim
Eder evşâf-ı pesendîdeñi dil-i merdâne
- 23 Zât-ı nâyâbını medh eyleyen erbâb-ı dilin
Sihr olur cümle sitâyişleri üstâdâne
- 24 'Arzuhâlim budur ey âşaf-ı ferhunde-sîr
'Arz edem nezd-i şeref-bahşına nâçizâne
- 25 Mû'teberdir bu zebân-zed meşel-i şöhretgîr
Kişi yakdığı çerâğ üzre gerek pervâne
- 26 Eşheb-i medresemiş raht u binâh-ı köhne
Lîk tecdîde gerek himmet-i şutûrâne
- 27 Gerçi nev rütbe ile köhne şaçaklı uymaz
Hele billâh irâ'et ka'tî güc ihvâne
- 28 Luţfuñ olursa bir âbâ-yı bahâdan geçmem
Devletiñde vereyim ziynet u fer-i yek-râne
- 29 Re'fetâ kendi velîyü'l-ni'âmıñdır gayrı
Gel du'â eyle kaşîde eriyor pâyâne
- 30 Cümle evlâd-ı kirâmıyle emânet etdim
Zât-ı nâyâbını Allâh a'zîmü's-şâne
- 31 Zât-ı zîb-âver gencîne'i ihsân olsun

Başlasın haşre-dek ehl-i hünere ihsâne

4

KAŞİDE BERÂYI SERDÂR-I A'ZAM MÜŞÂRÛ'N İLEYH¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyledi âhir beni âşüfte bir tâze güzel
Hâle-veş meh-rûyuna tutmuş mutallâ-destmâl
- 2 Çeşm-i diğkâtle hayâl etsem geçer zehgîrden
Ehl-i istignâ meyânında o nâzik ince bel
- 3 Eyleyince nağme-i 'uşşâkdan âgâzeler
Muṭrib-i bî-perde gûş etdikde âhir kırdı tel
- 4 Ğamze-i âşûbı bilmem gâlibâ üstâddan
Mekteb-i nâz içre ta'lîm eylemiş fenn-i hiyel
- 5 Râst geldim arşa-i nâz içre oldum munṭâzır
Belki zîrâ bir selâm-ı sâde vermek muḥtemel
- 6 Âşinâ-yı çeşm ile bakdığda ol şûh-ı zarîf
Der-aḳab etdi nihâde sîne-i ta'zîme el
- 7 Aldı dîvân-ı kemâlâtım tefâ'il eyleyib
Feth edince oldu zâhir bu hoş âyende ğazel
- 8 Ol meh-i nev 'uğde-i zülfün ederdi lîk ḫal
Olmasaydı pençe-i mihr-i cihân-sûzi eşel

¹ Bu kasîde İ'de yoktur

- 9 Kâkûl-i müşkîni fikriyle düşüb sevdâlara
Olmaz idi dil-i perişâna etme tûl-ı emel
- 10 Dilde bir bünyâd u behcet şöyle muhkemdir hiç
Kalmadı kâh-ı kederden şimdi âşâr-ı dellâl
- 11 Başladıçça nâz ile reftâre bâğ-ı işvede
Dâl etdi kâmetim ol serv kıadd-ı bî-bedel
- 12 Vaşf-ı sutûr-ı cihânı Re'fetâ bu tarz ile
Bir vezîr-i kıt'ada naşş etmes üstâd-ı ezel
- 13 Server-i ferhunde-fer dârâ-yı İskender-zafer
Dâver-i 'âlî-güher revnaçda mülk u milel
- 14 Âşaf-ı şafder şiyem Paşa-yı gişşer u haşem
Şadr-ı Efridûn-ı 'ilm-fermân fermâ-yı düvel
- 15 Zât-ı vâlâ menzelet memdûh-ı 'âlî menkıbet
Mağ-ı evc-i ferr u haşmet neyyîr-i burc-ı hamel
- 16 Şadr- ı a'zam Seyid 'Abdullâh Paşa kim anıñ
Ra'y u emridir cihânda şimdi düstûr-ı ta'lîm
- 17 Ol Süleymân-zamânın her ser-engüştüne
Kılsa âvîze felek bir hâtem-i devlet mağâl
- 18 Keffe-i cûduñda güyâ bahşîş-i yek-rûzedir
Genc-i bâd-âverle kenz-i mâl-ı Kârûn fi'l-meşel
- 19 Sâha-i ihsân u cûd içre sehâvetle bugün

- Hâtem-i Tâ'yye zât-ı pâkidir nim'el-bedel
- 20 'Ahd-ı mes'ûdu şabâhü'l-'ıyd-ı halk-ı rûzgâr
Zât-ı Maḥmûd-ı ciḥânda cûd ile ḍarbü'l-meşel
- 21 Vefret-i cûd u 'aḥsın çâker-i dergâhına
Lâl olurdu ḥayretinden görse eslâf evvel
- 22 Dâver-i 'âlî-tebârâ kâm-kârâ serverâ
Ey eden her emr-i şu'b-ı 'uḳde-i düşvâr-ı ḥâl
- 23 Farḥ-ı 'aḥsındadır luḫf-u 'aḥâyasındadır
İrşle zîrâ ebâ-'enced vezâret müntakıl
- 24 Gelmedi şadra seniñ gibi 'adâletli vezîr
İşte târîḫ- selef olursa anıñla 'amel
- 25 Âsafa ḳâbil midir elden ḳomaḳ dâmânıñı
Tutsa da çâk-i giribânım eğer dest-i ecel
- 26 Luḫf u cûdun görmüşüm kerâmet ile şimden-gerü
Ḳaḫ'-ı ümîd eylemem âdâ zihî etse cedel
- 27 Ben ol üstâd-ı nigâristân-ı çîn-i dânişem
Kim 'arus u naẓm u neşrim ḫab'a hic vermez ḫalel
- 28 Olmağa fersûde rûy-i ḫâk-pây-ı devletin
'Afv ḳıl men' eyledi bî-tâbir-i derd-i kesel
- 29 Şâhid-i 'adlim Cenâb-ı Ḥazret-i Allâhdır
İnhirâf üzre zihî ḫâlâ mizâcım bir sehil

- 30 Ruha kuvvetdir zeheb ihsân olunca emr-i heb
Burr-i tâm olurdu hâşıl kıalmaz idi hic 'alel
- 31 'Arz-ı dîvân eyleyib dîvân-ı 'âlî-şânına
Oldu Re'fet bendeñe bu beyt-i garrâ müstedî
- 32 Kemterîn bir nemleden vâdî-i dest-âvizde
Bir hedeyâdır Süleymân-zamâna mâ-ğaşal
- 33 Mazhar-ı nîm-nigâh rağbet-i lutfuñ olub
Eyle haqqımda kemâl-ı 'ayn-ı cûduñ münteğel
- 34 Ey müşîr-i şî'r-i dil-i za'f mizâcım olmasa
Medh-i zât-ı pâkiñi biñ beyt ederdim lâ-ya'kıı
- 35 Eylesin dâ'im vücûd-ı mekremet-âlûduñı
Tâ be-mağşer şadr-ı devletde Hudâ 'izz u cel
- 36 Etmeye zâ'il şu'â-yı pertev-i iğbâliñi
Şubh-dem şems-i felek gibi Hudâ-yı lem-yezel

5

KAŞİDE BERÂ-YI ÂŞAF MÜŞÂRÜ'N- İLEYH¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şehper-i şehbâz-ı himmet sâyebânımdır benim
Lâne'i 'anğâ-yı devlet âşiyânımdır benim
- 2 Ben o simmurğ-ı hümâ pervâz-ı evc-i dânişim

¹ Bu kaside İ'de yoktur

- Kâ'inât-ı cevî-i hikmet âsimânımdır benim
- 3 Kârgâh-ı nazm u neşriñ târ-u pûd revnağı
Nev nesîc-i hoş kumâş râykânımdır benim
- 4 Çârsû-yı ma'rifetde merd olan gelsin beri
Turfâ kâl'a-yı hüner zîb-i dükânımdır benim
- 5 Köhne şâkird-i mu'allimhâne-i nev'î 'ulûm
Tıfl-ı ebced-hâne bezm-i imtihânımdır benim
- 6 Fevc fevc ehl-i hayşiyet-i sefâret etmege
Hall-i nutk etmekde 'âciz tercümânımdır benim
- 7 Sâha-i bâğ-ı nezâketde yerâm-ı güyyâ
Serv-ğadd-ı yâr-veş tâze fidânımdır benim
- 8 Ben o rengîn gonce-i nevres nihâl-ı gülşenim
Nâle-i hey hey-i hezâr pür-figânımdır benim
- 9 Gülşen-i 'irfâna girelden kabz-i teşhîrime
Berk-i eşcâr ma'ânî-i päs-bânımdır benim
- 10 Kâr-gilli der-ğader olur eger şadr-ı refi'
Derse Re'fet kendi 'abd-ı âsitanımdır benim
- 11 Ol vezîr-i bî-'âdiliñ na't-ı destûrânesin
Böyle tenmîk eylemek zîb-i dehânımdır benim
- 12 Seyid 'Abdullâh Paşa kim ğubâr-ı dergehi
Dîdeye kehl-i cilâ-yı işfehânımdır benim

- 13 Görse erbâb-ı şecâ'at kuvvetin pür-vehm olur
Kahramân heybetli bir Şahibkırânımdır benim
- 14 'Ahd-ı 'adliñde tefâhür gûne devrân yâd eder
İşte bu demler zihî 'ıyd-ı zamânımdır benim
- 15 Hem efendim hem velî-i ni'metim olmak ile
Melce'imdir hem melâz-ı kâmrânımdır benim
- 16 Şadr-ı devlet görmedi bir böyle destûr-ı kerîm
Heb târîh-i köhne hâtır-ı nişânımdır benim
- 17 Ol müşîr-i müşteri tedbîr eğer derse sezâ
Kıblegâh-ı ehli hâcet âsitânımdır benim
- 18 Hûk-i pâyine cebîn-fersâ olub' söyler felek
Mîşe-zâr-ı cûdda şîr-i jiyânımdır benim
- 19 Böyle söyler mañla'ı evc-i sa'âdet şubh-dem
Zerre pâş-ı mekremet mihr-i cihânımdır benim
- 20 Âşafâ şadrâ vezîr ibn-i vüzerâ dâverâ
Midhat-ı zât-ı şerîfiñ dâsitânımdır benim
- 21 Vâsîf-ı pâk-i hüs-nü halkıñ bâdî-i şevk olma-gîz
Bu kaşîdem hûk-ı pâya armağanımdır benim
- 22 Kankı bir ihsânıñı şeker ile tavsîf eyleyim
Va'd-ı lütfuñ hod hayât-ı câvidânımdır benim
- 23 Devletinde ibtidâ'i dâhile müntehâ var

- Her kelâmın bâ'îş-i terfî'-i şânımdır benim
- 24 Olsa diğkâtle nazâr evşâf-ı pâkiñde müdâm
Hem hünermendân-ı 'âlem hem zebânımdır benim
- 25 Müktezâ-yı şevk-i medhiñle bu rengîn şî'r-i ter
İhtirâ'ı hâme'i âteş-feşânımdır benim
- 26 La'l-ı dilber sâğar-ı leb-rîz-i cânımdır benim
Meclis-i vuşlatda câm-ı erguvânımdır benim
- 27 Hatt-ı müşkîn siyeh zanneyleme ruhsârda
Evc-i hüsnü behcet üzre kehkeşânımdır benim
- 28 Bâğ-ı istiğnâda mânend-i tazarru hoş hırâm
Nâz ile reftâr eden server revânımdır benim
- 29 Mihribânım söyle kimden meşq edersin 'işveyi
Heb seni pür-vaşet eden el-emânımdır benim
- 30 Vechi var hatt-ı siyehdir şanma gül rûyunda lîk
Nüşa-i müsvedde-i râz-ı nihânımdır benim
- 31 Nokta-i mevhûme vâdîsinde medd-i âhdan
Ebrüvânın ortasında bir nişânımdır benim
- 32 Buydu beyt-i mu'allâ seb'â-i seyyâre-veş
Re'fetâ zîb-i derûn-ı âsumânımdır benim
- 33 Vaktidir etsem du'âmı devlet u iğbâlini
Heb melâ'ik 'arşda âmîn h'ânımdır benim

- 34 Tâ be-mahşer tâ ki şevk-i neş'e-i bezm-i hüner
Mest-i câm-ı nazm u neşr dil-sitânımdır benim
- 35 Hâk te'âlâ şadr-ı vâlâda müebbed eylesin
Bu du'â bi'l-haşşa vird-i zebânımdır benim

6

KAŞİDE DER-MEDH-İ VEZİR EFHÂM-I MÜŞÂRÜ'N- İLEYH¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i maḥmûru o şûḥuñ her kaçan mey-gûn olur
Dîde-i 'âşıkda 'ayn-ı sâğar pür-hûn olur
- 2 Kâmet-i bâlâ-yı mevzûnun taḥayyül eylesem
Revzen-i dilden ne dem ney gibi bağrım ḥûn olur
- 3 Ebruvânî-sûret mecmu'a-i rûyunda nev
Ḥüsn maṭla'ı iki ğarrâ mışra'ı mevzûn olur
- 4 Câme ḥûb-ı nâzda mış mış uyur iken ol mehi
Hâle-veş şormağ ne rengîn reng-i gûn-â-gûn olur
- 5 Neş'e-i meyden midir tâb-ı ḥicâbından mıdır
Ben de bilmem dâ'imâ ruḥsâresi gül-gûn olur
- 6 Merkez-i pergâr-ı ḥüsn ol nokṭa-i ḥâl-i 'izâr
Keyfe efzâ-yı ğidâ-yı ḥabbe-i afyon olur
- 7 Raḫsa-âğâz etse gülşende neşât-ı bâdeden

¹ Bu kaside İ'de toktur

- 'Arız-ı rengîn pür-tâbı gül-efsûn olur
- 8 Ol kemân-ebrû-yı pür-çîni düşersem şaşına
Nâvek-i müjgân bu tahayyüle kaçdim nûn olur
- 9 Leyli-i zülf-i perişânın düşen sevdâsına
Târumâr eyler bütün idrâkini Mecnûn olur
- 10 Bâğ-ı hüsn u 'işvede ol serv-i bâlâ kâmetiñ
Görse 'âlem şîve-i refâtârını meftûn olur
- 11 Ca'd-ı müşkînin perişân eylese bâd-ı şabâ
Ceyş-i fikr-i 'âşık düşmen-şiken teşbe-hûn olur
- 12 Serv-kaçdim körpedir dahı kalırsa böyle ger
Ney gibi bâğ-ı emelde kâmeti mevzûn olur
- 13 Re'fet anıñ vaşf-ı dilberden murâdın anladım
Gâlibâ meddâh-ı destûr-ı 'atâ meşhûn olur
- 14 Seyyid 'Abdullâh Paşa-yı kerîmu'ttayine kim
Ser-te-ser ihsân u cûduyla ciñân memnûn olur
- 15 Süllem-i devlet-serây-ı câhıdır heft âsumân
Rif'at her pâyesi reşk-âver-i gerdûn olur
- 16 Kılısa ednâ mertebe en'âm-ı bir meddâhına
Cûd u reşk-endâz şad gencîne-i kârûn olur
- 17 Lütufla me'lûf olur bir böyle şadr-ı ekremiñ
'Ahd-ı 'adû devleti günden güne efzûn olur

- 18 Rüstemâne kuvvet-i tedbîr-i sûtûrânesi
Şaf-şikâf leşker-i Cemşîd u Efridûn olur
- 19 Ra'y u tedbîr-i Aristoya müreccâhtır ki lîk
'Aql u hûşu ğıbtâ-bahşı derk-i Eflâtûn olur
- 20 Luţf-u cûduñ görmemiş 'âlemde kim kaldı meger
Lîk ta'dâd olsa da hadden yine efzûn olur
- 21 Mültefidir devr-i 'adliñde bütün ehl-i hüner
Nev-be-nev şâyeste-i ihsân-ı gûn-â-gûn olur
- 22 Âşaf ibn-i âşafâ dâ'î nev-âzâ dâverâ
Her kelâmım vaşf-ı pâkiñde dürr-i meknûn olur
- 23 Bir bulunmaz zâtıñı eslâfa teşbîh eylemem
Şi'rde bir beyt-i pâki nâdirü'l-maẓmûn olur
- 24 Mürtef'âdır âstân-ı devletiñ bir rütbe kim
Şânıña nisbetle çarhıñ rütbesi mâ-dûn olur
- 25 Serverâ vâdî-i medhiñde şenâ-h'ânlık eden
Böyle bir berceste şi'r inşâsına me'fûn olur
- 26 Yâri görsem bir zamân derdim bir iken on olur
Eşk-i çeşmim hem-çü seyl-i lücce-i Seyhûn olur
- 27 Bezm-i hâşında eger 'uşşâka seyrânın olub
Nâle etsem bûselikle nağme-i kânûn olur
- 28 Eyler aġyâra şikâyet ol büt-i ferhâr-ı hüsn

- Bende-i dîrînesinden şûre-tâ me'mûn olur
- 29 Görmedim bir böyle şûh-ı fitne-sâzı dostlar
Cevr ile mesrûr ednâ lütf ile maḥzûn olur
- 30 Meclis-i 'uşşâka teşrîfe tenezzül eylemez
Pâyesinden şanki ol 'âlî-veḳârım dûn olur
- 31 Rütbemi terfî'e şadrâ bezl-i himmet eyle kim
Pâdişâhsın ettiğîñ şimden-gerü ḳânûn olur
- 32 'Ahdına îfâ eder elbet kerîmü't-ṭâb' olan
Va'dini incâz ile ehl-i dile medyûn olur
- 33 Nâ'il-i iḥsânıñ olduḳca bu dâ'î-yi ḳadîm
Cümle erbâb ḥased-i ser-tâ-paya dil-ḥûn olur
- 34 İntisâbım tâmdır dergâh-ı 'alî-câhıña
Bir şenâ-gû tâ ki zeyl-i luṭfuña maḳrûn olur
- 35 Ğonce-i maḳşûdu elbet revnaḳ-ı destâr eder
Bûlbûl-i şeydâ gibi gûyâlanır hem-nûn olur
- 37 Ben ḥuşûşa ol güher-senc-i ma'ârif-perverim
Kim bütûn nazm-ı pesendîdemdir meknûn olur
- 38 Malın iksîri ben ḥalâş 'iyyârım var ise
Pute-i 'âlemde kim her-dem işim altûn olur
- 39 Ğayrı çekdim şâhid maṭlûbı âğûşa bu gün
Re'fetâ zîrâ umûr evḳâtına merhûn olur

- 40 Kıl du'â yı devlete teşmîr-sâķ-ı ihtimâm
Kim nıgeh-bân-ı Cenâb-ı Hâlık bî-çûn olur
- 41 Hâzret-i bâri maķamında mü'ebbed ede kim
'Ahd-ı 'adli dâ'imâ ferhunde vü me'mûn olur

7

KAŞİDE-İ BAHÂRİYYE BERÂ-YI ŞADR-I A'ZAM MUHAMMED PAŞA¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyledim 'arız-ı gülreng-i dilârâya nazar
Yine gülzâr-ı cemâlinde açılmış güller
- 2 Gonce-i la'li bî-tengdir ol mertebe kim
Çıkamaz harf-ı vefâ lükneti vardır derler
- 3 Hıyr-ı maķdem diyerek ol ķadd-ı serv-endâmın
Berk-i bādâm ise heb başına çil aķçe döker
- 4 Zülf-i perçînine dil-besteligindendir heb
Yeni sevdâlara dûş oldu meger şünbüller
- 5 Kâkül-i kaydına tâ böyle ne lâzım düşmek
İşte câ etdi beyâbân-ı benefsenc yer yer
- 6 Der-i gülşende dinlemiş tûra varmış nergis
Elde pîrâne 'aşâkidelenib cerr eyler
- 7 Oķu dergâhı şovuk geçsin buhûr-ı Meryem

¹ Bu kaside İ'de yoktur

- Dem-i 'İsi-nefes yârda te'sîr arar
- 8 Yine güm-gök kesilip cûda sarardı bîkrini
Ğâlibâ şu çiçeği dökdü gibi nîlûfer
- 9 Erguvân-ı 'ârız-ı rengîn şadır-şâk ederek
Görse ifrâtı muhabbet ile kanı kaynar
- 10 Nâlesinden tûrulur mu yâ meger gülşende
Görmedim bülbül-i şeydâ gibi rengîn kaşmer
- 11 Faşl-ı gülnâr da çıktı yine dâl başdı kirâs
Şanki bet-hâle çıkardı leb-i la'l-ı dilber
- 12 İşte beş çifte piyâde duruyor âmâde
Nev-bahâr erdi hişârı edelim seyr ü güzer
- 13 Servi söyletme güzel başıñ için gülşende
Uzadır kâmeti heb kıdd-ı dilârâyı o ger
- 14 Gele bizden ka'tî çok 'arz-ı hulûş ile şabâ
'Acaba bülbül-i şeydâ ile n'işler n'eyler
- 15 Şâ'ir olmâklığı 'âlemde kolay mı şandıñ
Evvel faşl-ı bahâr oldu hüneler gösterir
- 16 Re'fetânıñ hele billâhi edâsın severiz
Kat'î pâkîze hoş-âyende gazeller söyler
- 17 İşte ez-cümle bu dil-cû gazel rengîni
Sâde ebyât-ı birer Mışır hazînesi değer

- 18 Min-vech eylemek şûret-i cânâne nazâr
Görmedim âyîne’i rûyî gibi hoş manzâr
- 19 Hîc bî-gânemi qor gânze’i zehr-âlûdu
Dolaşır gülşeni zerrîn gibi yalın hâncer
- 20 Gösterir lâle-sıfat dâğ-ı derûnun âcebâ
Niçe bir bu dil-i şeydâ niye ağlar inler
- 21 Bezm-i gülşende o her-câyî edib ‘ayn-ı şafâ
‘Acabâ kimler ile gece şafâlar eyler
- 22 ‘Aqıbet kâkûl-i şeb-bûsi çıkardı başdan
‘Aklı başında eger olsa perişân mı gezer
- 23 Gâlibâ meclis-i rindâne mi vardıñ zâlim
Ne bu mestâne bakışlar bize görelîk mi meğer
- 24 Ne bu serkeşligin aşlı bu bektelikler ile
‘Âşık öldürmede üstâd mı olduñ kâfir
- 25 Hele müjgânıñı teşbîhde hîc ‘acz etmem
Âşaf-ı ‘ahd-ı meyânındaki tîğe benzer
- 26 Gülşen-i devlet u iqbâl Muhammed Paşa
Ki odur şadr-ı ‘adâletde cihâna dâver
- 27 Zât-ı vâlâyı kerimü ‘ş-şiyemiyle el-ğak
Mesned-ârâyı vezâretine buldu zîver
- 28 Ser-te-ser ‘âlemi seyr eyledi âb-ı luţfu

- Bârekallâh zihî server-i ferhunde-siyer
- 29 Şadr-ı 'âlî vezâret nice fahr etmez kim
Verdi zât-ı mülk-i şiyemi ziyet u fer
- 30 Birmeğiye hele tercih olunur ihsânı
Cûd ile şimdi odur şadr-ı 'inâyet-perver
- 31 Bezl-i cûd eylese ednâ kuluna en'âmı
Şübhesiz olmada hayret-fiken 'aql-ı beşer
- 32 Görmedi dîde-i 'âlem zihî mâşallâh
Böyle pür-cûd-ı sehâ şafder-i pâkîze güher
- 33 Re'fet-i dergehi ol mertebe bir terk-i felek
Etse nezzâre serinden yere iklîli düşer
- 34 Devr-i cûdunda hele Hâtem-i Tâ'iniñ ise
Bir kuru nâmı faķaķ kaldı ki dillerde gezer
- 35 Girmede nüshâ-i halkı gibi dest-i dehre
Böyle vâlâ zihî mecmû'a-i 'irfân u hüner
- 36 Dâmen-i hayme-i iclâli sipihr-i atlas
Revnaķ-ı mehçe-i iķbâli 'arûs hâver
- 37 Ebr-i nisân rüşâ 'ayniyemdir Paşa
Ey olan silk-i sehâ mülketine nazm-âver
- 38 Hakk-ı evşâfiñi ta'bîre mecâlim yokdur
Biñde biriyle dolar dildeki dallı defter

- 39 Hüsni ü halkın tükenir mi ele alsam hâme
Başlasam yazmağa na'tıñ niçe aylar yıllar
- 40 Medh-i zâtın beni bülbül gibi gûyâ etdi
Eylesem râh-ı mübâhâta gezer şâyân-ter
- 41 Benim ol gonce-i hoş-bûy-ı gülistân-hayâl
Tarf-ı destâr-ı 'anâdil nola olsa bâki yer
- 42 Ehl-i eş'âra şalâ gitmeyelim şirâze
İşte var ise mu'ârız aña meydân-ı hüner
- 43 Mest olur neşe-i şî'rim ile ehl-i dâniş
Ele alsam ne zamân bezm-i sühinde sâgar
- 44 Hâmem ol ma'nâ-i 'icâz-nümâdır ki benim
Levha-i ma'rifete yazmadadır nakş-ı şûver
- 45 Cilve-i şâhid-i nazmım o kadar nâzikedir
Kıomaz âyîne-i ma'nâda küdüretten eşer
- 46 Semt-i icâza yürü bu şekv yeter da'vâyı
Böyle itnâb-ı kelâmı kim oğur kim dinler
- 47 Re'fetâ şıdğ u hulûş ile eliñ aç gayrı
Şu gibi devletiñ eyle du'âsın ezber
- 48 Tâ ki burc-ı hamele her sene eyler tehvîl
Şeref-i yümn u sa'âdet ile mihr-i enver
- 49 Eyleye gonce-i iclâlini şâd âb-ı beğâ

Gülşen-i huld-ı vezâretde Hudâ-yı ekber

50 Hâk ede gülşen-i ikbâlini her dem tâze

Gül-i âmâlî küşâde ola her şâm u seher

51 Zât-ı memdûhuñı Allâha emânet etdim

Ola her hâlde tevfiğ-i ilâhi yâver

8¹

KAŞİDE BERÂ-YI ŞEYHÜ'L-İSLÂM MEHMET ŞÂHİB EFENDİ*

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hâmem ki küşâyışde ma'ânî mi değildir

Her lafzı dürr genc-i mezâyâ mı değildir

2 Kilk-i hünerim gülben-i gülzâr-ı sühende

Bir nâdire-gû bülbül-i şeydâ mı değildir

3 Mir'ât-ı cihân içre feşâhet ile min-vech

Şîrîn edâ tûtî'-i gûyâ mı değildir

4 Hâmem ki zer-efşânlık eder şafha-gûne²

Meşşâtta-i rühşâr-ı dilârâ mı değildir

5 Hâmem çü Felâṭun hıredmend-i zamândır

Merhem-res-i zaḥm-ı dil maraḫa mı değildir

¹ Bu kaşide İ'de 3'üçüncü kasidedir

* Başlık : Revnağ-efzâyı makâm-ı vâlâ-yı fetvâ vü ziynet-ârâyı ermege 'ulyâ mı tekavvi olan sülṭânü'l-'ulemâ u'l-a'zam burhânü'l-fazılâ'ü'l-feḫḫâm melâzû'l-'ulemâ'i fi'l-âfâk melcâ'i meh ü'd-dîn pîrî-zâde Mehmed Şâhib Efendi Hâzretlerine verilen kaşidedir İ

² -gûne : ḫüsne

- 6 Zîb-âver ola baĝçe-i fazl u kemâle
Çün servi sehî kâmet-i bâlâ mı deĝildir
- 7 Nevreste yara'am ki nihâl-i gül-i terde
Mânend-i 'anâdil-i sühen-ârâ mı deĝildir
- 8 Âşâr-ı pesendîde-i pîçîdesi el-ħak
Ĥall etmege mevķûf-ı mu'ammâ¹ mı deĝildir
- 9 Ĥâ'iz ola dâ'im ķasbe'l-şabķ-ı kemâli
Müstagnî-i ta'bîri mi imlâ mı deĝildir
- 10 Bir ĥame ki meddâħ ola müftî-i cihân
Reşk-âver aķlâm ķışşaya mı deĝildir
- 11 Pâkîze şiyem-kân-ı kerem Şâhib Efendi
Vaşfıyla ķalem nâdire-gûyâ mı deĝildir
- 12 Tilmîz olamaz mekteb-i fazlında Aristo
Ta'lîm-i ĥired etmede Sinâ mı deĝildir
- 13 Şıdķıña ĥaber vermede şıddîķ taķiyyeden
Fâruk gibi ma'delet-ârâ mı deĝildir
- 14 Oşmâna mu'âdildi anıñ ĥilm u ĥayâsı
Cûd etmede kerrâr-ı 'atâya mı deĝildir
- 15 Bâb u der-i nâ-beste-i ikbâli ĥuşûşâ
Kim bûseñe ehl-i temennâ mı deĝildir

¹ mu'amma mı degildir : ni'ama mı degildir Ī

- 16 Dergâh-ı felek-mertebe-i dâniş u fazlı
Beyne'l 'ulemâ melce-i dünyâ mı değildir
- 17 Ey şadr-ı kamer kevkebe âyîne-i şab'ın
Hayretde mir'ât-ı mücellâ mı değildir
- 18 Vechiñde olan vefret-i envâr-ı behîyye
Ser-levha-i hûrşîde peydâ mı değildir
- 19 Zâtında olan farı-ı tevâzu'yla nevâziş
Maqbûl-ı pesendîde-i dünyâ mı değildir
- 20 Her nuţkuña maşşûş mezâyâ vü nikâtiñ
Hayret-fiken 'aql-ı hod-ârâ mı değildir
- 21 Vaşfiñ ile bir tâze ğazel eyledim inşâd
Dâdd-ı kudemâ vâdî-i zîbâ mı değildir
- 22 Ey dil yerin ol zülf-ü dilârâ mı değildir
Bâdî bu perişânlığa sevdâ mı değildir
- 23 Gör revzeni kâkülden o rengîñ 'izârı
Nezzâre-gehiñ özge temâşa mı değildir
- 24 Naql eyle bize nakl-ı leb-i la'l nigârı
Mey-hâre-i bezm-i meye helvâ mı değildir
- 25 Düşmez mi mehâl hâli beyân etmege âyâ
Bigâne mi var meclis-i tenhâ mı değildir

- 26 Yetişme o sâ'adleri dehr olsa müsâ'id
Bî-ķayd zihî devlet-i uz mâ mı değildir
- 27 Re'fet ķuluñu eyle sezâ-dâr-ı 'inâyet
Evşâfiñ ile¹ menķibe-pîrâ mı değildir
- 28 Jeng-âver-i gam olsa da mir'ât-ı zamîri
Kilk-i hüneri nâdire-efzâ mı değildir
- 29 Nâmıñ çıkarır zinde edib 'arş-ı berine
'İcâz-ı hayâlat-ı mesihâ mı değildir
- 30 'Afv eyle huzuruñda tefâhürde ederse
Sâhir mi değil şâ'ir-i dâna mı değildir
- 31 Çün maħkeme-i fazl u hünerde bu ķaşıdem
Şâ'irliğe hücçet-i aķvâ mı değildir
- 32 Hâmem ki ola² h'âceñi sevķ-i ma'ârif
İthâfa sezâ-vâri hedâyâ mı değildir
- 33 İtnâb-ı kelâmı koyub aç desti du'âya
Âmîne meleklerde muheyyâ mı değildir
- 34 Devletle³ ser-efrâz ola iķbâle mümtâz
Ol şadırdâ kim melce-i dünyâ mı değildir
- 35 Hâķ devlet u 'ömrün ede efzûn u ziyâde

¹ evşâfın ile : evşâfınla İ

² Hâmem ki ola : hâmem ola İ

³ Devletle : devlet ile İ

Bir luş u kerem şâhib-i dâna mı değildir

9¹

ĶÂŞİDE BERÂ-YI ŐEYĦÜ'L-İSLÂM MÜŞÂRÜN-İLEYH*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hoşâ 'ıyd-ı feraĥ-zâ habbe-zâ hengâm-ı Őevĥ efzâ
Zemîn oldu şer-â-pâ maĥdemiyle cây-ı gam-fersâ
- 2 Hoşâ nev-ęarrâ-yı ĥurre pertev-baĥş-ı târîki
Tulû'uyla mûnevver eyledi dÿnyâyı ser-tâ-pâ
- 3² Hoşâ mâh-ı hilâl-i 'ıyd vaşl-ı yâri meh-veşken
Cihâna ĥarĥ-ı hâle eyleyib oldu ziyâ baĥşâ
- 4 Bu ĥarrâ ĥurre-i erbâb-ı dâniş etdi istidlâl
Dediler ebrû-yı jûlîde-i yâri eder imâ
- 5 Yine 'ıyd oldu 'âlem pür-şafâ hengâm-ı vuşlatdır
Ėamın dâmen-keşîde olduğun feĥm eyledim zîrâ
- 6 'Aceb mâh-ı dıraĥřân-ı 'ıyd vaşl-ı 'âşık-ı nâlân
Yine revnaĥ fÿzÿn oldu ĥemen-i reşk-âver me'vâ

¹ Bu kaşide İ'de 4. kaşidedir

* Başlık : Bâdfıye'i ĥüccete beyzâ-yı râtib, merâtibü'l-'ilmü'l-ĥuřûr-ı firîdü'l'aş, bi'l-fazlu'l-kemâl, vâhidü'l-dehr, bi'ş-şeref-i vâlâ, celâ'il-i sâbıkakâr, fermâ-ârâ-yı fetvâ vÿ zîb-zâyı merkez noktâyı Piri-zâde Őâĥib Efendi Ĥazretlerine verilen kaşide'i 'ıydiyedir. İ

² Bu beyit İ'de yoktur

- 7 Cihân 'ıydiyyesin ârâyiş-i zîb-i vücûd etdi
Bihamdillâh cihân-âsûde 'âlem pür-şafâ Hakkâ
- 8 Bağıb bu mevsim-i şâdiye bir sâde nigâh etdi
Bahâr-ı köhne biçirdi libâsını yeşil hârâ
- 9 Hele terki sükûn u şabr edib cûş u hürûş etdi
Telâtum-pâş olub pâ-bûs için her mevce-i deryâ
- 10 Nola olsa mübârek bâd için müftî-i âfâka
Resüm erbâb-ı âvest u 'ârifle rû-mâl ser-tâ-pâ
- 11 Ne müftî kim der-i devlet-nümâ bende eder anıñ
Hulûş-ı balle erbâb-ı dâniş her dem istiftâ
- 12 Ne müftî kim bu arşa-gâh-ı 'âlemde Süleymândır
Mişâl-ı mâ'î cârî emri bî-hâtem olur icrâ
- 13 Şeh-i mülk-i fazîlet zübde'i 'aşr mülk-i haşlet
'İmâdü'd-dîn u devlet müsteşârı devlet-i 'uzmâ
- 14 Semî mefhâr-ı 'âlem mihmâz-ı benî âdem
Edib u ekmel u 'âlem edeb-âmûz-ı her dânâ
- 15 Serîr-i 'ilm u 'irfânın 'azîmü'ş-şân-ı Sulţâni
Sezâ Nu'mân-ı şânî dense nâm-ı pâkîne ahîr¹
- 16 Cenâb-ı Pîrî-zâde Şâhib luţf u 'inâyet kim
'Adimü'l-mişl olan zâtı ile fahr etmede dünyâ

¹ ahîr : hakâ İ

- 17 Vücûd-ı pâki şubh-ı maṭla' efrûz-ı ser-efrâzı
Dil-i çâlâki el-ḥaḫ 'âleme ḥûrşîd-i pertev-zâ
- 18 Cemâl-ı bî-naẓîri âyet-i nûr-ı ilâhidir
Ẓamîr-i dilpezîr¹-i maḥzen-i gencîne'i 'aṭâ
- 19 Devâm-ı devlet u iḳbâlini 'âlem temennîde
Beḫâ-i zât-ı du'âyetin nâṭıḳdır bütûn dünyâ
- 20 Zebân-ı ḳaşr-ı ḳalem 'âcizdir evşâf-ı şerîfnde
Ne ḳâbildir şenâ etmek bütûn meddâhıdır dünyâ
- 21 Benânında² ḳalem mevḳûf-ı taḥrîr maḳâşıdır
Dü-dest-i pâkidir ebr-i sehâ buḫr-ı 'aṭâ güyâ
- 22 Lisân ile ḳalem mâl ile bezl eyleyib lüṭfuñu
Ḳılıb nâsı celb etmek aña maḥşûsdur zîrâ
- 23 Sipîhr-i ṭab'ıma eyler iken evşâfını taḥrîr
Ṭulû' etdi mişâl-ı şems bir nev maṭlâ'-ı ğarrâ
- 24 Yine açdı çemende çeşm-i şûḫun nergis-i şehlâ
Gürûha 'ârifâne göz ḳapar âşûfte bi-pervâ
- 25 Bize cem'ıyyet ḫâṭır-ı meyyir oldu 'âlemde
Meger 'imâna gelmiş kâfir zülf-i siyeh sîmâ
- 26 O meh-rû kâkülûñ işâr etdikçe nezâketle
Nice ḳâbil ki gelmez 'âşık-ı efkendeye sevdâ

¹ dil-peẓîr : dil-pesend İ

² benânında kalem : benâ bende'i kalem İ

- 27 Gülistân-ı ruḥ-ı dilberde güller reḥ-nümâ oldu
Anınçün 'andelibân her dem eyler âh u vâveylâ
- 28 Şabâ bû-yı dil-âvîzi ruḥ-ı dildârı neşr etdi
Meşâm-ı cânı ta'îr etmege sa'y etdi müşk-âsâ
- 29 Keremkârâ mekârim perverâ luḥf u 'aṭâkârâ
Eyâ revnaḥ bulan zâtı ile bu mesned-i vâlâ
- 30 Sen ol müftî-i devrânsın ki eyyâm-ı şerîfînde
Nice kâbil ki hâlinden ede ehl-i hüner¹ şekvâ
- 31 Eger ruḥşât olursa hâlîmi tavşîf u ıtraya
Biraz asılıb sâbîḳ üzre bâri eyleyem inhâ
- 32 Nice kâbil ki ta'dâd ola bir bir bezm-i miḥnetde
Nice demdir felekden gördüğüm evzâ'-ı nâ-bercâ
- 33 Cefâsı bañadır heb eylemez devrân murâdımca
Revâ mı böyle zâr olmak bu gülşende hezâr-âsâ
- 34 Beni cümle taḳaddüm eyledi emşâl u aḳrânım
Ne mâni'dir taşaddür etse ihvânım² beni ammâ
- 35 Olur ḥâr u ḥâs üstünde güher altında deryânın
³Amel etdim bu dil-cû' mışra'-ı garrâ ile hâlâ
- 36 Huşûşa kim benim ol Ḥusrev-i iḳlim-i inşâ kim

¹ ehl-i hüner :ehl-i sühen İ

² ihvânım : emşâlim İ

³ İ'de 35. beytin ikinci mısrası ile 36. beytin ikinci mısrası yer deḡiştirdi

- Olur her sâde nüktem zîb-bağış-ı meclis-i dârâ
- 37 Ne lazımdır tefahhur kalb-âgâhıñ güvâhımdır
Reh-i 'ilm u kemâli ol kadar geşt eyledim şadrâ
- 38 Benimle hem'inân-ı reh olanlar kaldı menzilde
Semend-tîz-i çab'ım aldı meydânı kerem-kârâ
- 39 Beni de dâhil-i tertîb ile luğf u ihsân kıl
Revâ mı hâric-ez defter kalam çün Re'fet-i şeydâ
- 40 Mağal teng oldu hengâm-ı du'âdır ba'd-ezin garrâ
Şürû' eyle du'âyı devletine ol du'â gûyâ
- 41 Vücûd-ı devlet-âlûdun âmîn edib haçalardan
Muvaffak ede her emriñde anı Hâzret-i Mevlâ

10¹

KAŞİDE BERÂ-YI ŞEYHÜ'LİSLAM MEHMED ES'ÂD EFENDİ*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Demidir şâhid-i nâzende-i hırâm âmâl
Himmet olursa olur zîver-i âgûş-ı vişâl
- 2 Şeyhü'l-islâm-ı felek mertebe dergâhına düş
Ki o dergehden olursa ki olursa iqbâl

¹ Bu kasîde İ'de 5. kasîdedir

* Başlık : Veliyü'n-enam 'alâ't-talâk, melcâu'n-nâm fi'l-âfâk, şerh-i zamân Nu'mân-ı devrân va'zîyü'l-himem 'ulemâ'yü's-şiyem, 'allemü'l-'ilm u ilhâd minârü'l-fazlu'l-tâk mercâu'l-âyâ hilm-i vâlâ ki bir vârişü's-şadr-ı kebirâ'an ki bir devletlü Şeyhü'l-islâm u müftü'l-enâm Muhammed Es'âd Efendi Hârîsü'l-mülkü'l-Mebdi Efendimiz Hâzretlerine verilen kaşîdedir İ

- 3 Nice¹ dergeh ki eder pâyesine fersûde
Şubh-dem nâşiyye-i bendeni 'acîz-i ricâl
- 4 Melce-i ehl-i hüner şadr-ı efâzıl perver
Bu hanîfe eşer u dâver-i bârik-i hayâl
- 5 İftihâr-ı 'ulemâ sürûr-ı hayl-i füzelâ
Müsteşâr-ı vüzerâ zât-ı pesendîde hişâl
- 6 Lücce-i luţf u kerem maķsem-i erzâk-ı imem
Kulzüm-ı 'ayn-ı himem menbâ'-ı deryâ-yı kemâl
- 7 Müftî-i devr-i zamân Es'âd Efendi ki cihân
Hâk-i dergâhına ta'zîmiyle eyler rû-mâl
- 8 O şeh-i mülk-i fazîlet ki dem-i 'adliñde
Şaldı tāk-ı feleke gūlgūle-i istikbâl
- 9 Mesned-ârâyı inâyet ki verilmiş kefiñe
Hâme fetvâ-i şer'îye 'aliyyü'l-istiklâl
- 10 Yazsa ser-levha-i hûrşide sezâ kilik-i felek
Nâm-ı nâmi-i² sa'âdet eşerin her mâh u sâl
- 11 Mekteb-i fazlına şâkird olamaz cümle qarûm
Bende yok nebze-i âşârını taħrîre mecâl
- 12 Zâtı ârâyış gencîne'i hilm u 'iffet

¹ nice : niçe İ

² Nâm-ı nâmi'i : tâm-ı tâmi'i İ

- Şâf u şâf dil-i pür himmeti âyîne mişâl
- 13 Zât-ı zîşânı Süleymân-ı zamândır bî-şek
Hükmi bî-hâtem olur cârî budur istidlâl
- 14 Dâver-i dâd-gerâ server-i vâlâ güherâ
Ey eden şem'a-i maqsûd-ı cihânı eş'âl
- 15 Sen sen ol fâzıl-ı 'allâme-i fahr-ı râzı
Yüz sürer dergeh-i iclâliñe ehl-i efzâl
- 16 Merhamet sende kerem sende 'inâyet sende
Gelmedi şadra cenâbıñ gibi bî-mişl-i hemâl
- 17 Zât-ı vâlâñı sitâyış eden ehl-i şab'ıñ
Nice dinmez eşer hâmesine sihr-i helâl
- 18 Bulurum neş'e-i vaşfiñla şafâ-yı hâtır
Gerdiş-i çarh-ı sitemkâr ile etsem de cidâl
- 19 Ele alsam ne zamân hâme-i mu'cîz eşeri
Şab'ım evşâf-ı hamîdenle olur Ferrûh-ı fâl
- 20 Bu kaçîdem zihî yek-rûzedir Allâh bilir
Medh-i zâtında tehâllük ederim şubh u leyâl
- 21 Dâverâ hâlimi 'allâme olursa ruşşât
Beş şekvâ ile bir bir edeyim zîb-i ma-kâl
- 22 Der-i ihsâna mülâzım olalı şimdiye dek
On sekiz sâlî tecâvüz ile oldum pâ-mâl

- 23 Cümle emşâl olacağ dâhil-i tertîb-i murâd
Hâric-ez defteri olan ğamla olur mâ-lâ-mâl
- 24 İki üç def'a beni geçdi bütün emşâlim
Vefret-i hüzn ü keder etmededir kıaddımı dâl
- 25 'Adem-i rütbe ile kıadrimi fehm etmezler
Niçe yıldır ki mecâlisde yerim şaff-ı ni'âl
- 26 Beni âzürde eder niş-i ğam-ı zehr-âlûd
Böyle bir bâr-ı ğirânı çekemez Rüstem-i Zâl
- 27 Merhamet eyle baña dest-mend-i dâmen tev
'Ahd-ı 'adliñde revâc üzre mezâyâyı kemâl
- 28 Kıadr-ı mâhiyyetime zât-ı şerîfiñ şâhid
Müste'id olduğumu cümle bilir ehl-i ma-kâl¹
- 29 Pederim dâ'îniziñ hâli mükedder ğâyet
Kâlbi maħzûn velî eylemez izhâr-ı melâl
- 30 Şem'î maḡlûbumu luḡfuñ ile ikâd eyler
Koma deycûrı şeb-i ğamda perişân ihvân
- 31 Beni bir medrese-i hâric ile şâd eyle
Dil-i virânemi ma'mûr edib eyle hoş-hâl
- 32 Re'fetâ cânib u itnâba yeter meyl etdiñ
Semt-i icâza yürü vaşfin ede emr-i muḡâl

¹ mâkâl : kemâl İ

- 33 Şadr-ı zîşân-ı felek kıadr-ı inâyet eşere
Şıdkla hâyır du'â etmege kııl isti'câl
- 34 Zâtı revnağda kâşâne-i fetvâ olsun
'Îz u devletle mü'ebbed ede hağ celle-celâl
- 35 Zîde ömrde ola üftâde cihân turduğca
Ömrünü eyleye efzûn Hudâyı müte'âl
- 36 Sâyesinde zihî mağdûm hûner-i mersûmuñ
Ğarr ile ömr-i tabî'yiye ede hağ îşâl

11¹

KAŞİDE-İ 'İYDİYYE BERÂ-YI ŞADR-I RÛM DÂMÂD-ZÂDE FEYZULLÂH

EFENDİ*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'İyddır şâyet o meh-rû gösterir kıurbânına
Belki girmez 'âşık-ı zârîñ bir avuc kıanına
- 2 Rû'yet etdikce simâğ-ı hûsnünü üftâde-kân
Âş yerer dendân bilir kâfürden kıurdânına
- 3 Süd kıuzusudur o kıoc başına kıurbân olduğum
Remme'i 'âşık nice olmaz fedâ cânânına
- 4 Âh kim kıuyruğ şalar ammâ ki girmez kıoynuma

¹ Bu kaside İ'de 7. kasidedir

* Başlık : Fehtârü'l-fuñûl ve'l-karûm-ı sabıķâ-i revnağtâr-ı şadâret-i Rûm mağdûm-ı 'âlî-şân-ı vâlâ güher Kıâzi'asker 'ıffet-perver 'atûfetli Damâd-zâde Feyzullâh Efendi Hâzretleri Efendimize verilen kıasîde-i 'ıydiyyedir. İ

- Gülmelerle nâzlanır ben 'âşık-ı nâlânına
- 5 Mâşıta pervâze-i tamgâ-yı kudretdir siyeh
Hâller püskürme benler şafha-i reyhânına
- 6 Kâr u bismil-gâh cevrinde bu demde 'âşıkın
Gör dayandı üstühân-ı sîne-i sûzânına
- 7 'İyd-ı ağhâdır gelir qurbânına 'âşıklar bugün
İmtişâla ol şûhuñ nev pençe-i fermânına
- 8 Zebh eder min-gayr-i sekînin tegâfûl eylemez
Girse erbâb-ı muhabbet dest-i hûn-efşânına
- 9 Herc u merc eden raķîb-i kîne-perverdir bütün
Heb meyân-ı 'âşık u ma'sûku lâ'net cânına
- 10 Sen hemân ey dil kavlı-i qurbânı ol şimden-gerû
Yârdan düşmez şikâyet ehl-i 'aşkın şânına
- 11 'İyddir tebrîk için bir böyle nev vâdî ile
Şadr-ı 'âlî meşrebiñ var nezd-i 'âlî-şânına
- 12 İnhinâ fermâ-yı kıadd u kıamet ta'zîm ile
Rûyuñu fersûde kııl zeyl-i şeref 'ünvânına
- 13 Hâzret-i Dâmâd-zâde-kân-ı 'ilm u fazl kim
Yüz sürer erbâb-ı dâniş kûşe'i dâmânına

- 14 Hilm¹ u iffet-pîşesi zühd-ver endîşesi
'Adli gâlibdir huşûşâ cümle-i akrânına
- 15 Bilmeyen mağz-ı 'adâlet nidüğün tevcîhde
Dîde-i tahsîn ile görsün gelib dîvânına
- 16 İntisâb etsin felek isterse ger 'âlî-rüteb
Bâb-ı nâ-med u dîni feth eyleyen derbânına
- 17 Mekteb-i fazlıñda Eflâtun-ı hıred ta'lîm eder
'Aql-ı gül hayrân olur gencîne-i iz'ânına
- 18 Hîkmet 'uzmâ-yı Rabbâniyedendir lâl olur
Heybetinden gelse Rısto meclis-i 'irfânına
- 19 Nebze-i âşâr fazl-ı mihr u mâh-ı 'âlemin
Olsa sencîde şâgar mey pelle-i mizânına
- 20 Pîşgâh-ı devlet u iqbâle etdikce ku'ûd
Gıbta eyler kâ'inât âdâbla erkânına
- 21 Şadr-ı vâlâ himmetâ 'âlî-tebârâ dâverâ
Ey veren revnaç-kemâl u ma'rifet meydânına
- 22 Ol tabîb-i çâre-perver sen ki tedbîrin senin
Tâze cân bahş eyler 'aşrıñ hasta'i hicrânına
- 23 Sen sen ol dâna ki âyende erer zaħm-ı diliñ
Merhem-i dârü's-şifâyı hîkmetiñ dermânına

¹ Hilm : 'ilm İ

- 24 Medh-i zâtıñla hâlic fikre keştibân iken
Dil ğarîk oldu yine baħr-ı hüner-i 'ummânına
- 25 Cust u cû eyler iken bir nev ğazel tarħ eyledim
Baħma Sultânım amân Allâh için nokşânına
- 26 Sürmeler çekdiklerin ol dîde-i fettânına
Göz ucuyla gör hele gamz eyliyor müjĝânına
- 27 'Âşıkta berçîde-dâmânlık ederken hem-çü serv
Şimdi her-câyi unutmuş baħ hele nisyânına
- 28 Mâcerâ-yı hâlet-i hicrânı bilmez ğâlibâ
Nem demiş dil-dâde-kânın dîde-i giryânına
- 29 Meclis-i 'işretde görmüşler ne pek kanzel imiş
Düşmüş 'aks-i rûyı hattı sâĝar-ı rahşânına
- 30 Mest-i la-yâ'kıl iken küstâhlıklar eyleyib
Harf atarmış dediler çarħıñ meh-i tâbânına
- 31 Mest olub yatdıkda tâb-ı 'ayşdan pîr-i mugân
El uzatmış ğâlibâ eşmuṭa-i hemyânına
- 32 Kâkül-i jûlîde mû-yı dilber-âsâ Re'fetâ
Gel uzatma nazmıñı erdi ğazel pâyânına
- 33 Şıdıkla hâyır du'â kıl vaḫtidir şimden-gerü
Hâzret-i maħdûm-ı 'alî-ḫadr himmet-i kânına
- 34 Devletin efzûn 'ömrüñ müstedâm edib Hudâ

Eyleye tevfiğini rehber reh-i dîvânına

35 Karş-ı hûrşîd u kamer verdikçe dehre incilâ

Dâ'imâ tãvûs-ı bahtı başlasın cevlânına

12¹

KAŞİDE-İ BAHÂRİYE DER-SİTÂYİŞ KADI'ASKER MÜŞÂRÜ'N-İLEYH*

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Bahâr erdi yine güller cemâlin âşikâr eyler

Bakıb bu reng ü bûye 'andelibân âh u zâr eyler

2 Bahâr eyyâmı der-pey olduğundan taraf-ı gülzâra

Bu mevsimlerde heb ehl-i hevâ geşt ü güzâr eyler

3 Zümürüdden yeşil kâliçesi üzre çemen-zârın

Nihâl-ı şâh-ı bådâm ise çîl akçe nişâr eyler

4 'Anâdil çehçeh-i hey heyle peyder pey nevâ üzre

Olub 'uşşâka seyr âheng-i âgâzı hışâr eyler

5 O jûlîde siyeh zülf-ü perişân-zâde bakdıqca

Başından saçların sünbüller elbet târumâr eyler

6 Çemenzâr-ı tarâvetde o rengîn gonceler yer yer

Hayâl-ı 'arız-ı gül-gönce'i ruhsâr-ı yâr eyler

7 Nihânı çâr tãk-ı işveden zülf-i 'arûs-ı bâğ

¹ Bu kaside İ'de 6. kasidedir

* Başlık :Şad verd-i devlet-i 'ulya tek ni'l-kadr-ı vâlâ-istişkâk mümtâz-ı ercümend inâyetli Dâmâd-zâde Feyzullâh Efendi Hârîsü'l-mebdeyi Efendimizin Huzurlarına 'arz olunân kasîde'i bahariyyedir

- Temâşayı bürîde câ'du gî-sû-yı nigâr eyler
- 8 Nihâ-i yâsemen nezzâreye almak için yâri
Çıkıp bâm-ı cüdâre intizâr-ı reh-güzâr eyler
- 9 Dem-i vuslat iken bî-çâre bülbül tâb-ı 'aşkından
Niçün bilmem sirişkin gıbta bahş-ı cûy-bâr eyler
- 10 O rengîn lâle-yi vâlâ cinân-ı tarh-ı keşîde
Hayâl-ı hâl hadd-ı nâzeninân dağdâr eyler
- 11 Uşûl ile çıkıp cerr etmege nergis-âşâdır kef
Teng-i çeşmin kararlıb sâ'ilâne gamzekâr eyler
- 12 Kabâ-yı sebze ile gülşende gör serv-hırâmânı
Edib berçîde-dâmen yan çizer seyr-i kenâr eyler
- 13 Zebânın haddi yok sûsen-dirâz¹ etmeklige zîrâ
O rütbe zâğ vermiş tîge zerrîn câna kâr eyler
- 14 Tekâlüb etmesi zâhir çenârîñ tünd-i bâd üzre
Eger pence tutuşsa başına dünyâ-yı dar eyler
- 15 Benefsec câme-i leylâkı ile düşdü sevdâya
Bakılsa mû-be mû taqlîd-i haţ-ı müşkbâr eyler
- 16 Gülistân-ı letâfetde hezârân bülbül-i şeydâ
Uşûl ile terennüm-gîr olub beste-nigâr eyler
- 17 Gehî Yûsuf ne-bûdu ki şeker-rîze edib âgâz

¹ dirâz : arâr İ

- Bakılsa tûfî'i mısrî şadâsın müste'âr eyler
- 18 Düzen vermiş rübâb u çenge muṭrib deşt-i erzende
Görün bî-perde nakş almış gibi aşma qarâr eyler
- 19 Bu güne bir hoş-âyende ğazel tarḥ eyleyib bülbül
Anıñçün 'azm-ı suyu gülistân u kûh-sâr eyler
- 20 Nevâ etdikçe ney inler kemân şad âh u zâr eyler
Dü-kerdef sînesin ṭanbûr-ı enîn âşikâr eyler
- 21 Şabâ neşr eyledikçe bû-yı zülf-i yâri gülşende
Bütün üftâdeler 'aqlını başdan târumâr eyler
- 22 Gönül âh etme geçdim böyle sevdâdan ferâġât kııl
Meded âyîne-i rûhsâr-ı yâri jengdâr eyler
- 23 Ne şuya 'azm edersem fikr-i dilber benden ayrılmaz
Derûnum lâle-âsâ târ-ı zülfî dâġdâr eyler
- 24 Şikâr etmiş işitdim tâ'ir âvâre-i 'âşıkı
Kemîn-i 'işvede vaḳ'asıyla bed âşikâr eder
- 25 Nice âvâre dâm-ı mekr u 'adliñden ḫalâş olmaz
O şehbâz-ı melâḫat ṭurma mürġ-i dil şikâr eyler
- 26 Yeter Re'fet uzatma târ u pûd-ı kâle'i nazmı
Hüner erbâbı böyle medh-i muḫtâr kibâr eyler
- 27 Nice şadr-ı ref'û'l-ḫadr kerd u bî-ṭabî'at kim
Nigâh-ı luṭfu şad gümgeşteyi şöhret-şi'âr eyler

- 28 Nice şadr-ı kerem-perver ki evkâtın hünermendân
Şenâ-i zât-ı pâkinde zarûrî inhişâr eyler
- 29 Mekârim-pîşe Dâmâd-zâde Feyzullâh Efendi kim
Zamâne zât-ı endek-yâbı ile iftihâr eyler
- 30 O ser-i hayl şudûrun meclis-i fazlında ser-tâ-ser
Fuhûl-i kâ'inât-ı cev v eger nuḡk etse 'âr eyler
- 31 Ta'allûm etmege 'aḡl-ı kiyâset bezm-i hâşında
Felâtun u Aristo bi'z-zarûre i'tizâr eyler
- 32 O rütbe râ'yi vü tedbîr müsellemdir ki nuḡk etse
Nice saḡarât u baḡarât¹ zamânı şerm-sâr eyler
- 33 Baḡılsa mekteb-i fazlında şakird olmaḡa 'âlem
Hulâsa ḡaba'en velâ ḡasren elbet ihtiyâr eyler
- 34 Vezân olsa ne dem gülşen-serâ-yı faẓl u 'irfâne
Nesîm-i luḡf-ı reşk-endâz hengâm-ı bahâr eyler
- 35 Olursa böyle ḡadı'asker olsun işte dünyâda
Hüner ḡadriñ bilir ehl-i kemâle i'tibâr eyler
- 36 Feẓâ'il perverâ vâlâ nejâdâ dâverâ sadrâ
ḡalem vaşfında 'âcizdir kelâmın ihtisâr eyler
- 37 Sitâyiş eylemek mümkün mü evşâfiñ murâd üzre
Anınḡun cismini nâl eyleyib hâmem zâr eyler

¹ Nice saḡarât u baḡarât : nice baḡarât u saḡarât İ

- 38 Vücûd-ı 'iffet-âlûduñ kaçan medh eylesem ol dem
'Adem iqlimine ceş-i keder tırılmaz firâr eyler
- 39 Sen ol nâyâb-ı gevhersin ki bâzâr-ı ma'ârifde
Kelâm-ı pür-nizâmıñ nice dürre-i şehvâr eyler
- 40 Tek u dev eyleyib hâmem şenâ-i zât-ı pâkinde
Reh-i semt-i mubâhâtı bu vâdîde güzâr eyler
- 41 Benim ol şâ'ir-i mestâne-dil kim nergis-i gülşen
Şafâ-yı neşe'-i şî'rim ile def'-i humâr eyler
- 42 Dehânım gonceye hic ağız açdırmaz bu gülşende
'Anâdil-bâng-ı nazmım dinlese terk-i diyâr eyler
- 43 Eger bir şahş ahîr seddin tefak্কûd olsa hâk üzre
Lisân-ı hâlle evşâf-ı tab'ım bî-şümâr eyler
- 44 Mağalle düşdüğü dem âsitân-ı devlete nazmım
Eger a'lâmı 'arz etsem 'uğârid derkenâr eyler
- 45 Egerçi gülşene¹ çiğdemde başka ferr verir ammâ
Gül-i ter bû-yı 'anber bûyunu neşr u nişâr eyler
- 46 Nice hem-sîniñ olur şadr benimle her sühen-perver
Söze gelse edâyı şâ'irânem şerm-dâr eyler
- 47 Du 'â hengâmıdır Re'fet kaşide buldu pâyânı
Ki âmîne feleklerde melekler intizâr eyler

¹ Eger gülşene : egerçi gülşende İ

- 48 Hemîşe-gû dükkân-ı dehr hûrşîd-i kül tâ kim
Ser-â-pâ penbe ile zîb-i şakf zer-nigâr eyler
- 49 Hudâ-yı lem-yezel zât-ı şerîfin eyleyib dâ'im
Çarîben-hayr ile şeb-dîz maţlûba süvâr eyler
- 50 Hulûş ile şufûf-ı kudsiyân-ı 'arş-ı Raĥmânı
Beĥâ-i zâtı du'âyenini her leyl u nehâr eyler
- 51 Tûnâb-ı devletin meşdûdâd-tâd-ı nücûm edib
Zülâl-i 'adliñi ĥaĥ sâyebân-ı rüzigâr eyler

13

KAŞİDE'İ RAMAZÂNİYE DER MEDĤ-İ KAZ' ASKER MÜŞÂRÜN-İLEYH¹

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bâd-ı raĥmet olıcaĥ sâĥil-i ġufrâne vezân
Geldi çâtdı yine keştî-i hilâl-i ramazân
- 2 Yaĥdı yandırdı minârâtı dil-i 'âşık-veş
Rûgan-ı feyz-i ĥararetle o mâh-ı tâbân
- 3 Elde tesbiĥ-i riyâ dilde ĥayâl-ı iftâr
İsm-i yâ fâţıra şuġl üzre gezerler yârân
- 4 Ceste ceste-i zarfa ĥaylîce baş gösterdi
Ĥarem-i mescid u câ'mide oĥundukça ezân
- 5 Ramazân şûfîlerinden baş alınmaz ĥâlâ

¹ Bu kaside İ'de yoktur

- Kimisi mu'tekif olmuş kimisi eczâ-h'ân
- 6 Kimi mihrâba imâm olmağa tâlib geçinir
Kimi maḥfilde mü'ezzinlik eder rûz u şebân
- 7 Çeşm diḳḳatle ḥayâl etse şanır ehl-i bâşâr
Nûra ğarḳ oldu ḳanâdil-i minârât-ı cihân
- 8 Tâḳat olsaydı çıkarlardı âyet seyr-i için
Zâ'f-ı şavm ile bütün ağzı mühürlü rindân
- 9 Vaz'ı şâ'imde görünse hele ehl-i keyf
Nice isnâd edeyim rûzeyi zîrâ bühtân
- 10 Ramazândır gehi kâğız uçurur tiryâki
Sedd-i dükkâmı raḥikîde uşûl ile hemân
- 11 Elde zenbil-i nevâle gece tâ vaḳt-ı saḥûr
Gezinir zâhid-i ḥâr hem çü kilâb-ı cû'an
- 12 Devr-i ebvâb ederek ḳul dolaşır şâm u seḫer
Elde işkembe-fener cümle şikem-ḥ'âr-ı cihân
- 13 Dem-i temcîd olacaḳ cümle minârât üzre
Ḥâcî Bayrâm'ın ilâhileridir vird-i zebân
- 14 Şekl-i mahiyye berât-ı ḥasenât-ı ümmet
Yazmağa ḥ'âḥîş eder kilik-i 'atâdır her ân
- 15 Dem-i iftâr 'aceb bâ'ış-i cem'iyetdir
Çekilir her yere bir sofrâ ta'âm-ı elvân

- 16 Dâ'imâ rûzekeş-i hicr olan erbâb-ı şiyâm
'ıyd-ı vaşla erişir böyle kalırsa devrân
- 17 İştibâh etme Kadir Gecesi doğmuştur o kim
Medh-i maḥdûm-ı mükerrerle ola menkıbe-ḥ'ân
- 18 Kible-gâh-ı 'ulemâ Hazret-i Dâmâd-zâde
Leyletü'l-Ḳadr-hüner garâ-i 'ıyd-ı 'irfân
- 19 Ḥ'ân-ı luḫf u şefkat-mâ'ide-i ḫayşiyet
Mün'am-ı bây u gedâ şadr-ı şudûr-ı zîşân
- 20 Revnâḳ-ı taṅtana'i devlet-i oşmâniye
Zîver-i debdebe'i şadr-ı 'adâlet 'unvân
- 21 Melce-i ehl-i kemâlât u melâz-ı 'âlem
Müsteşâr-ı füzelâ mesned-i ehl-i ez-ḫ'ân
- 22 Zîb-i âyvân 'adâlet-i şeref tâḳ-ı kemâl
Cedd-i behced-ḫilm u tevâzu'la 'adimü'l-aḳrân
- 23 Böyle olsun eger olur ise ḳadı'asker
Pür hüner zât-ı ḳadrđan süḫendân-ı zamân
- 24 Şadr-ı vâlâ ḫisâbâ dâver-i 'alî nesibâ
Ey gubâr-ı ḳadem-i kehl-i cilâ-yı âyân
- 25 Eylemiş Hazret-i ḫaḳ nüshâ-i zât-ı pâkin
Ziyet-ârâyı kütübḫâne-i fazl u itḳân
- 26 Edemez ehl-i ma'âni'i bed'î'ül üslûb

- Her kelâm-ı edeb-âmûzuñu taqrîr u beyân
- 27 Etse de naḥv-ı kemâlâtına şarf-ı maḳdûr
Edemez nûkte-i maḳşûduñu 'âlem iz'ân
- 28 Zât-ı nâyâbîñ o mecmu'a'ı hikmetdir kim
Eylemiş münderîc envâ'ı 'ulûmu yezdân
- 29 Dâverâ midḥat-ı zât-ı mülk-i şiyemin
Nice ḳâbil ki murâdımca edem vaşfı beyân
- 30 Böyle medḥ etmez idim zât-ı ref'iyü's-şânıñ
Niyyetim çoḳdur efendim hele çıksın Ramazân
- 31 Ele alsam ne vaḳt kilik-i belâgat eşerim
Medḥ-i zâtında eder tâ'ir-i ṭab'ım cevelân
- 32 Benim ol şâ'ir-i dâna dil-i pür hikmet kim
Dehr eder nazmıma engüşt teḥayyür-ı bed-ḥân
- 33 Ben o ḥallâḳ-ı me'âni vü mezâyâyım kim
Sâde ebyâtımı ḥall etmede 'âlem ḫayrân
- 34 Lezzet-i çâşnî-i nâtıḳa'ı şîrînim
Ṭûṭiyân dinlese olur idi şeker-efşân
- 35 Zor bâzû ile şaḫn-ı hünere taş dıkdım
Etse el arḳasını yerde sezâ toz ḳoparan
- 36 Ḥâṭıra medḥ-i münîfiñle sünûḫ etdi henüz
Bir ḫoş-âyende muşannâ ḡazel-i tâze zebân

- 37 Şûret-i âyînedede görmüş o meh-i tâbân
'Aks-ı ebrûsunu mânend-i hilâl-i Ramazân
- 38 Nice ebrûña zihî maþla'ı berceste-i hüsn
Olsa şâyeste tırâzende-i ser-levha-i ân
- 39 Bûse-i gerdeni imsâka teþâşimi olur
Sofra-i vuşlata ârâ meh olur mu imkân
- 40 Ža'f-ı şavm ile siyeh çeşm-i tegâful-âlûd
Komadı 'aşıkâ nezzâre için tâb u tüvân
- 41 Sükkeri âl 'aķide ile bozardı şavmı
'Âşık-ı zâra eger etse o meh fetḥ-i dehân
- 42 Etme taşdı'a taşaddî Ramazân günleridir
Re'fetâ eyle du'â etmege dâmen-i beyân
- 43 Nitekim her sene ikâd-ı kanâdil eyler
Farḥ-ı ârâyiş ile mâh-ı çerâğ-ı ğufrân
- 44 Eyleye Hâzret-i Maḥdûm bülend-i iķbâlin
Dergeh-i devletini kıble-ḥâḥ-ı temennâdan
- 45 Ede her rûzunu bayrâm u şebiñ Leyle'i Kâdr
Şubḥ-dem devlet u iclâlle Rabb u Raḥmân
- 46 Ola hem-vâre eger var ise âdâlarınıñ
Her nehâr u şebi hüneriñ şac Ramazân

KAŞİDE-İ BAHÂRİYE BERA-YI 'AGÂ-YI DÂRÜ'S-SA'ÂDETLİ ŞERİFE*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Müjdeler geldi yine kâfile-i faşl-ı bahâr
Çekilib gelmede gülzâra kaţâr ile bahâr
- 2 Gül-i şad berki şabâ hurrem u handân etdi
Yüzü güldü çemenin etdi cemâlin izhâr
- 3 Yine biçirdi çemen-i câme yeşil hâradan
Gönce'i Edirne'iyi edeli zîb-i destâr
- 4 Güyyâ yol sapıdır geşt ü güzâr etmek için
Yüz sürer dâmen-i gülzâra buhâr u enhâr
- 5 Yâsemen-i reh-güzer-i yâre bakar şevkınden
Etmedi kendüyi ârâyış-i erkân-ı cüdâr
- 6 Sünbül-i âşüfte-i zülf-şîken-i cânâne
Gönce-i hayret-zede 'ârız-ı gül-gönce-i yâr
- 7 Çâr-ţâk-ı çemene verdi hüsün zülf-i 'arûs
Bâğı etmekte mu'aţţâr yine çün câ'd-ı nigâr
- 8 Gönçe fâş ede diyû sırr-ı dehân-ı yâri
Mihir açar mihre hâmûş-ı feminden her bâr

¹ Bu kasîde İ'de 8. kasîdedir

* Başlık : İftihârü'l-havâş ve'l-mukârrebin lisânü'l-mülükü's-selâfîn serîr-i saltanat matlâ'ı envâr-ı hilâfet düre-i zamân hulaşâ-i devrân sa'âdetli 'Agâ-yı Dârü's-sa'âdetlü Şerî f Hâcî Beşîr 'Agâ Hazretlerine verilen kaşîde'i bahâriyyedir

- 9 Lâle-i pîrâhen ebrûsu şikâfen açmış
Gösterir dâğ-ı dilin şâhid-i bâğ tekrâr
- 10 Elde pîrâne-âşâ nergis-i şehlâyı görüñ
Bir ayağ üzre dikilmiş tûra varmış cerrâr
- 11 Câme-i minber ile bir özge leţâfet bulmuş
Çemenisstân-ı letâfetde hezârân eşcâr
- 12 Gül-i ter dâ'iredir noқта-i merkez şebnem
Şâh sebz almış ele tûrfe 'acâ'ib pergâr
- 13 Naqd-ı vaqtin yine berçîde edib her bâdâm
Ki muhabîbiñ ede başına çil aqça nişâr
- 14 Çekib¹ gelse nola gülşene mürgân-ı şafâ
K'etdi mi pür râyiğâ fâsişesiyle izhâr
- 15 Gelmeye gülşene zâhid deyû göz açdırmaz
Nergise zâğ verir tîğine zerrin bahâr
- 16 Genc-i gülşende göreñ servi niğebân olmuş
Kâmet-i yâre baqar eylemez aşla reftâr
- 17 Suseniñ haddi mi var k'de zebânını vîrân
Lebûsiniñ ol deyû gösterdi elin deşt-i hâr
- 18 Gülşeni h'âcesiniñ fâri-i terkîbi olub
Gülsitân dersin oqur bülbül-i şîrîn-güftâr

¹ Çekib : çekilib İ

- 19 Eğdirir hâṭ-ı dilârâyı benefşe yer yer
Olıcâk câme’i leylâkı ile zîb-i kenâr
- 20 Eyledim gülşen-i endîşede vâfir tek deyû
Erdi ser-ḥadd-i ma’âniye ḥayâl u efkâr
- 21 Gördüm âyende zuhûr eyledi bir kaşr-ı laṭîf
Pâye-i süllemi eflâk-ı nuhumdan âşâr
- 22 Tâḳ-ı pâkîze revâkı ḥâm-ebrûya ’adîl
Ḥavz-ı berrâkı ḥod âyîne-i İskender var
- 23 Ğoncesi mihr-i felek sünbül-i gî-sû melek
Naḳşı ḥayretde behzâd-ı bedî’ül-eṭvâr
- 24 Der-i divârı celâdâde secencel-âsâ
Kaşr-ı vâlâyı ḥ’âr-nâk gibi ṭarḥ-ı hâl-kâr
- 25 Eyledim pâye-i ’ulyâsına vaż’-ı iḳdâm
Ki ferâzende evkâḥıñ edeyim bâri qarâr
- 26 Bende bu ḥ’âhiş ile¹ çünkü şu’ûd etmiştim
Gördüm âmâde hüner ehl-i oḳurlar eş’âr
- 27 Dediler baña eyâ Re’fet rengîn vâdî
Sen de eyle eşer-i ṭab’-ı selîsiñ iş’âr
- 28 Ben dahı Ḥazret-i ’Ağâyı Kerîmü’ş-şânıñ
Eyledim menkıbetin böyle âdâ aḥîr kâr

¹ ḥ’âhiş ile : ḥ’âhişle İ

- 29 Zîb-i âyvân-ı kerem ya'nî Beşir 'Ağâ kim
Yüz sürer dergeh-i iqbâline bil-cümle kibâr
- 30 Dâver-i devr-i zamân zîver-i şadr-ı dîvân
Edeb-âmûz-ı cihân zât-ı melâ'ik gerdâr
- 31 Zâtı dibâce-i fihrist-i keremdir el-ḥaḳ
Ṭab'ı ser-levḫa-i mecmû'a-i iḫsân u vaḳâr
- 32 Baḫr-ı iḫsânda 'aṭâ etmege erbâb-ı dile
Dil-i dürr añı şenâverlik eder leyl u nehâr
- 33 Eylese bû-yı gül cûduñu ger istişmâm
Bir daḫı etmez idi beyhûde efgân hezâr
- 34 Gülistân içre sezâ âyet-i ihlâş eşerin
'Andelibân-ı çemen eylese vird-i eşâr
- 35 Zâtı revnaḳda erkân-ı ḫavâş-ı devlet
Var 'ulyâyı sa'âdetde vucûd-ı muḫtâr
- 36 Merdüm-i çeşm-i cihân merdüm-i kevn u mekân
Ḥâk-i dergâhı zihî kehl-i cilâyı ebşâr
- 37 Çıkdı ğavvâş-ı sühen midḫat-ı deryâsındân
Böyle bir tâze ğazel eyle çü dürr-ü şehvâr
- 38 Gel açıl gül gibi ey ğonce-i rengîn ruḫsâr
Gülşen içre derḳ-i ḫüsnüñ oḳur bülbül-i zâr
- 39 Köhne taḳvîm eddüğün anladı dehrîñ nevrûz

- Çıkarır anıñ için her sene bir nev-ıomâr
- 40 Lâlezârıñ demidir faşl-ı çerâğân geldi
Çehçeh-i bülbül-i şeydâ ile pürdür gülzâr
- 41 Kanda 'azm eyler isen sâye gibi ardıñca
Gider efkâr u hayâlatım edib istiḥbâr
- 42 Pâ-nihâde olalı mevsim-i şâdî vü sürûr
Ceyş-ekdâr-ı diyâr-ı 'ademe etdi firâr
- 43 Nâle-i zemzeme-i bülbüli güş etmişdir¹
Ki uşûl ile nühüfte geliyor faşl-ı ḥisâr
- 44 Böyle bir tâze edâ vâdî-i pâkîze ile
Semt-i fahriyeye şâyeste edersem refâtâr
- 45 Benim ol şukka tırâzende-i her nev-i sühen
Ki sühendân-ı zamân oldu bana ḥidmetkâr
- 46 Nazmımıñ her elf-i muḥâveri tullab-ı hüner
Merkez noqtası eflâk-ı ma'âniye² medâr
- 47 Mısr-ı endîşede eş'âr ḥalâvet eşerim
Lâl olur diñlese ger tûḥî-i şîrîn güftâr
- 48 Ğayrıñ eş'ârına yine şî'rim nice teşbîye olunur
Mevsim-i zevk rebîyi veremez köhne bahâr

¹ etmişdir : eyleyelim Ğ

² eflâk-ı ma'âniye : eflâk-ı kemâlâta güftler Ğ

- 49 Âsumân menzeletâ dâveriñi menkıbetâ
Ey olan mazhâr-ı eltâf cenâb-ı sittâr
- 50 Hâliyâ medrese-i şâlîşe-i mollâ-ahî
İbtidâ hâric ile oldu baña câ-yı qarâr
- 51 İsmi mevcûd-ı dili cismi çü 'anka-i ma'dûm
Lîk îrâd u vezâ'ifden ise yok âşâr
- 52 Devletinde bütün aqrânım ise kâm-revâ
Farç-ı ikrâmla olmağda mûkerrem her bâr
- 53 Bende bir himmet ile hâşıl-ı beyne'l-aqrân¹
Bir ma'îşet ile mûkerrem olayım bir miğdâr
- 54 Si'a-i hâl-i perişânıma himmet eyle
Destgîr ol bana ey zât-ı kerîmü'l-eşvâr
- 55 Re'fetâ gibi kuluñ az bulunur Sultânım
Zerrece luţfuñu etme kerem et istikşâr
- 56 Nev-bahâr sühenim buldu kemâlin gayri
Yeridir eyler isim-i hayır-du'âsın ezkâr
- 57 Ola tâ gonce-i nev bâde-i izhâr-ı çemen
Ziyet-ârâ-yı tarafhâne-i şahn-ı gülzâr
- 58 Nitekim kûbbe-i eflâkı ede velvele-nâk
Şavt-ı mürgân nevâsenc u sadâ-yı kühsâr

¹ Beyne'l-aqrân : beyne'l-emşâl İ

59 Ola vâbeste der-i devletine cümle en'âm

Dola âvâze-i cûduyla bu ıtağ-ı zer-kâr

60 Devlet ile ede 'ömrün Hudâ efzûn-ter

Haşredek zât-ı şerîfi ola muhtâr-ı kibâr

15¹

KAŞİDE-İ DİĞER DER-MEDH-İ 'AĞÂ-YI MUM'İ- İLEYH*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Başla ey hâme zîb-i 'ünvâne

Medh-i pâk 'ağâ-yı zişâne

2 Nice² 'ağâ ki dergeh-i luţfu³

Bûse-câdır zihî sühendâne

3 Nice 'ağâ ki hâk-i dergehi

Ğıbta-zâ sürme-i şaffhâne

4 Nice 'ağâ ki kaţre-i luţfu

Dürr-feşândır şehâb nisâne

5 Nice 'ağâ ki ziynet-i efzâdır

Zât-ı dîvân-ı 'Alî - 'Oşmâne

6 Nice 'ağâ ki 'ayn-ı ihsâne

¹ Bu kasîde İ'de 9. kasîdedir

*Başlık : Kadvetü'l-havâşü'l-mukarrebîn 'iddet-i aşhâbü'l-gürûh-ı mektebin mülûk u ve's-selâtin hülâşa lemâ-i düvel u 'aliyyü'l-hakâniye celîsü's-sultân-i bülent-i sultâniye 'Agâ-yı dârü's-sa'âded

Beşir 'Ağâ sa'âdetlü Hacı Beşir 'Agâ Hazretlerine verilen kasîdedir İ

² 2,3,4,5,6 beyitlerde nice : niçe İ

³ luţfu : cûdu İ

- Ġıbta- endâz baħr-ı 'ummâne
- 7 Şâh-ı beyt kaşîde-i devlet
Maħremi her umûr-ı şâhâne
- 8 İftihâr-ı muħarrebîn u ħavâş
Ya'nî manzûr-ı pâdişâhâne
- 9 Âsumân mertebe-i Beşir 'Aġâ
Maħz-ı ħayr oldu zâtı devrâne
- 10 'Ahd-ı 'adlinde gülşen 'âlem
Reşk-baħş oldu bâġ-ı rıdvâne
- 11 Der-i iħsânı maħsemü'l-erzâk
Bâbı melce'i gürûħ insâne
- 12 Teng eder 'arşa-i mâ'irebi ger
Başlasa esb-i cûdu cevlâne
- 13 Çeşm-i tedkîk ile bakılsa eger
Raġbet-i cümle ehl-i iz'âne
- 14 Summi esb-i şaţbil-i mekremeti
Nâz eder karşı-ı meh-i tâbâne
- 15 Re'fet isterse ger hümâ-yı felek
Genc-i gencîni eylesin lâne
- 16 Şem'î bezminde nücûm baħt-ı felek
Tolaşır her gece çü pervâne

- 17 Nice kâbil cefâ ede devrân
‘Ahd-ı ‘adlinde ehl-i ‘irfâne
- 18 Dâver-i âsumân-ı menzelete
Ey veren zât-ı zîb-i erkâne
- 19 Sen sen ol dâver-i kerîmü’ş-şân
Sen sen ol zât-ı pâki ferzâne
- 20 Sendedir sende maḥz-ı cûd u kerem
Sendedir raġbet-i ehl-i iz’âne
- 21 Ruḥşât olursa nezd-i pâkiñde
Başlayım ḥâl-ı zârım ‘ilâne
- 22 On sekiz¹ sâl olub mülâzemetim
Dergeh-i âsitân-ı zişâne
- 23 Vere ‘ömr-i ṭavîl Ḥâzret-i Ḥaḳ
Şeyḥü’l-islâm ‘aşr u devrâne
- 24 Medrese ile beni çerâġ edib
Cübbe şatdırdı cümle aḳrâna
- 25 Şarf-ı naḳdîne-i avân etdim
Meclis-i ders içinde merdâne
- 26 Lîk taḥşîl-i ma’rifet kıldım
Ḥamd-ı bî-ḥad cenâb-ı yezdâne

¹ On sekiz : on doḳuz İ

- 27 Zâde-i şab'ı 'âcizânem olan
Niçe¹ ebyât-ı derd-mendâne
- 28 Zülf-i pîçîde-i dilârâ-veş
Başladı olmağa perişâne
- 29 Vüs'am üzre mertebe olmak için
Etdim iqdâm-ı cem'î dîvâne
- 30 İş-bu dîvân-i nev-zuhûr eşeriñ
Erdi itmâmı çünkü pâyâne
- 31 Kendi haţtımla eyledim tebyîz
K'idem ahda rikâb-ı Sulţâne
- 32 Himmetiñle olursa kâfidir
Mazhar-ı iltifât-ı şâhâne
- 33 Eyle himmet-i irâ'et u 'arza
Nezd-i şâhenşeh-i cihân-bâne
- 34 Bir ma'îşet niyâzını ederim
K'olayım serfirâz-ı ihvâne
- 35 Si'a-i hâl-i zârıma eyle
Luţf edib himmet-i kerîmâne
- 36 Yeter ey Re'fet-i sitem dîde
Erdi ğayrı kaşîde pâyâne

¹ Niçe : Nice İ

- 37 Şıdqla aç dü-desti eyle du'â
Zât-ı vâlâ cenâb-ı zişâne
- 38 Devlet ile vücûd-ı pür cûdu
Ola dâ'im diri'a Raḥmâne
- 39 Zât-ı gerdûn cenâb-ı pîrâye
Ola câh-ı refî'-i bünyâne
- 40 Nâm-ı pâkin müverrihân-ı cihân
Yazalar levḥ-i cûd u iḥsâne

16

KAŞİDE-İ BAHÂRİYE-İ DİĞER DER-MEDH-İ 'AĞÂ-YI MUM-I İLEYH¹

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Te'âlâllâh yine şun'î-ilâhi âşikâr oldu
Demi nevrûz erişdi mevsim faşl-ı bahâr oldu
- 2 Bahâr eyyâmıdır 'âlem yine şaḥra vü deştindir
Şafâ hengâmıdır seyr-i cinân u kühsâr oldu
- 3 Açıldı nergis-i şehlâ çemende dîdeler rûşen
Görüb zerrin ḳadehle bâde bî-renc-i ḥumâr oldu
- 4 Şeḥer bâd-ı şabâ şaḥn-ı çemende hâk-rûb oldu
Çerâğân zevḳi der-peydir zamân-ı lâle-zâr oldu
- 5 Ruḥ-ı ṭâb-âver-i gül-gûn 'izâr-ı yâri gördükde
Nihâl-i erguvân kan dökdü ḥayli şerm-sâr oldu

¹ Bu kaside i'de yoktur

- 6 Nebâtât-ı çemen çiçek çıkardı mehd-i gülbünde
Ele zerrin alınca nîşteri feşşâd-ı hâr oldu
- 7 Açıldı cümle sünbüller küşâde gonceler güller
Yine gülşende bülbüller 'aceb pür âh u zâr oldu
- 8 'Îzâr-ı dil-rübâya şevk ile nezzâre etdikce
Kızardı lâleler şerminden ahîr dâğdâr oldu
- 9 Nihâl-ı şeh-i bâdâm etdi izhârını pâşîde
Ser-i yâre hemân güyâ ki çil akçe nişâr oldu
- 10 Şabâ gül-gûn eteklik giydirib rakqâs gelenlere
Zihî lu'b-ı hüner gösterdi meşhûr-ı diyâr oldu
- 11 Giyib hıızr elbâs-ı fahriñ serv-i çemen-ârâ
Hayâ-bânında bâğ-ı behcetiñ zîb-i kenâr oldu
- 12 Nihâl-ı yasemin teşrîf-i yâre farı-ı şevkinden
Çıkıb bâm-ı cüdâre dîde-i düz reh-güzâr oldu
- 13 Eli yufka çenârın rüzigâr ile burûdetde
Meger pençe tutuşmuş kim cihân başına țâr oldu
- 14 Ser-âğâz nevâ eyler 'anâdil şâh-ı gülbende
Hevâlara 'itidâl üzre dem-i faşl hişâr oldu
- 15 O gül-gûn 'ârız-ı ruhsâr-ı yâri vaş için bülbül
Bu güne bir gâzel tarhında ahîr bî-ğarâr oldu
- 16 Yine gülşende feryâd u figânım şad hezâr oldu

- O gül-ruhsârı ala nâleler cismim dûçâr oldu
- 17 Çemende nergis ile ülfet u âmîziş etdikçe
Nedendir bende bilmem çeşm-i şûh-ı gamze-kâr oldu
- 18 De-mâ-dem vâdî-i hicrânda hem çün şem'î bezm-ârâ
Sirişk-i çeşmim 'işâr etmeden cismim nizâr oldu
- 19 Resîde eyleyince gonca-yi âgûş-ı tahsîle
Bağılsa eşk-i bülbül kıbkızıl bir cûy-bâr oldu
- 20 O şûh-ı şeh-levendim 'azm-ı gül-geşt eyledi güyâ
Himal burcunda mihr u mâh-perver şu'ledâr oldu
- 21 Gel ey bâd-ı şabâ bâd-ı hevâ vâfir vezân etme
Seni gülşende bilmem görmedim çok rûzigâr oldu
- 22 Hezâr ihsânât tab'-ı Re'fet-i pâkîze güftâre
Bu güne tarz ile meddâh-ı muhhtâr-ı kibâr oldu
- 23 Felek dergâh-ı devletli Beşir 'Ağâ-yı zîşânım
'Înâyetle vâfir cûd ile şöhret şî'âr oldu
- 24 Yegâne dâver-i dârü'l-sâde maḥremü'd-düvele
Hulûş-ı şıdkla zât-ı şerîfi müsteşâr oldu
- 25 Havâşın merci-i cümle 'inânîñ mültecâsıdır
Cihanda zât-ı pâki lüḥfla pür iştiḥâr oldu
- 26 Lisân-ı devlet-i 'uzmâ zebân-ı şevkat-âlûdu
Vücûd-ı dehre ḥakḫâ maḥz-ı lüḥuf-gerdigâr oldu

- 27 Fezâ-yı himmet efzâ-yı keremde zât-ı pür-cûdu
Güzîde zeyn-i ziyen-i esb şervet-i şehsüvâr
- 28 Kemâl-ı luğf-ı vücûduñ görmedik kim kaldı 'âlemde
Bihamdillâh cihânda bir mekî-veş nâmdâr oldu
- 29 Kerem-kârâ mekârem perverâ Allâha şükr olsun
Dem-i luğfuñda erbâb-ı kemâle i'tibâr oldu
- 30 Ebu'l-hâyır oldu nâmıñ her vilâyetde huşûşa kim
Sitânbul içre hayret u hişânıñ bî-şümâr oldu
- 31 Kerem sende semâhet sende ihsân u 'atâ sende
'Adîmü'l-misk olan zâtıñ cihâna iftihâr oldu
- 32 Kerîmâ şâhibim ol kim desinler cümle emşâlim
'Ağâ-yı kâm-kârıñ devletinden hişşedâr oldu
- 33 Ricâ cû-yı ma'îşet olduğum ma'lûm-ı devletdir
Nigâh-ı rağbet ile baña kim çok intizâr oldu
- 34 Der-i iclâliñe mensûb olmağ baña 'âlemde
Cihânda kâm-âver olmadan rif'at-medâr oldu
- 35 Huşûşa kim benim ol bağır-ı bî-pâyân dânişinim
Kelâmım silk-i nazm u neşre dürr-i şeh-vâr oldu
- 36 Mey-i eş'ârımı gûş eyleyenler mest olub cümle
Bağılsa güyyîâ med-hûş câm-ı hoş-güvâr oldu
- 37 Kıo ıtınâb-ı reh-i icâza ey Re'fet şitâb eyle

- Kelâm-ı ehl-i hayşiyetde maflûb-ı ihtisâr oldu
- 38 Erersen ba'd-ezin nîl-i merâma müjdeler çünkim
Kaşîde ile bu güne 'arzuhâle ihtisâr oldu
- 39 Du'â-yı devlete teşmîr-sâk-ı ihtimâm ile
Vücûb üzre ehem u elzem-i leyl u nehâr oldu
- 40 Gül-i şâd âb-ı iqbâl ola dâ'im keşîde
Ki devlet-i gülşende zîver-i her nev-bahâr oldu
- 41 Hemîşe ola her rûzu rebî'îñ şibh-i nev-rûzu
Cihânda zâtı zîrâ ni'met perver u kâr oldu

17¹

KAŞİDE-İ NEV-ZEMİN *

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Takrîr edemez la'liñi² dünyâ söze gelse
Mecnûnuñ olur kâkül-i Leylâ söze gelse
- 2 Pejmürde siye kâkül-i perçînin ucundan
Âşuftelik eylerdi Mesîhâ söze gelse
- 3 Tenhâca leb-i la'l-i şekerbârını şorsam
Vaşf eyleyemez tûtî-i gûyâ söze gelse
- 4 Bilmez edeb-i bezm-i güli bülbül-i gülşen

¹ Bu kasîde İ'de 10. kasîdedir

* Başlık : Kaşîde-i câ-i nev-zemin berâ-yı maḥdûm-ı necâbet ferin İ

² La'liñi : zülfünü İ

- 'Âşık geçinir beyhûde ammâ söze gelse
- 5 Meh şerbeti hûrşîd-i mürebbâsı mı bilmem
Ta'bir edemez la'liñi dünyâ söze gelse
- 6 Hîc gonce-femiñden çıkamaz harf-ı temennâ
Eyler nigehiñ hışmla imlâ söze gelse
- 7 Dildâra beyân etmek olur sırrımı ammâ
Dilden geçen eşkâl-ı temennâ söze gelse
- 8 Söz söyleyemez nükte şinâsân-ı ma'ârif
Meclisde eger Re'fet-i şeydâ söze gelse
- 9 Vaşşâf-ı hîred-mend-i zamân ola huşûşâ
Kim söyleşir ol nâdire gûyâ söze gelse
- 10 Mağdûm-ı mükerrer¹ ki eder 'âlemi ihyâ
Leffinde olan kilik-i güher-zâ söze gelse
- 11 Erbâb-ı kemâlâtı eder sâkit u ebkem
Bir yerdeki ol² dürre-i yektâ söze gelse
- 12 Bağış eyleyemez lâl olur ehl-i belâgât
Meclisdeki ol Fâzıl-ı dânâ söze gelse
- 13 A'lâ bilir aşhâb-ı hüner kadrini Hâkka
Pest eylemez ol zâtı mu'allâ söze gelse

¹ Mükerrer : kerem ĩ

² ol : - ĩ

- 14 Evşâf-ı pesendîdesin evrâk-ı beyâna
Taḥrîr edemez ḥâme-i ma'nî söze gelse
- 15 Muḥtâr-ı meḥaddîm-felek pâye kerîmâ
Vaşf eyleyemez zâtıñı dünyâ söze gelse
- 16 Re'fet kuluñu eyle sezâ-dâr-ı 'inâyet
Dünyâda bulunmâz aña hem-pâ söze gelse
- 17 Bezminde müsâvi olamaz baña ki ḥüssâd
Tercîh eder kendüyi تنها söze gelse
- 18 Ammâ elem-i dehr ile ol rütbe-ḥazînîm
Kilk eyleyemez derdimi imlâ söze gelse
- 19 Olmazdı yera'âm reh-i evşâfda 'âciz
Medḥiñde ḥayâl etdiği inşâ söze gelse
- 20 Tâ ḥaşre değin mürde-i dilân gamı cûduñ
'İsicesine eyleye iḥyâ söze gelse
- 21 Ma'mûr ede Ḥazret-i Ḥaḳ zât-ı şerîfîñ
Meddâḥıñ ola elsün-i dünyâ söze gelse

3.3 Mesnevîyyât

1

MEŞNEVÎ-İ ḤÂTİME-İ DÎVÂN-EST^{1*}

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâmd ol zât-ı kerîmü'ş-şâna
Ya'nî ol Hâlık-ı ins ü câna
- 2 Olıcağ bed-rıkkâ-i 'avn-i delîl
Oldu bu defter u dîvân tekml
- 3 Yeridir hatm-i kelâm olmağ için
Hatmesi misk-i hitâm olmağ için
- 4 Medh-i şehenşeh-i devrân edelim
Vaşf-ı Sultân-ı cihânbân edelim
- 5 Şeh-i dîn Hazret-i Sultân Maħmûd
Nâ'il-i 'âtıfet-i Rabb-ı vedûd
- 6 Nâşr-ı şer'-i şerîf-i nebevî
Sâlik-i câdde-i Muştafâvî
- 7 Neyyîr-i a'zâm burc-ı şevket
Mîhr-i raħşân sipîhr-i 'azamet
- 8 Zîver-i silsile-i 'Oşmânî
Revnağ-ı tañtana-i ħağanî
- 9 Zübde-i pâdişâhan-âfâğ
Câlisü'l-Sultâne bi'l-istihğak

* Başlık : Hâşır-i Dîvân İ

- 10 Mâlik-i debdebe-i Kayser u Cem
Ziynet-i taht-ı civân hat-ı haşem
- 11 Zât-ı nâyâb-ı hümâyûn fâlî
Ola pîrâye’i taht-ı ‘âlî
- 12 Dâ’imâ ‘avn-ı Hudâ rehber ola
Zâfer u nûşret ile yâver ola
- 13 Hâlimi ‘arza olursam ma’ mûr
Ser-güzeştım edeyim zîb-i sûtûr
- 14 Vâlidim Vâşık Efendi el-Hâk
Kağiyü’ş-Şâm-ı şerîfâne¹ şabık
- 15 Nâmı mışr-ı hüner u inşâda
Faız u ‘irfân ile Yûsuf-zâde
- 16 Şeyhü’l-islâm ‘arîzü’l-câhîñ
Ya’nî müftî-i felek dergehiñ
- 17 Eyleye ‘ömrünü efzûn Mevlâ
Ola revnağda şadr-ı fetvâ
- 18 Edecek ‘ayn-ı ‘ağası ceriyân
Medreseyle beni kıldı şâdân
- 19 Himmetiyle o kerîmü’ş-şânîñ
Kıldı mümtâzı beni akrânîñ

¹ şerîfâne : şerîfâ İ

- 20 Ğadrime maḥz-ı mükâfât etdi
Luṭf u cûd ile mucîzât etdi
- 21 Siyemmâ iş-bu mücelled dîvân
Ya 'nî bu defter-i kemter destân
- 22 Nezd-i maḥbûluna maḥrûn olacak
Lîk manzûr-ı hümâyûn olacak
- 23 Saña ey Re'fet ihlâş-ı eşer
Söyle maḥşûduñu derlerse eger
- 24 Ede gör maṭlâb-ı i'lâñı 'ayân
Bir ma'îşet itdüğün eyle beyân

2

MEŞNEVÎ-İ 'ARZUḤÂL BERÂ-YI ŞÂDRIN ALİYYÜ'L BÎD 'ABDULLÂH PAŞA *

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey tırâzende-i şadr-ı ikbâl
V'ey firûzende-i şem'-i iclâl
- 2 Âşaf-ı 'ahd-ı kerem-perversin
Hâtem-i 'aşr-ı sehâ-güstersin
- 3 Zîver-i şadr-ı 'adâletsin sen

* Başlık :Vücûd u pür-cûd Mekârem-endûd u zât-ı mes'ûd fâ'izü'l-bered u cûd bâdî-i asâyiş'âlem u bâ'îş-i istirâhet benî-âdem olân âşaf semâh u 'atuf vâhibü'l- vâlâ devletlü 'Abdullâh Paşa Ḥazretleri Efendimize verilen 'Arzuḥâldîr İ

- Maşdar-ı hayr u 'inâyetsin sen
- 4 'Arzuhâlim budur ey kân-ı 'aţâ
Gûş-ı cân ile amân kııl aşfâ
- 5 Pederim kâğî-yı Şâm sâbık
Kerem u luţf u 'aţâya lâ'ik
- 6 Nâm-ı beyne'l-'ulemâ¹ dünyâda
Hüner u fazl ile Yûsuf-zâde
- 7 On sekiz yıldır âyâ şadr-ı güzîn
Kırkıdan ğazel olalı zâr u hazîn
- 8 Şarf-ı nakdîne-i evkât etdim
Lîk taḥsîl-i kemâlât etdim
- 9 Cümle emşâlim ile akrânım
Geçdi bir bir beni heb Sultânım
- 10 Niçe demdir ki keder-nâk oldum
Hem giribân gibi şad çâk oldum
- 11 Rûz u şeb etmedeyim âh u figân
Kûşe-i ğamda melûl u giryân
- 12 Ka'tî çok kalbe oldum efrâĝ
Bir re'es ile beni eyle çerâĝ
- 13 Şeyhü'l-islâm-ı 'azîzü's-şâne

¹ 'ulemâ : 'ulemâ'i Ī

- Ya'nî müftî-i vâfir ihsâne
- 14 Hâlimi merhameten yâd eyle
Beni bir hâric ile şâd eyle
- 15 Hâşre dek medh u şenâ eyleyeyim
'Ömrüm oldukça du'â eyleyeyim
- 16 Südde-i devletiniñ bendesiyim
Kemterin çâker-i efkendesiyim
- 17 Eyledim bî-üdebâne taşdı'
'Afv kıl cürmümü ey şadr-ı refi'
- 18 Zâtıñ ârâyiş-i dîvân olsun
Zîb-i gencîne-i ihsân olsun
- 19 Olasın şadr-ı sa'âdetde ebed
Sâye-i devletiñ olsun mümted
- 20 Hâk maqamında seni dâ'im ede
Devlet ü Re'fet ile kâ'im ede
- 21 Ede Hâk 'ömrüñü efzûn u mezîd
Her şebiñ kâdr ola her rûzuñ 'ıyd

MEŞNEVÎ-İ 'ARZUḤÂL BERÂYI ŞEYHÜ'L-İSLÂM HAYÂTİ-ZÂDE MEHMED
EMİN EFENDİ*

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

- 1 Müftî-i fâ'îk kavlinde şâdık
Hıfz ede zâtın Allâh Hâlık
- 2 Eyleye efendim luḫfuña lâ'îk
Nâciz bende keder 'abd-ı ahkâr
- 3 Şıdk ile 'âlem hâlâ du'âda
Zîrâ 'ilmiñ¹ cûd u sehâda
- 4 Cümle oḫurlar şubḫ u mesâda
Âyât-ı luḫfuñ şu gibi ezber
- 5 Cûd u sehâda 'ayn-ı keremsiñ
Ḥaḫka ki söz yok şâhib-i himemsin
- 6 Şâhib-i işâret şâhib-i kalemsiñ
Bu ne şeydir Allâh u ekber
- 7 Cûş etdi baḫr-ı 'ayn-ı mürüvvet
Erbâb-ı dâniş heb buldu rif'ât
- 8 Re'fet ḫuluñ ey kân-ı 'inâyet
Ḳalmaḫ revâ mı ḫâric-ez defter

* Başlık : Fedâ-yı beşâret-nümâ-yı 'irciye lebbeyk zen-i olân merḫum Şeyhü'l-islâm u müftî'ü'l-nâm
bi'n-netin şad şerefendi Hayâti-zâde Mehmed Emin Efendi Ḥazretleri Efendimize verilen 'Arzuhaldir
İ

¹ 'ilmiñ : 'âlem-seniñ İ

MEŞNEVÎ-İ 'ARZUĖĖĖĖĖ BERĖYİ ŐEYĖŪ'L-İSLAM MEHMED ESĖD

EFENDİ*

FĖ'ilatŭn FĖ'ilatŭn FĖ'ilŭn

- 1 Ey veliyŭ'n-ni'Ėm-ı 'ĖlĖ-ŐĖn
V'ey kerem-kĖr-ı vĖfirŭ'l-iŐĖn
- 2 'ArzuĖĖlim budur ey kĖn-ı 'aĖĖ
Kıl ŐimĖĖ-ı keremiğle aŐĖ
- 3 Dem-i 'adliğde cihĖn-Ėsŭde
ĖĖĖ-ı rĖĖatda zamĖn-Ėsŭde
- 4 DĖ'iyĖn muntazır luğ u kerem
DĖ'imĖ etmede ŭmmĖd-i himem
- 5 Ben du'ĖkĖr ise ber-veĖĖ-i murĖd
Eylerim Ėayır du'ĖĖı evrĖd
- 6 BĖb-ı cŭd u keremiğ bendesiyim
ĖaŐrederek dĖ'Ė-yi efkendesiyim
- 7 'Afv kıl cŭrmŭmŭ ey Şadr-ı refi'
Eylerim re's-i ŐerĖfiĖ taŐdĖ'
- 8 Ėekilir mi kerem et bu berzağ

* Başlık : Vŭcŭd-ı mekremet-endŭd-ı 'Ėlem-sŭvĖr pĖrĖye mesned-i vĖlĖ fetvĖ vŭ zĖt-ı mes'ŭd mekĖrem-Ėlŭdu tedĖrike'i 'ulyĖ-yı teĖavvĖ olĖn kevkeğ-i sa'ıd-i dĖn-i mŭbĖn ŐeyĖŭ'l-islĖm 'adl-Ėyin devletlŭ Mehmed Es'ad Efendimiz Ėazretlerine verilen 'arzuĖĖdir

- Geçdi akrân beni fersah fersah
- 9 Maṭlabım etdi taḥallüf şadrâ
İki üç def`a¹ be-taḳdîr-i Ḥudâ
- 10 `Âr u ğayret beni ḥod-zâr eyler
Gerdiş-i çarḥ ise âzâr eyler
- 11 Hâl-i müşkil nice olur aḥvâlim
Dâ'imâ geçmede çün emşâlim
- 12 Târumâr olmada `aqlım her bâr
Bâd-ı âh ile çü zülf-i dildâr
- 13 Elim al ḥâk-i mezelletde ḳoma
Kenc-i miḥnetde küdüretde ḳoma
- 14 Beş şekvâda hele ma'zûrum
Devr-i sâbıḳda velî mağdûrum
- 15 Ğadrime bâri mükâfât eyle
Luṭf u cûduñla mücâzât eyle
- 16 Bâb-ı Re'fet dem-i `adlinde küşâd
Eyle bir ḥâric ile bendeñi şâd
- 17 Hele pes-mânde-i² akrân oldum
Künc-i miḥnetde perişân oldum

¹ İki üç def`a: bir iki def`a İ

² Pes-mânde'i : pes mânde'en İ

- 18 Hıstayım ehl-i fūrūšem hâlâ
Eyle tebdîr-i keremle ihyâ
- 19 Ğayret cümle-i akrânımdan
Geçdim Allâh bilir cânımdân
- 20 Baña bu def´ada şad nâle vü âh
Hişşe olmazsa iyâzenbillâh
- 21 Ğayrı hâl ise dige-gûn olur
Cümle a´dâ ise memnûn olur
- 22 Eyle a´dâlara raĝmen mesrûr
Ğamdan eyle beni şad merhâle dūr
- 23¹ ´Ömrüm olduĝca du´â-kâr olayım
Medh-i zâtıñla senâ-kâr olayım
- 24 Eyleye ´ömrünü bâri efzûn
K´idesin ehl-i niyâzı memnûn
- 25 Şadr-ı ´âlîde sa´âdetle Hudâ
Eyleye zât-ı şerîfiñ ibkâ

5²

MEŞNEVÎ-İ HÛLLE-NÂME'-İ RE'FET*

Fâ´ilâtün Mefâ´ilün Fâ´ilün

¹ Bu beyit İ´de yoktur

² Bu mesnevi İ´de mesnevi bölümünün ilk (1.) mesnevisidir

* Başlık : Hüllenâme vü sitâyış şâhid-i bâzâr İ

- 1 Ey hünermend-i ma'rifet-pîşe
V'ey sühen-dân-ı nükte endîşe
- 2 Kıl şimâh-ı revân eyle şafâ
Söyleyim bir hikâye icmâlâ
- 3 Var idi bir zamândan bir dil-dâr
Nâm-ı nâmîsî şâhid-i bâzâr
- 4 Dîdesi câm-ı nazda maḥmûr
Ġamze-i fitne-sâzı ḥod maḡrûr
- 5 Çeşm-i âşûbu fitne dolâbı
Nigeh-i 'aynı ḥadşe girdâbı
- 6 Ebruvân-i kemân-ı saḥt eşer
Müjeler nâvek-i kazâ vü kader
- 7 Zekânı çâh-ı naḥşeb-i eşvâḳ
Hem raşadgâh-ı vuşlat-ı 'uşşâḳ
- 8 Çehresi mihr u mâh ḥelvâsı
Leb-i la'li güneş murabbâsı
- 9 Bir mümessek 'âkide ḥoḳḳa dehen
Meh-i cisminde hâle pîrâhen
- 10 Gül-i nesrîn 'izâr-ı ḡaddârı
Eder âşüfte bülbül-i zânı
- 11 Sîm-gerdende ḥâller ḡüyâ

- Noĸta-i ħüsnüne eder î mâ
- 12 Ruĸ-ı pür-ţâbı bir gül-i ħoş-bû
Zîb-i ta'viz-bend her bâzû
- 13 Sînesi bir gümüşden âyîne
Tûtî-i 'aşk nîk ü bed-bîne
- 14 Şem'î kâfûru sâ'id-i berrâĸ
Dökme bir bâl mûmı sîmîn-sâĸ
- 15 Gerden-i ibtilâya kâkülü bend
Zülfi sevdâgerân-ı vaşla kemend
- 16 Mûmiyânında kîl u kâl olmaz
Ĥâli evşâfi ħod muĤâl olmaz
- 17 Ķadd-ı şîmşâdı nâzenîn 'ar'ar
Neyleyim ursalar¹ şabâ şarşar
- 18 Ķâmet-i serv-i bâĸ-ı ħoş-Ĥareket
NaĤl-ı tûbâya dâldur bi'z-zât
- 19 Rûyı verd-i tarâvet olmuşdur
Bir kızilca kıyâmet olmuşdur
- 20 Böyle bir şuĤ-u nâz-perver idi
Bir sitem-pîşe tâze dil-ber idi

¹ Neyleyim ursalar : ursalar neyleyim İ

*

- 21 Bir gün ol dil-ber-i tezerv-ıırâm
Cânib-i sũka etdi 'atf-ı licâm
- 22 Sũkı geşt u gũzâr eyleyerek
Mũrg-i diller şikâr eyleyerek
- 23 Vardı bir şahve-ıaneyeye doğru
Gördũ erbâb-ı keyf ile dolu¹
- 24 Çıķdı sedd-i kenâr-ı dũkkâna
Sũka şarşı oturdu mîrâna
- 25 şağ u şoldan yürüdü kahve cibâ
Hem mũmessek değân-ı řevķ-zedâ²
- 26 Ehl-i meclisle etdi dũr u dırâz
Hayli âfâķî şoğbete âgâz

*

- 27 Lîk şoğbet kemâ-hî cilve iken
Ya'nî farķ-ı kirişme 'işve iken
- 28 Gördũ ol řũh-ı şekkerîn-gũftâr
İki mekkâre nâzenîn nigâr

* Başlık : Bast-ı muķâddime İ, S'de yok

¹ Dolu : memlũ İ

² zida : efzâ İ

* Başlık : Seyb ibtila'i şâhid İ, S'de yok

*

- 29 Biri bir nâzenin ferîşte-îşâl
Biri Fertûte delle-i muhtâl
- 30 Biriniñ pek zarîf endâmı
Biriniñ çehresi kıış aḥşâmı
- 31 Birisi necm-i sa'd-ı burc-ı ḥamel
Naḥs-ı ekber birisi hemçû Zuḥal
- 32 Biri gül gonçedir¹ gülistâna
Biri gûyâ ki sebz-i bigâne
- 33 İki geldi pîş-i dükkâna
Geçiyorken 'acûz u cânâne

*

- 34 Âh edib dedi Şâhid-i bâzâr
Nereye 'azm eder bu kirli Nigâr
- 35 B'z-zarûre olunca ḥarf-endâz
Dedi ey serv-i gülşen-i i'câz
- 36 Seni ey meh-cebîn-i işve-fürûş
Kim eder zîb-i hâle-i âgûş

*

* Başlık: vasf-ı Nigâr u 'acûze ferrûte

¹ Biri gül goncedir gülistana : biri gelince der-i gülistana İ

* Başlık : Ḥarf endâzı şâhid İ , S'de yok

* Başlık : Cevâb-ı 'acûze fertûte İ , S'de yok

- 37 Döndü Fertûte ardına bağıdı
Çeşme-sâr-ı mağabbeti ağıdı
- 38 Bir nigâh-ı işâret etdi hemân
Oldu yanınca sâyeveş pûyân
- 39 Ki nişîb ü firâz kaç' ederek
Câ-be-câ ki¹ hicâbı ref' ederek
- 40 Bir zuğağa erişdiler tenhâ
Şorma kerden nişân verir gûyâ
- 41 Diğğat etseñ hemân zinâ yoğuşu
Ana kârîzi idi şân ağışu
- *
- 42 Döndü Fertûte dedi ey hûrî
Bağtum âyînesi gözüm nûrî
- 43 Hıalf u zahrumdaki bu duğter-i hûb
Ya'ni ay pâresi bu âltun çop
- 44 Duğterümdür cihânda bir dâne
Ola dâ'im vedî'a yezdâna
- 45 Çâr deh sâledir nişabında
Münğasif meh-sipih-r-i tâbende

¹ Câ-be-câ ki: câye-câ ki İ

* Başlık : İstişâre'i 'acûze'i mekkâre İ, S'de yok

- 46 Tâzedir şeyh u şâb kavlince
Bir güzeldir kitâb kavlince
- *
- 47 Lîk bir gece zîb-i bister idi
Der-firâş idi h'âb-perver idi
- 48 Bir sehimnâk vâkı' a gördü
Bîm-i cân ile âfet erdi
- 49 Hûd-be-hûd câme-h'âbdan zîre
Nâ-gehân atdı kendüyü yere
- 50¹ Der'-aķab ehl-i hıbreyi nâ-ķâr
Da'vet etdik berây-ı istifsâr
- 51 Baķdı l pîre-zen nigâh etdi
Fecrine toĝru âh vâh etdi
- 52 Dedi aşlâ içinde yâresi yok
Bikri olmuş izâle ķâresi yok
- *
- 53 Böyle eyler iseñ kabûl eger
'Özrü ile be-müktezâ-yı ķader
- 54 Saña tezvîc eyleyem el-ân

* Başlık: Beyân-ı izâlişden yeger nigâr

¹ 50 ve 51 ve 52. beyitler İ'de yok

* Başlık : muķaddes tezevvüc İ

Emr-i Bâri be-ķavl-i Fahr-ı cihân

*

55 Âh edib dedi Şâhid-i ğâfil

Ne ki emriñ olursa dil-ķâ'il

56 Tarafeyniñ rızâsı etdi zuhûr

Etdiler bir yere murûr u 'ubûr

*

57 Vardılar bir sarây-ı vâlâya

Gelmemiş bir nazîri dünyâya

58 Bir taraf lâlezâr u sünbülzâr

Bir tarafda resîde heb ezhâr

59 Şan hıyâbânı ğülşen-i cennet

Vermede iki cânibe zînet

60 Havz-ı ğuyâ secencel-i maķŐûd

Âb-ı nâb-ı zülâlveŐ mevrûd

61 Selsebil ise bir içim Şudur

Âb-ı kevŐerle hem-terâzûdur¹

62² Şan ki fevvâresi anıñ her ân

Çeşme-i 'uŐŐâķveŐ olur giryân

* Başlık : cevâb-ı ğüfte Şâhid

* Başlık: senâ-yı serâyı dil-nişin İ, S'de yok

¹ Âb-ı kevŐerle hem-terâzudur : çeşm-i 'uŐŐâķ-veş olur giryân İ

² Bu beyit İ'de yok

- 63 Göncesi lîk mihr ü mâh-ı felek
Sünbülü hemçû ca'd-ı zülf-i melek
- 64 'Andelibânı şad hezâr eyler
Beng-i şevk ile âh u zâr eyler
- 65 Süllemi pâye-i meţalibdir
Şahmı çûn zirve -i me'âribdir
- 66 Etdi şâhid kaçan 'alâya şu'ûd
Gördü bir kaçr-ı pâk-i zer-endûd
- 67 Kaşra etdi teveccüh ile şitâb
Gördü zevk ü şafâda hep aĥbâb
- 68 Şâhidi etdiler çûn istikbâl
Oldu aña maķâm şaff-ı ni'âl
- *
- 69 Nâ-gehân fetĥ olundu bâb-ı ĥarem
Taşraya çıķdı bir ġulâm ol dem
- 70 İsmi sevdâ denilse lâyıķdır¹
İsmine cismi ĥod muţâbıķdır
- 71 Her benân-ı ĥıyâr-şenberden
Lîk geçmiş hezâr çenberden

* Başlık : Zikr-i tavâşı binâm sevdâ İ

¹ Layıķdır : lâ'ikdir

72 Geldi şâhid huzuruna o gulâm
Yer öpüp etdi aña 'arz-ı selâm

73 Dedi ma'suķuñuz şenâlar eder
Farṭ-ı ihlâsla du'âlar eder

*

74 Size bir baĝçe eyledi ithâf
Başdan¹ ayaĝa câme -i zer-bâf

75 Geydi fâhir libâsı şâhid o dem
Başdı dervâze-i vişâle kadem

*

76 Çün-ki da'vet olundular cîrân
Hep kibâr u şıĝâr geldi hemân

77 Bir mübârek şerif sâ'at idi
Aķdı meclis olundu iş bitdi

78 Etdiler Şâhide Nigâr-ı nikâh
Oldular dâhil-i necât u felâh

79 Geldi aḥşâm olunca ḥûân-ı ta'âm
Bir mu'azzam ziyâfet idi be-nâm

* Başlık : İrsâl-ı gerdûn hedâya pa-şahid İ

¹ başdan : başından İ

* Başlık : Maķdem-i'aķd u nigâh İ

*

80 Çün olundu edâ şalât-ı 'işâ
'Âdet üzre vedâ 'edip zırafâ

81 Oldu râhî-i haclegâh-ı 'arûs
Giderek ħurdeyi düyer efsûs

82 Girdi ol haclegâha şâhâne
Bir müferrih laţif kâşâne

83 Zeyn olunmuş cıdâr erkânı
Cennetâsâ nuķuş-ı bünyânı

*

84 Kûşe-i hücreyi nigâr-ı zârîf
Eylemiş farţ-ı nâz ile teşrif

85 Biñ niyâz ile etdi ref'-i niķâb
İki cânibden oldu def'-i ħicâb

86 Etdi şâhid nigârı istifrâş¹
Ya'ni zîb-i vişalgâh-ı fitâş

*

87 Kıfl-ı genc-i merâma bî-pervâ
Etdi² miftâh-ı vuşlatı ilķâ

* Başlık : Duĥûl-ı hecâgâh-ı 'arûs İ

* Başlık : Mülâķat-ı şâhid nigârı İ

¹ İstifraş : istifras İ

* Başlık: Residen şâhid bu şal-ı 'arûs İ

² Etdi : kıldı İ

- 88 Kâm alıp kâm verdiler ol şeb
Vaşf olunmaz bu kışşa-i a'ceb
- 89 Nâ-gehân geldi 'ayn-ı Şâhide h'âb
Kendüden geçdi hâyf o mest-i harâb
- 90 Bu siyâk üzre bir zamân geçdi
Dîdesin h'âbdan açıp secdi
- 91 Gördü kim yok firâş içinde nigâr
Oldu dünyâ o demde başına tar
- 92 İki sûya nigâh edip bakdı
Gördü yokdur 'ilâcı el kaçdı
- *
- 93 Geldi bir câriye urus bacı
Dedi şâhid ki ey başım tâcı
- 94 Kanda gitdi nigâr-ı 'işvegerim
Ya'ni ol şeh-levend-i sîm-berim
- 95 Dedi câriye a'cab u agrab
Kışşayı duymadın¹ mı dahı 'aceb
- 96 Gel irâ'ât edem saña yâri
Olasın hâle muţtali' bâri

* Başlık : Âmeden câriye'i nevhibe İ

¹ duymadın : duymadığımı İ

- 97 Cârîye ile Şâhid –i bâzâr
Etdiler cânib-i Nigâr-ı güzâr
- *
- 98 Gördü bir hücre Şâhid-i miskîn
Bâye âvize perde-i sîmîn
- 99 Eyledi perdeyi nühüfte şikâf
Oldu zâhir cevânib ü etrâf
- 100 Gördü bir meclis-i şafâ tertîb
Bâde ile şurâhiler pür-zîb
- 101 Câm u şâğarda bâdeler yek reng
Meclis-i Baykara ile hem-seng
- 102 İki ğilyoncu bezmde oturur
Câ-becâ câm-ı pür şarâb yürür
- 103 Bir tarafda figân eder def ü çeng
Muṭrib etdikçe dem-be-dem âheng
- 104 Ehl-i beyt-i elinde peymâne
Şunar erbâb-ı bezme rindâne
- 105 Hürdeyi duydu bildi çün cânı
Oldu ğayet mükedder aḥvâli

* Başlık: İtlâ' ḥaşıl kerdun şâhid –i bâ cevâl nigâr İ

*

106 Âhir âlâm¹ eyledi ric'at
Hücreye doğru edecek 'avdet

107 Oldu bister-nişin-i derd ü elem
Yatdı tâ şubh olunca ol pür-gam

108 Seherî etdi taşra çûn-ki hurûc
Eyledi pîşgâh-ı bezme 'urûc

109 Cümle yârân o bezm-i vâlâda
Hem imâm u mü'ezzîn âmâde

*

110 Dediler Şâhid mübârek bâd
Eyleye Hâk şafânızı müzdâd

111 Etdi bî-çâre Şâhid ol dem âh
Kıldı âyine -i cihânı siyâh

112 Başladı ser-güzeşti takrîre
Vâkı'-ı hâli cümle ta'bîre

*

113 Birisi dedi şâhide der-hâl
Ey meh-i burc-ı âsumân-ı kemâl

* Başlık : Ric'at şâhid h'âr-geh çeşni İ

¹ Âlâm : âlâmı İ

* Başlık : Tebrîk-i zifâf

* Başlık: Vasf-ı 'ârif semere'i nigâr İ

- 114 Benden eyle nigâr-ı istifsâr
Saña ahvâli eyleyem ihbâr
- 115 Çün-ki yok aşlı vü faşlı dünyânın
Kârı zîrâ ki böyledir anîñ
- 116 Gece gündüz şafâsı 'işretdir
Kârı gilyoncular¹ la ülfetdir
- 117 Hâline bu münâsib ise eger
Eyle sende şafânı dest-âver
- 118 Yok münâsib degilse taṭlîk et
Lîk kendinden anı tefrîk et
- *
- 119 Baḡdı gördü ki şâhid-i bâzâr
Çâre yok oldu 'âķibet nâ-çâr
- 120 Anı taṭlık eylerim ammâ
Ger nikâhın baḡışlar ise baña
- 121 Geçdi ol dem nikâhdan o Nigâr
Oldu âhir muḡâla'a der-kâr
- 122 Gitdi şâhid mekânına maḡzun
Oldu bî-çâre ḡayflar maḡbûn

¹ gilyoncu : galyoncu İ

* Başlık : Bâ'îş-ü'l-hâl'a İ

*

123 Bir iki gün murûr edip gamgîn

Eyler idi figân u âh u enin

124 Mâli hulyâ mıdır hayâl midir

Düş mü simyâ mıdır hayâl mıdır

125 'Acabâ kimden etsem istihbâr

Kime etsem bu hâlimi ihtâr

126 Hâtıra geldi çün imâm-ı Yezîd

Bilmez illâ bilir ise o pelîd

127 Vardı beyt-i imâma çab etdi

Bir nezâketle daqq-ı bâb etdi

128 Etdi ânide fetḥ-i bâb imâm

Verdi şâhid imâma anda selâm

129 Eyledi ser-güzeştin istinbâ

Ki vere her kelâmı şadra şifâ

*

130 Etdi ol dem imâm fetḥ-i kelâm

Dedi ey şâhid eyle isti'lâm

131 Ehl-i beytin nigâr-ı mekkâre

Sûr¹ u âşîb-zâ o seḥḥâre

* Başlık : Su'âl-gerden ibn-i şâkıb İ

* Başlık : Cevâb-ı imâm İ

*

- 132 Kızıdır bir muhaşşılın el-hâk²
Bir keşirü'r-remâd idi el-hâk
- 133 Verdi tüccârdan bir ağaya
Kıatı 'an^hâ idi hümâ-sâye
- 134 Bir zamân hüsn-ü ülfet eylediler
İmtizâc etdiler çû şîr ü şeker
- 135 Zevcini bir gün eyledi ağzâb
Düşdü mâ-beyne fitne hemçû hebâb
- 136 Üç talâk ile eyledi ta^hlîk
Birbirinden olundular tefrîk
- 137 Dermendiñ helâli oldu harâm
Edemez oldu hecr ile ârâm

*

- 138 Mu^htezâyı 'alâka bâzargân
Oldu mecnûn-u vâdi-i husrân
- 139 Rûz u şeb kârî âh u zâr
Çûn-ki murğ-i dili şikâr oldu
- 140 N'eylesin n'işlesin o bî-çâre

¹ Sûr : şûr İ

* Başlık : Der-vaşf-ı hesb Nigâr İ

² el-hâk : ancâk İ

* Başlık: sebab-i hele şâhid-i Nigâr İ

- Dâm-ı hayretde kaldı âvâre
- 141 Dem-be-dem âh u vâh eyler idi
Rûyı çarhı siyâh eyler idi
- 142 Dedi bir gün biri aña nâ-gâh
Hayf ey şâh-bender-i güm-râh
- 143 Saña zen olamaz o hûri cemîl
Etmedikçe zifâf ile tahtlîl
- 144 Tâlib-i hülle ol ço nâlânı
Ber-ıaraf kııl bu âh u figânı
- 145 Çûn olundu nigâr istimzâc
Hülle olunmağa bulundu 'ilâc
- 146 Seni bir dek ile 'acûz-ı muhîl
Eyledi bir tarîk ile tahtşîl
- 147 Sanâ 'ağd etdiler anı gûyâ
K'idesin resm-i hülleyi icrâ
- 148 Ger edersen bişâf-ı 'ayşu su'âl
Söyleyem saña aşlını fi'l-hâl
- 149 İki gilyoncunun¹ biri pederi
Hem karındâşu idi dağı biri

¹ Gilyoncu : galyoncu İ

- 150 Şan ki peymânede şarâb idi
Bâde şeklinde âb-ı nâb idi
- 151 Bu ola saña bâdi-i tenfir
K'idesiñ hul'a dâmenin teşmir
- 152 Çûn-ki hal'i olundu isti'câl
Çıkdı elden hümâ-yı evc-i vişâl
- *
- 153 İşbu zîbâ menâkıb-ı rengin
Kurta'î gûş-ı hûş-ı müstem'în
- 154 Sem'î iz'âna çün olunca resîd
Eyledim zîb-i rişte-i tesvîd
- 155 Ne kadar eyledimse sehv u kuşûr
Edeler zeyl-i şafî ile mestûr
- 156 Belki bir gün ola bu nazm-ı cemîl
RE'FETâ bâ'îş-i senâ-yı cezîl

3.4 İbtidâ-i Târîh

1

TÂRÎH-İ CÂMÎ'İ ŞERİF DER-HİSÂR-I RÛM İLİ*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

* Başlık : hâme menkıbe'i nev zuhûr İ

* Başlık :Tarih-i tecdîd-i câmi' hisâr-ı Rum İli Berâyı Şehenşâh-ı âlem-i Mevla mülükü'l-'arabu'l-'acem abu'l-mekârem vel-megazi Sûltân Mahmûd Hân Gâzi ebede-allâh İ

- 1 C mi' kılıb cih n-1 muhkem es s-1 f r   n
Ma dar-1 berr u his n H kan-1  skender hem l
- 2 Menba'ı lu f u kerem H kan-1 Keyhüsrev ha em
Kulzüm-1 'ayn-1 himem Şehenşeh-i d r  miŐ l
- 3 Ba r-1 mevv c-i 'in yet-k n c d u mekremet
 b-r -yı sal anat-1 Sult n Ma m d 'l-fe' l
- 4 Öyle bir Şehenşeh-i' lem ki lu f u c d ile
'Ahd-1 'adli de bih mdill h cih n- s de h l
- 5 ' lemi ta'm redir fikr-i Şeh-Őeh nesi
Őte ez-cümle bu' li ma'bed ferr h-1 m 'il
- 6 Mutehr k olduğun  g h olub i d m eyle
Eyledi b ny dına himmetle Şa'y u iŐti'g l
- 7 Va 'a bir c mi'i p k ze b ny d eyledi kim
Kubbesi reşk- ver gerd ndur b -k yl u k l
- 7 Buldu Şad g ne Şeref el-ha  ŐiŐ r-1 R m  li
P yine ta'z m eyle her dem ederim r y-m l
- 8 P r-min r  na'ra-i All h u ekber ile t 
G Ő-1 Cibr le erer b ng-1 ez n Őub  u ley l
- 9 K ble-i  m ldır el-ha  reca-mend n içün
C ki-i mi r b  ebr  Őeklini eyler hay l

- 10 Eylemez mi beyzasın meh-i t̂âkına âvîze kim
Mûmdur yanmak için hûrşîd eder 'arz-ı cemâl
- 11 Minberinde huṭbe-i evşâfın etdikce haṭîb
Miḥfelinde na't-ĥân-ı güyyâ şavt-ı Bilâl
- 12 Şub u bâriden mübeşşîrdir binâ-i hayra kim
Dâ'imâ efkârı taḥşîl rızâ-yı Zü'l-Celâl
- 13 Şüphesiz maḳbûl-ı dergâh-ı rızâdır kim aña
Oldu mazmûn-ı münîfimin beni hem-vâre dâl
- 14 Zât-ı nâyebân serîr-i salṭanatda eylesin
Devlet u şevket ile dâ'im Hudâ-yı lâ-yezâl
- 15 Böyle vâlâ-câmi'îñ emşâlini icâd için
Hâdî'-i tevfiḳ olsun reh-nümâ her mâh u sâl
- 16 Yazsa t̂âḳ-ı dergeh-i vâlâsına şâyestedir
Bu dü-târîḥ-i belîğ Re'fetâ kilik-i maḳâl
- 17 Oldu üstâdâne resm-i bî-bedel târîḥ-i cedîd
1159
Câmi'î Pâkîze-i Sulṭân Maḥmûdu'l-ḥisâl
1159

TÂRİH-İ MAHZEN-İ ÇÖB*

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Hıdîv-ı heft kişver şehriyâr-ı mekremet-güster
Yegâne Pâdişâh-ı baħr u ber Sultân-ı 'âlem-gîr
- 2 Şehenşeh-i Süleymân-taht u Hâķan-ı Sikender taħt
Güzîde tâcdâr-ı ferr u şevket şâh-ı cem tedbîr
- 3 Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Maħmûd Hân Ğâzi kim
Ğubâr-ı dergehi iclâli çeşm-i 'âleme iksîr
- 4 Hümâyûn zât-ı pâki nüshâ-i nâyâbdır el-ħaķ
Eder 'âlem anıñ âyât-ı ħüsn ħalkını tefsîr
- 5¹ Biħâmdillâh cihân-âsûde ħaķķâ 'ahd-ı 'adliñde
Dimâĝ-ı 'âlemi bû-yı keremle eyledi ta'tîr
- 6 Bu esnâda bu vâlâ maħzen-i pâkîze-bünyâdı
Hümâyûn emr-i 'âlem-gîri ile eyledi ta'mîr
- 7 Ne maħzen tâķ-ı 'âlî künbedi reşķ-âver eflâķ
Ki lâ'ik kehkeşân bâbına olsa bir gümüş zencîr
- 8 O rûtbe resm-i ħûb-ı dil-ĝüşâ 'âlemde kim ĝüyâ
Nigâristân-ı çîni içre Behzâd eylemiş taşvîr
- 9 Huşûşâ ol ķadar tersâneye revnaķ füzûn doldu

* Başlık : Şehriyâr-ı kişver-ĝüşâ tacdâr ma'delet-fermâ Şevketlü Kudretlü Sultân Mahmud Hân Hâzretlerinin tersâne'i 'âmurede binâ buyurdıkları maħzen-i çöpe 'arz olunan t'âriħdir İ

¹ Bu beyit İ'de yoktur

Ki anıñ hadd-ı imkânda degildir vaşfını tañrır

- 10 Hemîşe eylesin Hâk Pâdişeh-i 'âlem-ârânıñ
Vücûd-ı mekremet-âlûdunu haşmet ile tevķır
- 11 Serîr-i Salţanatda zât-ı pâkin eyleyib dâ'im
Bunuñ gibi nice hayrâtı bâri eylesin teysîr
- 12 Dedi itmâmına ma'cümle Re'fet bendesi târiğ
Bu 'âlî mağzeni Sultân Mahmûd eyledi ta'mîr
1159

3

TÂRİĞ-İ ÇEŞMESÂR-I DER-BÂZÂR-I ESB¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Pâdişâh-ı baħr u ber şâhenseh-i dârâ zafer
Şehriyâr-ı cûd-perver ruhsâr u 'âlî-tebâr
- 2 Hâzret-i Sultân Maħmûd vâfirü'l-cûd kim
Kağredir ihsânına nisbetle enhâr u bihâr
- 3 Ol şehenseh-i cihânıñ meşreb-i şâhânesi
'Âlemi ta'mîr u ihyâ üzredir leyl u nehâr
- 4 Eyledi ihyâ hayât-âsâ bu dil-cû çeşmeyi
Âb-ı nâbı mâ'i kevşer-veş lañif u hoş-güvâr
- 5 Mevķ'inde bir mu'allâ çeşme bünyâd etdi kim
Eyledi icrâ 'uyûn-ı luğfunu ol Şehriyâr

¹ Tariğ-i Çeşmesâr-ı Der-Bâzâr-ı Esb :-İ

- 6 Eyleye zât-ı hümâyûnun Hudâ iclâl ile
Taht-ı 'âlî-şân baht-ı salţanatda pâyidâr
- 7 Dedi bir mışra'la Re'fet bendesi târîhiñi
Cûdudur Sulţân Maĥmûduñ bu âhla çeşmesâr
- 1162

4

TÂRÎĤ-İ ÇEŞMESÂR-I DİGER¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşmesâr-ı 'azamet menbâ'-ı berr u şevket
Kulzüm-ı cûd u 'atâ pâdişeh-i 'âlem-sûd
- 2 Baĥr-ı zühhâr haşem maķsem-i enhâr-ı kerem
'Ayn-ı deryâ-yı himem Ĥazret-i Sulţân Maĥmûd
- 3 Dâ'imâ fikr-i mülükânesi ĥayrât u ĥisân
Luţf u iĥsânı müberrâtı gibi nâ-ma'dûd
- 4 İşte ez-cümle bu nev çeşme-i gerdûn-ı revâk
Buldu 'ayn-ı himem-i Pâdişehân ile vücûd
- 5 Ĥabbezâ 'ayn-ı şifâ çeşme-i ruĥ-ı efzâ kim
Etdi bünyâdı içün emr-i hümâyûn-ı vürûd
- 6 Çeşme ammâ ki leţâfetde bir içim şudur
Âb-ı şâfi ise 'ayniyle zülâl-ı mürûr

¹ Tariĥ-i Çeşmesâr-ı Diger :-İ

- 7 Tâs-ı revnağ-şiken-i kâse-i zerrin kamer
Lûlesi ehl-i vüzûya ser-i engüşt-i şuhûd
- 8 Şafvet-âver o kadar seng-i ruḥâ-mı ki anıñ
Olmada âyîne-veş çehre-nümâyı maqşûd
- 9 Haşre dek şevket u iclâl ile olsun yâ-Rab
Sâye-i 'adl-ı hümâyûn-ı cihâna memdûd
- 10 Yazdı tekmîline dâ'î-yi ḳadîmi Re'fet
İki târîḥ-i nev üslûb u selâset-âlûd
- 11 Mâ'î şâfin eder ebnâ-yı sebîle işrâb
1162
Menbâ'ı pâk-i şifâ çeşme-i Sülṭân Maḥmûd
1162

5

TÂRÎḤ-İ BÂB-İ 'AGÂYI YENİÇERİYÂN DERGÂH-I 'ALÎ¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mihr-i beyt-i 'azamet zîb-i esâs-ı şevket
Mazḥar-ı 'adl-i 'ömr-ü mâsadaḳ cûd-ı 'âlî
- 2 A'zam-ı Pâdişehân Ḥazret-i Sülṭân Maḥmûd
Ki odur vâḳıf-ı esrârumûz ezeli
- 3 Ol Şehenşeh-i cihân ḳadra Ḥudâ-yı bî-çûn

¹ Tariḥ-i Bâb-ı Âgâyı Yeniçeriyân Dergâh-ı 'Alî : -İ

- Eyledi bende-i fermânı mülûk-ı düveli
- 4 Eylemiş kabza-i teşhîr-i hümâyûnuna râm
Mâlikü'l-mülk anıñ cümle-i mülk ü mülülü
- 5 Zerredir neyyîr-i iqbâline nisbet hûrşîd
Maṭla'-ı maşrıḳ-ı iclâle odur mihr-i celî
- 6 Oldu devr-i anda ḫarâbât cihân-ı âbadân
Ḳalmamışken eṣer-i naḳş-ı cidâr ü ṭallî
- 7 İşte ez-cümle bu 'âlî 'Aḡâ kapusunuñ
Müşerref olmuşdu ḫarâb olmaḡa saḳf u temeli
- 8 Ez-ḳazâ âteş-i ihrâḳ ile oldu dil-sûz
Böyle olmuş ḳader-i pâdişeh-i lem-yezeli
- 9 Etdi binnâlara tecdîdine fermân-ı şudûr
Oldu bünyâd bu nev-câ ile ḳaşr-ı tekeli
- 10 Bârekallâh zihî bâb-ı 'aḡâyı dergâh
Aña şâyeste desem cümle binâlar güzeli
- 11 İnḫinâ eyle selâm almaḡa ṭurduḡca cihân
Bende-kânı ḳoyalar sîne-i ta'zîme eli
- 12 'İzz u şevket ile manşûru mü'ebbed olsun
Dâ'imâ ola nigeḫ-bân-ı Ḥudâ-vend-i 'âlî
- 13 İki târîḫ-i dil-ârâya muvafaḳ oldum
Refetâ ṭâḳ-ı mu'allâsına yaz mâ-ḫaşalı

- 14 Eşref-i dergehi ola edeb-i vâr-kânîñ
1163
Bâb-ı vâlâ-yı tarîk-i Hâcî Bektâş-ı Velî
1163

7

TÂRÎH-İ ŞADÂRET VEZÎR-İ 'AZAM MEHMED PAŞA YESR'ALLÂH LEBE
MA'ĤAYRA MA-YEŞÂ¹

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Habbezâ müjde-i iqbâl-ı meseret-fermâ
Etdi âfâkı beşâret ile leb-rîz-i şafâ
- 2 Bârekallâh der-i luţfi küşâd etdi yine
'Âleme bâd-ı nesîm kerem-i mahz-ı Ĥudâ
- 3 Cereyân etdi yine sîl-i murâdât-ı enâm
Kıldı dil-teşneleri ġarķ-ı yem-i cûd u 'aţâ
- 4 Oldu mir'ât-ı cihân jeng u kederden 'arî
Şayķâl müjde-i devletle yine buldu cilâ
- 5 Şadr-ı vâlâ-yı vezâret yine buldu revnaķ
Böyle bir server-i pâkîze-güherle ĥâlâ
- 6 Dâver-i dîn ü düvel âşaf-ı 'ahd-ı 'adel
Şafder-i mülk ü milel server-i ĥayl-i vüzerâ
- 7 Âşaf-ı devr-i zamân Ĥüsrev ü mülk-i 'irfân
Şadr-ı Cemşîd-nişân müstenid-i bay u gedâ

¹ Tariĥ-i Şadâret Vezir-i 'Azâm Mehmed Paşa Yesr-allâh Lebe Mâ-Ĥayrâ Ma-Yeşâ :-İ

- 8 Meh-i eflâk-ı kerem ya'nî Mehmed Paşa
Cebhesinde leme'ân etmededir nûr-ı Hudâ
- 9 Hağ bu kim elzem idi şadr-ı cihân-ârâda
Böyle bir kâmil u nükkâd dilîr u dâna
- 10 Etdi Sulţân-ı cihân şadr-ı nizâmı i'lâm 1163
Gördü bu devlet-i 'uzmaya vücûh ile sezâ
- 11 Şadr-ı teşrîfine müştâk idi cümle 'âlem
Hağ Te'âlâda ederlerdi bu ihsânı ricâ
- 12 Nükte-i vâfiğ şen-i remzine oldu nâ'il
Hatem-i devlet u iğbâlle ol şadr-ârâ
- 13 Hağ makamında mü'ebbed ede turduğca cihân
Ola hem-vâre melâz-ı vüzerâ vü 'ulemâ
- 14 Şadr-ı teşrîfine dâ'î-yi du'â-gû Re'fet
Kıldı bir beyt u dü-târîhle tebrîkiñ âdâ
- 15 Tağınib devlet ile mühr-i Süleymân-âsâ
Ğarr ile şadr-ı şudûr oldu Muhammed Paşa

8¹

TÂRÎH-İ NAKŞİBENDİ-ĤÂNE*

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şeh-i mülk-i fazîlet Şeyhü'l-islâm-ı melek-sîret
'İmâdü'd-dîn-u devlet zîver-i şadr-ı felek dergâh

¹ Bu tarih İ'de 3. tarihtir

* Başlık : Şeyhü'l-islâm Esbak Seyid Muştâfa Efendi'nin Ĥazret-i Ebâ Eyyûb Enşâride mücededen binâ eylediği Nakşibendi-Ĥâneye verilen tarihtir. İ

- 2 Mekârim-pîşe Seyid Muştafa Efendi ki devrinde
Beķâ-i zât-ı du'âyetine nâtıkdır bütün efvâh
- 3 Serîr-i 'ilm u 'irfânıñ 'azîmü'l-ķadr-ı Sulţânî
Zamîr-i her hünermende olubdur ķalb-i ĥod âgâh
- 4 Muvaffaķ oldu bu ĥayr-ı celîle şıdķla el-ĥaķ
Edib bu tekye-i vâlâ-yı inşâ ĥasbete'n-Allâh
- 5 Gürûh-ı Naķşibendi bunda ĥatm-i ĥ'âcegân etsin
Sa'âdet ile olduķca serîr-ârâ-yı 'iz u câh
- 6 Bu ĥayr-ı bî-bedel maķbûl olub dergâh-ı 'izzetde
Bunuñ gibi niķe ĥayra muvaffaķ eyleye Allâh
- 7 Recâl-i erba'ın olsun hemîşe ķilekeş zîrâ
Ki icrâ edeler âyîn-i Naķşibendi her-gâh
- 8 Ĥudâya devletin pâyende 'ömrün müstedâm eyle
Serîr-ârâ-yı iftâ kıl añı nice sinîn u mâh
- 9 Gelib ma'cümle ķâr evdâd Re'fet dediler târiĥ
Maţâf-ı ķudsiyândır tekye-i müftî-i 'âlî-câh
- 1157

9¹

TÂRİĤ-İ ŞADÂRET ŞEYĤÜ'L-İSLÂM PİRİ-ZADE ŞAĤİB EFENDİ*

*Başlık : Şeyhü'l-islâm ve müftî'yül enâm ĥasemat-ı leyâlli ve'l-eyyâm mümeyyizü'l helâl inne'l harâm devletlü Pîrizâde Mehmed Şaĥib Efendi Ĥazretleri'nin şadaretlerine verilen tariĥdir. İ

¹ Bu tarih İ'de 4. tarihtir

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Hezârân müjdeler âfâka kim yümn ü sa'âdetle
Müşerref eyledi fetvâyı bir zât-ı hümâ sâye
- 2 Felek dergâh-ı ya'nî Hâzret-i Şâhib Efendi kim
Vücûd-ı âyet-i kübrâyı rahmet oldu dünyâya
- 3 Bihamdillâh memlû etdi dehri-yi şayt-ı teşrîfi
Revâ her vechle zât-ı şerîfi şadr-ı vâlâya
- 4 Süleymândır ki geçmiş taht-ı iftâyâ bihamdillâh
Olur bî-hatem anîñ hükmi emri berr ü deryâya
- 5 Ne kâbildir ki erbâb-ı ma'ârif 'ahd-ı 'adliñde
Qalır mı hâr u hâs-veş böyle ser-gerdân kem-pâye
- 6 Hudâ hem-vâre kılsın bâb-ı luğfun mültecâ-yı dehr
Emânet ola dâ'im zât-ı endek-yâbı Mevlâya
- 7 'Acebde düşdü Re'fet söyledi târih-i tebrîkin¹
Hezâr iqbâlle Şâhib Efendi geçdi fetvâya

1158

10²

¹ târih-i tebrîkin : tebrîkin târih İ

² Bu tarih İ'de 5. tarihtir

* Başlık : Mecmu'a müştağ-ı fezâ'ilü'n-nâfi maṭla'ı envârü'l-ma'ârifü'l- 'alî hâ'izü'n-neşri fi'l-afak ve verâ'i hâdim tarfû'l-ihdâ'i ve'l-bed'i firidü'l'aşr-ı ve'l-evân ceddü'l dehr-i ve'z-zamân hâlâ Şeyhü'l-

TÂRÎH-İ ŞADÂRET ŞEYHÜ'L-İSLÂM MEHMED ES'AD EFENDİ*

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bârek-Allâh zihî peyk-i beşâret fermâ
Dehr-i tebşîr edegör müjde seniñdir zîrâ
- 2 Hâk te'âlâya hemân hamd-ı firâvân olsun
Ehline düşdü zihî mesned-i 'adl u fetvâ
- 3 Mağsem-i rızq-ı ümem menba'ı elţâf u himem
Maşdar-ı cûd u kerem şadr-ı 'adâlet-pîrâ
- 4 Lücce-i luţf u hüner kılzüm-i himmet-perver
'Ayn-ı deryâ-yı güher müftî-i baħr-ı ma'nâ
- 5 Hâzret-i Es'ad Efendi ki sezâdır deseler
Merkez-i dâ'ire-i 'iffet u kılbu'l 'ulemâ
- 6 Zât-ı nâyâbı Süleymân-ı zamândır bî-şek
Hükümü bî-hatem olur baħr ile berde icrâ
- 7 Yedi beyzâda olan hâme-i mu'cîz eşeri
Güyyâ tur u tecellâda 'Aşâ-yı Mûsa
- 8 Böyle bir rûz dil-firûze felek şaklarmış
K'ide elbâs aña bir ferrûh-ı beyzâ-yı Hudâ
- 9 Şadrı teşrîfi ile mürdeler ihyâ oldu
Nefh-i ruħ eyledi dünyâya mişâl-ı 'İsi

islâm ve müfti'ül-nâm olân hâlâ devletlü Mehmed Es'ad Efendi Hâzretleri Efendimize verilen târiħdir İ

- 10 Böyle bir ulzüm-ı ‘ilm u hüneriñ medhiñde
Olur olmaz yere bahş eylesinler şu ‘ârâ
- 11 Müntakal arş ile ey dâver-i himmet-perver
Münhaşır-zâtıña bu mesned-i câh-ı vâlâ
- 12 Vaşf u medhiñde olan avlim ola müftîyye
Olamaz mes’ele-i luřfuñu kâ’il fuğahâ
- 13 Mümtezic ‘ilm u hüner mekteb-i efzâliñde
Münderic nüsha-i zâtıñda fünûn-ı şittâ
- 14 arş-ı hûrşîd u amer dehre cilâ verdikce
Zîd u ‘ömrü eyleye her şubğ u mesâ istiftâ
- 15 Olasın mesned-i Re’fetde mu’ğîm u dâ’im
‘Ömrünü eyleye efzûn cenâb-ı Mevlâ
- 16 Levğ-i mağfûza bu vâdîde yâzıldı târiğ
Es’adü’l-şadr mü’ebbed¹ u ‘alîyyü’l-fetvâ
- 1161

11²

TÂRİĞ-İ ŞÂDURVÂN*

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- 1 Bağr-ı mevvâc-ı mürüvvet çeşmesâr-ı ma’delet

¹ Mü’ebbed : Mü’eyyed İ

² Bu târiğ İ’de 6 tariğdir

* Başlık : Tariğ-i Şadurvân der-câmi’i Şeyhü’l-islâm Ebu İşhak İsmâ‘il Efendi ruğuna İ

- Menba'-ı enhâr-ı hikmet Şeyhü'l-islâm-ı zamân
- 2 Hâzret-i Es'ad Efendi ol kıdır-efzâ-yı 'ilm
Doldu şayt-ı saşvetiyle ne kabâb-ı asmân
- 3 Mekteb-i zibâ mu'allâ medrese inşâ edib
Kıldı bu şâdurvân-ı zîver-i hâyır u hisân
- 4 Hâbbezâ hayrât-ı vâlâ tâk-ı nev-bünyâd kim
Tarh-ı reşk-endâz gerdûn oldu bî-zîb u gümân
- 4 Resm-i pâki ol kıadr-ı maşbu'-ı rûşen¹ kim anıñ
Hem ruhâmı oldu hayret-başş-ı mir'ât-ı cihân
- 5 Böyle hayrât u müberrâta Hudâ tevfiķ edib
Eyleye şadrında dâ'im² kâm-bîn ü kâmrân
- 6 Bende-i dirînesi Re'fet dedi târîhini
Mevķi'nde oldu zemzem 'aynı bu şâdurvân
- 1161

12³

TÂRÎH-İ ŞÂDURVÂN*

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yem-i 'ayn-ı himmet Hâzret-i Es'ad Efendi kim
Keremde mekremetde zât-ı nâyâbı müsellemdir

¹ Rûşen : ziyâ İ

² Dâ'im : bâri İ

³ Bu tarih İ'de 7. tarihtir

* Başlık : Tarih-i Şadurvân der-i câmi'i Şeyhü'l-islâm Esbak merhûm İsmâ'il eEfendi Nurullâh-ı mekâdehû İ

- 2 Bu pâkîze binâ-ı şâdurvânı eyledi inşâd
Ki her bir lüle şü-yu mâ'î teşnîm ile tev'emdir
- 3 Vüzûda ehl-i hâlâta helâvet verdi şehd-âsâ
Zihî cûy-ı şafâdır habbezâ memdûh-ı 'âlemdir
- 4 Mu'ammer eyleye Hağ zât-ı endek-yâbını dâ'im
Zamîrinde müberr'ât eylemek zîrâ musammemdir
- 5 Bu güne evvel âbın içüb Re'fet dedim târîh
Zihî bu cân-fezâ şâdurvân 'ayn-ı zemzemdir
- 1161

13¹

TÂRÎH-İ ŞÂDURVÂN*

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 'İmadü'd-dîn u devlet Hâzret-i Es'ad Efendi kim
Zülâl-i himmeti leb-i teşne-gân dehre kâfidir
- 2 Bu zîbinde binâ-ı şâdurvân eyledi inşâ
Âtâş-ı ümmete bi'l-cümle âb-ı nâbı vâfidir
- 3 Nice memdûh-ı 'âlem olmasın bu hayr-ı nev bünyâd
Muşâfâ mâ'î ruğ efzâsı 'ayn-ı şadra şâfidir
- 4 Ola Hızr-ı hidâyet Ka'be-i maqsûduna rehber
Ki bâb-ı luğfa erbâb-ı temennânîñ muğâfidir

¹ Bu tarih İ'de 8. tarihtir

* Başlık : Tarih-i Şadurvân der-câmi'i müftiyü'l-enâm esbak İsmâ'il Efendi rahmetullâh müvellî İ

5 Dü-dest açıb du'âya dedi Re'fet bendesi târîh
Bu nev şâdurvân âyîn-i cûyî âb-ı şâfidir
1161

14¹

TÂRÎH-İ ŞÂDURVÂN²

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Baħr-ı zühhâr-ı mürüvet çeşmesâr-ı mekremet
Lücce-i luṭf u 'inâyet maḳsim-i rızḳ-ı cihân
- 2 Kūlzüm-ı himmet yüm-i 'iffet 'uyûn-ı ma'delet
Âb-rûyî şadr-ı devlet menba'ı berr u ḥisân
- 3 Şeyhü'l-islâm Halim Es'ad Efendi kim anın
1161
Luṭfuna nisbetle güyâ ḳaṭredir deryâ vü kan
- 4 Teşne-kâne maḥz-ı ḥâyır u himmetin 'iṣrâb için
Şâdır oldu emri bu mecrâyı icrâyâ hemân
- 5 Fi-sebilillâh* iḳdâm eyledi bünyâdına
Oldu rehber-i Hızır Tevfik-i Hudâ müste'ân
- 6 Kân-ı feyz-i himmet ol dâna-yı 'âlî meşrebiñ
'Ahd-ı 'adlinde şuyun buldu zihî emr-i cihân
- 7 Hafr 'abâr olmagın gâyet eḥebb-i a'mâlde

¹ Bu tarih İ'de 9. tarihtir

² Bu başlık İ'de yoktur.

* Fi-sebilillâh: Arp. Söz. "Allâh yolunda, Allâh için"

- Eyledi icrâyı şâdurvân için şarf-ı tav'an
- 8 Hüsni niyet böyle bir âşâra tevfiğ etdi kim
Kıldı bil-cümle a'hâli vü 'itâş-ı şâdmân
- 9 Bir içim şudur lefâfetde 'adimü'l-mişldir
Âb-ı nâbı mâ'î kevşer ile güyâ hem-zebân
- 10 Halâş-allâh cârî oldu bu mâ'î huyût
Eyledi Hağğa meşihhet hükmünüñ âbın-revân
- 11 Şâfdır âyîne-veş pür-feyz-i mürşiddir velî
İstifâde eyler ism-i hay-mürîd-i teşnekân
- 14 Lûle-i tesnîmi engüşti-i şehâdetdir anıñ
Tâs-ı revnağ sâz-ı kâ'is mihr u mah-ı âsumân
- 15 Şu gibi ezberleyib 'âlem du'âyı devletin
Eylesin âyât-ı hüsn Hâlîkını vird-i zebân
- 16 Nâ'il-i 'ayn-ı şebât cüzzüyle eyleyib
'İz u devletle ede 'ömrünü bâri câvidân
- 17 Bende-i dirînesi Re'fet iki târîh-i tâm
Eyledi bir beyte kencîde olub 'azbül-lisân
- 18 Lûlesi 'ağâşa niçün söyler lisân-ı hâlle¹
- 1161
- Âl bu şâdurvândan ic âb-ı hayâtı câvidân

¹ hâle : halle İ

TÂRÎH-İ MEDRESE-İ CELÎLE*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Tıraz-ı şadr-ı devlet zîb-i nakş-ı mesned-i himmet
Yegâne maşdar-ı hayr-ı kerâmet fâzıl u dâna
- 2 Cihân-ı cûd ya'nî Hâzret-i Es'ad Efendi kim
Vücûdu iki def'a şadr-ı Ruma oldu zîb-efzâ
- 3 Bu vâlâ bükkâ-i 'ulyâyı etdi hasbetenlillâh*
Târîk-i Hâk reh-i feyyâz-ı muṭlaḳda zihî ihyâ
- 4 Ebu İshâk İsm'âil Efendi ruḥ-ı maḡfûrin
Bu zîbende müberrât ile şâd etdi o şadr-ârâ
- 5 Murâd etdi bu dil-keş ma'bûduñ cenbînde inşâde
Mükemmel medrese inşâsına ol düre-i yektâ
- 6 Ne pâkîze binâ-yı nev maḳarans ṭaḳdîr el-ḫaḳ
Bu vâlâ câmi'in ḳurbunda oldu mevḳi'i a'lâ
- 7 Hoşâ dârü'l-afâde ders alanlar durmasın gelsin
Derûnunda müheyyâdır iki üç ḥ'âce-i dâna
- 8 Zihî beytül-ma'ârif nüh-ḳabâbı farṭ-ı şevḳinden¹

¹ Bu tarih İ'de 10. tarihtir

* Başlık : Tarih-i Medrese'i Celile Berâyı Şeyhü'l-islâm selemeḥü'l 'azîzü'l-'alâm Es'ad Efendi Hâzretleri İ

* hasbetenlillâh : Arp.Söz. "Allâh rızası için"

- Revâ reşk-âver eflâk tis'a olsa bî-pervâ
- 9 Ne rütbe bir adimü'l-miśl-i zîbâ-ter eşerdir kim
Rihâm-ı bâbı her bir hücrenin bir pâye-i 'ulyâ
- 10 Maķâr-ı ez-kiyâ dil-cû ma'tâf-ı ehl-i dânişdir
Haķikatde baķılsa münşîr-i 'ilm u hüner haķkâ
- 11 Ķabâbın görse 'âlemde Sinimmâr-ı hüner-perver
Vücûdunu zemîn üftâd edib bî-ħod eder ilķâ
- 12 Şeref bulur aña dâhil olan ħâricde bî-şüphe
Olur Muşul reh-i şahn-ı kemâla evşât-ı vâlâ
- 13 Ne tevfiķ-i ilâhidir ki ders-i 'ikâbı ol zâta
Ĥulus ile mü'fid u müstefid ola du'â-güyâ
- 14 Hemîşe devleti pâyende 'ömrü müstedâm olsun
Cihân olduķca âbâdân ma'mûr eyleye Mevlâ
- 15 Hezâr u şad müberrât ile hayrata delâ'il ķıl
Ĥudâya zât-ı endek-yâbın edib melce-i dünyâ
- 16 Bu ħayr-ı pâka Re'fet bînde bir ancak düşer târiħ
Ne 'âlî medrese Es'ad Efendi eyledi inşâ
- 1161

¹ Şevķinden : ħünsünden İ

TÂRÎH-İ ŞADÂRET ŞEYHÜL-İSLÂM MEHMED SA'ÎD EFENDİ¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâzret-i hadî-i tevfiķe Şenâlar olsun
Yine bir fâzıla-câ oldu maķâm-ı fetvâ
- 2 Müjdeler 'âleme bâ yümn-i sa'âdet el-ħaķ
Şeyhü'l-islâm-ı enâm oldu reisü'l-'ulemâ
- 3 Öyle bir fâzıl-ı taħrîr-i himem-perver kim
Hâll-ı eşkâl eder etdikce cihân istiftâ
- 4 Mekremet anda zihî luř u 'inâyet ańda
Görmemiş mişl-i 'âdilin zihî çeşm-i dünyâ
- 5 Hâbbezâ dâver-i 'âlî güher-i pür-himmet
Melce-i ehl-i kemâlât u melâz-ı füzelâ
- 6 Münderic nüşha-i zâtında mezâya-yı 'ulûm
Ķařredir nebze-i efzâlına nisbet deryâ
- 7 Vaşf-ı mâhiyyet-i zâtında cihân 'âcizdir
Ķudretim yok ki edem midħatını icmâle
- 8 Eyleye Hâzret-i Ķaķ zât-ı kerîmü'Ő-Şânın
Yümn ü iķbâlle revnaķda Şadr-ı vâlâ
- 9 Zât-ı Ķařrîf-i keremkâr-ı cihân Ķurduķca
Zîyd u 'ömrde ola üftâde bi-tevfik-i Ķudâ

¹ Bu tarih İ'de yoktur

10 Re'fetâ böyle gerek bâri düşerse târih
Kevkebü'l-şadr-ı Sa'îd u 'alîyyü'l-fetvâ
1162

17¹

TÂRİH-İ SADÂRET-İ RUM İLİ BERÂ-YI VAŞŞAF EFENDİ*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Beşâretler zemîn u âsumâne müjde devrâne
Bihâmdillâh yine baht-ı felek sa'de'n-nücûm oldu
- 2 Muqarrerdir yine kesb-i şeref ol câh-ı vâlâya
Ki şad yümn ile 'Abdullâh Efendi şadr-ı Rum oldu
- 3 Niçe demdir olmuşduk servere intizâr üzre
Bihâmdillâh dem-i şâdı gelib ref'-i ğumûm oldu
- 4 Kemâl-ı fâzıla ol şehsüvâr 'arşa-i efdâl
Fezâ-yı 'iffet içre habbezâ fahre'l-kurûm oldu
- 5 Hünermendân-ı 'ilm mekteb-i fazl u kemâlinde
Murâd üzre tetebbu' gerde-i nev'-i 'ulûm oldu
- 6 Nice sîmm u semend cûdu olmaz meh-i şeb-ârâ
Ki mühr-i burc-ı himmet yanmağa bezminde mûm oldu
- 7 Çü Re'fet bendekânıdır ki vâlâsına muṭlak

¹ Bu târih İ'de 11. târihtir

*Başlık : Firîdü'l-aşr ve ceddü'l-dehr fâziletli Vaşşâf 'Abdullâh Efendi Hâzretleri şadâret-i Rûm İliye teşrîf buyurdıkları hâk-i pâyi devletlerine 'arz olunan târihtir İ

Huşûşa şimdi 'ayn-ı cûd u ihsân 'umûm oldu

- 8 Yazıldı töhniyet resminde bir mışra'yla târih
Sezâ iqbâl ile Vaşşâf Efendi şadr-ı Rum oldu
1162

18¹

TÂRİH-İ SARA-YI LUṬFULLÂH EFENDİ*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Habbezâ beytü'ş-şerîf vâlâ sara-yı dil-nişîn
Menzil-i matbu' rûşen-ter-maḳâm-ı bûse-câ
- 2 Mecmu'-ı erbâb-ı dâniş maşdar-ı cûd u kerem
Eylese şâyestedir 'âlem ser-â-pâ mültecâ
- 3 Ğıbta endâz-ı behişt olmaz mı bak inşâf kııl
Her taraf izhâr-ı gûn-â-gûnla revnaḳ-zedâ
- 4 Tarḫ-ı ruḫ efzâsına resm-i cihân pîrâsına
Biż-zarûre ğıbta eyler mâni nakş-ı âşinâ
- 5 Min-vechin âyîneler ol rûtbe-i ziynet-sâz kim
Şâhid-i ma'reb olur diḳḳatle añı rû-nümâ
- 6 Kâḫ deşt-i erzenin görse zemîn üftâde olur
Farḫ-ı hayretten Sinimmâr-ı hünerdir bî-riyâ

¹ Bu târih İ'de 12. târihtir

* Başlık : Bu başlık İ'de derkenâr olarak yazılmıştır : Hâlâ revnaḳ-baḫş mesned-i şadâret-i Anaṭolu üphetlü Lutfullâh Efendi Ḥazretlerin sa'âdetḫânelerine 'arz eylediğim târiḫ-i bî-bedeldir İ

- 7 Şadr-ı vâlâ himmetiñ emri ile bünyâd ola
Vaşfa hâcet yok nümâyândır bu câ-yı pür-şafâ
- 8 Şadr-ı 'âlî-ğadr¹ Luţfullâh Efendi kim cihân
İktisâb-ı feyz eder zâtı ile şubh u mesâ
- 9 Pür-dürr u güher zihî gencîne-i 'irfândır
Ebr-i nisân-bâr-ı luţf-ı katre endâz-ı sehâ
- 2
- 10 Âsitânı kıble-i âmâldır bî-iştibâh
Leşme taqâbilinde maqdemdir anıñ bây u gedâ
- 11 Fâzıl u nükkâd ehl-i ma'rifet zât-ı laţîf
Nüşa-i 'ilm u hüner 'allâme-i müşkîl-güşâ
- 12 Bezl-i himmet şarf-ı kudret eyleyib ikdâm ile³
Eyledi bu beyt-i şîrîn tarz-ı zîbâ-yı binâ
- 13 Der-'akab naqqâş-ı kudret levha-i tebrîkine
Olsa tuğra-keş mübârek bâd u vaşf ile sezâ
- 14 Eylesin zevk u şafâ her gûşesinde şubh-dem
Karş-ı hûrşîd u kamer verdikçe dehre incilâ
- 15 Hanedân-ı devletin ma'mûr edib beyne'l-enâm

¹ Şadr-ı 'âlî-ğadr : zât-ı 'âlî-kadr İ

² Baħr-ı mevvâc muddet-kân-ı cûd u merħamet / Lücce'i 'ilm u fâzilet kulzüm ü 'ayn-ı 'atâ İ : - S

³ Bezl-i himmet şarf-ı kudret eyleyib ikdâm ile : Bezl-i kudret şarf-ı himmet eylesin ikdâmla İ

Tâ be-mahşer devlet u iqbâlle dâ'im Hudâ

16 Müjdegân-ı tâk-ı divânâne-i iclâline
Kıl haţt-ı ta'lik ile tenmîk böyle Re'fetâ

17 Çıkdı medd-âferin eflâka bu târîh için
Zîb- efzâ melcâ-i dilkeş-saray-ı dil-güşâ

1161

19¹

TÂRİH-İ SEBİL*

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yem-i mecrâ-yı 'iffet ya'nî Luţfullâh Efendi kim
Revâ ervâ ederse cû-yı cûdu teşneyi her gâh
- 2 Olunca zât-ı pâki dâver-i şadr-ı Anaţolu
Bu dil-cû nev sebîl etdi ihyâ hasbetenlillâh*
- 3 Leţâfetde hemân 'ayniyle güyâ bir içim şudur
Nice hem-vezn olur bu mâ'î a'zeb ile her imyâh
- 4 Mağalli tâs-ruh-ı efzâsına olmağda reşk-endâz
Dem-i şubh u mesâda kâse-i zerrin mihr u meh
- 5 Şuyu oldukça cârî eyleye ihyâ hayât-âsâ
Nice leb-teşnekân mürdeyi ol şadr-ı 'âlî-câh

¹ Bu tarih İ'de 33. tarihtir

* Başlık : Tarih-i Sebîl-i Şadr-ı Anaţolu İ

* Hasbetenlillâh:Arp.Söz. "Allâh rızası için"

6 Revân olduğda Re'fet evvel âb-ı dîdem târih
Şifâdır gel al iç me-âb-ı şâfi fi-sebilillâh *

1162

20¹

TÂRİH-İ MEBÎT*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ahter-i burc-ı hüner-zâde-i Şeyhü'l-islâm
Şadr-ı pâkîze-şiyem melce-i erbâb-ı recâ
- 2 Kevkeb-i bâht-ı cihân şadr-ı mu'allâ pâye
Lücce-i 'ayn-hüner² müstenid-i bâ y u gedâ
- 3 Olıcak emri bu kâşâneyi inşâda şudûr
Beyt-i şevket gibi diğkat ile oldu inşâ
- 4 Sağf-ı zer-kârini görseydi Sinimmâr-hüner
Kim vücûdunu zemînine ederdi ilkâ
- 5 Zîb-bağş olmuş aña âyîneler etse nazar
Şüphesiz tûfî-i şîrîn-sühen olur gûyâ
- 6 Etse meh beyzasını aña sezâ âvîze
Ki kabâb-ı feleke tâki eder istignâ
- 7 Her taraf derd-i muşavverle müzeyyen olmuş

* Fi-sebilillâh: Arp.Söz "Allâh yolunda, Allâh için"

¹ Bu târih İ'de 13. târihtir

* Başlık : Târih-i Mebiyet kaz'asker Müşârü'n-ileyh ce'alallâh şehâb-ı ni'med muhtaret-i 'ulyâ İ

² hüner : himem İ

Görse behzâd-ı felek añı olurdu gûyâ

8 Mürğ-i ihlâş yâhûd sîm-i kâf şadrîñ eder

’İzz u iqbâli içün zezeme-i hayr-du’â

9 Zât-ı nâyâbını hem-vâre derûnunda anıñ

Eyleye devlet u iqbâlle dâ’im Mevlâ

10 Re’fetâ dedi mühendisler anıñ târîhin

Liveşillâh¹ ne mebît oldu mağallinde binâ

1158

21²

TÂRİH-İ KÂŞÂNE*

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1 Cenâb-ı necl-i pâki Hâzret-i Şiddîk-ı ekber kim

Edib mi’mâr himmetle bu nev kâşâneyi bünyâd

2 Zihî me’vâ-yı zîbâ habbezâ cây-ı ferâh-ârâ

Muşanna’ tarh-ı zîb-efzâsı resm-i pâki sihr-icâd

3 Sinimmâr-hünerdir görse zîr-i saqf-ı zer-kârin

Ederdi hayretinden kendüyi bî-ğod zemîn-üftâd

4 Tûlû’ etdikçe karşı-ı mihr ü meh şubh u mesâ bâri

Ede ’ömrünü efzûn devlet u iqbâlini müzdâd

¹ Liveşillâh . Arp.Söz. “Allâh için Allâh namına Allâh aşkına”

² Bu târih İ’de 14. târihtir

*Başlık : Şâbika kuds-i şerîfde kâr-fermâyı şer’i garrâ sa’âdetlü Bîkrîzâde Muhammed Efendi Hâzretlerinin Kâşânelerine inşâd olunân târihtir İ

5 Gelib bir dâ'î dîrîni Re'fet-veş dedi târîh
Maţâf-ı ehl-i dâniş beyt-i vâlâ-yı şafâ-âbâd
1161

22¹

TÂRÎH-İ GERMÂBE*

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

1 Necâbet-pîşe maḥdûm-ı hüner endîşe kim etdi
Dem-i cân-baḥşı bu ger-mâbe-i pâkîzeyi iḥyâ
2 Hıoşa mi'mâr-ı tab'ı dil-pesendi şarf-ı himmetle
Harâbe müşrif olmuşken yeniden eyledi inşâ
3 Gürûh-ı 'ârifâne ḥalvet-gâh olduğun eyler
Nezâket ile anıñ iki çeşm-i lûlesi î mâ
4 Bu ḥamâm-ı ferâḥ-efzâyı bânîsi ile her dem
Cihân olduğca âbâdan ma'mûr eyleye Mevlâ
5 Çıķıb nüh-tâķ-ı taḥsîne dedim târîh ey Re'fetâ
'Aceb ḥammâm-ı dil-keş oldu bu germâbe-i ra'nâ
1157

23²

TÂRÎH-İ HİCRE NEV*

¹ Bu târîh İ'de 15. târîhdir

*Başlık : Târîh-i Germâbe'i Ra'nâ İ

² Bu târîh İ'de 16. târîhdir

*Başlık : Târîh-i Hıcre'i 'Abdullâh Mollâ Efendi maḥdûm-ı Ḥazret-i Şadr-ı Anâdolu ebede-allâh İ

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe 'ülün

- 1 Necâbet pîşe 'Abdullâh Monla¹
Bu pâkîze mebît etdi inşâd
- 2 Zihî me'vâ-yı vâlâ cây-ı zîbâ
Muţâf-ı ezkiyâ zîbinde bünyâd
- 3 Hoşâ kâşâna-i maţbu'-ı ter kim
Olur şevk-i derûn âyende müzdâd²
- 4 Derûnunda niçe maqşûda ersin
Şafâ-yı kalb ile ol zât-ı nükķâd
- 5 Mu'ammer eyleye devletle bâri
Ola memdûh her âhâd u efrâd
- 6 Bu nev vâdîyi beyt-i dil-nişînin
Du'â-gûyân edince vaşfin îrâd
- 7 Bu güne söyledim târîh Re'fet
Mekân-ı cân-fezâ-yı feyz-âbâd

1161

24³

TÂRÎH-İ HİTÂN*

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

¹ Monla : Mollâ İ

² müzdâd : ferdâd İ

³ Bu târîh İ'de 17. târîhdir

*Başlık : Târîh-i Hitân-ı Mağdûm-ı Necâbet mersum Hâzret-i Şadr-ı Anadolu Cenâb-ı Sa'dullâh Molla Efendi Hâzretlerine verilen İ

- 1 Meh-i burc-ı hüner mihr-i dıraşân sipihr-fer
Sütüde sa'îd-i ahter nücûm-baht ferruḡ-ı dünyâ
- 2 Şeh-i mülk-i fazîlet şehsüvâr 'arşa-i devlet
Tıraz-ı şadr-ı 'iffet zîb-i bahş-ı mesned-i vâlâ
- 3 Mekârim-pîşe luḡf-endîşe Lütfullâh Efendi kim
Vücûdu ile faḡr etmekdedir dünyâ vü mâfihâ
- 4 Kıyâs olmak ne mümkün ġayra burhâne ne hâcetdir
Netîce zât-ı endek-yâbıdır bir nüsha-i kübrâ
- 5 Bihâmdillâh cihân-âsûde 'âlem pür-şafâ vü zevḡ
Pey-ender-pey erişdi mevsim-i şevḡ-i neşât-efzâ
- 6 Bu eḡnâda edib maḡdûm-ı 'âlî ka'bını sünnet
Muvaffaḡdır ki etdi sünnet-i peygâmberi icrâ
- 7 Hemîşe âsitân-ı devletin erbâb-ı ḡacâta
Ḥudâ hem-vâre kılsın kıble-i âmâl ser-tâ-pâ
- 8 Meḡâdim-i kirâmın sâyesinde cümle pîr edib
Mu'ammer eylesin envâ'ı mecd u 'iz ile Mevlâ
- 9 Bu sûr-ı pür sürûra Re'fetâ şad şevḡle oldu
Ḥitân-ı zîb-efzâ lafzı târiḡ-i ferâḡ-ârâ

1159¹

¹ 1159 : 1158 İ

TÂRİH-İ KAŞR¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Necl-i serdâr mükerrem Hacı Ahmed Paşa
Ya'nî hem-nâm-nâk-ı mîr-i nebî vü âgâh
- 2 Kıldı bu kâh-ı mu'allâ-yı bedü'l-târîhi
Kaşr-ı vâlayı hâver-nâk gibi 'âlî câ-gâh
- 3 Bârek-allâh zihî kaşr-ı behişt-âsâ kim
Resm-i nev küngüre-i tâkı mu'allâ dergâh
- 4 Selsebîli ise 'ayniyle bir içim şudur
Mâ'î cârîsi anîñ âzeb-i nev'î emyâh
- 5 Hod be-hod zîr-i zemînine ederdî ilkâ
Ger Sinimmâr-hüner resmine etdi nigâh
- 6 Tûl-ı 'ömr ile 'ömrü bin ola yâ-Rab âbâd
Eyleye zevk u şafâ niçe sinîn u mâh
- 7 Re'fetâ böyle düşer bir sühen-ârâ târîh
Kaşr-ı iclâl-i mübârek ola mâşallâh

1163

26²

TÂRİH-İ ÇEŞMESÂR*

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

¹ Tarih-i Kaşr :-İ

² Bu târîh İ'de 19. târîhdir

* Başlık : Târih-i Çeşmesâr-ı Kerîm Minkâri-zâde İ

- 1 Zihî nev çeşme-i Menkâri-zâde Hâmide Hâtûn
'Atâş-ı ehl-i îmâna şuyu her dem revân olsun
- 2 Bu dil-cû çeşmeyi etdi binâ mi'mâr-ı himmetle
Şuyu olduğca cârî hayrî yâ-Rab câvidân olsun
- 3 Edib hüsn tûtî'le maqdem-i Hacı Beytullâh
Ola mebrûr hacı sâ'îyi vird-i kudsîyân olsun
- 4 Zebân lûlesi 'atâşanıdır târîh için Re'fet
Gel ic bu çeşmeden mâ'î zülâli nûş-ı cân olsun
- 1157

27¹

TÂRİH-İ VELÂDET*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Güzîde necl-i Es'ad nesl-i emced ekmele u erşed
Sütûde nâm-dâşî vâlid-i fahr-ı cihân-bânîñ
- 2 Nola beşlü'l-ased dense sezâ maḥdûmıdır zîrâ
Mekârim-pîşe Luṭfullâh Efendi gibi zî-şânîñ
- 3 Eder telmîḥ-i deşûr-ı furûhü'l-üsîd zîr u-kâm
Anıñçün fâ'îḳ u mümtâzıdır emşâl u aḳrânîñ
- 4 Hüner endîşe maḥdûm-ı necâbet-pîşedir el-ḥaḳ
Nice şâyân degildir luṭfuna bâri Te'âlânîñ

¹ Bu târîḥ İ'de 18. tariḥdir

* Başlık: Târîḥ-i velâdet-i Maḥdum-zâde Şadr-ı Anaṭolu

- 5 Bu eşnâda huşûşâ Hâzret nev 'ilmen velâ-hipsân
Ne ehl-i meyvadâr etdi nihâl-ı 'ömrünü anıñ
- 6 Yine naqqâş-ı kudret şûret-i hûb âşkâr etdi
Sezâ zâ'il ederse hûşını mâni-i devrânıñ
- 7 Revâ sipâre etse kendüyi meh-i kağız şahî
Mücellâ eyledikce mihresi mihr-i dıraşşânıñ
- 8 Felek bir pîr-i lâlâ olsa zühre dâye lâ'ik kim
Necâbet gönçesidir gülistân 'izzet u şânıñ
- 9 Eb u cecdi ile dâ'im olub 'izz u sa'âdetde
Ola şâyeste-i envâ'-ı berr u cûdu Mevlânıñ
- 10 Dü-destim qaldırıp Re'fet dedim mevlidine târîh
İlâhi maqđemi sa'd ola Fetğullâh Monlânıñ
- 1159

28¹

TÂRÎH-İ CÂH*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İki mışra'yı düşürdüm târîh
Vere zîrâ ki leğâfet sühene
- 2 Oldu âğâz ile câhı bu sene
Muştafa 'Ârif Efendi bu sene

¹ Bu târîh İ'de 20. târîhdir

* Başlık : Tarîh-i Câh-ı Saray-ı Bosna İ

1161¹

29

TÂRÎH-İ KÂŞÂNE²

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Hoşâ kâşâne-i pâkîze inşâ
Muţâf ehl-i dâniş-i beyt-i vâlâ
- 2 Sinimmâr-ı hünerver görse resmîn
Olurdu hayretten ğıbta efzâ
- 3 Te'âlâllâh zihî 'âlî binâ kim
Nazîrin görmemişdir çeşm-i binâ
- 4 Ede bânîsinin 'ömrün füzûnter
Hezâr iqbâl ile bâr-i Te'âlâ
- 5 Ede her gûşesinde zevk-i 'âlem
Şafâ-yı kalble tırduğca dünyâ
- 6 Bu mışra' oldu Re'fet aña târih
Mağarr-ı ezkiyâ nev-cây-ı zîbâ

1162

30³

TÂRÎH-İ VELADET*

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

¹ 1161 : 1158 İ

² Tarih-i Kâşâne :- İ

³ Bu tarih İ'de 21. tarihtir

* Başlık : Târîh-i Velâdet-i Mağdum-ı Şâlih 'Agâ ger hevâyı merhûme 'Âişe Sulţân İ

- 1 Zât-ı 'âlî-cenâb-ı Şâlih 'Ağâ
Ya'nî ol şöhret-âver-i âfâk
- 2 Şulb-i pâkinden 'âlem-i gûne
Geldi bir necl-i ihsânü'l-ahlâk
- 3 Necm-i bahtın edib der-hûşide
'Ömrün efzûnter eyleye Hûllâk
- 4 Bir düşer böyle Re'fetâ¹ târîh
Bâd-ı ferhûnde kevkeb-i İshâk
1161

31²

TÂRÎH-İ DÎVÂN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İş-bu dîvân-ı nezâket perveriñ
Eyledim itmâmına sa'y u kıyâm
- 2 Oldu rehber çünkü Tefîk-i Hudâ
Silk-i terkime çü dürr verdim nizâm
- 3 İşleme bir nev kalem vaz' eyledim
Naıl-ı bâğ dâniş-i beyne'l-nâm
- 4 Dâmen-i setr ile 'afv u şafî ede
Sehv ile cümle kusûrun hâş u 'âm

¹ böyle Re'fetâ : Re'fetâ böyle İ

² Bu târîh İ'de 32. târîhdir

1161

- 5 Re'fetâ olduğda itmâmı naşîb
Söyledim târîhîni misk-i hıtâm

Tevârîh-i merşiyye

32¹

TÂRÎH-İ VEFÂT-I NURİ EFENDİ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dürretü't-tâc-ı sühendân-ı müsteşâr hû'âcegân
Zübde-i hikmet-nüvîsân lu'f u himmet ma'deni
- 2 Hâzreti Nuri Efendi bir nihâl-ı fâzl iken
Berk-i 'ömrün 'âkıbet ka' eyledi dehr-i denî
- 3 Nüşa-i 'irfân idi ârâyiş-i dîvân idi
Defter-i 'âşiyânını Hâk eyleye Rabb-i ganî
- 4 Zât-ı nâyâbı mehâsebkin hârac-ı devlete
Eyledi vâdî-i hâmuşânı câ-yı medfeni
- 5 Eyleyib müsvedde-i 'işyânını yâ-Rab-resîd
Ka'tre-i gufrânı ile firdevsi ile ma'meni
- 6 Re'fetâ nâ-çâr yazdım fevtiniñ târîhîni
Cennetü'l-me'vâ ola Nuri Efendi meskeni

1161

¹ Bu târih İ'de 22. tarihtir

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ZEVCE EŞ-KUMRU HANIM¹*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Düşter-i sa'd ahter-i Dürri Efendi hayf kim
Necm-i 'ömrü oldu mânend şehab-i gümgeşte nâm
- 2 Eyledi âzürde gam-ı hasret-i pür firkatı
Şevheri Nuri efendi 'adne etdikde hırâm
- 3 Bir nihâl hüsn iken gars eyledi hâke kazâ
Berk-i 'ömrün kaç' edib güyâ ki aldı intikâm
- 4 Seyyiât-ı cürm u takşîrâtını 'afv eyleyib
Garğa-i garğâb-ı rahmet eyleye Rabbü'l-enâm
- 5 Yazdı menkûṭ ile Re'fet fevtiniñ târîhini
Eyleye yâ-Rabbi 'adn 'Âişe Hânıma maḳâm
- 1162

TÂRÎH-İ VEFÂT-I FAṬİMA HANIM*Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün*

- 1 Hayf kim bâd-ı hâzân-ı eyyâm
Etdi bir gonçeyi çespîde na-gâm
- 2 Zevce-i Hâzret-i Yûsuf-Zâde
Ya'nî fahr-ı fâzıla kâdîyu'ş-Şâm

¹ Tariḫ-i Vefât-ı Zevce Eş-Kumru Hânım :-İ² Bu İ'de 23. tariḫdir

- 3 Faṭıma Ḥânım o nevrete nihâl
Eyledi cânib 'uqbâya hırâm
- 4 Dehr-i dîn etdi anı âḥir-kâr¹
Dâr-ı ğurbetde dirîĝâ kem-nâm
- 5 Rıḥlet-i raḥmet-i Raḥmân etdi
'Afv ede cürmün anıñ Rabb-ı enâm
- 6 Bir düşer fevtine Re'fet târîḥ
Faṭımâ Ḥânım ede 'adn maḳâm
1160

35²

TÂRÎḤ-İ VEFÂT-I 'AİŞE ḤANIM

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yine bir naḥl-ı berû-mesned-i cânân 'işmet
Şarşar fırḳat ile oldu ḥazân dîde-i bâd
- 2 Âşiyânından açıb bâz-ı ecel-i dest-şikâr
Ṭâ'ir-i ruḥuna iḳdâm ile oldu şayyâd
- 3 Şeb-i mi'râcda 'uqbaya hırâm etmek ile
Ruḥuna etdi minârât ḳandil-i iḳâd
- 4 Ḥak edib defter-i 'işyânını ḳıssâm ḳadar
Raḥmet-i vâsi'aya nâ'il ede Rab 'âbâd

¹ âḥir-kâr : âḥir-kâm İ

² Bu târîḥ İ'de 24. târîḥdir

- 5 Dedi menkûtle târîh-i vefâtın Re'fet
'Âişe Hânıma Firdevs-berîn menzîl-i bâd
1161

36¹

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ZELÎHA HANIM

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Zelîha bint-i Mûsa Beg Efendi
Dirîgâ kıldı 'azm-ı dâr-ı 'uqbâ²
- 2 Şagîrû's-sîn iken ol nûr-ı dîde
Hezâr efsûs-ı rihlet etdi hayfâ
- 3 Ecel şayâdınıñ oldu şikârı
O mürğ-lâne-i firdevs-i a'lâ
- 4 Edib mağfûr yâ-Rab ruḥ-ı pâkiñ
Kuşûr-ı cenneti kıl aña me'vâ
- 5 Gelib üçler dedi târîh Re'fet
Ede Firdevs u 'adn-câ Zelîha
1159

37³

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ZÛBEYDE HANIM

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Zübeydetü'n-deverân haşemiyyetü'n-nisâb

¹ Bu tarih İ'de 25. tarihtir

² 'uqbâ : 'uqbaya İ

³ Bu tarih İ'de 26. tarihtir

Şerîfe dühter-i sa'd ahter-i ferîşte-liqâ

2 Bekâya 'atîf-î 'inân mesâr'at etdi

Hemîşe zîbde bâğ-î cennet ede Hudâ

3 Bu güne fevtine târîhi söyledim Re'fet

Zübeyde Hânıma yâ-Rab 'adn ola me'vâ

1161

38¹

TÂRÎH-İ VEFÂT-I 'ÂRİFE MONLA

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'iltün

1 Necm-i âfâk-î hüner ya'nî kevâkeb-zâdeniñ

Dühter-i sa'd ahteri hayf eyledim 'azm-ı beqâ

2 Baħr-ı rahmetde haqâ vü seyyi'âtın 'afv edib

Ėarqa-ı girdâb-ı rahmet eyleye dâ'im Hudâ

3 Âb-ı çeşm ile dedim târîh-î fevtin Re'fetâ

'Ârife Monla qadın 'adnın kıla yâ-Rabbi-câ

1161

39²

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ZA'İM MEHMED EFENDİ³

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Fiğân kim 'âkıbet-î gerdûne vaqf-ı kûsûf etdi

Yine bir mihr-î rahşânı ki gelmez mişli dünyâya

¹ Bu tarih İ'de 27. tarihtir

² Bu tarih İ'de 28. tarihtir

³ Mehmed Efendi : Mehmed 'Agâ İ

- 2 Nice ğars etdi hâke böyle bir nahl-ı berv-mendi
'Aceb kütâh etdi berk-i 'ömrün dehr kem-pâye
- 3 Semî fâhr-ı 'âlem fârisü'n-necl hüner-i tev'em
Nihâl-ı zâtı kâmet 'arz ederdi kıadd-ı tûbâya
- 4 Şadef-âsâ derâ'ri-i kemâle kan idi el-hağ
Anınçün eyledi dehr anı ilkâ қа' r deryâya
- 5 Dirîğâ ircî'yi 'emr ile âhîr olıcağ me'mûr¹
'Înân-rîz-i 'azîmet etdi âhîr² kıurb-ı Mevlâya
- 6 Hudâya şest u şudu âb-ı rahmet ile 'işyânın
Hemîn mesned-nişîn ile kıuşûr dâr-ı 'uqbâya
- 7 Yazıldı âh bî-ğayetle Re'fet cevherin târîğ
Muhammed 'Ağâ efsûs oldu 'âzm-i 'adn-ı a'lâya
- 1158

40

TÂRÎĞ-İ VEFÂT-I AĦMED BEĞ³

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'lûn

- 1 Bir ğonçe-i nevreste nihâlî efsûs
Etdi yine berçîde ğazân-ı eyyâm
- 2 Re'fet dedi fevtine dü-bâlâ târîğ
AĦmed Beg Efendiye behîşt ola mağâm

¹ me'mûr : nâ-çâr İ

² âhîr : ğayfâ İ

³ Târîğ-i Vefât-ı AĦmed Beg : -İ

1163

41¹

TÂRÎH-İ VEFÂT-I MUKBÎL-ZÂDE

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mukbîl Efendi gibi zât-ı hüner-perverin
Merdüm-i çeşmi dirîğ oldu beğâyâ revân
- 2 Fevtine târîh-i nâ-çâr dedim Re'fetâ
Ede Muhammed Emin 'adn-ı behişt mekân

1161

42²

TÂRÎH-İ VEFÂT-I EMÎN BEG

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gonçe-i ne-şüküfte-i bâğ-ı necâbet iken
Oldu hazân-ı dîde-i hayf-mîr Meşmed Emîn
- 2 Ğarğa-i Ğarğâb-ı rahmet edib 'işyânını
Zîb-i kuşûr-ı cinân eyleye Rabbü'l-mu'în
- 3 Fevtine üçler çıkıp söyledi târîhini
Cennete 'azm eyledi tâ'ir-i ruğ-ı Emîn

1161

43³

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ŞÂLİHA HANIM

¹ Bu târîh İ'de 30. târîhtir

² Bu târîh İ'de 31. târîhtir

³ Bu târîh İ'de 34. târîhtir

Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dirîgâ hazân dîde oldu füsûs
Yine bir nihâl ber u mesned-i kâm
- 2 Ede cürm u 'işyânını Hâk resîd
Kıla kaçır-ı firdevsi ile be-kâm
- 3 Bu mışra'yla târîh-i fevtin dedim
Ede Şâliha Hanım 'adn-mağâm
- 1160

44¹

TÂRÎH-I VEFÂT-I 'ÂİŞE HANIM

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâyf kim bir dürr-i yektâyı bu gavvâş-ı felek
Rağne-dâr eyleyib etdi yem-i mevti medfen
- 2 Hâke de düşse yine kadr-ı güher dîn olmaz
Dürr-i Şehvâr yine kanda ise câ-yı 'adn
- 3 'Âişe Hanım olub 'azm-ı hâmûş-âbâd
Sîneye geçdi firaķı çü-zebân-ı sûsen
- 4 Etdi âzürde gamı huyûş u tebârın nâ-çâr
Çekicek mezbele-i dehr-i denîden dâmen
- 5 Şâh 'ömründen olub berk-i murâdı maķtu'
'Âķibet bâd-ı hazân etdi anı zîr-i çemen

¹ Bu târîh İ'de 29. târîhdir

- 7 Re'fetâ nâ'il edib luşf-ı hezâra Mevlâ
'Afv edib cürmün ede aña behişt-i me'men
- 8 Dediler ĥârf-ı mücevher ile üçler târiĥ
řahñ-ı firdevsi ede 'Âişe Hanım mesken
1157

45

TÂRİĤ-İ VEFÂT-İ ĞONÇE AĤMED¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâle kim eyledi berçide yine bâd-ı ĥazân
Bir gül-i ĝonçe-i şad-âb-ı beĥâyı ĥayfa
- 2 İşidib bülbül-i şûrde peyâm-ı merkin
Eyledi çâk-ı giribânı ile şad vâveylâ
- 3 Yed-i tûlâsı anıñ var idi mûsikîde
Nâmına ĥâce-i 'âlem denilirse aĥîri
- 4 Bâñg-ı âvâze-i edvârını ĝuş etdiĝi dem
'Andelibân-ı çemen raĥşa girerdi ĝüyâ
- 5 Etdi diĝkatle nazar naĥşına-kâr-ĝünüñ
Ĥurdeyi uşûl ile edib terk-i fenâ
- 6 Edecek 'aşf-ı 'inân vâdi-i ĥâmûřâna
Eyledi 'aĥibet-i 'ulemâ o cây-ı me'vâ

¹ Tariĥ-i Vefât-ı Ğonçe Aĥmed : -İ

- 7 Defter-i cürm u haţâya sen aşâğıya varıb
Kilk-i gufrân-nüvîs ile yekûn ede Hudâ
- 8 Re'fetâ söyledi ma'cümle hezârân târîh
Ruĥ-ı Aĥmed ola gül-gonçe-i gülzâr-ı beĭâ
1162

46¹

TÂRÎĤ-İ VEFAT-I ŞÂLİHA HANIM*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âķibet bir gül-i nevreste nihâl-i 'işmet
Ĥayf kim oldu ĥazân dîde-i bâĭ-ı dünyâ
- 2 Şâliĥa Ĥanım o zehra Şiyem-i 'iffet-ber
Eyledi 'aţf-ı 'inân reh-i dâr-ı 'uķbâ
- 3 Etdi âzürde-i ĭam ĥuyûş u tebârın ahîr
Nûş edib sâĭar-ı leb-rîz-i memâtı ĥayfâ
- 4 Setr ede dâmen-i 'afv ile ĭusûr u cürmün
Eyleye ĭarķ-ı ĭarîķi yem-i rahmet Mevlâ
- 5 Âb-ı çeşmi aķıdıb fevtine yazdım târîĥ
Şâliĥa Ĥanım ede Őahñ-ı cinânı me'vâ
1162

3.5 Tahmîsât

¹ Bu târîĥ İ'de 35. târîĥdir

* Başlık : Târîĥ-i Vefât-ı Zevce-i Edib Efendi İ

1

TAHMÎS-İ NA'T-I KÂMÎ EFENDİ^{1*}

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

I

- 1 Kevnine şems-i zerre-i rahmet-nişârsın
Târîk-i şebde meh-i heft şu'ledârsın
- 3 İns u periye madde-i iftehârsın
Ey şâh-ı enbiyâ sen o hikmet-şi'ârsın
- 5 K'âhir zamâna bir gül-i evvel bahârsın

II

- 1 A'dâ-i dîni tîğ-i gâzabla helâk eden
Bû-yı gül-i revâc rûyuyla pâk eden
- 3 Şemsi² şu'a-ı zâtı ile tâb-nâk eden
Hûrşîdi lerze-nâk u mehi sîne-çâk eden
- 5 İki cihâna bir şeh-i şâhib vaqârsın

III

- 1 Sâyeñ 'uşâta mü'mîne bir sâyebân iken
Ol sâyebân-ı karar ki 'âşiyân iken
- 3 Ya'nî oğâğ-ı mücrim u ehl-i figân iken
Zıllıñ cihâna bâdî-i emn u emân iken
- 5 Nebûd-ı bûyü gül gibi sen âşikârsın

IV

¹ Bu tahmîs İ'de târihler arasında bulunmaktadır.

* Başlık: Tahmîs-i Fakîr Gazel Kâmi Efendi İ

² Şems : mihr İ

- 1 Medhiñle na't-gû-yı şafâ-yâb olanlarıñ
Vaşf-ı cemîliñ ile feyiz-yâb olanlarıñ
3 Medh-i münîfiñ ile şifâ-yâb olanlarıñ
Na't-ı şerîfiñ ile şeref-yâb olanlarıñ
5 Müşkil deminde dürr-i terahhum nişârsın

V

- 1 Kevneyne verdi ziynet u fer şevketiñ seniñ
Qıldı müzeyyen 'âlemi hod rif'atıñ senin
3 Verdi cihâna hüsñ melek haşletiñ seniñ
Reşk-i selef olursa n'ola ümmetiñ senin
5 Peygamberâne madde-i iftihârsın

VI

- 1 Eyley hülûşla dü-cihân medh nâmıñı
K'itdi redîf nâmına settâr nâmıñı
3 Vird eylese 'aceb mi deh-'âlem kelâmıñı
Hallâk-ı 'âlem etdi şalât u selâmıñı
5 Şâyân-ı medh u 'âtıfet-i gird-i kârsıñ

VII

- 1 Ey zât-ı pâk-i rahmet Hâlık-ı cihân yetiş
V'ey çâre-sâz server-i peygamberân yetiş
3 Şâyân ola şefâ'ata Re'fet emân yetiş
Kâmı-ı dil-şikâra emnü'l-emân yetiş
5 Ol günki müznibine şefâ'at medârsın

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ MEZÂKÎ¹

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

I

- 1 Cihânda 'âşık-ı şûrîdeden cânâ zarar gelmez
Niçün bilmem selâm sâde-i şihhat eşer gelmez
3 Haberler munkat' evvelkiden dâhi beter gelmez
Gidib peyk-i nesîm eğlendi mürğ-i nâme-ber gelmez
5 'Aceb yâd ellere düşdü ki aşlâ bir haber gelmez

II

- 1 Haķikat kalmadı âvârelerden gerçi âzâde
Esir-i bend-i zülfüñ olmamış bu dâm-ı dünyâda
3 Yeter nâz u ezâlar eylediñ 'uşşâk-ı nâ-şâda
Cefâya şabr için oldu burîde dilde âmâde
5 Velî havfım budur kim ol-dâhi cânâ gider gelmez

III

- 1 Şeb-i târ-gam 'aşkıında pür-feryâd u zârım ben
Bükâ etmekde nâlân olmada bî- ihtiyârım ben
3 Ümîd-i arzu-yı vuşlatıñla girye-kârım ben
Gice tâ-şubh olunca hicr ile encüm-şümârım ben
5 Hayâl-ı hûb raht-ı dîdeme şeb tâ seher gelmez

IV

- 1 Ne kâbildir nice âzâde ola bu dil-i pür-gam
Cefâyı nâ-be-câyâ şabra tâkat mı kalır mı¹ her dem

¹ Tahmis-i Ğazel-i Mezâki :-İ

3 Niyâz etsem eder ednâ kemûn-ı v'ad ile mülzem
Gehî senin sitem eksik degil geh devr başı ğam
5 Ğarîbiñ başına ğurbet diyârında neler gelmez

V

1 Egerçi sûz-nâk olsamda her şeb nâr-ı hasretle
Yine zaħm-ı derûnum yâre göstermem nezâketle
3 Mükedder hâtır olmâm Re'fet âsâ derd-i firķatle
Hele şükürüm Mezzâķi heb budur ümîd-i vuşlatla
5 Geçer hengâm-ı firķat göz yumub açmak kadar gelmez

3

TAĦMÎS-İ ĞAZEL-İ NÂBÎ EFENDÎ²

I

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Endişe-i hemrûz ile ferdâdan uşandık
Bu keşmekeş-i dehri temâşadan uşandık
3 Ümmîd-i 'inayet ile dünyâdan uşandık
Bir devlet için çarħa temennâdan uşandık
5 Bir vaşl için ağyâra müdârâdan uşandık

II

1 Divâne olub pîreheni şeyhe okutduk
Zencîr-i felâket sürüyüb hayli şorutduk
3 Ümniyye-i vuşlatla dem-i miħneti yutduk

¹ Soru eki "mı" sehven iki kez yazılmıştır.

² Taħmis-i Ğazel-i Nâbi :-İ

Hicriñ çekerek zevk-i mülâkatı unutduk
5 Maħmûr olarak lezzet-i şahpâdan uşandık

III

1 Künc-i ğam u miħnetde ederek niçe ħulyâ
Müntic olur elbet deyü şugrâ ile kübrâ
3 Bir şeyh-i müfid olmadı endîşemiz aşlâ
Düşdük kat'â çokdan heves-i devlete ammâ
5 Ol dâ'îye-i dağdağa fermâdan uşandık

IV

1 'Uşşâk mı cevr-i sitempervere kıanmaz
Şem'î hevesi nâr-ı taħassür ile yanmaz
3 Ol şûh-ı cihân ħûb-ı teğaffülden uyanmaz
Dil ğamla daħı dest-i giribândan uşanmaz
5 Bir yâr için ey dil hele ğavgadan uşandık

V

1 Şîrîn ile Ĥusrev kışşaşın eyleme teksîr
'Azrâ ile etme şâded Vâmıķı ta'bir
3 Re'fet ile yârîñ edegör derdini tezkîr
Nâbî ile ol âfetiñ et ħâlini taķrîr
5 Efsâne-i Mecnûn ile Leylâdan uşandık

3.6 Gazeliyyât I

TERTÎB-İ EVVEL BİR KÂ'İDE-İ HURUF-I EBCED¹

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'îlün

- 1 Ey zübde-i kâ'inât şun'ı Mevlâ
V'ey zât-ı tefahhür-âver her dü-serâ
- 2 Ser defter-i müznibîn Re'fet kuluñu
Şâyân-ı şefâ'at iledir rûz-ı cezâ

HARFU'L-ELİF²

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 N'ola fetvâyı kabâ giyse meh-pâre revâ
Zîver-i beyt-i şerefdır ve 'aliyyü'l-fetvâ
- 2 Derdi âgûşa çekib sînesini emmekdir
Yoksa 'uşşâkıma la'l-i lebi hâzır helvâ
- 3 Böyle kalırsa eger nâz u cefâ üzre o şûh
Kendisinden 'acabâ kimlere etsem şeqvâ
- 4 Bezm-i meyde ne belâ başına ey zâhid-i hâr
Kisve-i zannat ile bu kuru zühd ü taqvâ
- 5 Re'fetâ menzîl-i idmânda bu kez taş dikdiñ

¹ Tertib-i Evvel Bir Kaide-i Huruf-ı Ebcad :Bismillâhi'r-rahmani'r-râhim, Serv-i Çemen Şafâ-Bağ-ı Na'm İ

² Harfü'l-Elif : Harfü'l Bâ' bir Kâ'ide-i Ebcad İ

uvvet-i bzy idmnn ile b-perv

RUB

Her t ratn  snbl olmudur heb
Gl-ryuna alk- blbl olmudur heb
Sevd-y ayl-i vulatnla cn
'Uk esr-i kkl olmudur heb

HARF'L-BA'

2

Mef'l Mef'l Mef'l Fe'ln

- 1 Bir dem beni b-tb u tvn eyleme y-Rab
Minet-zede-i rz u Őebn eyleme y-Rab
- 2 Dg- dilimi lle Şifat bg- fenda
Őyeste-i efkr- azn eyleme y-Rab
- 3 'Őnla lde v me'lf- riyym
Erzni-i renc-i d-cihn eyleme y-Rab
- 4 Pr-zemzemeyim glŐen-i 'aşk ire  blbl
Luf et beni b-derd u fign eyleme y-Rab
- 5 Re'fet klunu defter-i crm u gnehinden
'Őnm ak ile 'ayn eyleme y-Rab

RUB

Ol gne-i masdu eder zver-i tc
Şad zemzeme-i blble olmaz mutc

Kâl'a-yı merâmına verir elbetde

Bâzâr-ı muhabetde kesib biçse revâc

HARFÜ'C-CİM

3

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Sehî o kıadde göre serv-i bâğ anlamaz hiç
Ziyâ-yı mihre müşâbih-i çerâğ anlamaz hiç
- 2 Hemîşe lâle vü gül gülşen içre yâd olur
Hezâr nâle-i dil dâğdâğ anlamaz hiç
- 3 O rütbe 'âşık-ı gümgeşteyim ki ez-cümle
Yanımda Vâmık u Muhtel dimâğ anlamaz hiç
- 4 Biraz da şun bize câm-ı sürûr encâmı
Bu bezm-i şevkte sâkî yasâğ anlamaz hiç
- 5 Teğaddüm¹ eyledim ey Re'fet ehl-i 'irfâna
Nevâ-yı bülbüle nisbetle zâğ anlamaz hiç

RUBÂ'Î

A-şüküfte gül ravza-i maqsûd-ı murâd

Etmekde hezârân 'anâdil feryâd

'Azm eyleyelim gök şu küçük şu diyerek

H'âhîşlerimiz faşl-ı bahâr etdi ziyâd

¹ tağaddüm : muğaddem İ

ḤARFÜ'L DÂL

4

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Meyân-ı şâhid-i zikre kemerdir halka-i tevḥîd
Mürâşşâ' dahme-i maṭlûbedir der-halka-i tevḥîd
- 2 Nola ruḥsâr-ı dil-ber gibi berrâk olsa irşâda
Ki tecrîd ehline havz-ı şekerdir halka-i tevḥîd
- 3 Göğüs germiş ṭurur irşâd dâmen dermeyân etmiş
Kerâmetle döner güyâ fenerdir halka-i tevḥîd
- 4 Gürûh-ı sâlikâne cây-ı zikr etse olub el-ḥaḳ
Küşâde râh-ı maḳşûda memerdir halka-i tevḥîd
- 5 Pe-yâ-pey rû-be-râh olmaḳdadır enfâs-ı ḳudsiyye
Anınçün zikr-i esmâya maḳârdır halka -i tevḥîd
- 6 Eder îmâ sülûk ehline sırr-ı lima'allâhi
Meḥâll-i feyz-i erbâb-ı başârdır halka-i tevḥîd
- 7 Ḥaḳîkatde ḥadeng yeter ism-i a'zama meydân
Mecâzen güyiyâ Re'fet-i pîrdır halka-i tevḥîd

RUBÂ'Î

Ferdâya beni şaldı dîrîgâ ol mâh
Gül-rûyuña bülbül gibi ger etsem âh
Âyîne-i ruḥsârı olur jeng- âver
Lâ-ḥavle-velâ ḳuvvete illâ billâh

ḤARFÜ'L-HA'

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Peyk-i iḳbâl eder elbet gezer inşâ' Allâh
Müjde-i bûy-ı keremle eser inşâ' Allâh
- 2 'Âḳıbet gonçe-i şüküfte-i baḫtı bir gün
Bu gülistân-ı fenâda açar inşâ' Allâh
- 3 Şûret-i âyîne-i dilde kesâfet ḳalmaz
Gerd u jeng u keder âhir gider inşâ' Allâh
- 4 Bel ki muḫâl olur işmuḫa-i 'aḳd-ı âmâl
RUzigâr 'aḳde vü nebrin çözer inşâ' Allâh
- 5 Bir gün olur ki metâ-i hüner u kâle-i ḳâdr
Nerḫ-i cârsini bulur geḫer inşâ' Allâh
- 6 Mürġ-i devlet per-i iḳbâl olur bâl-ı güşâ
Bu ḫavâliye de eyler sefer inşâ' Allâh
- 7 Böyle diḳkâd-ı ḫabî'at seni bir gün Re'fet
Ġıbḫa endâz-ı muḫâddim eder inşâ' Allâh

RUBÂ'Î

Mecmû'â-i envâ'-ı ma'ârifdir bu

Şandûḳa-i aşnâf-ı leḫâ'ifdir bu

Dîvân-hüner olmak ile fi'l-cümle

Güyâ hüner esrârını kâşifdir bu

ḤARFÜ'L-VÂV

6

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Mışmış uyusun nâz ile cânâneyi bu şeb
Maħmûrdur ol gözleri mestâneyi bu şeb
- 2 Düşdücce şafâlar görelim şun mey-i nâbı
Başın için olsun deme peymâneyi bu şeb
- 3 Baş pâyini rindâne der-i meclise şâkî
Hengâm-ı şafâdır hele kâşâneyi bu şeb
- 4 Zencîr-i siyeh zülfün dilbestedir ammâ
Bu ğadrime med u gâhide divâneyi bu şeb
- 5 Taklîd edemezler bu arada saña ammâ
Re'fet hele da'vâ-yı sühendâneyi bu şeb

RUBÂ'Î

Erbâb-ı muħabbet ne kadar etse niyâz
Hiç eylemez asğa o şeh-i kişver-nâz
Allâh bilir ħâlini ehli 'aşkıñ
Tâ key bu kadar cevri u cefâ dūr u dirâz

ḤARFÜ'Z-ZÂ'

7

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Biz bülbül-i şeydâ gibi sermest-i niyâzız

- Peymâne be-kef gönçe-i hamhâne-i nâzız
- 2 Bu 'arşada nüh-ķubbe-i eflâk-ı handân
Bir deste gül alsak nola çûn şû'bede-mazız
- 3 'Uşşâkladır şohbetimiz şâm u seherde
Biz mâ'il-i mehpeyker-i hûrşîd-i tırâzız
- 4 Meyhânede peymâne bedestân safâya
Muķrib gibi râmişker-i âĝâze dırâzız
- 5 Ol mertebe biz 'âşık-ı gümgeşte-i dil kim
Her dilber-i sîmin-bere pür sûz-ı güdâzız
- 6 Biz sırr tutarız nîk u bedi bilmeziz aşlâ
Şanma bizi mir'ât-sıfat¹-ı kâşif-i râzız
- 7 Âvîze için bu yedi beyti der-i yâre
Re'fet gibi biz 'âzim-i iķlîm-i Hicâzız

RUBÂ'Î

Câm-ı cem u dârâyı gören ehl-i ķadeh
Meclisde eder şubh u mesâ def'i terah
Baş pâyini gör neş'esini meygedeniñ
Fevt etme meded fırsatı ķıl kesb-i feraķ

HÂRFÜ HÂ'

¹ mi'rât-sıfat : âyine-sıfat İ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rind-i âgâha mücevher tâc-ı dârâdır kadeh
Bâde-i germiyyet-i bezm-i şafâ-zâdır kadeh
- 2 Tûtî-i gûyâ olur nûş eyleyen âyîne-veş
Bâde-i dûşîneye havz-ı mücellâdır kadeh
- 3 Bîd-i mecnûndur deme zâhid olunca ser-nigûn
Kim hayâm sâye-bağş tab'ı Leylâdır kadeh
- 4 Neş'e-bağş meclis u dürd-i keşân olmağ ile
Güyyâ ruḥ-ı Cem'e bir câm-bağşadır kadeh
- 5 Cür'asın nûş eyle Re'fet ol ḥarâb ender ḥarâb¹
Nûş eden dürd-i keşân lîk şâhadır kadeh

RUBÂ'Î

Meyhâne-i rindâne eden câyî neşât
Elbetde neşâtı bulur anda efrât
İkdâm edegör varmağa def'i cür'a
Zîrâ çekilir ḥân-ı meye anda simât

9

ḤARFU'T-ṬÂ'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyledi âhir ihâtâ 'ârız-ı cânânı ḥaṭ
Oldu güyâ ruḥları bir şafḥa-i reyḥânı ḥaṭ

¹ Cür'asın nûş eyle Re'fet ol ḥarâb ender ḥarâb : cür'asın nûş etme Re'fet rind etseñ meyhânedede İ

- 2 Sâye-i gî-sûların taraf-ı ruḥunda der gören
Çıkmadı aşla beyaza böyle bir 'umrân-ı ḥaṭ
- 3 Resm-i 'ünvân-ı berât manşib-ı cevri olmağın
Giryenâk eyler dü-çeşm 'âşık-ı nâlânı ḥaṭ
- 4 Muşhaf-ḥâne nigâh-endâz oldukça gönül
Keşf eder âyende sırr-ı âyet-i fûrkân-ı ḥaṭ
- 5 Fikret ebrû-yı tuğra peyker-i dildâr ile
Gitmesin Re'fet elinden dâ'imâ dîvân-ı ḥaṭ

RUBÂ'Î

Mir'ât-ı derûn jengle bir yâd oldu
Gerd-i kederim cümlesi müzdâd oldu
Ruḥsârımı min-vech o peri göstermez
Ânınçün işim nâle vü feryâd oldu

10

ḤARFÛL-YÂ'

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Haṭ geldi ben siyâh kalem-keşideyim zihî
Aḥşâm erişdi seyr-i kemân-keşideyim zihî
- 2 Eller teşebbüs eyledi dâmân vaşlına¹
Hicr-i miyân-ı gâmda keşâ-keşideyim zihî
- 3 Sûzân edince cism-i nazarım fitîlesin

¹ Vaşlına : vuşlata İ

Erdi şabâh-ı vuşlat o âteşdeyim zihî

- 4 Etdi ihâta 'ârızını hâledâr haç
Sevdâ-yı hüsni dilkeş-i meh-veşdeyim zihî

- 5 Re'fet hezâr cevri dutuşdur o gelir hak¹
Nâ-çâr bir pul ile şeş u beşdeyim zihî

RUBÂ'Î

Bir dil ki ede hüsni nigârı idrâk
Elbetde gerek sîne-i bî-kînesi çâk
Şad nâle-i cân-sûz ederek her lahza²
Maflûbuna bir gün erer âhir bî-bâk

11

HARFÛL KAF

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Ben kûşe-gîr-i dâmen-i ihsânınım seniñ
Şeb tâ şabâh dest-i bed-âmânınım seniñ
- 2 Ey şehsüvâr-ı mülket-i nâzım bir iki gün
Bu hançâh-ı 'aşqda mihmânınım seniñ
- 3 Erdi bahâr mevsimi âh eylesem nola
Bu gülşen içre bülbül-i nâlânınım seniñ

¹ O gelir hak : o meh-veşin İ

² Her lahza : her şâm u seher İ

4 Kaldım ayakda mest-i mey-i bezm-i¹ 'ayş olub

Şâkî hârâb câm-ı dıraşânınım seniñ

5 Re'fet bu rütbe zâtına var sende dâ'imâ

İhnet-h'ân-ı tât'-ı sühendânınım seniñ

RUBÂ'Î

Ey pâdişeh-i diyâr-ı 'iz u iqbâl

V'ey mâh-ı ziyâ-bağş buruc-ı iclâl

Yek-zerre-i cûduñla beni kıl ihyâ

Şâyeste-i cûd oldu desinler emşâl

12

HARFÜ'L-LÂM

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilün Fâ'ilün

1 Geşt eyledikçe dehri o mihr mahall-i mağal

Tutdu cihânı na'ra-i yâhû mağal mağal

2 Ruhsâr-ı nâzenîn dil-ârâyı dâ'imâ²

Her şeb tağayyül etmede gî-sû mağal mağal

3 Mihrâb-ı secde-âver erbâb-ı 'aşk iken

Dillerle vaşf olunmaz o ebrû mağal mağal

4 Şaldı sipihr hüsne ziyâ âfitâb var

Ol mihr-i mâh-perver hoş-gû mağal mağal

¹ Mest-i mey-i bezm : mest-i bî-bezm İ

² dâ'imâ : dostlar İ

- 5 Vâşık pesend olursa saña müjde Re'fetâ
Şöhret bulur bu vâdî-i dil-cû maḥal maḥal

RUBÂ'Î

Ey dergeh-i vâlâsı melâz-ı 'âlem
V'ey bâb u deri melcâ-i erbâb-ı himem
Şâyânter luḫf eyle bizi kim diyeler
Emşâl zihî lutf u 'atâyâ¹ vü kerem

13

HARFÜ'L-MİM

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Niyâza başlayıb² ol gül-'izâra yalvaralım
Ricâ-yı vuşlat edib³ ḫurma yâre yalvaralım
- 2 Kemiyet şabr-ı lüccâmın alıb ele her bâr
Fezâ-yı 'aşḫda ol şehsüvâra yalvaralım
- 3 Gönülde dâḫımızı 'arz edib nezâketle
Nezzâre etmek için lâle-zâra yalvaralım
- 4 Erişdi mevsim-i nev-rûz dâmen-i yâre
Şabâ uşullâ ḫut bir ḫarâra yalvaralım
- 5 Vişâl-ı şâhid-i maḫlûba ermege Re'fet

¹ Emşâl zihî lutf u 'atâyâ : akrân zihî maḫz-ı 'inâyât u kerem İ

² başlayıb : başlasın İ

³ edib : için İ

Cenâb-ı Hâzret-i perver-kâre yalvaralım

RUBÂ'Î

İmsâk edegör pâyini öpdürmekden
Ey şeyh-i nev-âmûz 'ulûm-ı her fenn
Destâr-ı kebîr ile seni görse ger¹
Mekteb h'âcesi zanneder etfâl-ı çemen

14

ḤARFU'N-NÛN

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Gönülde lâle gibi şubḥ u şâm dâğ olsun
Raķîb-i dîv o mehden hemân ırâğ olsun
- 2 O şûḥdan bu kadar çekdiğîñ cefâyı unut
Deme cihânda güzel sevmek yasağ olsun
- 3 Fiğânına leyle-i târîkdir qarârgehi
Bu tekye-gâhda rûşen gönül çerâğ olsun
- 4 O şûḥu ḥayli zamândır ki görmedim yâ-Rab²
Bahâr mevsimi gelsin zamân-ı bâğ olsun
- 5 Yeter yeter niçe bir 'ayş u nûş-ı bî-lezzet
Bu bezm-i köhneye baş şâķî bir ayâğ olsun

¹ ger : eger İ

² Ya-Rab : aşla İ

- 6 Bu rütbe tîğ-i nıgehle revâ mı söyleşmek
Birâz da câm-ı mey-i nâzdan ferâğ olsun
- 7 Çeker mi ol şeh-i tavşıfde zarûret hıc
Cihânda Re'fet-i şeydâ hemîşe şâğ olsun

RUBÂ'Î

Hengâm-ı bahâr ile şafâ etmede nâs
Zîrâ gelir kâfile-i faşl-ı kirâs
'Azm eyleye vâdî-i sa'd-âbâda¹
Faşıl deye bu mevsimi sen etme kıyâs

15

HARFÜ'S-SİN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meclis-i 'işretde görsem yâri bâri bir nefes
Şabr u ârâm etmeyib vaşlına eylerdim heves
- 2 Başına giymiş perişaneyi kim feryâd eder
Zülfü olmuş gâlibâ mürğ-ı dile rengîn kafes
- 3 Dil-berân olmaz raķıb-i mekr-perverden cüdâ
Dâmen-i gül-gonçeyi elbet pür eyler hâr u hâs
- 4 Nakd-ı vaķd îşâr-ı eşk-i çeşm edersem ğam degil
Dâmen-i dildârâ olursa cihânda destres

¹ 'azm eyleye vâdî-i sa'dâbâd : 'azm eyleyelim gök şu küçük şu diyerek İ

- 5 Re'fetâ meydân-ı nazmîñ şeh-süvârisin bugün
Saña mânend u himâl olmaz cihânda hiç-kes

RUBÂ'Î

Beyhûde şağın eyleme bir emre şürû'
İhâm-ı vişâl etmege 'âlem memnû'
Endîşe-i peyder-pey kâkül etme
Âşâr-ı kerem rûy-ı cihândan merfû'

16

ḤARFÜ'L-'AYIN

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Vişâl-i pâye h`âhîş eylesem ağıâr olur mâni'
Benim bu kuvvet bahtı mıdır her bâr olur mâni'
- 2 Murâd etsem eger bir gül kıoparmağa bu gülşende
'Anâdil söyle tursun şad-hezerâna hâr olur mâni'
- 3 O hüsni-i dilkeş 'âşık-ı firîb işve pervâza
Eger nezzâre etsem gamze-i sehhâr olur mâni'
- 4 Teşebbüş eylemiş eller işitdim dâmen-i faşla
Ümîd-i vaşl ederdim bende ammâ yâr olur mâni'
- 5 Mükedder olma Re'fet-veş şağın evzâ'-ı gerdûna
Huşûl-ı kâma zîrâ baht-ı nâm-dâr olur mâni'

RUBÂ'Î

Cennet gibidir bâdîye-i şâm-ı şeref
Bâğ-ı irem olursa sezâ aña redîf
Farażâ turalım cennet imiş âdem yok
Saña ne miyânında sezâ-yı tavşîf

17

HARFU'L-FA'İ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Âfâkı tutdu velvele-i ney taraf taraf
Kana boyandı anıñ içün mey taraf taraf
- 2 Muṭrib rübâb u çenge düzen vermiş anladım
Âfâka çıkdı nâle-i hey hey taraf taraf
- 3 Âşub u fitne-pîşesin ey mâh-ı burc-ı hüsni
Cevr u eziyyetin baña tâ-key taraf taraf
- 4 Mânend-i kepek bâğa şitâb eyledikce sen
Dehri pür etdi na'ra-i yâ-hey taraf taraf
- 5 Nevrûz erişdi bâğa revân ol ki Re'fetâ
Dâmen-keşide oldu dem idi taraf taraf

RUBÂ'Î

Ey bâd-ı sebük-seyr-i feżâyı ihlâş
Ġamdân dili ber-ṭarafa ḡaber etdi ḡalâş
Ol şûḡ-ı cihân mesned-i şîḡatda imiş

Ḥaḳḳâ nebâ-i¹ tâze zihî müjde-i ḥaş

18

ḤARFÜ'Ş-ŞAD

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Zâhid-i ḥodbine ki bâde gehî yemâne baş
Meclise girmezse bâri ayağıñ merdâne baş
- 2 Bin semend-i 'işveye âgâz reftâr eyleyib
Pâyîñ ey şâkî-i gülçehre rikâb-ı câna baş
- 3 İçmezem derse mey-i gül-rengi bezm-i 'ayşda
Baş o şûḥuñ ol zamân ikrârına emmâne baş
- 4 Ğâlibâ olmuş sipihr ân u ḥüsne² şu'le-pâş
Tut usûl ile o mâh-ı sine-i sûzâna baş
- 5 Re'fetâ meydân erbâb-ı ma'ârifde bu gün
Mihr-i istihsânı bu vâdî-i nev 'unvâna baş

RUBÂ'Î

Şabr eyleyemez cevr u cefâya 'âşık

Ey şâh³ revâ görme degildir lâ'ik

Tebşîr-i vişâl etmege ibrâm ile

Ebnâ-i zamân içre olursun fâ'ik

¹ ḥaḳḳa nebâ'i : ḥaḳḳa ki nebâ'i İ

² ân u ḥüsne : ḥüsñ ü âna İ

³ şâh : şûḥ İ

HARFÜL-KAF*Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün*

- 1 Sâkî yine bir bâde vü şahpâdan uşandık
Zîrâki leb-i la'l-i revâ-bağşîña kıandık
- 2 Biz dâğımızı lâle gibi 'arza ne hâcet
Sen mâh-veşîñ âteş-i hicrânına yandık
- 3 Biz kâ'iliz¹ bûse kenâr olsa da gehî
Zîrâ ki bigim tâ-ezeli böyle dadandık
- 4 Ey şeyh keremâtı ço câh-ı siteminde
Allâha şükür biz ka'tî çok derd kıazandık
- 5 Şeb-tâ-be seher gördüğümüz vak'a Re'fet
Şâm işi imiş lîk hele pek gec uyandık

RUBÂ'Î

Cem'iyet-i erbâb-ı hünerde her bâr
Gör muṭrib-i hoş zemzeme-yi leyl u neḥâr
Bir nâle-i cânsûz ile âğâza edib
'Âlem dedi ḥaqqâ ki zihî âşma kıarâr

HARFÜR-RÂ'

¹ Biz kâ'iliz : bir fâ'ide İ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Pâ der-i rikâb neş'e tîh-i sâgarımdadır
Zîrâ kadeh du'âsı müdâm ezberimdedir
- 2 Kayd-ı belâ-yı kâkül-i müşkîn yârdan
Endîşe-i peyâ-pey sevdâ serimdedir
- 3 Pır pır gözüm önünde uçar mürğ-i hüsni kim
Pervâz-ı zıll şehperi evc-i perimdedir
- 4 Her-gîz hadeng-i gamze-i dil-dûz 'işvesi
Şahn-ı dil taḥammül u şabr-âverimdedir
- 5 'Âşık firîb olduğu mefhûm iken yine
Va'd günü ḥâtırî nâzik-terimdedir
- 6 Mihmâz-ḥâş-ı düldül nazmım ki Re'fetâ
Târlıca meyi¹ dest u kefi ḥaydârımdadır
- 7 Olsam 'aceb mi pîr u Sâmiḥ Efendi kim
Ḥüsni ü âdâsı ṭab'ı hünere-perverimdedir

RUBÂ'Î

Deryâ gibi meclisde edib cûş u ḥurûş
Yek mürde-i rindânı görüb etmiş nûş
Çır çır çağırır bâdeyi âmâde deyü
Peymâne-i be-kef muğpeçe-i bâde-fürûş

¹ Târlıca meyi : târ-câm İ

HARFÜŞ-ŞİN*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün*

- 1 O şeh-levend ile ünsiyyet eylemek güc imiş
Remîde âhû ile ülfet eylemek güc imiş
- 2 Berâ-yı leyle-i vuşlat dem-i mülâtıfada
Zamâne dilberine minnet eylemek güc imiş
- 3 Marîz-i hicre göre ol tabîb-i hâzıkdan
Ümîd-i 'âfiyet u şîhat eylemek güc imiş
- 4 Efendi tövbeler olsun nedir bu bed-mesti
Seniñle mey-gedede 'işret eylemek güc imiş
- 5 Civâna tab' hünerler¹ benzemez ey Re'fet
Meger ki tâze Bege hıdmet eylemek güc imiş

RUBÂ'Î

Her nâle ki gülşende hezâra diñlet
Efgâniñi izhâr-ı bahâra diñlet
Hengâmıdır ey 'âşık gümgeşte meded
Şad zezeme-i 'aşkıñı yâre diñlet

HARFÜ'T-TÂ'

¹ hünerler : hüner İ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Bülbul reh-i gülzârı biraz geşt u güzâr et
Cân naqdini gül-rûlara her bâr nişâr et
- 2 Ey muṭrib-i hoş-dem ele al çeng u rübâbı
Erdi dem-i nevrûz biraz faşl-ı hişâr et
- 3 'Uşşâka muḥayyerdir o şeh nâz u cefâda
Ey bâd-ı şabâ esme ḥilâf üzre qarâr et
- 4 Şâkî kerem et sâha-i rindâne ayak baş
Câm-ı mey ile mürğ-i dili durma şikâr et
- 5 Geşt eyleme bî-hoş bu 'işretgehi Re'fet
Câm-ı meyi dûşîne ile def'-i ḥumâr et

RUBÂ'Î

Ḳaddiñ fitendir zamâna ba'îş
Ol kâkülün âşûbı cihâna ba'îş
Meydân-ı maḥabbetde olursa lâ'ik
Zülf-i siyehiñ âh u figâna ba'îş

23

HARFÜŞ-ŞİN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aşkıma ülfet-i ḥübâna cihândır ba'îş
Şevkıme şöḫbet-i peymâne-keşândır ba'îş

- 2 Böyle mest-i meye 'aşık olduğuma meclisde
Himmete yek-nazîri pîr-i mgândır ba'îş
- 3 Dil-i Őeydâyı eden beste-i zencîr-i cnn
M-be-m silsile-i zülf-i civândır ba'îş
- 4 Beni âşfte eden gülşen-i miğnetde hezâr
Nâle-i bülbül-i gülzâr-ı cinândır ba'îş
- 5 Böyle mümtâz-ı cihân olduğuğ ey Re'fet
Ėoř mezâyâ ile bu tâze¹ zebândır ba'îş

RUBÂ'Î

Ey âteş-i hicrân mişâl-ı² dzâğ
Yakdın dil-i szânı nedir bu berzah
Dil-suğtedir nâr-ı firâķıñla hele
İtfâ edemez olsa şad-pâre-i yah

24

HARFĞ-ĖA'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eşk-i Ėn-âlda bülbül eyledi gülzârı srĖ
Etse 'aksinden 'aceb mi 'ârız-ı dildârı srĖ
- 2 Aldı tâc-ı sebzeni âğir naķıb-i rzgâr
Bâri etsin gönçeler şimdengerü destâr-ı srĖ

¹ bu tâze : bu nâdîde İ

² Mişâl : hemâl İ

- 3 Zordur devr-i hicrden dârü'ş-şifâyı yârda
Ey tabîbim şanma rû-yı 'âşıkı bîmâr-ı sürh
- 4 Kıb-kızıl bir cûy-bâra döndü farı-ı nâzdan
Hâsret-i gül etdi eşk-i 'andelibân-zâr-ı sürh
- 5 Mâcerâ-yı hâlet-i hicrânı tenmîk etmege
Eyledim Re'fet benân-ı hâme-i zerkâr-ı¹ sürh

RUBÂ'Î

Ol mektebine pîr-i muğâniñ tilmîz
Vird ile du'âyı kadehi ey nev-mîd
Gör neş'esini şâm u seher zîrâ kim
Peymâne olur telh-i şarâb ile lezîz

25

ḤÂRFÜ'Z-ZÂL

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Egerçi olmadadır zevk-i vaşl-ı yâr-ı lezîz
Ve lîk dilber için olur inîzâr-ı lezîz
- 2 'Ulüv-ı câh u tefâhür bize ma'ârifdir
Olursa dehr-i pür-sitâne iftihâr-ı lezîz
- 3 Müdâm telh-i âdâ olmak ile âh u efgân
Gelir mi meclis-i meyde figân u zâr-ı lezîz

¹ benân-ı hâme'i zer-gâr-ı sürh : benân-ı kilik-i nev güftârı sürh İ

- 4 Çü lâle-dâg bedel ol ki gülistân içre
O şûha gelmededir mevsim-i bahâr-ı lezîz
- 5 Nihâdı pâk olân erbâb-ı dâniş Re'fet
Gelir mezâkına eş'âr-ı tâb-dâr-ı lezîz

RUBÂ'Î

Her emriñi kıl hazret-i haq tefvîz
Zîrâ ola envâ'-ı 'atâsı müfîz
'İşyânıñ tâ'ib ola gör kim derhâl
Tevvîd haşâyâyı edersen tebyîz

26

ḤARFÜZ-ZÂL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Lâybâli olmadır ümmîd-i şehpâdan ğaraż
Neş'e taşşîl etmededir câm-ı ferhârdan ğaraż
- 2 Dem-be-dem beyhûde feryâd etme mânend-i hezâr
Şem-i gül-ruhsârdır vaşl-ı dil-ârâdan ğaraż
- 3 Pâ-nihâde oldu ey zâhid yine hengâm-ı 'ıyş
Gel nedir gör bezm-i rindânı temâşâdan ğaraż
- 4 Seyl-veş pâ-bûs-ı vaşl etmekdedir ey leyl-i hüsn
Böyle mecnûn gibi cüst u cû-yı şahrâdan ğaraż
- 5 Nevbet-i Vehbi geçib hengâm-ı Re'fetdir bu gün
Var ise oldur bu dîvân-ı mu'allâdan ğaraż

RUBÂ'Î

Erbâb-ı sitem cevr u cefâdan maḥzûz
Aşhâb-ı kerem cûd u 'atâdan¹ maḥzûz
O şûh-ı cihân-nâza tarafgîr ammâ
'Uşşâk ise ümmîd u vefâdan maḥzûz

27

ḤARFÛZ-ZÂ'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil çekip cevrin olur nâz u cefâdan maḥzûz
Yâr ise 'âşıkına farḥ-ı ezâdan maḥzûz
- 2 Va'd-ı vaşl etmişdi 'âşık-ı zâra evvel
'Aceb olur mu o meh'ahd u vefâdan maḥzûz
- 3 'Ayş u 'işret demî ey şâkî ayak başdı yine
Edegör ehl-i dili câm-ı şafâdan maḥzûz
- 4 Şalla âyîneli yelpâzeyi ruhsâresine
Belki yâri edesin bâd-ı hevâdan maḥzûz
- 5 Ola gör nâdire-gûyâ-yı sühen ey Re'fet
Olur erbâb-ı hüner tâze edâdân maḥzûz

RUBÂ'Î

'Arz eylemede lâle gibi bülbül-i dâğ

¹ 'atâdan : seḥâdan İ

Gül mevsimidir gel olalım 'azîm-i bâğ

Nûş eylemege câm-ı meyiñ geldi demi¹

Re'fet қа'tî çok ҡalıba olma efrâğ

28

ḤARFÜ'L-ĞAYIN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Nigâh-ı yâr olmaz ğamze-i dil-dûzdan fâriğ
Nice olur 'anâdil âh-ı 'âlem-sûzdan fâriğ
- 2 Ferâğât eylemem feryâd u efgân etmeden bir dem
Ki bülbül hîc olur mu ğonce-i nev-rûzdan fâriğ
- 3 O şûhuñ şu'le-pâş ħüsnüne yanmak bizim-çündür
Ki pervâne olur mu şem'-i bezm-efrûzdan fâriğ
- 4 Nâme-pervâzlıqlâr eylesin h'ânendegân-ı bezm
Dile bî-perde olmaz çünki sâz u sözden fâriğ
- 5 Yine kâlâ-fürûşân-ı hüner bâzâr-ı 'irfânda
Olur mu Re'fet-âsâ şâ'ir-i zerdûzdan fâriğ

RUBÂ'Î

Ey cây-gehî bâğ-ı behişt-i 'âlâ

V'ey cilve-gehî ğülşen luţf-ı Mevlâ

Sen 'azm edeli vâdî'i ħâmuşâna

Ḳoydu o zamân velvele-i vâveylâ

¹ demi : dâhı İ

HARFÜ'L-LÂ'¹*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Gönçe-fem bir dilber-i devrâna oldum mübtelâ
Nâz-perver bir gül-i handâna oldum mübtelâ
- 2 Bülbül-âsâ ol-ķadar hâtır-perişânım velî
Zülf u sünbül ğamzesi mestâne oldum mübtelâ
- 3 Meclis-i 'işretde 'aqlım pâyidâr olmaz baña
Sâķiyâti cür'a-i rindâna oldum mübtelâ
- 4 Ol ķadar ğâfil iken bezm-i mey içre ez-ķazâ
Ĝamze-i dildûz-ı hûn-efşâna oldum mübtelâ
- 5 Re'fetâ evc-i sipihr-i hûsn u ân içre bu şeb²
Hâle-âsâ bir meh-i tâbâna oldum mübtelâ

3.7 Müstezâd³

1

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1⁴ Ey dâver-i cemşîd-i himem şadr-ı mu'azzâm
V'ey server-i hürşîd 'ilm-i bedr-i mufahhem
Destûr-ı mûkerrem

¹ Harfû'l-lâ' : Harfû'l-lâmelif İ² şeb : ğün İ³ Bu müstezâd İ'de kıt'alardan sonra müstezad bölümünde yer almaktadır

Memdûh-ı müselleme

- 3 Re'fet gibi bir dâ'î-yi dîrîne ki el-ân
Ol rütbe-kerem eyle ki yâd eylesin 'âlem

Tâ reşk ede devrân

Ey şânî-i hâtem

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Ey tâze civân âhımı alma hâzer eyle
Âyîne-i ruhsârınî gül-i bî keder eyle

Her lahza vü her bâr

Hic olma dil-âzâr

- 3 Şad geşte-i 'uşşâk yatur reh-güzârında
Bir dîde-i Re'fetle kerem kıll nâzar eyle

İnşâfa gel inşâfa

Çan eyleme zinhâr

3.8 Matla'¹

1

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn

- 1 Halka-i tevhîd u zikre verdi ziynet 'andelib
Gülşenîden gâlibâ etmiş inâyet 'andelib
- 2 Muşhaf-ı hüsnün zebân-ı nâsda ezber midir

¹ Bu matla İ'de yoktur

Lebleriñ âyâtı yoksa sûre-i kevşer midir

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

3 Hıaç-ı 'izârı olursa zühûr-ı yâfte-ger

Efendi ğayrı o şûhuñ tuyenca hayrın gör

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

4 Ne dem ki zâr olurum ney gibi leyâl u seher

Delik delik açılır bağrım üzre revzeneler

5 Bu tekye-gâh-ı ğamze sofrası çıkar kat'î çok

Benim hele ni'âm-ı vaşl-ı yâre karnım tok

Fâ'îlâtün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

6 Gerçi bir gönçe içün zîb u fer-bâğ olduñ

Âh bülbül kat'î çok kalbe ifrâğ olduñ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

7 Cenâb Hâzret-i Şeyhiñ kerâmetindendir bil¹

Yanar serinde anıñ nûrdan yeşil kandil

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

8 Dimem dil-ğastaya ben hâzık-âğâhdan bulsun

Eger dermân bulursa derdine Allâhdan bulsun

9 Müsâ'id oldu hevâyem şevk-i efzâda

Geçildi dilden anıñçün kemâ-cerîyü'l-âdâ

¹ Beytin bu mısrası vezne uymuyor

Mef'ûlün Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 10 Ey âyîne-rû şafvet-i bâzâr-ı hünerde
Rağbet var ise akmışe-i âha nazarda

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 11 Şem'i hüsnüne gurûr eyler iken pervâne
Âteş-i 'aşka yaqarsa perini pervâne
- 12 İltifât etmem cihânın dilber-i mümtâzına
Şemmîz'el-hâtırım dehrin bu rütbe-nâzına

- 13 Ol kuloğlu âfetiñ mâ'il olan refârına
Cân fedâ eyler yolunda şâlına şalvârına

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 14 Meded meded hele bâri'inâyet et bâri
Ayağa urma amân nerh-i câm-ı zer-kâri

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Gûş kıl Pâdişehim şavt-ı kudûm-ı dünyâyı
Gel ziyâret edelim Hâzret-i Mevlânâyı

3.9 Rubâ'îyyât

1

- 1 Ey gonçe-i nâ-çîğde gülzâr-ı şafâ
- 2 V'ey bülbül-i nev bağçe-i şevk efzâ
- 3 Hâş bâğçeden gonçe kıparmak gibidir¹
- 4 Bir² bûse ile 'âşıkı etmek ihyâ

RUBÂ'Î

2

- 1 Hum-keşte o zülf-i pür-şikencik cânâ
- 2 Farqına gürûh-ı ehl-i 'aşkın sevdâ
- 3 Bir gün kıparır kıyâmet âhîr giderek
- 4 Zîrâ ki tarîk-i fitnede müsteşnâ

RUBÂ'Î

3

- 1 Gül neş'esini görüncedir bezm-i şarâb
- 2 La'l-leb-i dildâr gibi bâde-i nâb
- 3 Baş pâyiñi nûş etmege ikdâm ede gör
- 4 Zîrâ bilesin hâletin ey mest-i harâb

RUBÂ'Î

4

¹ Hâş bağçeden gonçe kıparmak gibidir : bir gonçe kıparmak kadar aşla gelmez İ

² Bir : Yek İ

- 1 Yâ Rabbi beni nâ'îl-i maşşûd eyle
- 2 Ef'âlimi her lahzada maşşmûd eyle
- 3 Ma'lûm şerîfîñ ki seng-i aşşvâlim
- 4 Ye'cüc-i kûdürâtımı mesdûd eyle

RUBÂ'Î

5

- 1 Yâ Rab beni şâyânter-i gufrân eyle
- 2 Maşşlûbumu ben bendene işşân eyle
- 3 Hâyetde koma bâ ki 'inâyet edib
- 4 Eltâfiña ben kuluñu şâyân eyle

RUBÂ'Î

6

- 1 Ey lütfunuñ erbâb-ı himem meftûnu
- 2 V'ey cûdunuñ aşşhâb-ı kerem-i memnûnu
- 3 Luşş et baña bir ma'îşet işşân eyle
- 4 Çekdirme emân meşşekķât-ı gerdûnu

3.10 Ebyât-ı Zâdegân

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Başşka hâlet görölür maşştaba-i ma'nâda

Neş'e kandîlini yakdıķca şurâhî-zâde

2

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Ustâd önüne diz çökerek erdi murâda

Κuyrukluyu ellerse sezâdır h'âce-zâde

3

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İmâme başda tesbiħ elde kürsi-i mu'allâda

Kerâmet mi şatar acabâ bilmem hic velî-zâde

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ka'be-i vaşlı tavâf etmege dünyâda

Κible-i şâlişe 'azm eyledi Hâcı-zâde

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şoyulub feyz akıdır maķsem-i istiğnâda

Teşne-i kûze-i eţfâle şu yolcu-zâde

6

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fâ'ilün

Sell seyf oldu hemân ma'reke-i gavgâda

Âşık öldürmege kaşd eyledi seyfi-zâde

7

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fâ'ilün

Âķibet yâre nifâķ eyleyerek tenhâda

Çapıdan eyleyeyazdı bizi bu âb-zâde

8

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fâ'îlün

Çalyon oynânmada mâhirdi 'aceb deryâda

Düşdü girdâb-ı gama hayf çapudân-zâde

3.11 Mukatta'ât

1

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Süvâr-ı esb-i iqbâl eylesin haç zât-ı zî-şânın

Hemîşe devlet u iqbâlle şadra kerem-kârâ

2 Şenâ-kâr çademîñ Re'fet-i zârı ayaklandır

Şabâ rû-ber-i semend-bâd-ı peymâ eyleyib 'aâ

2

ÇIŦ'A

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1 O mehiñ haçtı zuhûr etdikde¹

Hâle çaññetdi ser-â-pâ çürefâ

2 Âh edib bende dedim rûyende

Anbet-allâh-i nebâtâ-i hüsna

3

ÇIŦ'A

¹ etdikde : eyleyecek İ

*Başlık : Mukatta'ât tabab'ıEhl-i Sühen İ

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Ey şeh-i mülk-i hüsn-i me'âb¹
Besdir² erbâb-ı 'aşka cevru 'itâb³
- 2 Çekemez bu cefâ-yı⁴ dil ammâ
İl'atâb-ı hediye-tü'l- hubâb

4

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil-i gümgeşte kûşe-i gamda
Vâj-gûn baht ile olur bî-tâb
- 2 Der-i gencîne-i 'atâyâyı
İftitâh-ı yâ müfetihe'l-ebvâb

5

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tâ'n-ı hüssâdı istimâ' etme
Bulmak ister isen egerçi felâh
- 2 Söylenir bu mişâl beyne'n-nâs
Gül gelib be-bâbe-i nebbâh

6

KİT'Â⁵

¹ hüsn-i meâb : hüsn ü ân nâb İ

² Bes : yeter İ

³ Cevr ü 'itâb : böyle 'itâb İ

⁴ Cefâ-yı dil : cevri dil İ

⁵ Bu kıt'a İ'de yoktur

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Neş'e-i vuşlat ile câm-ı muhabbet çekilir
Bezm-i meyde nice peymâne-i hasret çekilir
- 2 Çille-i nâzını her-gîz çekegör Re'fetveş
O kemân kaşlı zihî bir nice müddet çekilir

7

KİT'A¹

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Şad nâle açılmaz o peri pek çeledir
Bülbülleri dem-beste eden gönçe-lebidir
- 2 Her ağzı altûn deger almağa zerr ister
Şeftâlisi ol bâğ-ı kemâlin zehebidir

8

KİT'A

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hilâl kaşını karşı kamer her şeb hayâl eyler
Düşüb sevdâ-yı mihre za'f ile cismin hayâl eyler
- 2 Şeb-i deycûr cevri u hicriñi çekdikce Re'fet-veş
Yine 'uşşâk-ı hüsnün h'âhîş-i rûz vişâl eyler

9

KİT'A

Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mefâ'ilün Fâ'îlün

- 1 Ey âşaf-ı zamân fezâyı dımışkıda

¹ Bu kıt'a İ'de yotur

Şeb-dîz-i luţf u cûduña şad intizâr olur

2 Kaldım ayakda t̂alib-i raşş u 'inâyetim

Yek-rân-ı cûdı mâde-i iftihâr olur

10

ĶİT'A

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Hezârân haşmet u iclâlle 'ıydıñ sa'îd olsun

Veżâret mesnedinde ey Veżîr-i mekremet-perver

2 Zamân-ı devletinde oldu herkes dâhil-i tertîb

Revâ mı Re'fet gümgeşte qalmağ hâric-ez defter

11

ĶİT'A

Fâ 'ilâtün Mefâ 'ilün Fe 'ilün

1 O şanem der-i 'işvede güyâ

Ķavm-i 'Îsâda büt gibi oturur

2 Ol qadar nâfizü'l-gül müdür kim

Demi mürde dile hayât verir

12

ĶİT'A

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Dâl-ı hancer ne zamân bâğa hırâm etse o yâr

Sînede yârelerim tîğ-i nigâhıyla o yâr

2 Tekye-i 'aşqa çerâğ olmağa mûm olmuşdur

Şem'-i hüsnüñle fitil-i dili ey mâh o yâr

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bezm-i meyde şanma sâkî câm-ı rahşân döndürür
Öyle bir peymânedir kim anı rindân döndürür
- 2 Re'fetâ âh-ı şerer-efşânımı her şeb benim
Şu'le cevâle-âsâ bâd-ı hicrân döndürür

KİT'Â

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bülbül çemende âh u figân eylesin de gör
Gonçe-rühâni hande-kenân eylesin de gör
- 2 Harf u vefâyı tıfl-ı nev-âmûz ders-i cev
Ziyet- fezâyı mekteb ana eylesin de gör

KİT'Â

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Budur köhne 'âlemde ol bütt-i çîniñ
Emerse mürde leb-i la'lini hayât verir
- 2 Meger ki memsük ola sâ'ire velî dediler
İşitdiğim bu ki 'uşşâkına o zât verir

KİT'Â

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Hoşâne kaçır-ı şafâ zâ ki nev-terânesi var
Şadâyı çeng u rübâb ile şad cegâlesi var
- 2 Ya şemm-i gönçe-i güldür ya şavt-ı bülbüldür
Güzâr edenleriñ elbetde bir bahânesi var

17

ḲİṬ'Â

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ülün

- 1 Bir sîne ki mecrûḥ sanan sitem olmaz
Şâyânter-i merhem-i cûd u kerem olmaz
- 2 Taşvîr-i ruḥ-ı dilberi behzâd-ı ḥayâle
Endîşe-i kâkül gibi bir kı1 kalem olmaz

18

ḲİṬ'Â

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bülbül gibi pür zemzemeyim yâr uyanmaz
Şad nâle etsem yine dildâr uyanmaz
- 2 Re'fet nazar et faşl-ı bahâr erdi velâkin
Baḥtım gibidir gönçe-i gülzâr uyanmaz

19

ḲİṬ'Â

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Âyînede 'aks-i ruḥ-ı cânân görünmez

Bilmem niçün ol meh-i tâbân¹ görünmez

2 Pür velvedir nâle-i 'uşşâkla gülşen

Ol yerde niçün Re'fet-i nâlân² görünmez

20

KİT'Â

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

1 Dirîgâ ol sürûrdan âşinâ nedir bilmez

Hirâm-ı 'işve nedir inhinâ nedir bilmez

2 Hüdeng-i cevrine sînem hedefken ey Re'fet

Gönülde zahmeti ol kaşı yay nedir bilmez

21

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Al ele şanbûrı şevki perde-i şehnâza çık

Sîne-kerm ol def gibi 'uşşâk-ı hayret-sâza çık

2 Mâye-i kânûn mihrin yendiğin meşq eyleyen

Pâye-i evc-i sipihri Re'fetâ ihrâza çık

22

KİT'Â

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Meclisde yâr derlerse keyf-i mâ-itifâk

Gel gör ki bâde-keşleri derler ne bu a'râk

¹ Ol meh-i tâbân : ol şûh-ı cefâkâr İ

² Nâlân : gam-h'âr İ

- 2 Şürebü'l yâhûda mâ'il olub turfe 'ayş eder
Başmaz fezâ-yı meygedeye gâlibâ ayak

23

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Himmet-i âşaf ile müderris oldum ammâ
Töhnet-i harcına imdâd-ı vezîrâne gerek
- 2 Mu'teberdir bu zebân zer-meşel-i şöhret-gîr
Kişi yakdığı çerâğ üstüne pervâz gerek

24

KİT'Â

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Gülşende seher nâle vü âh eyledi bülbül
Mir'ât-ı ruh-ı yâri siyeh eyledi bülbül
- 2 Gurbet görünüb çeşm-i cihân beynine Re'fet
Gülzâra firâk ile nigâh eyledi bülbül

25

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Neş'e-i şöhet için etmiş idîñ
Dünkü gün meclis-i maḥdûme nüzûl
- 2 Eyledin sâgar-ı mey-şâmı şiken
Ey ḥum-ı 'ilm u füyûzat var ol

26

- 1 Muṭribâ meclis-i meyde yine âh eylersin
Ney için ol ruḥ-ı mir'âta nigâh eylersin
- 2 O mehiñ ḥalkâ-i zülf-i siyehinden geçe gör
Re'fetâ 'ömrünü beyhûde tebâh eylersin

30

ḲİṬ'Â

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Meclisde hey hey etdiği dem ol bozuk düzen
'Uşşâkı etdi velvelesinden bozuk düzen
- 2 Başdım ayağı bezmine gördümki Re'fetâ
Eṭrâfın almış elde piyâle bozuk düzen

31

ḲİṬ'Â

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Ser-fürû etme ey dil-i şeydâ
Her fürû-mâye şaḥşa çün mecnûn
- 2 Bu meşeldir ki söylenir meşhûr
Gel emr-i bu ḳata merḥûn

32

ḲİṬ'Â

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Râm olur idi 'âşıkâ ol mâh felekde
Necm-i şeb-i baḥt olsa dırâḥşîde felekde
- 2 Bir dânedir ey Re'fet o âhû-yı remîde

Râm-ı dile bend eyleyegör çarh-ı felekde

33

KİT'Â¹

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Bu gece câme h'âb-ı yâre verdim
Alıb bir bûsesini sînesine
- 2 Uyândırdım nezâket ile âhir
Şarıldım gerdaniña sînesine

34

KİT'Â

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ey dâver-i zîşân-ı kerem perver-i 'âlem
V'ey âşaf-ı zî-rütbe-i 'ulyâyı refi'â
- 2 Şâm içre temâm olduğu şubh-ı hükûmet
Etdim seni ben hâzret-i Allâha vedi'â

35

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Muṭribâ meclise gel nağme-i peyder pey ile
Ola râmiş-gerî nâhid şadâ-yı ney ile
- 2 Nice cûş eylesin dillerimiz ey Re'fet
Meclise muğpeçegân gelmede câm-ı mey ile

36

¹ Bu kıt'a İ'de yoktur

IT'A

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Zihî nev a'lâ-i dil-cû ki bir mabûb-ı zîbâdır
Anınun her seer 'arz-ı cemâl etmekdedir şâma
- 2 Baılsa min-vech âyîne-i 'âlem-nümâ içre
Görünür şor tabîrime ki cân atmada aşâma

37

IT'A

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Ne revâdır ki vâlâ böyle vücûd-ı pâkiñ
Hâk-ı mürğ ile ola 'aîbet-i 'âlûde
- 2 Öyle zannetme o bir genc-i mualsam idi kim
Anı defn etdi Hudâ zîr-i zemin-i cûda

38

IT'A

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fa 'lün

- 1 Ruhunda ha-ı siyeh âşikârlanmış mı
'Aceb o bâğ-ı hayâ nev bahârlanmış mı
- 2 O şûhı tîğ-i be-kefden şabâ su'al eyle
Dıraht-ı cünbüşü pür berk u bârlanmış mı

39

IT'A

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Hezârân müjde gülzâra faşl-ı nevbahâr oldu

Açıldı gönçeler derd-i derûnum şad-hezâr oldu

2 Açıldı gönçeler güller yine şubh-ı bahâr oldu¹

Dil-i derd-âşinâ mânend-i lâle dâgdâr oldu

40

KİT'Â

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Naıhl-ı nâzım benim ol tâze fidânım geldi

Seyr-i bâğ etmek için server-i dânem geldi

2 Dâl-ı hancer görecek gamze -i zehr-âlûdun

Bîm-i kıhrından o dem ağzıma cânım geldi

41

KİT'Â

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Beyt-i haıka hafif 'azm etdim

Kıldım endîşe heb mehâlikimi

2 Mâlımı gâret eyler ise 'arab

Hâcı Durgûd ala menâsikimi

3.12 Müfredât-ı Fasîhü'l-Kelimât

1

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Efendi tecrübe kııl çâşımı helâl deyib

¹ Açıldı gönçeler güller yine şubh-ı bahâr oldu : yine şubh-ı bahâr oldu açılısın gönçeler güller İ

Şunardı bezmde câmı arâm-zâde baña

FERD 2

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Dergâh-ı muğân hânkâh-ı şeyhe mi beñzer

Gel gel olalım 'âzim-i dergâh-ı arâbât

FERD 3¹

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Sînem hedef etdim o kemân ebrûya âhir²

Yeter sitemîdir telef cânıma ba'ış

FERD 4³

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol şeyh-i mürîd perver sa'di-i hoş âyiniñ

Her bezmde de yâri döndürme şafâsıdır

FERD 5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ernegud peççe o dellâk-i nezâket-âverân

Şimdi germâbe-i 'aşk içre ciger kûşemdir

FERD 6

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Emdirmege va'd etmişdiñ l'al-i lebiñden

Sen bu yere sâkî hele bir mûm yapışdır

¹ Bu ferd İ'de yoktur

² Âhir : Re'fet İ

³ Bu ferd İ'de yoktur

FERD

7

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Bâzârı pekişdirmişdiñ yâr ile ammâ

Gel gör ki yine arada añla ne belâdır

FERD

8

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Serv-i tenhâ görse ol şûh-ı derûn-ı bâğda

İnhîñâ fermâye kıadd u kıâmet ta'zîm olur

FERD

9

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

Bezmdede sâkı-i sîmîn sâkılırim şöyle kim

Bir ayâğ üzre döner sâğar döker şahpâ sürer

FERD

10

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Fâ'ilâtü Fâ'ilün

Re'fet Cenâb-ı Hâk iki hasret-keşideyi

Bir gün olur ki biri birine kavuşdurur

FERD

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hacı yatmaz gibi minâ-yı mecûsi meşreb

Âteş-i 'aşkla gâhi şıçrâr gâh yatar

FERD

12

¹ MÜFRED: Hatt-ı 'izârı olursa zühûr-ı yafte-ger/ Efendi gayri o şûhuñ tev nice hayrın gör :-S

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün

Haft-ı ber-âverdeliğin vaqti zuhûr eylemeden

Mihribânım baña râm ol ki gün ahşâmlıdır

FERD 13

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Fezâ-yı meclise sâkî ayık ayık gideriz

Kemiyet tab'ımıza 'anberriye lâzımdır

FERD 14

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'ilün

Re'fetâ mısır-ı ma'anıda mişâl-ı Yûsuf

Zâde-i tab'-ı selîsiñ ne güzel vâfidir

FERD 15

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'ilü Fâ'îlün

Şâm u Haleb yolunda inib binmege o şûh

Hûm-keşte kâmet ile ne taht-ı revân olur

FERD 16

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'ilün

Re'fetâ sen gayrı inşâf eyle hâtır kalmasın

İlticâ-yı vuşlat etmek yâre gönlümden geçer

FERD 17

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

Zâhidâ sâkî-i sîmîn bedeni gördüñ mü

Bezm-i rindâne ayak baş deyü çır çır çağırır

FERD 18

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

Dest-i agyâra o şâhenseh-i iklim-i vişâl

Dâmen-i vaşlımı vermem deyü der der depinir

FERD

19

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

'Ârızi ortasımñ hâl-i siyâh-ı dildâr

Ġâlibâ bâldırı cıblâk karaçulluğcudur

FERD

20

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

O Şâmlı 'aslî-zâdeniñ haqîkatde

Vücûdu başdan ayağa şükür hazinesidir

FERD

21

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

Diyâr-ı şâm hierdir egerçi kim vararak

Şabâh vuşlatı bir gün arar çarar bu göz

FERD

22

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

Erdi temmûz şiddet-i hârr oldu âşikâr

Şıķlet-i havâda şöyle ki yaprak kımıldamaz

FERD

23

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

Hemân piyâle bedesten ile şafâ görelim

Bu zevk u şevk u şafâ bir diyâr olmaz

FERD

24

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

Cift olur görse o simurğ-ı hümâ pervâzı

Re'fetâ ıa'ır-i âvâre-i dil tek durmaz

FERD 25

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

Ne keyfiyyetde gör ol büt-frengi çekme elçilikle

Zenehdânı kızıl elmaya dönmüş âl âl olmuş

1

FERD 26

Mefâ 'ilün Fâ 'ilâtün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

Ne ıarafa fişk edecek câyı neş'e perverdir

Güzîde dilber ile şâlihâsı şâmıñ

FERD 27

Mef'ülü Mefâ 'ilü Mefâ 'ilü Fe 'ülün

Göz koyma emân nergis-i şehlâya nigâra

Körlük ede şâyed bütün ezhârına bâğıñ

FERD 28

Mef'ülü Fâ 'ilâtü Mefâ 'ilü Fâ 'ilün

Sa'y et ıavâf ka'be-i hüsne şafâ eyle

Zîrâ cihânda 'aşıkâ Bağdad ırağ degil

¹ MÜFRED:Bu tekyegâh-ı gâm sofrası çıkar kat'î çok / Benim hele nâm-ı vaşl-ı yâre karnım tok:-S

FERD

29

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

Şu'ûr-hânına vaz'ı kâdem edinceye dek

Şu rütbe mużtarib oldum ki bî şu'ûr oldum

FERD

30

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

Defter-i kîn-i derûn-ı yâri kısmet hânede

Mihr-i Re'fet ile gayrı hatm u imzâ eyledim

1

FERD

31

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Gözler kamaşır rûyuna baқdıқca o mehiñ

Nergis nice göz қаpmasın Allâhı seversen

FERD

32

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

Kâtibi yeğli yeter Re'fet uzatma sevdiğim

Kâle-i nazm-ı murâd eğlendi bu bâzârdan

FERD

33

Fâ'îlâtün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Beni pervâne-veş şem' ruḥuna yakdı yandırdı

¹MÜFRED: Demem dil-ḥastaya ben ḥazık ağâhdan bulsun / Eger dermân bulursa derdine Allâhdan bulsun:-S

Şeb-i târîk firqatde o mâh Allâhdan bulsun

FERD **34**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bize câm-ı maḥabbetler şunardı bezm-i 'işretde

Cenâb-ı Hazret-i Pîr-i muġânîñ zikri ḥayr olsun

FERD **35**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Mestâne bezm-i meyde o findıkcı tâzesi

Erbâb-ı 'aşkı koydu görüñ koz kabuġuna

FERD **36**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Çocdur meyân-ı nâzîñı 'uşşâka hâle-veş

Ey mâh ḳalmasın hele ḥasret ḳıyâmete

FERD **37**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâr ile meclisde tenhâ 'ıyş ederken RE'FETâ

Daḥl edermiş zâhid-i ḥodbîn la'net cânına

1

2

FERD **38**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün fâ'îlün

İmâm-ı câmi'-i ḥüsn bu rütbe-i zühdü³ bizi

¹ MÜFRED: Müsâ'id oldu hevâyem şevk u efzâda / Geçildi dilden ânınçün kemâ-cerîyül-âdâ :-S

² MÜFRED: Ey âyîne-rû şafvet bazâr-ı seherde/ Raġbet vâre ise akmîşe'i âh nazarda :-S

³ Zâhidi : cûdu: İ

Oturtdu şaff-ı cemâ'at gibi tehiyyâta

FERD

39

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Uçâr ebrû ile germ ülfetiz bî kayd-ı 'âlemde¹

Hemîşe² zevkimiz derd üstüne hem pâdişehâne

FERD

40

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

Ṭut dâmen-i yâri ço ne derlerse desinler

Halkıñ sikiyor anasını şâma çıkınca

FERD

41

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâkî-i Hızr elbâs meclisi gel gör hele

Hızr elinden sevdiğim âb-ı hayât ic 'aşkla

FERD

42

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bâğ-ı hüsnünden o leylî kâkülün Mecnûn-ı dil

Tâze şeftâluların aldı birer zencîrliye

3

4

1

¹ 'âlemde : ey Re'fetâ İ

² Hemîşe : netice İ

³ MÜFRED: Şem'i hüsnüne a'zâr eylerken pervâne / Âteş-i 'aşka yakarsa dilini pervâne :-S

⁴ MÜFRED: İltifât etmem cihânñ dilber-i mümtâzına / Müşîrû'l-hâtırım dehrin bu rütbe bârına :-S

FERD

43

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe 'ülün

Cemâli âyet-i nûr ebruvâni besmeledir

Haç-ı 'izârı hûşûşâ kitâb kavlınce

FERD

44²

Mef'ûlü Mefâ 'ilü Mefâ 'ilü Fâ 'ilün

Bâzîçe-i niyâzda ihâm-ı vaşıl edib

Severdim o şeh-i mülket-i hüsni-piyâdeyi

FERD

45

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

Şanma at oynâğı bâzîçe-i istignâyı

Mât ederler sizi ey Şâh iş işten geçdi

FERD

46

Mef'ûlü Fâ 'ilâtün Mefâ 'iün Fâ 'ilün

Tâb-âver o kadar çâh-ı zenehdânın kim

Âteş-i 'aşkla güyâ ki çıkar hummâmı

FERD

47

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe 'ülün

Fitil-i dâğ-ı dilim yândı âteş-i gamıña

Ve lîk tekiye-i 'aşkında bir çerâğ oldu

¹ MÜFRED: Cenâb-ı Hâzret-i Pîr-i mugânîñ zikri hayr olsun / Bize câm-ı maḥabbetler şordu bezm-i işretde:-S

² Bu ferd İ'de yoktur

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yâ Rabbi kilik-i 'afv ile âmûz u hatm edib

Ĥâk et yekûn defter-i cürm u günâhımı

2

3

3.13 Gazeliyyâf II

TERTÎB-İ RUM BER KA'İDE-İ ĤURÛF-I ĤİCÂ'ÛL ELİF*

1

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Ĥayâl-ı Ĥaĥt-ı rûyuñ çifte yâhû gösterir cânâ

Ne tâze saçlı sünbüldür ki gî-sû gösterir cânâ

2 Hilâl-ı 'ıyd vaşl-ı 'âşık-ı efkende-i ĥüsne

Kaşıñ miĥrâb-veş berceste ebrû gösterir cânâ

3 Şadef-âsâ dehânıñ çâr-sûyı kân-ı ĥüsn içre

Leb-i yâĥûtuña berrâk inci gösterir cânâ

4 Dü-çeşm sâlik-i reh-i vişâlîñ pelle-i dilden

Seni mâh ile vezn için terâzu gösterir cânâ

5 Fezâ-yı ma'rifetde Re'fet erbâb-ı kemâlâta

¹ Bu ferd İ'de yoktur

² MÛFRED: 'Âķibet-i yâre nifâķ eyleyerek tenhada / Ĥapudan eyleyeyazdı bizi Nâbizâde :-S

³ MÛFRED: Ĥilyon oynamada mâhirdi 'aceb deryâda / Düşdü girdâb-ı ģamlık Ĥapudânzâde :-S

* Başlık: Tertib-i Rum, Bismillâhi'r-Râmnai'r-Râhim, Gevher-i Ĥencîne-i Feyz-i Ĥekîm İ

Bu bir ter lehce-veş heb tarz-ı dil-cû gösterir cânâ

2

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Be bezmi 'işretiñ çokdan mey-âşânyız cânâ
Harâb ender harâb kûşe-i virânyız cânâ
- 2 'Aceb mest-i elestiz câm-ı hevâ bâdeyiz biz kim
Bu dilkeş meclisiñ kemter kadeh-nûşânyız cânâ
- 3 Niçe pâ-dâş olur âyâ bizimle zâhid-i küstâh
Mey-i dûşineniñ gâyetle pür 'idmânyız cânâ
- 4 Nezâketle nola gül-çîn-i bâğ-ı vaşl-ı yâr olsağ
Ki gülşen-zâr-ı 'aşkın bülbül-i nâlânyız cânâ
- 5 Egerçi Re'fetiz biz şekeristân-ı kemâlatıñ
Netîce tûtî-i gûyâyı hoş-elhânyız cânâ

3¹

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe 'ülün

- 1 Yenilmek istese bâzîçe-i şafâ baña
O şeh sürerdi hiç olmazsa bir piyâde baña
- 2 Düşüş nigâh ile bir pulluğ eyledi nâ-çâr
Verir mi ruşâtı hiç beşde bir küşâde baña
- 3 Bezmde çâşnî-i bâdeyi ibâhe edib

¹ Bu gazel İ'de yoktur

'Arab hilâline başlar arâm-zâde baña

4 Yolunda cânımı versem de ol büt-i ferhâr
Niçin yine görünür şûret-i cefâda baña

5 Erib efendi eder varsa perverî Re'fet
Bu tâze lehce-i rengîn hoş edâda baña

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kâkülün mâye-i sevdâ-yı cünûn oldu baña
Lâle-veş fikr-i hadeng dâğ-ı derûn oldu baña

2 Ruĥ-ı pür tâb-ı dil-aşûbuna etdikce nazâr
Ceyş-i âlâm u kudûrât zebûn oldu baña

3 Ey nev-âmûz-ı cefâ zahm-ı derûnum görseñ
Âteş-i 'aşkıñ ile zîb-i bîrûn oldu baña

4 Firkatından o kadar âh u enîn¹ etdim kim
Dîdeler girye-i mestiye 'uyûn oldu baña

5 Cebhe-i 'acziñi Re'fet ede gör fersûde
Zeyl-i üstâda ki âdâb-ı nâmuñ oldu baña

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Lâle gibi derd-i dil dâğ-ı derûndur baña
Sînedeki yâreler zîb-i bîrûndur baña

¹ enîn : figân İ

- 2 Hûş u hîred târumâr oldu mişâl-ı ğubâr
Zülf-i siyeh-fâm-ı yâr cel-i cunûndur baña
- 3 Etmedi¹ 'arz-ı vişâl ol mehe evc-i kemâl
Nîm-nigehden mâ'il-i va'd günüdür baña
- 4 Bezm-i meye sâķiyâ gel ki ola pür şafâ
Sâĝar-ı 'âlem-numâye-i hûndur baña
- 5 'Arşâ-i lebb-i mezâyâda bu ğün Re'fetâ
Feyz-i Hudâ dâ'imâ reh-nümâdır baña

6

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Güyâ ki der-i 'işvede giymiş o büt şabâ
'Tydiye başdan ayaĝa bir şûret-i kabâ
- 2 Bâri şifâyı şadrı verir şub-ı yârdan
Var mı peyâm-ı sâde âyâ hüd hüd-i sebâ
- 3 Şâm u seherde eylediĝim şad niyâzlar
Bilmem eşer mi eylemez oldu bütün hebâ
- 4 'Âzim olursa hayır du'â-yı kubûr için
Girmez mi şeyh kıltuĝuna hâdim-i vebâ
- 5 Maķşad edâ-yı şî're eger intisâb ise
Re'fet ma'ârif ehline işte bu da cabâ

7

¹ etdi : eyledi İ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'lün

- 1¹ Hezâr ğibṭa eder ğonçe-i ḥicâb saña
'Aceb mi etse ḥased meh u âfitâb saña
- 2 Cihânı şübhesiz eyler ḥarâb şûr-ı fiten
Olursa kâkül-i jûlîde-mû niḳâb saña
- 3 Muḳaṭṭar olmada sîm-âb-ı 'aşḳda gel gör
Sirişk-i dîde-i 'âşık yeter şarâb saña
- 4 Esîr-i püster hicrâna va'd-ı vuşlat kıl
Yaḳışmaz ey gül-i ter nâz ile 'itâb saña
- 5 Hevâ-yı mihr ile ser-germ olaldan ey Re'fet
Çü zerre 'âdet olubdur bu pîc u tâb saña

8

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bezme gel gör neş'esi 'arz-ı şafâ eyler saña
Bâdedir sâġar uzaḳdan merḥabâ eyler saña
- 2 Neş'e-i peyder-pey şahpâsı bezm-i ehl-i dil
Ḥâletın görsün deyü ġâyet recâ eyler saña
- 3 Germ u serd neden midir bilmem bu dehr-i vâj-ġûn
Ben ṭururken heb raḳîbi âşinâ eyler saña
- 4 Etdiġi evzâ'dan rû-yı nedâmet gösterib
Çarḥ bir ġûn serv-veş ḳaddin dü-tâ eyler saña

¹ Bu beyit İ'de yoktur

5 RE'FETâ meydân-ı nazmı zorla aldıñ bu gün
Heb sühendân-ı zamâna ilticâ eyler saña

9

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Bir 'âşıkım ki 'âşık-ı efkendeyim saña
'Aşıklığım şu rütbede kim bendeyim saña

2 Âlâm-ı şâm-ı hicriñi çekdikce dü-sitem
Zevk-i şabâh-ı vaşl ile u pür-hândeyim saña

3 Ketm eylemek ne mümkün efendim â sevdiğim
Şad¹-râz derd-i 'aşkıımı gûyendeyim saña

4 Sen mâlik-i nişâb hüsn-i söz zekâvetini
Ver ben fakîre bâri recâ-mendeyim saña

5 Re'fet gibi fezâ-yı maḥabbetde şubḥ u şâm
Bir 'âşıkım ki 'âşık-ı efkendeyim saña

11

HÂRFÜ'B-BÂ'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Duḡter-i rez ile hemşîre mi oldu mey-nâb
Bir ḥaber ver baña ey sâķî ciger oldu kebâb

2 Görünür hem-çü ḥusûf ol meh-i nev hâle şîfat
Zülf-i perçînini ruḥsârına eylerse niķâb

¹ şad : heb İ

- 3 Derdi yokdur der iseñ 'âşıkın ey zâhid-i har
Berk-i bâdâm gibi cân naqdini dök eyle hesâb
- 4 Görecek şa'sa' - endâz-ı ruḡ-ı cânânı
Meh-i nev cân atıb aḡşâma çeker hayli hiçâb
- 5 Şâ'ir-i fâhîr-i pâkîze-gühersin Re'fet
Var mı mânend u himâliñ yeter etme ıtnâb

12

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 O şûhuñ kârı her dem 'âşıkâ cevır u cefâdır heb
Bütün ehl-i niyâz maḡsûdu nâz u ezâdır heb
- 2 Benim gülşende kârım 'andelib-âsâ nevâdır heb
Anıñçün çekdigim bil-cümle cevır u nâz eder heb
- 3 Bahâ-i kâle-i ḡusn-i dilârâ cevher-i cânđır
Bu bâzâr içre eşk-i çeşm-i 'âşık nârdadır heb
- 4 Gönül tûḡı gibi ḡûyâmı olmaz 'aks-i rûyuñdan
Ki ḡusn-i dilkeş âyîne-i 'âlem-nümâdır heb
- 5 Olursañ Re'fetâ Vehbi gibi şâyeste şöhret-gîr
Ki şî'r-i dil-pesendiñ böyle pâkîze edâdır heb

13

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Baña kâlâ-yı vaşl-ı ol-Şehiñ derd u elemdir heb
Mezâd olan bu bâzâr içre zîrâ naqd-ı ḡamdır heb

- 2 Hemâñ ben nâ-ümîdim h̄ân-ı vaşlı luţf-ı dilberden
Simât-ı h̄üsnü ile cümle 'âlem mu'tenâdır heb
- 3 Edib ilkâ-i nâf-ı âhû gibi şahrâ-yı firkatde
Aķan h̄ün-âbe-i ĥasret gözümnden şimdi demdir heb¹
- 4 Eger işâr-ı güher eylesem k̄uy-ı dil-ârâya
Felâhınla nigâhından gelen seng-i sitemdir heb
- 5 Metâ'ı arzu-yı vaslın etme Re'fetâ ümmîd
Anıñ maĥşûl-ı h̄üsnü ĥarmanda mülzemdir heb

14

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dilberâ zülf-i semen-bûyun nişâr etdiñ bu şeb
H̄üşunu erbâb-ı 'âşķın târumâr etdiñ bu şeb
- 2 Gülşene âgyâr ile 'atıf-ı 'inân nâz edib
'Aķıbet derd-i derûnum şad-hezâr etdiñ bu şeb
- 3 Dâne-i ĥâl-i siyehiñ gösterib mürġ-i dil
Râm-gâh-ı mekr-i eliñde şikâr etdiñ bu şeb
- 4 Kuvvet baĥtım mıdır bilmem fezâ-yı 'aşķda
Dâġları yakdıñ derûnum lâle-zâr etdiñ bu şeb
- 5 Re'fet-i dil-tenge hic rûy-ı vefâ göstermeyib
Eşķ-i çeşm-i h̄üñ-feşânın cûy-bâr etdiñ bu şeb

¹ 3. beytin ikinci mısrası ile 4. beytin ikinci mısrası İ'de yer deġiştirmiştir.

HARFÜ'T-TÂ'

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Bülbül bu kadar nâle vü feryâda ne hâcet
Bir gönçe için 'âlemi büryâda ne hâcet
- 2¹ Bûs etmede bûs-ı leb-i şîrîn nigârı
Bu mertebe bî-şabrı-ı Ferhâda ne hâcet
- 3 Taşvîrde levh-i dile naqş-ı ruḥ-ı yâri
Dikkat var iken hâme-i behzâda ne hâcet
- 4 Endîşe-i peyder-pey kâkülle hayâlim
Her laḫza perişândır irâde ne hâcet
- 5 Re'fet o mehiñ nâf-ı meyânındaki hancer
Eyâ ne arar aşılı ne arada ne hâcet

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Tahayyül-i siyeh zülf-i dil-ârâya ne hâcet
Endîşe-i peyder-pey-i sevdâya ne hâcet
- 2 Düş pâyine yâriñ yetişir hiç utanma
Beyhûde muḫâlât-ı temennâya ne hâcet
- 3 Dil-sûhtedir nâr-ı firaḫıyla o şûhuñ
Bir şem'-i firûzân ola iṭfâya ne hâcet

¹ 2. beyit ile 3. beyir İ'de yer deḡiştirmiştir.

- 4 Nâlem var iken gülşen-i gûyende bakılsa
Şad-zemzeme-i bülbül-i şeydâya ne hâcet
- 5 İşâr-ı sirişk etmede müdâm deriñde
Re'fet kuluñu şalmağa ferdâya ne hâcet

17

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Şimden-gerü taqbîl-i leb-i yâre ne minnet
Vuşlat demidir bûs-ı dildâra ne minnet
- 2 Gel âh edelim gülşen-i 'aşk içre çü bülbül
Gül mivsimidir nâle-i işhâra ne minnet
- 3 Tenhâda¹ eger dâmen vaşlı ele girse
Derd-i dil-i gam-kînimi izhâra ne minnet
- 4 Düş sâye gibi ardına ol tâlib-i vuşlat
'Âşık geçinirken yine ağıyâra ne minnet
- 5 Re'fet yine kâlâ-yı hüner buldu revâcın
Eş'âr-ı hüner vaqtidir eş'âra ne minnet

18

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ey pâdişeh-i mülk cefâ-i keşf niķâb et
Revnaķda bezm-i mey olub nûş-ı şarâb et
- 2 Luţf eylediğñ bûseleri eyleme ta'dâd

¹ Tenhada : tenhaca İ

- Al hâme-i ihsânı ele bâri hesâb et
- 3 Pür zemzemedir gülşen-i âfâkda bülbül
Bir kerre hele cânib-i gülzâra şitâb et
- 4 'Uşşâkla âgâze-i bülbül neye benzer
Gûş-ı nagme perde-i âhınıñ rubâb et
- 5 Re'fet kalem-i nâdire-senc-i hüner gele
Pâkîze bu nev-güfte-yi fihristi kitâb et

19

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Bülbül ne turursuñ der-i gülşende revân et
Şeb-tâ-be seher¹ âh u enîn ile figân et
- 2 Tûtî gibi gûyâ olarak mısr-ı sühendân
Gel gel nazar-ı mecmû'a-ı âyîne-ruhân et
- 3 Bâdî-yi terehüm ola ol mâh vişâle
Dâg-ı diliñi lâle-şifat bâri 'ayân et
- 4 Bir dâ'ire çiz ortaya al tekve-i dilde
Vuşlat demidir yâr ile tenhâ deverân et
- 5 Re'fet bu zebân-zed gâzel-i nâdire-zâyı
Âvîze-i dergâha sühendân-ı zamân et

20

¹ Şeb-tâ-be seher : şeb tâ seher İ

ḤARFÜ'Ş-ŞÂ'

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bu pîc u tâbıma zülf-i nigârdır ba'îş
Bu ıztırâbıma sevdâ-yı yârdır ba'îş
- 2 'Aceb mi cûş u hurûş etse baḥr-ı eşk-i term
Telâṭum-ı yümde rûzgârdır ba'îş
- 3 Cigerde yârelerim nâlem eylemekde ziyâd
Nevâ-yı bülbüle faşl-ı bahârdır ba'îş
- 4 Mişâl-ı âyîne ḥâṭır-şikeste olmasın
Raḳîb-i bed-menîşîñ inkisârdır ba'îş
- 5 Bu tarz-ı tâzeyi inşâda Re'fetâ şimdi
Hezâr cebr ile ibrâm-ı yârdır ba'îş

21

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Ey nâle-i 'âşıkâne ba'îş
Ġamzeñ fiten-i zamâna¹ ba'îş
- 2 Nevreste gül-i 'izâr-ı nâzik
Şad nâle-i bülbülâne ba'îş
- 3 Sevdâ-yı hayâl-i kâkülündür
Şeb-tâ-be seḥer figâna ba'îş
- 4 Keyfiyyet-i câm-ı vuşlatıñdır

¹ Zamâna : cihâna Ġ

Esrar-ı dil-i beyâna ba'îş

5 Bu tâze edâdır işte Re'fet

Teşvîk-i sühen-verâna ba'îş

22

ḤARFÛ' C-CÎM

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 'Âşıkâ sırr-ı derûnun âşikâr etmek de güc

Şabra yok bir çâre terk-i 'aşk-ı yâr etmek de güc

2 Gerçi âteş-bâzî-i dûzâhda müşkil zâhidâ

Bezm-i meyde terk-i câm-ı hoş-güvâr etmek de güc

3 Zülf-i şeb-gûnuñ 'aceb ben zârâ pâ-bend eylemiş

Târumâr oldu hîred terk-i diyâr etmek de güc

4 İltifâtüñ mûmten'îdir rûz-ı vaşl¹ emr-i muhâl

Rûz u şeb beyhûde cânâ âh u zâr etmek de güc

5 Çeşm-i âhû nakş-ı câdû şîvesinden Re'fetâ

Ķat'ı ümmîd eylemek müşkil şikâr etmek de güc

23

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Der-i 'aşk-ı sînede ey dil nihân etmek de güc

Şabra yok bir çâre ammâ kim² 'âyân etmek de güc

¹ Rûz-ı vaşl : vuşlatın İ

² Şabra yok bir çâre ammâ kim.: yeni tevkif-i ser mektûbı İ

- 2 Ol kemân-ebrûya her-gîz yeter âh etmez eşer
Nâvek-i müjgânını dilde nişân etmek de güc
- 3 Dâne-i hâl-i 'izâriyla¹ dil-i âvâreye
Şayd-gâh-ı dâm-ı cevrin âşiyân etmekde güc
- 4 'Âşıkâ beyhûde ibrâm olmasa teşvîkde
Nâz u istignâya dâğ-ı² der-miyân etmek de güc
- 5 Re'fetâ olmağdadır qâl ehli ma'lûmü'l-'iyâr
Pûte-i dilde cihânı imtiyhân etmekde güc

24

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâhidâ gel bezme câm-ı şerbet-i nîlûfer iç
Zînnet u baql eyleme dest-i muğândan 'anber iç
- 2 Kâm râ n ol lezzet-i kâm-ı dili taşşîl edib
Bezm-i ger-mâ-germ-i 'işretde hele bi sâğar iç
- 3 Sen bilirsin maqşadım işrâbıdır huz-mâ-şafâ
İşte mey işte a'râq ister nişâr et ister ic
- 4 Bir kadeh meydîr cihânda daf'-i şerm u hicâb
'Aşq-ı yâre bir iki sâğar şarâb-ı aħmer ic
- 5 La'l-i dildârı umub maħmûrluħ boz Re'fetâ
Bir iki elmâs kaq yâqût-gûn câm-ı zer ic

¹ 'izâriyle :siyâhiyle İ

² Dâğ-ı der-miyân :Dâğ dâmen İ

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Eger nûş-ı şarâb etmek dilersen derd u serden geç
Harâbâta ayak baş ey gönül fikr-i digerden geç
- 2 Eger Sultân-ı mülke 'âşık olam dersin bu meydânda
Gedâ şeklinde ol sevdâ-yı hâm sîm ü zerden geç
- 3 Kana'ât şâlına gir tâc-ı fakr-ı ihtiyâr eyle
Metâ-ı nâr-vâc dehri alma 'ayna serden geç
- 4 Cihân âlâyîşi bir göz yumub açmak kadar gelmez
Müşâbihdir serâb u h'âba fikr-i baır u berden geç
- 5 Der-i Re'fet-me'âb-ı haıııa turma intisâb eyle
Tevekül ol Hudâya devlet-i pür-zîb u ferden geç

HARFÜ'Ĥ-HÂ'***Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün***

- 1 Bâde-i şevk u tarab bir hûbb-ı manzardır kadeh
Ânıñ için meclis-i rindâna zîverdir kadeh
- 2 Bülbül olurdu eger ma'nî göreydi hâletin
Gülşen-i hülyâda bir vird-i muşavverdir kadeh
- 3 Cûş eder diller görünce keyfini deryâ gibi
Meclise dürd-i keşâne ziynet ü ferdir kadeh
- 4 Bülbül-âsâ 'âşıka feryâd u figân etdirir

Gülşen-i bezm-i şafâda gönçe-i terdir kadeh

- 5 Cür'a nûş ol meclis-i 'işretde ey Re'fet müdâm
Kim zebân-ı rinde hem vird-i ezberdir kadeh

27

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Vakf-ı keyfiyet erbâb-ı 'işretdir kadeh
Mâye-i şevk u tarab bâdî-yi şöhbetdir kadeh
- 2 Başka hâlet gösterir tedîkle nezzârede
Bezm-i rindâne ser-â-pâ ferr u ziynetdir kadeh
- 3 Bezl-gû¹ tûtî eder mürğ-i dili nûş eylesek
Bî-keder dirlik mir'ât-ı hâkîkatdir kadeh
- 4 Bî-ser u sâ mân gedâyı 'âleme Sultân eder
Bezm-i neyde def'-i renc u kâsâvetdir kadeh
- 5 Müntesîbdir Re'fetâ la'l-i leb-i cânâneye
Kıymetin bil bir bulunmaz câm-ı vuşlatdır kadeh

28

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâkîyâ esrâr-ı ehl-i² 'ayşa maḥremdir kadeh
Anıñ için meclis-i meyde mükerrerdir kadeh
- 2 Aşılma kan-kırmızı rengîñ şarâb-ı nâb ile
Şâde bir nezzâre etseñ def'-i ğamdır kadeh

¹ Bezl-gû : bezl ĩ

² ehl-i : -ĩ

- 3¹ Artırır anın fa-âna neş'esin bezm ehliniñ
Vaşf olunmaz hâşılı bir özge 'âlemdir kadeh
- 4 Zâhid-i har her ne denlü dâhl ederse eylesin
Zîb-bağş meclis-i dârâ fer u cemdir kadeh
- 5 Cür'asın nûş eyle Re'fet ol harâb ender harâb
Kim² nühüfte rind-i 'uzletkâra hem-demdir kadeh

29

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İltifât-ı şâh-ı Cem 'unvâna maqrûndur kadeh
Aniñ için şûret-i tâc-ı hümâyûndur kadeh
- 2 Dağme-i yâkûtdur yâ mâl-ı Kârûndur kadeh
Kân-ı la'l-i tâbdâr u kenc-i mağzûndur kadeh
- 3 Zârına tâkat götürmez kulculun gûş eyleyen
Aş yerer la'l-ı leb-i dildâra meftûndur kadeh
- 4 Hayme-i leylîye benzer heyet-i maşûşası
Ser-ni-gûn olduğda gûyâ bîd-i mecnûndur kadeh
- 5 Re'fetâ hem-çün şadef-i ka'rim meyhânedede
La'l u yâkût ile pür bir dürr-i meknûndur kadeh

30

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Ârif u âgâha güyâ tâc-ı şâhiddir kadeh

¹ 3.beytin 2. mısrası ile 4. beytin 2. mısrası İ'de yer değiştirmiştir

² Kim : hem İ

- Zümre-i rindâna vird-i şubhgâhıdır çadeh
- 2 Bezm-i rindâna verir dâ'im ziyâ vü şa'sa'a
Kim sipihr-i neş'eniñ güyâ ki mâhıdır çadeh
- 3 Kesr-i 'arz etmez ta'arrûz zâhidâ dâmen-keş ol
Pîr-i bezmiñ maẓhar-ı nîm-nigâhıdır çadeh
- 4 Elde geckîl tâc başda şañki bir siyâhdır
Ol ki Sulţân Cem-i 'unvâna râhîdir çadeh
- 5 Re'fetâ igfâl ile olmasın pâder-rikâb
Dâmenin tut müsteşâr-ı pâdişehidir çadeh

31

ḤARFÜḤ-ḤÂ'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 La'l-ı dilber sürh şahpa sürh reng-i bâde sürh
Bezme gel ey zâhid olsun bâdeden seccâde sürh
- 2 Yâre 'arz etdim mişâl-ı lâle dâg-ı sînemi
Şanma kim â-şüküfte güller gülşen-i ma'nâda sürh
- 3 Efser-i sebzîñ nakîb-i rûzgâr edince kabz
Eyledi güller anıñçün tâcını bâlâda sürh
- 4 'Andelibiñ firqat-ı gülden hezârân şekvesi
Etdi âhir seyl-i eşk-i dîdesini icrâda sürh
- 5 Re'fetâ keyfîyet-i meyhâneye nezzâre kııl

Rû-yı şâkî sürh 'aks-i câm-ı meyle bâde sürh

32

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İşidib kulkul-i minâyı görüb câmı şeyh
Altıyı aldı içib bâde-i gül-fâmı şeyh
- 2 Duhter-rîz ile keyyfiyete varmış hatta
Halvet-i hâşa girib eylemiş ibrâmı şeyh
- 3 Şürb-i hamra eylemede mâhir imiş şu ma'dâ
Halk beyninde riyâ-pîşe velî-i nâm şeyh
- 4 Gelse kurbân bedeli tekyesine bir kuzucâk
Giderir diş bileyib 'aşkla ârâmı şeyh
- 5 Re'fetâ zâhiri zühd eyle riyâ bâtını fişk
Hic tefekkür-i mey 'aceb eylemez encâmı şeyh

33

ḤARFÜ'D-DÂL

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Fezâyı 'aşkda ol dürr-i endek-yâbdan feryâd
Hezârân nâleler ol gevher-i nâyâbdân feryâd
- 2 Beni etmezse şest u şûy-ı âb-ı vuşlatı Tâhir
Sirişk-i dîdeden peydâ olan girdâbdan feryâd
- 3 Nice tefsîr eder erbâb-ı dil ser-sûre-i haţtın

- O mahîñ âyet-i hüsnündeki i'râbdan feryâd
- 4 Ne söylesin bâdeniñ keyfiyetini zâhid-i ħod-bîn¹
Tarîķ-i 'aşķ içre düşmân-ı pür-tâbdan feryâd
- 5 Kelâmîñ rütbe-i 'icâzda 'icâzdır Re'fet
Zebân-ı ħâmeden cârî olan ıtñâbdan feryâd

34

ĤARFÜ'Z-ZÂL

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Olursa meclis-i meyde şarâb-ı nâb-ı lezîz
O demde eşķ-i revânım olur şarâb-ı lezîz
- 2 Eder mi semt-i vefâya 'inân-rîz-i himem
O şûĥa gelmededir cevri-bî-ĥesâb lezîz
- 3 Derûnum eyledi sûzân şerâre-i ġam ile
Ki ola bezmine yârîñ ciger-kebâb lezîz
- 4 Sitemgerim şayılır luĥf-ı bî-şümârından
Ne sürûr ey dil-i şeydâ gelir 'itâb lezîz
- 5 Mişâl-ı hâle edince niķâb-ı ser-necîbin
O mehden baña Re'fet gelir ĥiĥâb-ı lezîz

35

ĤARFÜ'R-RÂ

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

¹ Ne söylesin bâdenin keyfiyetini zâhid-i ħod-bîn: ne bilsin bâdenin keyfiyetini ol zâhid-i ħod-bîn : İ

- 1 Ol zülf-i târumâr hayâliñle eglenir
Kâkûl-i nezzâre-i ruḥ alîñla eglenir
- 2 Gâyetle iştiyâkla 'arz-ı hulûş eder
'Âşık o dil-firîb-i cemâliñle eglenir
- 3 Ey şeh-i mülk-i ḥüsn gürûh-ı fütâde-kân
Ümmîd-i dest-bûs u vişâliñle eglenir
- 4 Gonçe' izâr-ı ḥüsnüñe bakdıķca şerm eder
Bülbül ise tasavvur-ı ḥâlîñle eglenir
- 5 Divânçe-i kemâliñle Re'fet nigâh eden
Heb böyle dil-nişîn maķâlîñla eglenir

36

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bûse cûyende-i ruḥsâra dehânım şıkılır
Ḥavfım oldur baña ol tâze civânım şıkılır
- 2 Vuşlat ümmîdi ile dest-i begerden nisbete
Bir niyâz eylesem ol şîr-i jiyânım şıkılır
- 3 Atılır tîr-i każa-terkeş-i ebrûsundan
Hîc demez menzîl-i idmânda kemânım şıkılır
- 4 Dâhl eder görmeyecek neş'esini câm-ı Cemîñ
Zâhidiñ def¹-i ḥod-ârâsına cânım şıkılır

¹ Def'i : vaz'ı İ

5 Re'fetâ nâlene feryâd ededim çü hezâr
Belki ol gönçe-i gülzâr-ı cânânım şıķılır

37

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 O mürğ kısmeti kim âşiyâne sende bulur
Hâlâvet u neme ki âb u dâne sende bulur

2 Bakılsa dilber olan nagmehâ-yı 'uşşâkı
Şadâ-yı nâleyi çeng u çegânesinde bulur

3 Kişi hıyânetin edince veliyyü'n-ni 'metine
Pey-i rehiñde de bulmazsa yânesinde bulur

4 Nifâķ-ı 'âlemi birbir arar turur 'âşık
O mehle heb yine kendi meyânesinde bulur

5 Bakılsa hâķ yine fi'l-hâķîķâ ey Re'fet
Şafâ-yı râhatı heb kendi hânesinde bulur

38

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Ol meh-i âsumân-ı hüsn nâza nâzlanır
Her bir nigâhı gamze-i hûn-bâza nâzlanır

2 Bilmez reh-i nevâzişi şanmân ol 'âfetiñ
Her gamzesi ki çeşm-i sihr-sâza nâzlanır

3 Gehvâre zîb-i 'işve iken müşķ-i nâz ede
Erbâb-ı 'aşķa 'âķibet ol tâze nâzlanır

- 4 'Uşşâk şöyle tursuñ o şeh-beyt-i' işveniñ
Kaddi olursa ki serv ser-efrâza nâzlanır
- 5 Çün gönçe geh tebessüm eder geh güler gehî
Re'fet-mişâl şâ'ir-i mümtâza nâzlanır

39

Mefâ'îlün Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Kirâs mevsimidir cânib-i hişâra buyur
Efendi luţufla nergislere nezzâre buyur
- 2 Gönülde zâhir olan dâg-ı âteş-i nîme bâk
Bahâr mevsimidir seyr-i lâle-zâra buyur
- 3 Deriñde hâlimi i'lâma yok mağalli lîk
Bu 'arzuhâlimi bâri şü derkenâra buyur
- 4 Ne gûne emr-i şerîfiñ olursa baş üzre
Mişâl-ı lâle hemân gel bu dâgdâra buyur
- 5 A Re'fet eyleme beyhûde pîc u tâb yeter
Birâz da gel yetişir câme h'âb-ı yâre buyur

40

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gel gel küçük şu seyrine âb u hevâyı gör
Seyr et gürûh-ı ehli dil-i âşinâyı gör
- 2 Bir 'ömre vermezim deyib ol pür-cefâyı gör
Sa'y et tavâf-ı ka'be-i hüsne şafâyı gör

- 3 Mest-i meyi muḥabbet olub bezm-i 'ayşda
Mânend-i neşve sâğar-ı 'âlem-nümâyı gör
- 4 Ol dürr-i pâki sâhil-i vaşla erişdiren
Ṭufâna eşk-i dîde-i riḳḳât-fezâyı gör
- 5 Senkîde oldu mihre-i gehvâre-i yetîm
Rizân olan sirişk-i dü-çeşm u bekâyı gör
- 6 Vâsıḳ Efendi şî'rine taḳlîd¹ etmege
Re'fet bu güne vâdî-i rengîñ edâyı gör

41

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Olur ki bir gün eser bâğa rûzgâra gelir
Dem-i ḥazân gider faşl-ı nev-bahâr gelir
- 2 Olur ki rûzekeş ğamma şubḫ-ı 'ıyd toğar
Fıraḳ u hicr gider faşl-ı vişâl-ı yâr gelir
- 3 Hümûm-ı dehre de elbet sürûr dirüpdür
Te'ammül² ile leyâli gider nehâr gelir
- 4 Şaḳın şaḳın ḥazer et kibr ile tefâḫürden
Müdâm mest-i meye renciş-i ḥumâr gelir
- 5 Çü ṭûṭî-i dehre nazâr eyledikce ey Re'fet
Secencel-i dile elbetde inkisâr gelir

¹ taḳlîd :tanzir İ

² Te'ammül :nâ'il İ

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meclis-i 'ayş mâ-ħazar laht-ı ciger kebâb olur
Tâb-ı firaq-ı yârdan hûn-ı dilim şarâb olur
- 2 Pîrehen her ħarîr-i yâr ferş-i zıll-ı mâh ola
Ta'accüb eyleme şağın ħarâb hem yebâb olur
- 3 Bezmle ülfet eylemez oldu o mâh-ı hâle-keş
Bezm raķibe ġâlibâ her gece pür-şitâb olur
- 4 Sipihr ħüsn u ânda ħalırsa böyle 'işve-zâ
O mihr-i mâh perverin zerresi âfitâb olur
- 5 Ğonçe-i kâm böyle serbest ħalır mı Re'fetâ
Bir ġün olur ki 'avn-ı ħağla saña fetġ-bâb olur

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şem eden bû-yı vişâliñ 'âķıbet seyyâġ olur
Uğrayanlar derdiñe zannetme kim iflâġ olur
- 2 Bezm-i 'işretde ġören keyfiyet-i câm-ı lebiñ
Mest-i la-yâ'ķılda olursa eger meddâġ olur
- 3 Düşse bir kerre eger şebġâyı târîk-i ġama
Şu'le-i şem'î cemâliñ 'aksi bir maşbâġ olur
- 4 Faşl-ı nevrûz erdi emdir ġerdân-ı kâfûruñu
Şübhesiz 'uşşâķa cânâ râġtû'l-ervâġ olur

5 Dün gece şöyle tahayyül eyledim kim Re'fetâ
Kıfl-ı hüsne sâ'id-i semîne hoş miftâh olur

44

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Ol şûh-ı nevresi de baña şanma râm olur
Farç-ı cefâsı vaqt olur 'âlemde nâm olur

2 Bilmem ne fitne eyledi ikâz gamzesi
Gec vaz' eder isem def-i heb iltiyâm olur

3 Çeşmim ne hâlet oldu ki meclisde sâkîyâ
Hûnîn-i piyâle gibi 'aceb turfa câm olur

4 Şabr eylesin eziyet u cevr e teng-dilân¹
Bir gün olur ki gam çekerek şâd-kâm olur

5 Ruhsâr-ı yâri gül gibi şemm etme Re'fetâ
Zîrâ havâşı mûriş-i renc-i humâr² olur

45

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Âhir o şûh fitne-i devr-i zamân olur
'Âşık görünce şabr edemez nâtuvân olur

2 Bu der-i köhnede o büt-i nev-resîdenîñ
Kâfir görünce şurâtını Müslümân olur

¹ Teng-dilân : dil-i melûl İ

² Humâr : zükâm İ

- 3 Şabr eylesin gönül ne kadar cevı ederse de
Ekşer güzeller 'âşıkâne mihribân olur
- 4 Bilmem ne sihr eder o siyeh çeşm-i mest-i yâr
Kârım bu gülşen içre hezârân efgân olur
- 5 Mânend-i meh sipihr-i hayâlimde Re'fetâ
Gâhi ayân olur görünür ki nihân olur

46

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey kemân-ebrû bu menzîl-gehde her-gîz kan olur
Nâvek-i dil-sûz ile pür-gâh bir meydân olur
- 2 Nâ-Hudâ-yı felekten sâhiler sa'y-ı vaşl için
Dîde-i riqqat-fezâsı lücce-i tûfân olur
- 3 Mâh ile çeşm-i haqîkat-bîn erbâb-ı niyâz
Heb seni sencîde için pelle-i mizân olur
- 4 Gel tebessüm-pîşe bülbül-i hod nevâ endîşedir
Sevdiğim gülzâra bak her kûşe pür-seyrân olur
- 5 Böyle kalırsa fezâ-yı ma'rifetde şübhesiz
Re'fet-i hoş-gû netice şâni-i Hâssân olur

47

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şâm-ı gamûm bâdî-i âh u enîn olur
Bir göz olur ki şubh-ı sürûra qarîn olur

- 2 Yüz verme her secencel-i 'âlem-nümâyâ kim
'Aks-i düşünce ba'îs-i çîn ü cebîn olur
- 3 Eşk-i dü-çeşm mevsim-i nisân-ı 'aşkda
Her dem teķâtür eylese dürr-i şîmîn olur
- 4 Tek dur kıparma meyve-i naħl merâmı kim
Hengâm-ı çeyde vaķt-ı¹ resîde hemîñ olur
- 5 Luķf et elem-keşîde meded olma Re'fetâ
Biñ yılda bir görende sühen-âferin olur

48

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Derûn-ı bezm-i meyde mâ-ħazar nuķl u kebâbım var
Müheyyâ eşk-i çeşm-i ħûn-feşânımdan şarâbım var
- 2 Egerçi âşiyân sâz-ı cefâyı dehr-i ğaddârım
O mürĝim kim figân u nâle-veş çeng u rübâbım var
- 3 Erişdi mevsim-i sermâ o şûħ-ı cûd-perverden
Ümîd-i vaşl için sermâye-i naķd-ı ħicâbım var
- 4 'Aceb mi mest-i câm-ı vaħdet olsam bezm-i rindânda
Der-i Re'fet me'âb ħaķķa zîrâ intisâbım var
- 5 Ne minnet 'avn-ı ħaķ ile ħuşûl-ı kâma ey Re'fet
'Azîmet-ħ'âna ihlâşım du'âyı müste-câbım var

¹ Vaķt-ı resîde : faşl-ı resîde İ

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Bezm-i meyde ciger kebâbım var
Eşk-i çeşmim gibi şarâbım var
- 2 Eyledim eşk-i dîdemi işâr
Yâr ile başka bir hesâbım var
- 3 N'ola etsem terâne muṭrib-veş
Âh-ı servim gibi rübâbım var
- 4 Hâlimi bâri eyleyim inhâ
Yâre elbetde bir şitâbım var
- 5 Re'fetâ ğayra ser-fürû etmem
Dergeh-i yâre intisâbım var

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Dilde gâyetle ıztırâbım var
Fikr-i zülf ile pîc u tâbım var
- 2 Dilberâ gerçi bî-âd beliñdir
Sañâ maḥfice bir cevâbım var
- 3 Bu sipîhr-i melâhat içre benim
Sen gibi mâh u âfitâbım var
- 4 Meclise gel şafâ-yı 'işreti gör

Deme cânânımdır hicâbım var

5 Re'fet-âsâ esîr-i bende-gamım

Nâleler dilde tef u tâbım var

51

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Hümâr-ı câm-ı kudûretden ıztırâbım var

Hâyâl-ı kâkül-i dilberle pîc u tâbım var

2 O sâkî-i tarab-engîze bâde ver diyemem

Fezâyı meclis-i meyde zihî hicâbım var

3 Hümâr bâde-i dûşîne serde şu'bede-bâz

Gönülde bî-ğad u bî-gâye inqilâbım var

4 Sirişk-i dîdemi gel şun ayık ayık şâkî

Bu bezm-i 'ayşda özge ciger-kebâbım var

5 Teb-i firak ile zâhirde ğam-keşim Re'fet

Ve lîk dergeh-i dildâra intisâbım var

52

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fe'ûlün

1 Şahn-ı gülşende 'anâdil gibi efgânım var

Dâmeni hâr ile pür bir gül-i handânım var

2 Târumâr etmede hûş u hîredi mâhirdir

Şaçılı sünbül gibi bir zülf-i perişânım var

- 3 'Âşıkım bende berât eyle o şeh-i hüsne
Çünkü destimde benim pençeli fermânım var
- 4 Yağdırır bâl u perin âteş-i pervânelere
Şeb-i târîkde bir şem'-i şebistânım var
- 5 Hâkim-i vâdî-i mülk-i sühenim ey Re'fet
Taht-ı mu'ayyende Süleymân gibi dîvânım var

53

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Göreñ mihrâb-ı ebrûsunda yâriñ çifte yâ-hû var
'İbâdâtı eder sencîde her lahza terâzû var
- 2 Hilâl-ı meh-i ol şûhum tenezzül eylemez her gîz
Gümân etmeklige menzîliñe hüsünde ebrû var
- 3 Bakılsa ol dehân-ı teng güyâ faşl-ı nisânda
Şadef mânendi bir kânder içinde dürlü inci var
- 4 Beni ferdâya şaldıñ 'âkibet âgyâra yâr olduñ
Yürürsen 'ahd u peymân bilmiyorsun ey cefâ-cû var
- 5 Hüner meydânı¹ işte Re'fetâ erbâbı vâfirdir
Cihân içre seniñ gibi desinler bir sühen-gû var

54

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

¹ hüner meydânı : hezâr bâng İ

- 1 Ol Pâdişeh mülket-i hüsnüñ gedâsı var
Cevre taḥammül eyleyici mübtelâsı var
- 2 Cevr-ü cefâya şabr u taḥammül gerek velî
Ehl-i dilin tükenmez o mehden ricâsı var
- 3 Dâmen-i vaşla bir gün olur destres gönül
Bu 'âşıkın ki dîde-i rikḫat fezâsı var
- 4 Tîğ-i nighle söyleşe bir şûḥ-ı dil-firîb
Elbetde ehl-i 'aşkla şad mâcerâsı var
- 5 La'l-i leb revânı 'aceb bâğbân mıdır
Şöyle taḥayyül eyledim iki kirâsı var
- 6 Kim söyleşirdi 'âşık ile olmasa eger
Nâ-fende ḫanceri gönül işte burası var
- 7 Re'fet hezâr ğıḫta o rind-i cihâna kim
Dehriñ teveccühünden anıñ inzivâsı var

55

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol zâlimiñ emânın ki ḫûn-feşânı var
Mânend-i dâğ-ı lâle dilimde nişânı var
- 2 Şimdi nevâziş etmededir iltifât ile
Serkeşlik eyler âḫir o ammâ zamânı var

- 3 Baħr-ı muħiṭi 'aynına almaz hic 'âşıkân
Bu mâcerâda dîde-i deryâ-feşânı var
- 4 Seriñ çemende kıaddıña taqlîd etmege
Ey nev nihâl bâg-ı tarâvet ne cânı var
- 5 Re'fet olursa saña o dergehden olur
Gel gel ziyâret et der-i pîr-i mugânı var

56

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Dil neş'e-i¹ peyder-pey şahpa ile oynar
Keyfiyet-i câm-ı Cem ü dârâ ile oynar
- 2 Behzâd-ı hayâl ol haṭ-ı nev-hîzini yâriñ
Levh-i dile taşvîr için imlâ ile oynar
- 3 Meyhâneyi gel gör ki ne keyfiyeti vardır
Raqqasları kıamet-i bâlâ ile oynar
- 5 'Âşık geçinenler o meh evc-i vişâle
Aḫvâlini tenmîk ile imlâ' ile oynar
- 6 Derd-i diliniñ defterini şâm u seherde
Re'fet yine² tebyîz ile imzâ ile oynar

57³

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

¹ Dil neşe'i: dil neşve'i İ

² Yine :-İ

³ Bu gazel İ'de yoktur

- 1 Şabâ o gönçe-i terden ne bir eşer getirir
Ne âh u nâle vü söyler ne bir haber getirir
- 2 Kudûm-ı vuşlat-ı yâre nişâr u işâra
Mişâl-i dürr ü güher dîde-i eşk-i ter getirir
- 3 O mûmiyânı yolunda taḥayyül etdikce
Efendi ḥâtıra bilmem neler neler getirir
- 4 Girer mi dîde-i 'uşşâka benim ḥ'âb-ı vefâ
Ḳalırsa bir gece böyle zihî sihr getirir
- 5 Yeter yeter bu kadar âh-ı serv peyder-pey
O âyîne-ruḫa ḥavfım budur keder getirir
- 6 Pür eyle sâgarı şu meh-i ayakdan ey şâkî
Ḥumâr-ı câm-ı elem rinde derd-i ser getirir
- 7 Bu nazm-ı pâkim eger Re'fetâ olursa mezâd
Bu çârsûda ḳa'tî çok dürr u güher getirir

58¹

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şubḫdem tâ ki bu ne künbed-i devvâr döner
Rû-yı iḳbâla hemân çehre-i idbâr döner
- 2 Âb-ı rû dökürür aldanma kemûn-ı va'de

¹ Bu gazel İ'de yoktur

Belki avlınden o her c yi sitemk r döner

- 3   Aşıkın görse bel  ehre h  b-  l duz
Der-i fir ş ise eger ardına dild r döner
- 4 Mevlevi gibi girib raksa sem y  oudur
Bende bilmem niye her bezmde de y r döner
- 5 Re'fet  ş 'le-i cevval  gibi meclisde
T ze eş'ürünü ounduk a adeh-k r döner

59

Mef 'l n Mef 'l n Mef 'l n Fa' l n

- 1 Kem n arhda dil m rg-i  şiy ne arar
Bu  siy -y  tehamm lde  b u d ne arar
- 2 Deh m  gönçe ruhu¹ g l tekell m  bülbül
Gönül ş  lehcede bir  fet-i zam ne arar
- 3 O ş h edermiş işitdim rak ble  lfet
Bana gelince hele ketmle ba ne arar
- 4 Gönülde d gımı m nend-i l le  arz edelim
Hüdeng-i g mzesini belki bir niş ne arar
- 5 O ş h  vaşf u sit yişde Re'fet-i şeyd 
Zem n-i nazmda v d -i ş 'ir ne arar

60

¹ Gonçe ruh : gonce raş  

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Haṭṭ-ı rûyuñ bir muḥayyel çifte yâ-hû gösterir
Şîşede bir saçlı sünböldür ki gî-sû gösterir
- 2 Nev-hilâl-i 'ıyddır ser-maṭla'-ı iḳbâlde
Kaşlarıñ mihrâb-veş pîçîde ebrû gösterir
- 3 Çârsû-yı kân-ı ḥüsn içre şadef-âsâ femiñ
Heb leb-i yâḳûtuña berrâḳ inci gösterir
- 4 Pelle-i dilden dü-çeşm sâlik-i reh-i vişâl
Meh ile cânâneyi vezne terâzu gösterir
- 5 Şâḥa-i dânişde Re'fet ṭab' u ḳâd ehline
Böyle bir ter lehçe-veş vâdî-i dil-cû gösterir

61

Fâ'îâtün Fâ'îâtün Fâ'îâtün Fâ'îün

- 1 'Arız-ı dilberde sevdâ ḥâl-i Hindû gösterir
¹'Anber üzre peçe peç-i ṭurrenden mû gösterir
- 2 Teşnekânı 'ayna alma ḥod be ḥod ol meh-veşi
Kâse-i billûr ḥayret bir içim şu gösterir
- 3 Vefret-i luṭf üzredir dâ'im nihânı 'âşîḳâ
Lîk zâhirde baḳılsa bir cefâ-cû gösterir
- 4 Târumâr olmaḡla güyâ zülf-i 'anber-fâm-ı yâr

¹ 1. beytin 2.mısrası, 3. beytin 2.mısrası ile ve 2.beytin 1.mısrası , 3.beytin 1. mısrası İ'de yer deḡiştirmiştir

Bağbân-ı 'aşk güyâ tâze şeb-bû gösterir

- 5 Devlet hüsünde rû-gerdân olma Re'fetâ
Şâhid-i iqbâl şâyed rahm edib rû gösterir

62

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Telh-kâmân-ı lezzet-i câm bilir ister gezer
Müşemîzü'l-hâtır elbetde sürûr ister gezer
- 2 Bir ayâğ üzre dîvân eyler görüñ Pîr-i muğân
Bezm-i nûş-â-ñûşda mest-i gurur ister gezer
- 3 Kâkül-i jûlîde-mû-yı yâr olmuş târumâr
Gâlibâ âşûb-zâ tahrîk-i şûr ister gezer
- 4 Serv-i nâzm eylemiş şimşîr sâkî 'işveyi
Bâğ-ı hüsn içre hırâm eyler huzûr ister gezer
- 5 Re'fet-i Pâkîze-gû meydân-ı dânişde bu gün
'Arifândan lehçe-i bir ter zühûr ister gezer

63

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kûfl-ı derûnı pençe-i miftâhı âh açar
Gencîne-i nühüfteyi luğf-ı el açar
- 2 İncinme cevrine¹ zihî ol nev-resîdeniñ

¹ Cevrine : nâzına İ

- Çeşm-i ümîdi bir ne ki 'izâr hevâ açar
- 3 Geh iltifâta ğehî de cevre taḥammül et
Faşl-ı rebî' hem gül-i ter hem giyâh açar
- 4 Âc dîde-i başîreti ey dil ƙo ğafleti
Mir'ât-ı ƙâlbi mişƙâle-i intibâh açar
- 5 Şâyed nesîm-i RE'FET eser bir zamân olur
Ümmîd-i ğonçe-i dili bî-iştibâh açar

64

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Rind-i ḥamûş câm-ı cihângîrden geçer
Bir mestdir ki pûte-i iksîrden geçer
- 2 Her dem tegâfûlâne ser-kûy-ı yâre bağ
Şad dilrubâda geştesi şimşîrden geçer
- 3 Kûhvâre zîb-i nâz ola bir tıfl-ı dil-firîb
Âğuş-ı dâyeden lebin şîrden geçer
- 4 Ƙıldım bürehne cismini bir rütbede ḥayâl
Mû-yı meyânı şöyle ki zehgîrden geçer
- 5 Re'fet tehâllük etme ḥuşûl-ı merâma kim
Geşti-i kâm lücce-i tağdîrden geçer

65

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şanma 'uşşâƙın o meh nâle-i şeb-ğire çeker

- Çays-veş beste edib halkâ-i zencîre çeker
- 2 Çıl çalemle o şehin¹ haçını ma'nâ-i hayâl
Reng-i bestilik edib şûreti taşvîre çeker
- 3 Dil-i sevdâzedeyi fart-ı cünûn-ı vuslat²
Mû-be-mû silsile-i zülfü girih-gîre çeker
- 4 Çârş³ alıb bûse-i vaşlıñ o semen pîrezeni
Kilk-i pejmürde raçam ba'îş-i taħrîre çeker
- 5 Re'fetâ Vâşık Efendiye bu rengîn çazelim
'Arşa-i nazmda şad şevç ile tanzîre çeker

66

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bezm-i meyde gönül şarâb ister
Bâde-i şâf ile⁴ kebâb ister
- 2 Bâde-i şâfi ile kebâb olacaç
Nağme-i çeng ile rübâb ister
- 3 Bâde ile kebâb u çeng u rubâb
Şoħbet-i câm-ı Cem cenâb ister
- 4 Şoħbet-i bâde vü kebâb ile çeng
Sâķi meclis-i ħarâb ister

¹ Şehin :mehin İ

² Dil-i sevdâzedeyi fart-ı cünûn-ı vuslat : dil-i divâneye sevdâ-yı cünûn-ı vuslat İ

³ Çârş : karz İ

⁴ Şâf ile : şâfda İ

- 5 Şeb erişse bu dedigiñ olmaz
Re'fetâ mevsim-i şebâb ister

67

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Görenler leylî zülfüñ şeb-i dey-cûrdur derler
Aña her sâ'idiñ bir şem'â-i kâfûrdur derler
- 2 Yeni kaplanmış ol gülgûn-ı aţlâs 'ârız-ı hüsne
O haţ-ı tâzeye kim bir siyeh semmûrdur derler
- 3 Gözüm nûru o çeşm-i fitne-sâzı meclis-i meyde
Görenler bâde-i dûşineden maħmûrdur derler
- 4 Bağılsa çeşm-i tedkîk ile min-vech ey peri peyker
Beyâz sîneñe âyîne-i billûrdur derler
- 5 'Aceb vâk'î midir Re'fet gürûh-ı ehl-i dânişden
İşitdim genc-i eş'âresini gencûrdur derler

68

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ruħuñ üstünde haţıñ bir siyeh semmûr-ı görmüşler
Anınçün daħme-i hüsnuñde mâr u mor görmüşler
- 2 Seni ser-tâ-pâ meclisde cânâ nûr görmüşler
Harâbatı o dem 'ayyâşlâr ma'mûrgörmüşler
- 3 Görenler sînem üzre sîne-i billûruñu cânâ
Şarılmış zaħma güyâ merhem-i kâfûr görmüşler

- 4 Bizimle görmez olduñ hâlet-i câm muşaffâsı
Büt-i 'işretle cânâ dîdeñi maħmûr görmüşler
- 5 Gürûh-ı ehl-i dil âyîne-i tab'ında ey Re'fet
Nikât-ı ma'nâ-i rengîni heb mestûr görmüşler

69

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dem be dem meclisde etdikce enîn-i tãnburlar
Mest¹ eder 'uşşâkı muṭrib-i nâle-i² mâhurlar
- 2 Nâz ile refâre geldikce o serv-i hoş-hırâm
Pür eder bâğı figân 'âşık-ı mehcûrlar
- 3 Ğamzekâr oldukça müşk-i nâz edib gülzârda
Göz kıpar nergislere ol dîde-i maħmûrlar
- 4 Neş'e³-yâb feyz eder verdikce sâkî 'uşşâka
Bâde-i nâb ile memlû sâgar-ı billûrlar
- 5 Re'fet kıadr-i âşinâyı hırka vü tâc olalı
'Ayna gelmez kıayl-ı kıadr sincâblar semmûrlar

70

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hergiz ol kıaş-ı kemân kıâmeti nûn eyler
Dem be-dem nâvek-i müjgânla dil-i hûn eyler

¹ mest : geç İ

² nâle'i : nağme'i İ

³ Neş'e : neşve İ

- 2 Ne gibi bâz ediyor revzeneler bağırimda
Her ne eylerse baña ol kıadd-ı mevzûn eyler
- 3 Naķd-ı cân ile alınmaz tuhaf-kâle-i vaşl
Mâl-ı hulyâ kişiyi şanma ki Qârûn eyler
- 4 Ernegûd tâzesidir gerçi velî refâtı
Halvet-i hâş tela'ubda ciger-hûn eyler
- 5 Bir taraftan o sebük-sîr-i tatar¹ gamze
Ceyş u hûş u hıredi her gece şeb-hûn eyler
- 6 Cevdet-i nâdire-zâ cümle hüner-mendânı
Zâde-i tab'ına Re'fet gibi meftûn eyler
- 7 Vâdî-i tab'ı zekâ-güsterine 'aql ermez
Hülle-i mevķûf meger sihr yâ efsûn eyler

71

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O meh-rû nâz eder 'âşıkda turmaz şad niyâz eyler
İkisi korķarım ey dil ki bir gün keşf-i râz eyler
- 2 Belî âşûb devrân oldu farķ-ı hüsne ammâ
O şûhı gamze-i ser-tîzi her dem fitne-sâz eyler
- 3 Ne etsin n'ışlesin bî-çâre 'âşık hîn-i vuşlatda
Murâdın yâre tefehhüm etmede dûr u dirâz eyler

¹ Tatar : târ İ

- 4 Olur zâhirde gehî şûret-i haḳdan hüveydâ lîk
Felek ehl-i dili beyhûde şanma ser-firâz eyler
- 6 Tavâf-ı ka'be-i ḥüsnün¹ temenni eyleyib Re'fet
Vafûr sa'y ile 'azm-ı reh-i sû-yı hicâz eyler

72

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Kârı o şehiñ şanma ki 'uşaḳḳa vefâdır
Vallâhi cefâdır işi billâhi cefâdır
- 2 Baḳ zülf-i semen-bûsuña ol âḥû-yı çîniñ
Zîrâ ki aña müşk-i ḥatîn dense ḥaḫâdır
- 3 Bir 'ömre deḡişmem hele baḳ ka'be-i ḥüsne
Sa'y ile tavâf eylemege gör ne şafâdır
- 4 Sînem hedef etdim o kemân ḳaşlıya âḥir
Müjgânlarınıñ her biri bir tîḡ-i ḳazâdır
- 5 Tanzîri ne mümkün ḡazel-i Vâşîḳ Re'fet
Meydân-ı belâḡâtda re'isü's- şu'ârâdır

73

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Naḡme-pervâz bülbüller ḡulistân böyle bir yerdir
Tebessüm-pîşe güller bâḡ u bostân böyle bir yerdir

¹ Ḥüsnün : küyuñ İ

- 2 Nazar etdikce âyîne-ruḥâne gûyiyâ olmuş
Bütün tûṭîsi gûyâ şekkeristân böyle bir yerdir
- 3 Ayâğ üzre döner¹ sâķiler elde câm u sâġarlar
Derûn-ı bezm nûş-â-nûş-ı rindân böyle bir yerdir
- 4 Mey-âşâmân bezme câ-yı âsâyîşdir 'âlemde
Der-i mey-ḥâne kim pür meyle ilân böyle bir yerdir
- 5 Ayak baş esb-i himmet ile meydân-ı ma'nâya
Hüner ehliyle pür Re'fet o meydân böyle bir yerdir

74

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Hezâr-âsâ gülistân içre nâlân olmaz vardır
Bezm-i ġonçe gibi çâk-ı giribân olmaz vardır
- 2 Eser bir gün nesîm-i şubḥ-ı vuşlat hic çabuk çalmaz
Bu güleşende o gelir ḥisâra yârân olmaz vardır
- 3 Figân u nâlemiz bülbülleri sermes-ti 'aşķ eyler
Bezm-i güleşende güller gibi ḥandân olmaz vardır
- 4 Harâbâta ayak başdık ezelden mest-i şahpâyız
Bezmdede şâķîyâ meclisde vîrân olmaz vardır
- 5 Naz etdikce mir'ât-ı ruḥ-ı dildâra ey Re'fet
Mişâl-ı tûṭî-i gûyâ süḥendân olmaz vardır

¹ Döner : tutar İ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Emdir o la'l lebleri faşl-ı kirâsdır
Bir tâbdâr meyve-i bâğ-ı kıyâsdır
- 2 Âyât-ı hüsn-i yârdañ ol haţţ-ı dil-firîb
Güyâ mişâl-ı hâşiye bir iktibâsdır
- 3 Pîrâhen harîr-i hayâlüm ki hâle-veş
Ol meh-veşe bu nice biçilmiş libâsdır
- 4 Âyvân-sarayı 'aşk yakılmaz füsûn ile
Zîrâ kabâb-ı 'işveye âhim esâsdır
- 5 Re'fet bu tarz dil-keş Nûşret Efendi'den
Bir naşnîde tâze ğazel iltimâsdır

Mef'ûlü Mefâ'ilün Me'fâilün Fâ'ülün

- 1 Haţţ-ı şafha-i ruhsâra¹ mestûr yazılmışdır
Ser-levha-i ruhsâra menşûr yazılmışdır
- 2 Âya ne 'acîb bilmem bâbında harâbâtüñ
Güyâ ki şelîş haţla ma'mûr yazılmışdır
- 3 Ser-defteri 'uşşâka divânı haţţ-ı terle
Bahtıma 'aceb ismim pek dûr yazılmışdır

¹ Ruhsâr : cânâne İ

- 4 Her şâm u seher yâriñ mektubu derûnunda
Bâ ki sitem u cevri mevkûr yazılmışdır
- 5 Bu rütbe-i hoş-âyende vâdî-i nûñ RE'FET
Şehnâme-i 'irfâna destûr yazılmışdır

77

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâilün Fâ'ilün

- 1 Yâsemen-i pîrehen kâmet-i mevzûnuñdur
Gönçe hayret zede-i 'ârız-ı gülgûnuñdur
- 2 Seni başdan çıkardıñ nâza tarafgîr etdi
Heb şuc ey şûh-ı cihân kâkül-i hoş-bûnuñdur
- 3 Her gedâ va'd-ı vişâliñle şeref-yâb oldu
Seniñ ey şâh-ı sitemger yeni kânûnuñdur
- 4 Ceyş-i 'uşşâk-ı zamânesini gâlibter eden
Kuvvet-i debdebe-i baht-ı hümâyûnuñdur
- 5 Ziverü'l-sîne-i nâs olan Leylî-hüsñ
O zihî Kâys mihr-zâ gibi mecnûnuñdur
- 6 Böyle mümtâz-ı cihân olmağa bâdî-i Re'fet
Zât-ı nâyâbiñ ile tâli'-i meymûnuñdur

78

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bizim gülşende bülbül gibi nâlân olmaz gider

Gehî gönçe gehî gül gibi hândân olmaz gider¹

- 2 Ayak başdık bu bezm-i köhneye mest-i elestiz biz
Kadeh-i ber-kef yine ser-bezm-i rindân olmaz gider
- 3 O âyîne ruhuñ ruhsârına nazzâre etdikce
Bizim tûtî-i gûyâ-veş sühendân olmaz gider
- 4 Neler çekdi dil-i şûrîde ol şûhuñ cefâsından
Mişâl-ı gönçe şad çâk-ı giribân olmaz gider
- 5 Mey âşâmân bezm-i dânişîñ meftûnuyuz Re'fet
Bizim bezm-i hünerde cür'â-nûşân olmaz gider

79

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Tûtî-i dil-şikeste-i şeh-perr u baldır
'Uşşâka nâz ey lebi sükker u baldır
- 2 Etmem hîc i'timâd vâfir nevâziş
Şâm-ı vişâl 'âşîka zıll-ı hayâldir²
- 3 Ey dil³ kapılma dâne-i hâl-i 'izârına
Dâm-ı vişâldan hazer et mekr u âldır
- 4 Her dem harâm-zâdelik eylerse eylesin
Bâ ki cefâsı kendüye kat kat helâldir

¹ Gehi gönçe gehi gül gibi hândân olmaz gider : gehi gönçe gibi çâk-ı gribân olmaz gider İ

² Şâm-ı vişâl 'âşîka zıll-ı hayâldir : 'Uşşâka vişâl-ı 'âşk zıll-ı hayâldir İ

³ dil:-İ

5 Etdim hezâr gıbta bu gün saña Re'fetâ
Şâyeste-i vişâl olasın ihtimâldir

80

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün fâ'ülün?

1 Bezimde sâgar-ı leb-rîz u yâr lâzımdır
İzâle-i gam için nev-bahâr lâzımdır

2 Sefine-i dili sâhiler sa'yı vuşlat için
Birâz müsâ'ade-i rûzgâr lâzımdır

3 Reh-i vişâlle 'azîmet eden hezâr dile
Figân u nâle-i leyl u nehâr lâzımdır

4 Hele bizi bize ço gel teferrüc eyleyelim
Şabâ bahârda faşl-ı hişâr lâzımdır

5 'Azîz mışr-ı kemâl u hünersin ey Re'fet
Saña çü Yûsuf hüsni i'tibâr lâzımdır

81¹

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

1 Tağın düzenleri muṭrib-i terâne lâzımdır
Bezimde nağme-i çeng u çeğâne lâzımdır

2 Şu rûzgârda çatmağa sâhil-i vişâle
Felek de fülk-i dile bir bahâne lâzımdır

3 Efendi ben var iken âsitânesin bekler

¹ Bu gazel İ'de yoktur

- O şâh-ı meleket hüsne gedâ ne lâzımdır
- 4 Sipihr-i mihrde mürğ-i hümâ per-i 'aşkâ
Şikenc-i çure-i zülfünde lâne lâzımdır
- 5 O la'î leb-i deyû helvâ sohbetin etme
Şırâya çekmege bezm-i şabâne lâzımdır
- 6 O şûh-ı vaşf-ı fezâyı sühende ey Re'fet
Edâ-yı zîb-fezâ 'aşıkâne lâzımdır

82

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Sebeb-i nâz u cefâ dilberâ şeydâlığımdandır
Taḥamül-i hâr-ı gülzâr hezâr-âsâlığımdandır
- 2 Ümîd-i çâşnî-i şekkerine güftâr-ı la'îlîle
Bu tû'îliklerim âyîne-rû gûyâlığımdandır
- 3 Zenehdânında mürğ-i dil 'aceb mi lânesâz ola
Benim bâlâya meyyâl olduğum 'ankâlığımdandır
- 4 Bu rütbe cevri ile âşub deverân olduğun cânâ
Benim meydân-ı 'aşk u mihrde rüsvâlığımdandır
- 5¹ Sühen-gû olduğum beyhûde Re'fet şanma 'âlemde
Fezâ-yı ma'rifetde böyle müsteşnâlığımdandır
- 6 Cenâb'ârif-i hoş-gûydan tanzîr-i hevâ olmak

¹ Bu beyit İ'de yoktur

‘Ulûv-1 himmetimden hem sühen-ârâlıgımdandır

83

Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün

- 1 Degil mihrâb-1 ebrûsunda haþ pîçîde gî-sûdur
Ne zîbâ nakş olunmuş levh-i hûsne çifte yâ-hûdur
- 2 Nihâni ‘aşk-1 büsyâr luþf etmekdedir ammâ
Bağılsa şûret-i zâhirde bir rengîn cefâ-cûdur
- 3 Hilâl-i mâh ile cism-i nazarım eyleyen teşbî
Hayâl etsem şeb-i deycûr-1 gamda heb o ebrûdur
- 4 Hezârân müjdeler leb-teşnekân çeşme-i hâzıra
O şûha eyledim nezzâre ‘aynı bir içim şudur
- 5 Niçün vardıñ ser-i kûy-1 dil-ârâya maħal olsun
Seni rûsvâyı ‘âlem eyleyen Re’fet tekâpûdur

84

Mef‘ûlü Fâ ‘ilâtü Mefâ ‘ilü Fâ ‘ilün

- 1 Hâþır-1 hayâl zülf-i siyehle şikestedir
Sevdâyı kâyd-1 kâkül-i dilberle hastadır
- 2 Sünbül mi ‘şâli zülf-i siyeh fâmı ol mehiñ
Târf-1 ruħunda eyle nazâr¹ deste destedir
- 4 Zâhid ile ülfet eyleyemez mest-i ‘aşk olân²

¹ Nazâr : -İ

² Bu misra vezne uymuyor

Söz mâ-ḥasıl cihânda piyâle bedestedir

5 Raḥm eyle bâri ey şeh-i ḥancer bedest-i nâz
Bağ ehl-i 'âşğ güftesine ceste cestedir

6 Mecmû'a-i hünerde bu nev güfte Re'fetâ
Faşl-ı 'acemde çenber uşulunda bestedir

85

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bezm-i meyde mest-i nâzım¹ ülfetiñ kimlerledir
Hışmla hancer-i bekefsin 'işretiñ kimlerledir

2 'Âşık öldürmekdedir kaçdıñ zâlim anladım
Göz kararırısın 'aceb ünsiyyetiñ kimlerledir

3 İstemem âb-ı hayâtı huzûr-ı zulmet var iken
Zerre-pâş ol âfitâb tulû'âtıñ kimlerledir

4 Ders-i nâzı sâkî üstâdıñ mı ta'lîm eyledi
'Arz-ı didâr eylemezsın şöḥbetiñ kimlerledir

5 Zûlm edib şad cevri ile yaqdıñ derûnum mülkünü
Leşker-i tîğîñ yeter çek Re'fetiñ kimlerledir

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâr ile tenhâca gönlüm şöḥbet ümîdindedir

¹ Bezm-i meyde bezm-i nazım : mest-i nazım bezm-i meyde İ

- 'Âşık-ı biçâre elbet vuşlat ümîdindedir
- 2 Vefret-i ikrâr ile jengâver olmuşken velî
Tûfîyân mir'ât-ı dilde şafvet ümîdindedir
- 3 Hâne berdûşân niçün müstağnî-i iqbâl olur
Mesned-i 'uzletde zâhir devlet ümîdindedir
- 4 Zağmına bîmâr olan dârü'ş-şifâyı bârdan
Merhem-i kâfûr ister şîhhat ümîdindedir
- 5 Etmiyor¹ def'-i burûdet tilh-i gâmân gâlibâ
Müncemed-i germâbeden germiyyet ümîdindedir
- 6 Olmasın hâtır-şikest ol kâfir-i bî-dîn kim
'Arşa-i mahşerde Re'fet cennet ümîdindedir

87²

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol meh-pâre gurre-i garrâya nâz eder
Berğ-i cemâli mihr-i dil-ârâya nâz eder
- 2 Ol halka-i dehânîña nisân-ı hüsünde
Bir kân olur ki lülü-i lâlâya nâz eder
- 3 Gülzâra her kaçana 'inân-rîz-i 'azm olur
Reng-i 'izârı gonçe-i zîbâya nâz eder
- 4 Oldukça tâb meyl-i a'râk-rîz şerm-i bezm

¹ Etmiyor: etmeyib İ

² Bu gazel İ'de yoktur

Teklîf-i câm olunsa da şahpâya nâz eder

- 5 Ol şâh-ı melek nâzıña taşşîş-i cevri edib
Her bir niğehde Re'fet-i şeydâya nâz eder

88

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Âşık nedîm ki zülf-i siyehiñ hayâl eder
Sevdâ-yı 'aşkı terk ile def'-i melâl eder
- 2 Pâlude-i şeker gibi şâkî bildirmege
Baldır demez ki dili aña belki dü-bal eder
- 3 Şerm u hicâbı tâ o kadar dühter-rîziñ
Kim görse añı yâd-ı bezmi infa'âl eder
- 4 Gâyet harâm-zâdeligiñ vara bî-vefâ
Bâ ki bu rütbe cevri saña kim helâl eder
- 5 Hâmâmcı-zâde şavmak¹ için müşterilerin
Re'fet kumâş megeri iki peştemâl eder

89

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şâm-ı hicr elbetde şubh-ı vaşlı istiğbâl eder
Gâdr-ı mâzîye telâfi eyleyen derhâl eder
- 2 Nâ-becâ evzâ'-ı gec'reftar-ı hodbin 'âkıbet
Kendüyi şâyeste-i idbâr-ı bî-iğbâl eder

¹ Şavmak : şoymak İ

- 3 Kâr-güllidir kader şâyed olur encâma bak
Farṭ-ı zıll ṭammâ'yı bir gün ğamla mâ-lâ-mâl eder
- 4 Pûte-i miḥnetde iksîr-i vücûd-ı 'âlemi
Beyhûde zanneyleme dehr-i sitemger ḳâl eder
- 5 Gec derûn verâset endâmîñ mişâl-ı ser u bâĝ
Ḳadd-ı bâlâsın nesîm-i ḥarş u zannet dâl eder
- 6 Ehl-i istiĝnâ ḥaḳîḳatde bakılsa Re'fetâ
İltifât-ı dehr kim iz'ânı istişḳâl eder

90

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sûseni zebân-ı ḥalle 'arz-ı merâm eder
Ġonçe besîm-i gül gelerek iltiyâm eder
- 2 Hızr elbâs-ı fâhr ile serv-i hoş-ḥırâm
Billâh görse ol ḳâdî durmaz ḳıyâm eder
- 3 İksîr-i pûte-i dil u cândır deyû felek
Bî-ḳıyl u ḳâl ḥâk-i rehiñ iḥtirâm eder
- 4 Ey pâdişeh-i ḥüsn bu rûtbe cefâsını
Erbâb-ı 'aşḳa ḳorḳarım elbetde râm eder
- 5 Şâm u seḫerde Re'fet-i şeydâ şabâyla
Maḫşûş ḥâk-i pâyiñe az dil selâm eder¹

91

¹ Az dil selâm eder : 'arz-ı selâm eder İ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Âşık olur ki derd-i derûnun nihân eder
Şabr u taḥammül eyleyemez ki 'ayân eder
- 2 Şubḥ u mesâda cevr u cefâsı füzûndur
Bâ ki o şûḥ bildiğini her zamân eder
- 3 Bî- kıyl u kâl pûte-i ğamda dili felek
Her dem ğubâr-ı miḥnet ile imtiḥân eder
- 4 Olmuş raşd-nişin o meh-i kevkebü'z-zünûb
Kuyruk şalar bakılsa cihânı revân eder
- 5 Re'fet hûner-verâne bu rengîn ğazel gibi
Heb dil-nişîn ğufte-i nev armaĝân eder

92

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ğamzeñ ḥadeng-ḳaddımı her ğiz kemân eder
Bir demde ehl-i 'aşka kıır nice kan eder
- 2 Ğülşende siz ḥabîb-i teĝâfûl hezâr lîk
Bir ğün olur ki ğüllere fetḥ-i dehân eder
- 3 Ser-beste ḳalmasın deyü nev ğonçe-i ümîd
Bâd-ı şabâ ki ğülşene 'aṭf-ı 'inân eder
- 4 Ol zülf-i târumâr cihân içre 'âḳıbet
Taḥrîk-i şûr-ı fitne-i âḥir zamân eder

- 5 Geçmiş imâm maqamına mihrâba Re'fetâ
Gül câmi'inde bülbül efendi figân eder

93

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şanmañ o mâhı 'aşkına ser-fürû eder
Her ne ederse bâ ki gönül işte o eder
- 2 Her demde böyle vefret-i eşk-i dü-dîde âh
Havfım¹ budur ki ehl-i dili bî-vüzû eder
- 3 Şeb tâ şabâh dil-i ser kûyun o meh-veşiñ
Ümmîd-i vuşlat eyleyerek cüst u cû eder
- 4 Gel bezm-i 'ayşa doğru ayak seyrim edelim
Beyhûde ehl-i zühd 'abeş güft ü gû eder
- 5 Re'fet-i sühen-verân-ı Sitânbulî dâ'imâ
Bir böyle şârz-ı pâk ile tanzîr-i cû eder

94

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Egerçi ol-şeh-i hüsnüm ezâ bahâdırıdır
Ezâ dedikleri luţfuñda şûver tâbiridir
- 2 Meyânı dikme hünlerle yakılmaz ol şânemiñ
Bu da'ire-i köhnede zîrâ ebnâ-yı kâfirdir
- 3 Hic evc-i rahâtı yok bir garîbdir gönlüm

¹ Havfım : korkum İ

- Bu gecelik o meh-i 'iŝveniñ misâfiridir
4 Siriŝki buldu şuyun mâcerâyı 'aşk ile
Bağılsa 'aynı ile çeşm-i ter şu nazîridir
5 Semâ dârâsında var mı bu nev zemîne nazîr
Ne rütbe fahr edersem de Re'fetâ yeridir

95

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gönül ki bezm-i meyiñ Rind cür'â nûşudur
Piyâle-keŝleriniñ câm-ı bâde hûşudur
2 Hezâr ğıbta o mest-i mey mahbete kim
Humâr bâde-i şad sâleniñ bî-ŝûyudur
3 Metâ'-ı hüsüne tâlib gönül nezâketle
Dü-çeşm-i aħmeri iki kıızıl ğurûşudur
4 Doğunma zülfüne ey bād rûyı pûş olsun
O nâz pervere lâ'ik siyâh pûşudur
5 Tahayyül-i leb-i dilberle Re'fet-i şeydâ
Netice mışr-ı kemâliñ şeker-fürûşudur

96

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Pîrezen zümresinin nâz ayakdâşdır
Arada vâsıta billâhi 'ases başdır
2 Dühter-rîz dedigin ammâ ħabîŝe ŝâķî

Rinde hemşîre kıyâs eyleme oynâşdır

3 Beni sevdâ-zede-i 'aşk eden ol meh-rûnuñ

Zülf-i pîçîdesi pejmürde siyeh kaçdır

4 Luţf u ihsândâr iken şânına lâ'îk yârîñ

Cevr peyder pey bî-ma'ânî-i neden nâşdır

5 Gec-gil u hırkâ ile Re'fet dervîş-i nihâd

Nev gazel-h'ân-ı zamânıñ Hacı Bektâşdır

97

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Şanma o şûh-ı dilberi semt-i vefâlıdır

Bir tâzedir ki 'âşıkı çokdur belâlıdır

2 Etdim tavâf ka'be-i hüsne hezâr sa'y

Bir 'ömre vermem añı ki gâyet şafâlıdır

3 'Uşşâkıñı kırar geçer tîğ-i nâz ile

Müjgânlarıyla gamzesi güyâ celâllidir

4 Kâbil mi iştirâsı anıñ naqd-ı cân ile

Ğayet metâ'-ı vuşlatı ağır bahâlıdır

5 Rindîn fezâ-yı meclis-i mey içre Re'fetâ

Binti'l'aneb ki dühteridir hem hilâllidir

98

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Her lahza bezme câm-ı şafâ-zâ gelir gider

- Ol demde hûş mâ'il-i şahpâ gelir gider
- 2 Bir kerre bâ ki gelmediñ ey mâh-ı hâle-keş
Yoħsa buraya mâh-ı şeb-ârâ gelir gider
- 3 Her şeb hayâl-ı zülfüñ ile re's-i 'âşıkâ
Endîşe-i ğubâr ile sevdâ gelir gider
- 4 Şâyed meşâmı bû-yı vişâl etmege nişâr
Bir ğün olur ki bâd-ı sebük-pâ gelir gider
- 5 Raħm eyle ħâk-i pâyiñe bir dest-bûs için
Şeb tâ şabâħ Re'fet-i şeydâ gelir gider

99

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

- 1 Güller âçıldı çemende nev bahâr eyyâmıdır
Faşl-ı nûş-â-nûşdur seyr-i kenâr eyyâmıdır
- 2 Esdi bâd-ı şubħ cûlar oldu ğülzâra revân
Serv-i nâzm bâğa gel geşt u ğüzâr eyyâmıdır
- 3 Eşk-i çeşm işâr eder bülbül-i müje nâleden
'Azm-ı ğülzâr ile seyr-i cûy-bâr eyyâmıdır
- 4 Belki ola felekten sâħiler sâyi vuşlatın
Bâd-bân-ı 'aşkımiñ bu rûzgâr eyyâmıdır
- 6 Yâr ile hem-meclis olursan vişâla tâlib ol
Re'fetâ zîrâ bu demler vaşl-ı yâr eyyâmıdır

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fa 'lün

- 1 Bağılsa dühter-rîz zevce-i celâlidir
Harâb u mest eden 'âlemi cemâlidir
- 2 İnânma çâşnî-i bâdeniñ ibâhâsına
Harâm-zâdelik eyler 'arab hilâlidir
- 3 Nuğudu'l 'abla bâzâra müşteri olma
Kumâş-ı vuşlat alınmaz ağır bahâlıdır
- 4 Bu rütbe şu 'bede bâzi-yi tıfl-ı dil tâ ki
Efendi heb o siyeh kâkülün hayâlidir
- 5 Ne dem ki yatmak için dönse ıztırâb eyler
Semen firâşına bir söz ney nihâlidir
- 6 Bu tarz tâze be-hîn tarzı Re'fet-zârîñ
Kemâli defteriniñ nebze-i mâ'ilidir
- 7 Cenâb Vâşık Efendi güzîde-i 'ulemâ
Hemîşe kadri anîñ şubh u şâm 'âlîdir
- 8 Melâz u melce-i 'âlem¹ ede anı bâri
Ki 'ilm u fâzılla ser-çeşme-i mevâlidir

ḤARFÜ'Z-ZÂ'

¹ 'âlem :âfâk İ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

- 1 Bahâr erişdi yine seyr-i lâlezâr ederiz
Nihân-ı dâğ-ı dil-zârı âşikâr ederiz
- 2 Hümâ mişâl sen ol lânesâz-ı evc-i sipihr
Çü bâz-zîr-i cenâhıñda çok şikâr ederiz
- 3 Güzîde ber der-i nisân kaatre perver iken
Sirişk-i dîdeyi beyhûde biz nişâr ederiz
- 4 Hemîşe hûşumuzu arzu-yı vuşlat için
Hayâl-ı zûlf-i siyehiñle târumâr ederiz
- 5 Kuşurumuz ka'tî çokdur bu bâbda Re'fet
O şûha luţfuña mağrûren i'tizâr ederiz
- 6 Müzeyyel olsa nola güfemiz bu vâdîde
Kemiyyet hâmeyi taḥrîk ile süvâr ederiz
- 7 Cenâb Ḥazret-i Damâd-zâde Efendi kim
Vücûd-ı cûd ma'ribeyle iftiḥâr ederiz
- 8 Derûni âyîne-veş şâfdır mücellâdır
Niğâh-ı luţfunu ḥâricde inṭizâr ederiz
- 9 Bizi hicâbâ koyân vefret¹-i muṭâlla'dır
Ziyâretinde ânınçün hezâr 'âr ederiz
- 10 Kuşûr u cürmümüzüñ ḥadd u ḥaşırını yok amâ

¹ Vefret : kesret İ

Du'âyı h ayrını her leyl u neh ar ederiz

- 11 Mu'ammer eyleye z at-ı Őerifini b ari
Ően a-i z atını her b ar b i-Ő um ar ederiz

102

F a' il t n F a' il t n F a' il t n F a' ilün

- 1 Mışr-ı endiŐeyi her dem Őekerist n ederiz
L l iken t t -yi g y  v  s hend n ederiz
- 2 K g z-ı 'aŐkıımızı eşkle  h rlasak
M hre-i d gla Őef f u zer-efŐ n ederiz
- 3 Y riŐ esr r-ı k dd u zülfünü y d etdikce
Serv-veş 'azm-ı  emenz r u g list n ederiz
- 4¹ Etme ibr m-ı viŐ l ' k bet endişe ol kim
Va'd-ı vaşl etmiş iken ŐoŐra peŐim n ederiz
- 5 Kimseye s ylemiziz derd-i dil-i n l nı
L le-veş d gımızı s nede pinh n ederiz
- 6 K k l-i zülf-i dil- r yı eger y d etsek
Şübhe yok kim h red u h Őu periŐ n ederiz
- 7 Re'fet  böyle hoş  yende ara düşdükce
Z b-efz yı ser-defter u d v n ederiz

103

Mef  ilün Mef  ilün Mef  ilün Fa' ilün

¹ Bu beyit i'de yoktur

- 1 Bu bezme sâkıf-i şîrîn edâ gelir görürüz
Elinde sâğar-ı 'âlem-nümâ gelir görürüz
- 2 O şûha kı1l hele farı-ı h1lûşumuz teblîğ
Bu gice belki nihân-i şabâ gelir görürüz
- 3 Şikâf-ı rûzun dilden pey-i mağabhetine
Nühüfte her gece şad mübtelâ gelir görürüz
- 4 Şarâba tevbe demişsin nedir bu bed mesti¹
Bahâr-ı 'ahd-şiken zâhidâ gelir görürüz
- 5 Olur ki tâ'ir-i iqbâl evc-i idbârâ
Küşâde bal olarak Re'fetâ gelir görürüz

104

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ziyâ-pâşız şeb-i târike güyâ mehtâbız biz
Cihânı rûşen eyler zerremiz bir âfitâbız biz
- 2 Nola pîr-i muğân 'aşk manzûru eylesek el-hâk
Dem-i cân-bağş-ı 'îsi ile hod-feyż iktisâbız biz
- 3 Açar yok söyledir yok tab'ımız mir'ât-veş hâyfa
Netîce kufl-ı fenniz dahme-i Efrâsiyabız biz
- 4 Ta'accüb eyleme bu rütbe luğ u feyż-i mevlâya
Du'âyı hayr üstâd ile zîrâ bahrayâbız biz

¹ nedir bu bed mesti: unutma bil ki hele İ

- 5 Haleb anda ise endâze-i nazm u hüner işte
Ne mümkün¹ hod-fürûş Re'fet 'âlî-cenâbız biz

105

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Sînem gibi bir velvele-endâz def olmaz
Anıñ gibi ol kaç-ı kemâna hedef olmaz
- 3 Meftûn ola gör haç ile 'âşık geçinirsin
Ol mâh-ı nev hâle gibi haç-ı gülef olmaz
- 4 Zâtında gerek cûd u sehâ merd-i cihânıñ
Taqlid ile erbâb-ı kerem nâ-halef olmaz
- 5 Cevher gerek âdemdeki fahr etse sezâdır
Zîrâ ab u ecdâd kişiye şeref olmaz
- 6 Gerd-i keder-i dehr ise âyîne-i dilden
Bir vechle Re'fet bilemem ber-taraf olmaz

106

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kâle-i derd-i gamım zîver-i bâzâr olmâz
O cefâ -pîşe ise 'âşıkına yâr olmaz
- 2 Maraz-ı 'aşkla ey dil şağın olma bî-mâr
Bu şifañnede bir vechle tımâr olmaz
- 3 Ey hezâr eyleme şad nâle bu gülşen-zârıñ

¹ mümkün : kaçabil İ

Her gül-i tâzesi şâyeste-i destâr olmaz

4 O cefâlar kılıcı tîğ-i nigehiyle benim
Sînemi şerheledi âh o cefâkâr olmaz

5 Mâcerâyı dili yâd etme sirişk oldu revân
Bu şuda 'âşık-ı nâlân ile bâzâr¹ olmaz

6 Ola hâ'iz kaşbe'l-şabk kemâli el-ğak
Re'fet-i zâr gibi şâ'ir-i sehhâr olmaz

107²

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O âyîne-ruha gerçi recâ-yı dosttan geçmez
Şağın zânnetmesin te'sîr-i âh-ı 'âşıkân geçmez

2 Kõ ölçüb biçmeyi beyhûde bâzâr-ı mağabbetde
Metâ'-ı nâr-vâca derd-i 'âşık-ı râyikân geçmez

3 Hâzer eyle hadeng-i gamze-i dil-dûz-ı müjgândan
Hedef-veş şanma deşt-i sîneye tîr-i nişân geçmez

4 O rütbe zülfüne dilbeste olmuş naş u pend etsem
Bu sevdâdan yine aşla gönül şad âlamân geçmez

5 Hâberler münkat'adır bende bilmem Re'fetâ şimdi
Reh-i vaşl-ı dilârâdan kuş uçmaz gâribân geçmez

108

¹ Bâzâr: Güftâr İ

² Bu gazel İ'de yoktur

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Sühen nâ-dân-ı 'âlem 'aşk-ı cânân n'olduğun bilmez
Taşavvur eyle a'mâ mihr-i rahşân n'olduğun bilmez
- 2 Neşât-ı bezm nûş-â-nûşı kim bir mest-i yâd etmez
Şafâyı neş'e-zârı bezm-i rindân n'olduğun bilmez
- 3 Nigâh-endâz olan derd-i hezâr evrâk gülzâra
Ruh-ı tâb-âver-i gülgûn 'izârân n'olduğun bilmez
- 4 Zebânın telh-i gûyâ eyleyen eşhâş tûtfi-veş
Ma'îl-i çâşni-i şekeristân n'olduğun bilmez
- 5 Nişîn-i pişgâh 'iz u devlet olsa bir 'âşık
Pey-i vaşlında yârîñ şem-i dâmân n'olduğun bilmez
- 6 Sipihr-i nâ-pesend evzâ'-ı Re'fet infi'al etme
O gec-reftâr-ı kâder ehl-i 'irfân n'olduğun bilmez

109

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O şûhuñ dilde şevk-i ruhsârı artar eksilmez
Anınçün 'âşıkâ cevri u cefâsı artar eksilmez
- 2 Tırâş etdikce hatt-ı 'ârızın hüsnü olur lâmi'
Serin kaç' eyleseñ şem'in ziyâsı artar eksilmez
- 3 Alınmaz naqd-ı cân ile metâ'-ı vuşlat-ı cânân
Kalırsa böyle gitdikce bahâsı artar eksilmez

- 4 Nevâzişkâr olduğca bu rütbede¹ 'âşık-zâde
Yolunda ser verince mübtelâsı artar eksilmez
- 5 Olursun meyve-i çîn bâğ-ı vaşlı Re'fetâ âhîr
O nahl-ı tâzeniñ hüsni edâsı artar eksilmez

110

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bezm-i meyde sâkîyâ şahpâyı görmüş geçmişiz
Neş'e-i câm-ı şafâ efzâyı görmüş geçmişiz
- 2 Zâhidâ aldatma nev ta'bîr ile her şeb bizi
'Âlem-i ma'nâda bu rüyâyı görmüş geçmişsiz
- 3 Almazız baħr-ı muhîti 'ayna felek 'aşk ile
Sâhil-i dilde² niçe deryâyı görmüş geçmişiz
- 4 Fikr-i Leylî ile ser-gerdân olub Mecnûn gibi
'Arşa-i dilde niçe şahrâyı görmüş geçmişiz
- 5 Rû-yı rağbet vermeziz min-vech her âyîneye
Re'fetâ ol mâh-ı şeb-ârâyı görmüş geçmişiz

111³

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'ûlû Fâ'ilün

- 1 Bend-i kemend-i al ile ibrâm eder miyiz
Ol âhû-yı remîdeyi biz râm ede rmiyiz

¹ rütbede :demde İ

² sâhil-i dil : arsa-i dil İ

³ Bu gazel İ'de yoktur

- 2 Şayd etmege kemîn-i vişâla uşûluyla
Ol kepek-i deşt 'işveye bir dâm eder miyiz
- 3 Âyâ o şeb olur mu ki meclisde ol mehiñ
Zerrin kâse-i lebini câm eder miyiz
- 4 Mestâne çeşmle nigeş-i fitnesâzına
Gel câme-h'âba gir deyü iqdâm eder miyiz
- 5 Şimdi hüner-verân meyânında Re'fetâ
Bilmem bu penç beyt ile bir nâm eder miyiz

112

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gonçeyi yâd etmeden gülzârdır maşşûdumuz
Gülistândan 'andelib-i zârdır maşşûdumuz
- 2 Der-i mihr içre perestişgâr-ı aşnâmdan¹
Nâz perver ol büt-i ferhârdır maşşûdumuz
- 3 Kilk-i ma'nî-veş nigâristân-ı 'aşk içre bugün
Naşş-ı taşvîr-i ruş-ı dildârdır maşşûdumuz
- 4 Görmez olduğ hayli demlerdir mey-i dûşîneyi
Bezm-i meyde sâgar-ı ser-şârdır maşşûdumuz
- 5 Mûsiķi ehliyle ülfet eylemekden Re'fetâ
Naşnîde şavt¹-ı mûsîķârdır maşşûdumuz

¹ perestişgâr-ı asnâmdan: perestiş etmeden şubh u mesâ İ

- 6 Hâzret-i Dervîş Paşayı mekârim-pîşeye
'Arz-ı nazm-ı pâk-i nev güftârdır maqşûdumuz
- 7 Mesned-i iclâlde bâri mu'ammer eylesin
Bu du'âyı dâ'imâ tîz-gârdır maqşûdumuz

113

ḤARFÛ'S-SİN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Etme kâkül gibi sevdâya heves
Şoñra âşüfte olursun öz kes
- 2 Dediler ey dil-i gümgeşte rakîb
Seni dildâra geçer deyü teres
- 3 Mürğ-i âvâre-i dil etmişdir
Dâm-ı zülf-i siyeh yâri kafes
- 4 'Aks edib başka le'âfet vermiş
Ruḥ-ı pertâbına ol kırmızı fes
- 5 Kâle-i nazmıña mânend olmaz
Re'fetâ gayrı uzatma sözü kes

ḤARFÛ'Ş-ŞİN

114

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 O meh 'uşşâk-ı zîr-i pîrehenden nûr göstermiş

¹ şavt: şûret İ

- Beyâz sînenen âyîne-i billûr göstermiş
- 2 Çıkarılmış sa'âdin kaz-veş siye semmûrdan güyâ
Zalâm-ı şâm içinden şem'a-i kâfûr göstermiş
- 3 Yaşımış haç-ı nev-hîz-i siye ruhsâr âl üzre
O rengîn atlas-ı gülpîneyi semmûr göstermiş
- 4 Ucuz kırtuldu zâhid şahnedden dün gece meclisde
Meger bî-çâreyi kânzal görüb bir zîver göstermiş
- 5 Ne mümkün pey-rev olmak cevdet-i hoş-lehceye Re'fet
Nikât-ı ma'nî'yi rengîn heb mestûr göstermiş

115

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dâm-ı şayd-ı dil-i 'uşşâkı görünce şaşmış
Baç şu âhû-veşi yâhû gediginden aşmış
- 2 Rind-i bed mest ile da'vâyı gören pîr-i mugân
Gâlibâ âñladığım şulha çekib uzlaşmış
- 3 Yine şu nazari-zâde ile cenâb sâkî
Mey süzüb göksuda cân şaḥına kaynaşmış
- 4 Kepek-i nâzım şalınıb bâdîye-i vuşlatda
Zîr u bâlâ dil âvâre ile oynaşmış
- 5 RE'FETâ bilmez idim tîg ile söyleşdiğini
O cefâlar kılıcı gör ne yamân yoldaşmış

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Gönül şad müjde ol meh 'arz-ı didâr etmek istermiş
Derûn-ı hâleden izhâr-ı ruhsâr etmek istermiş
- 2 Nümâyân eyleyib hâl-i 'izârın zîr-i kâkülde
Cihânı dâm gî-sûye giriftâr etmek istermiş
- 3 Perişân olmasın erbâb-ı 'aşk ol şâh-ı levend-nâz
Şemîm-i zülf-i 'anber bûyun izhâr etmek istermiş
- 4 Cihânı ol büt-i kâfir-menişdir maḥabetde
Perestişgâri-i aşnâm ferhâr etmek istermiş
- 5 Hezârân müjdeler kâlâ-fürûşân-ı ma'âniye
Benân-ı hâmesin Re'fet güher-bâr etmek istermiş

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 O şûhuñ gâmze-i ser-tîzi gammâz olmak istermiş
Anınçün çeşm-i fettânı siḥirbâz olmak istermiş
- 2 O şeh nâz eyler ise mâye-i şevk u maḥabetdir
Bütün 'uşşâkla ney gibi hem-râz olmak istermiş
- 3 Derûn-ı hâleden ol meh-i nev 'arz eyleyib rûyun
Sipihir ḥüsn u âna şu'le-endâz olmak istermiş
- 4 O şem'î pür-ziyâ rahşâni-i tâb-ı cemâlınden
Şeb-i deycûr-ı hicre şu'le-perdâz olmak istermiş

- 5 Nazar etdikce Re'fet rûyuna mir'ât-veş yâriñ
Mişâl-ı tûfî-i gûyâ sühen-sâz olmağ istermiş

118

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Hüdeng-i gânze-i ser-tîzin ol mehdîr kemân tûtmuş
Hedef-veş sîne-i 'uşşâkı her gîz bir nişân tûtmuş
- 2 Mişâl-ı Yûsuf mışramla hat-ı mürğ-i dil âhir
Yine câh-ı zenehdânında gördüm âşiyân tûtmuş
- 3 Ayak baş dilberâ bezm-i meye hengâm-ı 'işretdir
Elinde şâkî-i gül-çehre câm-ı erguvân tûtmuş
- 4 Mişâl-i nişter gânzeñle gel kan al helâk oldum
Tabîb-i derd-i 'aşkımsın dil-i bimârı kan tûtmuş
- 5 Desin şimdengerü ol arçası yerde hünermendân
Zemîn-i nazm u neşri Re'fet-i mu'cîz beyân tûtmuş

119

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Firâş-ı yârda bir sîne-i sîmîn-ber açılmış
Nazargâh-ı dile âyîne-i İskender açılmış
- 2 Bakıb dendân-ı yâre lü'lü-i lâlâ kıyâs etme
Şadef-âsâ dehân-ı kenc-i dilberdendir açılmış

- 3 Açılmış gül gül olmuş 'arız-ı pür-tâbı ol şûhuñ¹
Gülistân-ı cemâli içre rengin² güller açılmış
- 4 Gülistâna nigâh etdim terâzû-yı hayâlimle
Ruḥ-ı narenc-i cânân gonçelerden bir ter açılmış
- 5 Çemen bezminde gördüm ol peri-ruḥsârı ey Re'fet
Ser-i destârı üzre bir iki nîlûfer açılmış

120

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün fâ'ilün

- 1 'Âşıkım 'âşıkım ḥâmûş ḥâmûş
Eylesin dil çü bahr-ı cûş u fûrûş
- 2 Yâri gördüm derûn-ı meclisde
Eyler iken ayakda bâdeyi nûş
- 3 Beni bigâne şanmasın söyle
Bezm-i meyde efendi bâde-fûrûş
- 4 Bildigim bu diyâr-ı gurbetde
'Âkıll oldur ki ola ḥâne bedûş
- 5 Re'fetâ zülf-i yâri añdıķca
Heb perişân olur başımdan hûş

121

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

¹ şûhuñ : mâhuñ İ

² gülistân cemâli içre : sipihr-i gülistân revân üzre İ

- 1 Şebnem-i gülberk-i ruhsârîñ iken dil-jâle-veş
Dâğlar yaqđın yine şahn-ı derûnı lâle-veş
- 2 Zülf-i şeb-gûnuñ perişân oldu båd-ı âhla
Meh yüzüñ etmiş ihâta câ'dî müşkîn hâle-veş
- 3 Şâkıyâ maħmûr-ı çeşm-i nâz kim meyhânede
Neş'e-dâr¹ ile bizi gezdirme gülden hâle-veş
- 4 Çâre yoğ dil-teşnedir şemşîr nâzik zaħmına
Cism-i cânım hem ceker leb ber leb bet-hâle-veş
- 5 Ol qadar revnağ var ey Re'fet bezmde kim döner
Dest-i sâķide şurâhi şu'le-i cevvăle-veş

122

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Arzu-yı bûse-i vaşl eyleyib peymâne-veş
Yandı âhir âteş-i hicrâna dil pervâne-veş
- 2 Dâne-i hâlin görüb dil mürğü düşdü dâmına
Eyledi mesken ser kûyunu yârîñ lâne-veş
- 3 Qadr-ı rindi nâ-fehmin bezm-i meyde zâhidâ
Hâne-i bî-minnet olmaz 'arife meyhâne-veş
- 4 Bezm-i meyde rast gelse ol meh 'uşşâqa eger
Şöyle vaz' eyler ki güyâ gösterir mestâne-veş

¹ Neş'e dâr: neşve-dâr İ

- 5 İltifât etdiñ yine ağıyâra cânâ luřf edib
Oldu Re'fet bezm-i hâşındañ yine bîgâne-veş

HARFUŞ-ŞAD

123

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eylesin şimden-gerü meclisde câm-ı bâde raķş
K'eyledi nâhidi bahtım zürde-i 'ulyâda raķş
- 2 Bezm-i meyde şöyle hâlet var ki sâķî anladım
Eyledi farķ-ı def'âdan 'âşık-ı üftâde raķş
- 3 Raķşa âgâz eyleyince tâb-ı meyden dil-rübâ¹
Güyyâ hûrşid-i eyler maţla'-ı vâlâda raķş
- 4 Mest-i la-yâ'ķıl eder mey-h'ârayı kânzal eder
Eyleyince bâde-i gülgûn ta şahpâda raķş
- 5 Geh hırâm etsin gehî âzâde olsun Re'fetâ
Eylesin tãvus-ı hâmem 'arşâ-i ma'nâda raķş

124

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Eţvâr-ı pesendide heb ol dilbere maķşûş
Envâ'-ı nezâket² o peri peykere maķşûş
- 2 Ruķsâr-ı dil-ârâda olan hamret-i dil-cû
Perverde-i firdevs gül-i aķmere maķşûş

¹ dil-rübâ :dil-arâ İ

² Evâ'ı nezâket : aşâr-ı nezâket İ

- 3 Dâğ-ı dilime lâle şıfat etme ta'accüb
Ârâyiş-i kencîne zer u zîvere maşûş
- 4 Gülşende yeter çeh çeh-i efgânı ço bülbül
Feryâd-ı hazîn bu dil-i râmişgere maşûş
- 5 Bu rütbe¹ hoş-âyende-edâ tarz-ı dil-ârâ
Re' fet gibi üstâd-ı sühen-pervere maşûş

125

ḤARFŪD-DAD

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâlini 'uşşâk edermiş ol şeh-i devrâne 'arz
Bâri eyle sende derdiñ ey dil-i divâne 'arz
- 2 Raḥnedâr olur ümîd âyînesi sırr taqdîm
Eyleme sırr-ı derûnun âlâmân nâdâne 'arz
- 3 Baş ayağıñ pâ-bürehne² bezm-i 'ayşa zâhidâ
Eylesinler saña da teklif edib peymâne 'arz
- 4 Şöyle bir ârâm ki der-i meclis-i mey kim muğân
Birbirine eylemekde sâgar-ı şiş-ḥâne 'arz
- 5 Sende vardır çünkü isti'dâd zâtı Re' fetâ
Eyle pây-endâz edib şi'riñ reh-i sulţâna³ 'arz

ḤARFŪ'T-ṬA

¹ Bu rütbe : bir böyle İ

² Baş ayağıñ pâ bürehne : Pâ bürehne baş ayağıñ İ

³ cânâna : sultâna İ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sünbül açıldı çemende geldi rûyı yâre haṭ
Güyyâ ibrâz-ı menşûr eyledi dildârâ haṭ
- 2 Şandılar güyâ sipihr içre ḥusûf etdi zuhûr
Pertev-endâz olduğu sâ'at meh-i ruhsâra haṭ
- 3 Yâr ile germ ülfet olmasın deyû iḳdâmla
Çekdi güyâ eşk-i ḥûnînim reh-i 'ayâre haṭ
- 4 Mâtem-i ḥüsn etmesin beyhûde erbâb-ı niyâz
Geldiği dem şafha-i ruhsâr-ı ḥamret-dâre haṭ
- 5 Mâcerâyı ḥâlet-i hicrânı taḥrîr etmege
Gitmesin dest-i hevesden Re'fetâ hem-vâre haṭ

ḤARFÜ'Z-ZA*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

- 1 Dil-i hicr âşinâ eyler vişâl-ı dilrübâdan ḥaz
Ki nâ-ümmîd olan rencûr eder elbet revâdan ḥaz
- 2¹ Şarâb-ı nâbı şun rindâne şâḳî bezm-i 'işretde
Eder mi zâhid-i müfrez şarâb-ı dilgüşâdan ḥaz
- 3 İştidim dün gece şemşîri çekmiş cend-i agyâra
Meger ol gamze-i ḥûn-rîz eylermiş gazâdan ḥaz

¹ 2. ve 3. beyitler İ'de birbiriyle yer değiştirmiş.

- 4 Yine âgâze-i hey hey zamânı erdi ey muṭrib
Eder erbâb-ı meclis nağme-i faşl-ı sabâdan ḥaz
- 5 Hemîşe Re'fetâ güyende-i ebyât u eş'âr ol
K'eder heb ehl-i dâniş böyle pâkîze edâdan ḥaz

ḤARFÜ'L-'AYIN

128

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ḥayflar yandı yakıldı âteş-i hicrâna şem'
Şubḥa dek ifnâ-i cism etdi 'aceb merdâne şem'
- 2 Mevlevi zanneyler anı kim görürse şübhesiz
Başladıkça ḥankâh-ı 'aşkda devrâne şem'
- 3 Mûmdur yanmağa bezm-i yârda her şubḥ u şâm¹
Akıdır seyl-i sirişk-i dîdesin yâbâne şem'
- 4 Güyiyâ altûnuñla zerrin kemer ḥuddâmdır²
Ḥıdmet eyler bir şeh-i iqlim-i ḥüsn u âna şem'
- 5 Gâlibâ bir şeyḥdir ki şâ'at küresi olur
Geh semâ' eyler gehî devrân eder şeyḥâne şem'
- 6 Başını kessek demez esrâr-ı mıkrâz gamı
Şubḥa dek işâr-ı eşk-i çeşm eder pâybâne şem'
- 7 Şem'-i ḥüsn-i yâre bir pervâne olsam diyerek

¹ Şubḥ u şâm : şubḥ dem İ

² Güyiyâ altunuñla zerrin emer-i ḥuddâmdır . güyiyâ altun kemer zerin kâle'i ḥuddâmdır İ

Re'fet-âsâ yandı âhir âteş-i sûzâne şem'

ḤARFÜ-ĞAYIN

129

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Geldi zamân u mevsim-i âb u hevâyı bâğ
Erdi bahâr faşlı erişdi şafâ-yı bâğ
- 2 Her dem teferrüc eyleyelim şahn-ı gülşeni
Zîrâ şüküfte gönçe-i zîynet fezâ-yı bâğ
- 3 Revnağ verince gülşene şad berk gönçeler
Eyler terâne bülbül destân-serây-ı bâğ
- 4 Eşkim şulardı naḥl-ı bir demend vaşlıñı
Ḥâtırda mı efendiciğim mâcerâ-yı bâğ
- 5 Gitmez hevâyı bâğ-ı sermed ki Re'fetâ
Geldi zamân-ı mevsim-i âb u hevâyı bâğ

ḤARFÜ-FA'

130

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Azm-ı bâğ etdi yine leşkeri ḥûbân şafşaf
Naḥl-ı gül üzre figân etmede mürgân şafşaf
- 2 Na'ra-i hey heyi 'uşşâkı işitmiş mi 'aceb
Çekilir gülşene mürgân-ı hoş elhân şafşaf

- 3 Bâğa rû-mâl olalım seyr-i çemen mevsimidir
Güller a-şküfte küşâyede hezârân şafşaf
- 4 Ruḥ-ı pertâbıña nezzâre için karşıñda
Durub el bağlamada cümle-i yârân şafşaf
- 5 Re'fetâ 'âlem-i âbı görelim meclisde
Neş'e bahş olmadadır câm-ı dırâhşân şafşaf

HARFÜ'L-ĶAF

131

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

- 1 Murâd meclis-i 'işretde şî'redir ancak
Ma'îli def'-i gamım keşîredir ancak
- 2 Şağîre şanma şaḫın düḫter-rîz-i şâkî
Görünmez oldu kübâra kebîredir ancak
- 3 Mişâl-ı lâle gönül 'arz-ı dâğ etme yeter
Bahâr mevsimi seyr-i mesîredir ancak
- 4 Nevâzişi eder elbet âsâfla gerdûn
Cefâsı ehl-i kemâl u cebîredir ancak
- 5 Bu tarz dil-keş 'âlemde Re'fetâ maḫşûd
Ḥasîb-i nâdire-gûdan nazîredir ancak

132

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Câh-ı 'irfân u ma'arifle 'acîb şân bulduḫ

- Mûr iken meretebe-i kadr-ı Süleymân bulduk
- 2 Nice feryâd u figân etmeyelim kim yârîñ
Zülf-i perçînini rûyuñda perişân bulduk
- 3 Biz de âgâze-i hey hey edelim muṭrib-veş
Ki hezârı reh-i gülşende pür-efgân bulduk
- 4 Görelim 'âlem âbı yine bezm-i meyde
Bâde-nûşan çü gül-i hürrem u ḥandân bulduk
- 5 Edelim ṭab'îña taḥsîn u pesend ey RE'FET
Ṭârz-ı ṭavrîñda seniñ şîve-i ḥisân bulduk

133

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Arzuḥâl eyleyemem yâre şarâb olacak
Bâde-i vuşlatla mest-i ḥarâb olacak
- 2 Âh 'uşşâk olamaz muṭrib ile seyr âhîñin
Bezm-i 'işretde hele çeng u rübâb olacak
- 3 Göremem zevk-i cem-i câm-ı sürûr efzâdan
Dest-i billûrı muğânda mey-i nâb olacak
- 4 Bülbül-i zâr gibi dili söyleyemem
O gül-i âla zihî 'âlem âb olacak
- 5 Re'fetâ meygedede farṭ-ı ḥumâr-ı ğamdan
'Arzuḥâl eyleyemem yâre şarâb olacak

HARFÜ'L-KAF

134¹

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

- 1 Cenâb-ı pîr-i muğânın kerâmetin gördük
Henüz bezm-i meyiñ özge 'işretin gördük
- 2 Hıñân u lîmesine hıdmet etmeyince demem
O tâk-zâdeye tâ kim mürüvvetiñ gördük
- 3 Şu diyergamda ol âyîneci büt-i çîniñ
Kınâ'-i hüsnu şükûfende şûretiñ gördük
- 4 Felekde fülke-i bahtıñ bu rûzgâr içre
Hilâf-ı 'âdeti berbâd fırsatın gördük
- 5 Hüner zamânedede cehl-i mürekkebe olmak imiş
Kemâle-gû şeş u sâ'ik nedâmetin gördük
- 6 Bu köhne meclis-i bî-naql 'âlemiñ Re'fetâ
Hemân piyâle-i zehr âb niğmetin gördük

135

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Dâm-ı hicrâne gönül mürgün giriftâr eylediñ
Bâşına dünyâyı ol âvâreniñ dâr eylediñ
- 2 Ser bicib nâz olub verdiñ tegâfûl şûretiñ
'Âşıkâ kîn-i derûnuñ âhir izhâr eylediñ

¹ Bu gazel İ'de yoktur

- 3 Zümre-i ağıâr ile zevk u şafâlar etmege
Bağmadıñ ben zârâ 'azm-ı seyr-i gülzâr eylediñ
- 4 Qarż almadıñ gönlümü fikr-i vişâlın rehindir¹
Bûse-i vaşlıñ² rehidir böyle bâzâr eylediñ
- 5 Re'fetâ şimden-gerü dünyada ğam çekme yeter³
Ğonçe-i âmâlîñi⁴ ta'llik-i destâr eylediñ

136

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

- 1 Nihâl bâğ ise maqsad kad-ı nigârı görüñ
Hezâr şevk ile gülzâr-ı yâre-vârı görüñ
- 2 Açıldı sînede yer yer çerâğ-veş şad dâğ
Ne renk verdi hele faşl-ı lâle-zârı görüñ
- 3 Ümîd-i ğonçeyi bâd-ı bahâr açar elbet
Derûn-ı bâğa vezâne-i rûzgârı görüñ
- 4 Şeb-i siyah elem oldu ser-be-ser 'âlem
Ğubâr-ı âh ile mir'ât-ı jengdârı görüñ
- 5 Varınca der ki Re'fet-nümâ be Sulţânım
Bu tâze lehce-i dilkeş edâyı yâri görüñ

137

¹ Bu satır vezne uymuyor

² vaşlıñ : ğüsñüñ İ

³ yeter : saşın İ

⁴ âmâlîñi : ümidiñi İ

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

- 1 Meyân-ı şâhidi fikr et hayâl sitersen
Tut elde dâmen şırrı vişâl isterseñ
- 2 Derûn-ı bâğ-ı maḥabbetde şem-i vuşlat
Kadd-ı nigâre nazâr kııl nihâl isterseñ
- 3 Şitâ vü şayfda çek kerm u sârını felekiñ
Şeb u seḫerde cemâl u celâl isterseñ
- 4 Kıparma meyve-i naḫl-ı merâmı đursuñ
Zamânı-dâr olur elbet kemâl isterseñ
- 5 Bu tâze vâdı-i rengîn hayâldir Re'fet
Zemîn-i nazmda siḫr-i ḫelâl isterseñ

138

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

- 1 Şarâb-ı la'l leb-i yâre ḫanmasaḫ mı gerek
ḫumâr-ı bâdeden ey dil usanmasaḫ mı gerek
- 2 Şikeste olmağa mir'ât hicre yüz tıttı
Bu rütbe ḫ'âb-ı kederden uyanmasaḫ mı gerek
- 3 Çerâğı olmadık ammâ bu tekye-gâḫ içre
O şem' ḫüsne çü pervâne yanmaḫ mı gerek
- 4 Ta'ahhüd eyledi ifâya şimdi ey dil-i zâr
Bu güne va'd-ı güne inanmasaḫ mı gerek

5 Bu bezm-i 'ayşda ey Re'fet şikeste derûn
Mey-i sebû-yı nâşâta dadanmasak mı gerek

139

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Saña ey şûh-ı cihân 'âşık-ı efkende gerek
Mütebessim gele bir bülbül-i pür hânde gerek

2 'Aşıkın sînesi her lahza çü faşş-ı hâtem
Nâm-ı şa'bân ile teşrih olunub günde gerek

3 Cünbüş-i tavrı pesendîdeye gâyet nâzik
Tâzede böyle hele vâdî-i zîbinde gerek

4 Görme şâkî ne kadar nâle vü âh eyler isem
Meclis-i 'işrete h'ânende vü sâzende gerek

5 Da'vâ-i ma'rifeti etmege Re'fet işbât
Böyle bir tâze edâ şî'r-i hoş âyende gerek

140

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Fırağ-ı yâr ile eşkim şarâblansa gerek
Ciger bu âteş ile ter kebâblansa gerek

2 Mişâl-ı bād-ı¹ şabâ kâkülün perişân et
O mâh rû giderek âb u tâblansa gerek

3 Kalırsa yâr-ı cefâkâr böyle nâz üzere

¹ bād-ı : hâle ĩ

Figân u nâle-i 'âşık rübâblansa gerek

4 Hēsâbsız içelim bunda bâdeyi şâkî
Ki bezm-i ahret içre hēsâblansa gerek

5 Yeter yeter niçe bir şekvâ-i felek Re'fetâ
Dem-i seherde du'â müstecâblansa gerek

141

ḤARFÜ'L-LÂM

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Tâze dilberde velî hüsn kemâl olsa güzel
Câ-be-câ 'ârız-ı pür-tâbda hâl olsa güzel
- 2 Niçe bir dağdağa-i nâz u niyâz-ı şeb-i hicr
'Âşık-ı hasta dile rûz-ı vişâl olsa güzel
- 3 Gâh düzdâne nigâh eyler ise ol meh-rû
Gehîde ehl-i dile 'arz-ı cemâl olsa güzel
- 4 Nazar etdikce o âyîne-ruha tûfî-i dil
Gehî pür gû-yı sühen gehî de lâl olsa güzel
- 5 Olalı zezeme perdâz mezâyâ-yı sühen
Re'fetâ şî'r terk-i sihr-i helâl olsa güzel
- 6 Böyle zîbinde edâya olur ammâ tanzîr
Şî'r 'arîf gibi bir tâze hayâl olsa güzel

142

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aşkın ol şûh kurbân etse de mâni' degil
Ta'me'i şemşîr burrân etse de mâni' degil
- 2 Dem be dem beslemege cevrinde dilden yoğ haber
Hûn feşândır gamzesi kan etse de mâni' degil
- 3 Rîze-i yâkût eşki dîde-i rikqât fezâ
Pâ-yı teşrîfînde rîzân etse de mâni' degil
- 4 Gitdi hengâm-ı şitâbân açdı vaşl-ı vişâldır
Bâğ-ı nâz içre şitâbân etse de mâni' degil
- 5 Re'fetâ ol sâde feslikân-ı istignâsını
Bû-yı dil-cûsuyla handân etse de mâni' degil

143

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âşıkâ gündüz o meh râm olsa da mâni' degil
Mümkün olmaz ise aḥşâm olsa da mâni' degil
- 2 Zâhidâ germiyyet-i meyhâneye olmaz riyâ
Elde tesbih bedel câm olsa da mâni' degil
- 3 Ol nihâl-i tâzeniñ farḫ-ı humâr nâzdan
Çeşm-i zehr-âlûdu bâdâm olsa da mâni' degil
- 4 Şem' ruḥsârında sûzân olduğum pervâne-veş
Rûz u şeb 'âlemde bir nâm olsa da mâni' degil
- 5 RE'FETâ dildâra def'-i arzû-yı vaşl için

Dem be dem ibrâm u iqdâm olsa da mâni' degil

144

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Şarâb-ı la'l-i leb-i yâre kıanmasın mı gönül
Piyâle-i mey 'aşka dadanmasın mı gönül
- 2 O şeh-levend ise ifâyı 'âhda va'd etdi
Bu rütbe va'dı kemûne inânmasın mı gönül
- 3 Bu tekyegâh-ı fenâda çerâğ olmak için
O şem'î bezme çü pervâne yanmasın mı gönül
- 4 Nuķûd u eşkle kâlâ-yı vuşlâtın gözedir
Bu çârsûda yek-â-yek kıazanmasın mı gönül
- 5 Şabâh vaşlı zuhûr etdi h'âbdan Re'fet
Mişâl-ı dîde-i pür hûn uyanmasın mı gönül

145

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Ne demki nûş ederim câm-ı hoş-güvârı gönül
O dem hayâl ederim faşl-ı nev bahârı gönül
- 2 Fiğâna başladı bülbül küşâde gonçe vü gül
Biraz da¹ geşt u güzâr edelim hişârı gönül
- 3 Hezâr nâle eder gülistân-ı 'aşk içre
Nigâh-ı şevkle gel gör hezâr zârı gönül

¹ biraz da : bu demde İ

- 4 Seniñle sînemize şerhe şerhe dâğ açalım
Taḥayyül eyleyelim vaqt-ı lâlezârı gönül
- 5 Mişâl-ı Re'fet-i şeydâ lisân-ı ḥâl¹ ile
Hemîşe yâd edelim vuşlat-ı nigârı gönül

ḤARFÜ'L-MİM

146

Mefûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Geh 'ârızınıñ geh leb-i ḥandâñı öpsem
Geh pâyiñi geh kûşe-i dâmânınıñ öpsem
- 2 Bâğı ruḥuña varsam uşûl ile nigâra
Şorsam lebiñi sîb-i zeneḥdânınıñ öpsem
- 3 Râm etsem efendim seni şad nâz ederken
Ruḥsârınıñ geh gehî de gerdânınıñ öpsem
- 4 Geh gül memeñi öpsem ışırsam gehî şıksam
Geh çeşmîñe baqsam gehî müjgânınıñ öpsem
- 5 RE'FET gibi geh sîne-i billûruñu açsam
Geh pâyini² geh dâmen-i iḥsânınıñ öpsem

147

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O merd-keş nigeñle âşinâyız biz â Sultânım

¹ zisân-ı hâl : zebân-ı hâl ĩ

² pâyiñi : destini ĩ

- Tebb-i hicr u vişâla mübtelâyız biz â Sultânım
- 2 Nola gülçîn-i bâğ hüsniñ olsağ bezm-i gülşende
'Anâdil gibi sen şâha gedâyız biz â Sultânım
- 3 O rengîn gonçe-i hüsne vezân olsağ nîm-âsâ
Küşâde eyleriz zîrâ şabâyız biz â Sultânım
- 4 Ma'âd der-i hevâ yelkenlerin taşsağ taşışdırsağ
Ki geşti-i tene bir nâ-Hudâyız biz a Sulltânım
- 5 Bize cevri u cefâ la'îk midir inşâfa gel gayrı
Çü Re'fet âsitânından cüdâyız biz â Sultânım
- 6 Ne mümkün pervâ olmağ Hazret-i Vâsık Efendiye
Der-i lutfuñda gûyâ-yı du'âyız biz â Sulltânım

148

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 'Alâka zülfüne rengîn bâlâ imiş bildim
O müşk-i çîne mağabbet haşaymış bildim
- 2 Bu muydu qavl u qarârın a zâlim inşâf et
İşin eziyet ile heb cefâyımış bildim
- 3 Sitemler etdiğini hayflardan sonra
Eziyet-i felek nâbecâyımış bildim
- 4 Şabâ dedikleri mekkâre-i rûzgâr zihî
Hevâ-yı mihr ile çeşm-i âşinâyımış bildim

- 5 Murâd-ı Re'fet zârîñ bu tâze lehce ile
Sühen-verân-ı zamâna şalaymış bildim

149

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'îlün

- 1 Gönül seniñle gehî âh üzre başlayalım
O şûh belki gele intizâra başlayalım
- 2 Bahâr faşlı erişdi açıldı gonçe vü gül
Biraz da nâle vü âh-ı hezâra başlayalım
- 3 Şahâ'if-i dili şirâze bend-i vuşlat edib
Kitâb-ı mes'ele-i ders-i yâre başlayalım
- 4 Mücellâ düşdüğü dem 'arz iştiyâk edib
Berât-ı vuşlatını derkenâra başlayalım
- 5 Meyân-ı ehl-i ma'ârifde rûz u şeb Re'fet
Bu şî'r-i dilkeş ile iftihâra başlayalım

150

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'ûlün

- 1 Mir'ât-ı ruh-ı dilberi görsem zihî bilmem
Ol şûh-ı sitemperveri görsem zihî bilmem
- 2 Bir rütbede mest-i meyi dûşîne-i 'aşkıım
Meclisde eger sâgarı görsem zihî bilmem
- 3 Etmem ruh-ı per-tâbına nazar ki min-vech
Âyîne-i İskenderi görsem zihî bilmem

- 4 Keyfîyet-i şahpâ ile âlûdeyim ammâ
Şâkî-i ıarab-âveri görsem zihî bilmem
- 5 Re'fet o kadar bâde-ıor zevk u şafâyım
Meclisde ki câm-ı zeri görsem zihî bilmem

151¹

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'îlün

- 1 Hemîşe mest-i müdâmım ıarab nedir bilmem
Bezmede dîde-yi resm-i edeb nedir bilmem
- 2 O âyîne-ruıa medd nigâh etmeden âh
Henüz çîn-i cebîne sebep nedir bilmem
- 3 Bahâr erişdi âyâ 'andelib-i gülşen-râz
Bu âh u nâleye bâdı 'aceb nedir bilmem
- 4 Sefîd-i rû-yı siyeh kâkülü evcindedir
Dü-rengi nev-benev rûz u şeb nedir bilmem
- 5 O mâh-ı hâle-şikenden şanırsam ey Re'fet
Bize bu mertebe âyâ ğazab nedir bilmem

152

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Aklı başdan şavagör meclise gel cûş edelim
Ele al câm u şürâıııyi birâz nûş edelim
- 2 Varalım gehî çemen şaffe-i gülşen-zâre

¹ Bu gazel İ'de yoktur

- Bülbüli zemzeme-i 'aşkla med-hûş edelim
- 3 Geliyor kâfile-i bâd-ı bahâr-ı 'işret
Dil-i pejmürdeyi rindân gibi bî-hoş edelim
- 4 Dilberân der mi 'aceb bâgda ehl-i 'âşıkın
İki şeftâlu ile hâtırımı hoş edelim
- 5 Hıl'et-i fâhiredir kâle-i nazm-ı Re'fet
Diye erbâb-ı hüner zîb u ferdâş edelim

153

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Pîr-i bezme yine bir tezkîre taḥrîr edelim
Vech-i taḥrîr ile derd-i dili ta'bîr edelim
- 2 Haṭṭ-ı ta'likî görüb şafḥa-i ruḥsârında
Âyet-i muşḥâf-ḥüsnün nice tefsîr edelim
- 3 Varalım dârü'ş-şifâyı ser-kûy-i yâre
Dil-i dîvâneyi derbeste-i zencîr edelim
- 4 Bülbül-i bî-kaḫessiz erdi bahâr-ı tâze
Gülşen-i yâre varıb nâle-i şeb-gîr edelim
- 5 Zâde-i ṭâb'-ı süḥen sencîne RE'FET taḥsîn
Diye erbâb-ı hüner nazmîñâ tanzîr edelim

ḤARFÜ'N-NÛN

154

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Saña mâni' degil isterse 'âlem âşinâ olsun
Hemâñ tek bu dil-i bî-çâre çeşmiñden cüdâ olsun
- 2 Şimâh-ı nâza te'sîr eylemez mi nâle-i 'âşık
Unutduñ mu a kâfir bir uzaqdan merhaba olsun
- 3 Ferâgat hîc ne kâbildir bâlâyı derd-i 'aşkıñdan
Degil üftâdeler isterse 'âlem bir yaña olsun
- 4 Yeter inşâfa gel ey kanlı zâlim tîğ-i nâziñ çek
Saña lâ'îkmidir böyle işim her dem baña olsun
- 5 Olursun meyve-i çîn-bâğ-ı vuşlat 'âkıbet ammâ
Hele bir kerre gör yârîñ murâdı Re'fetâ olsun

155

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Saña mânend-i berk-i verd-i ter kat kat selâm olsun
Seniñ meftûn-ı hüsnüñ olduğum 'âlemde nâm olsun
- 2 Kızarmış ruhlarıñ mânend-i gonçe-tâb-ı 'işretten
Helâl etmem saña bensiz o şâgarlar haram olsun
- 3 Yeter ey kanlı zâlim tîğ-i nâziñ çek bu demlerde
Nigâh-ı iltifât et bâri gönlüm şâd-kâm olsun
- 4 Nuqûd-ı eşk-i çeşmi pâyiñe cânâ nişâr etdim
Garîk-i bañr-ı hayret olduğum dünyâda nâm olsun

- 5 Beni va'd-ı vişâliñle çü Re'fet eylediñ memnûn
Hemân ifâyı 'ahd et luţf u ihsânıñ tamam olsun

156

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Olursa yâr baña şivekâr u hûb olsun
Meyânı nice çü mücâzebü'l-ķulûb olsun
- 2 Bu ĥastalık bu ķadar renc-i derd-i miĥnet-i 'aşķ
Gönül hele şâķî kefâret-i zünûb olsun
- 3 A-rûze-dâr gam u hicr bâri şabr eyle
Fuţûr-ı vaşlı taleb eyleme ġurûb olsun
- 4 Ķo dil hevesleniyor bâri merĥamet eyle
Deri sarâyı vişâliñde ĥâk-rûb olsun
- 5 Biraz da bezm-i şafâ-zâde 'ayş u nûş edelim
Hemân göze görünen Re'fetâ 'ayıb olsun

157

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kimseler yâ-Rabb esir-i bend-i firķat olmasın
Mübtelâyı dilber kâfir-i ŧabî'at olmasın¹
- 2 Bâd-ı âhım ġülşen-i dildârı etmekte ġüzâr
Rûzgâr-ı zîver-kâra hîc minnet olmasın

¹ Mübtelâ-yı dilber kâfir-ı tabî'at olmasın : mübtelâ-yı vuşlat-ı kâfir ŧabî'at olmasın İ

- 3 Bezm-i nûş-â-nûş-ı 'âşık yârda gördüm dili
Mâ'il-i renc-i humâr-ı câma hasret olmasın
- 4 Zâhid-i har kûşe-i meclisde olmuş câ-nişîn
Dostlar âyâ o da meyyâl-ı 'işret olmasın
- 5 Ver meyi hic aşla sekân-ı kûyine ol pür cefâ
Dağ-ı bâb eden bağıñ bir kerre Re'fet olmasın

158

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Beyhûde söyleyiñ o mehe tâzelenmesin
Zîrâ ki derd-i 'âşık yeter tâzelenmesin
- 2 Yâriñ bu çârsûda hele ne revâcî olur
Bir kez metâ'ı vuşlatı endâzelenmesin
- 3 Rindân bu bezm-i pâk turniyân-ı 'aşğda
Tâb-ı humâr-ı gam ile ham-yâzelenmesin
- 4 Acûze kalırsa derd-i dil-i 'âşıkın sezâ
Beyhûde defter gamı şîrâzelenmesin
- 5 Muṭrib-i nühüfte bâğa şitâb etdi Re'fetâ
Âyâ bu tâze güfteyi âgâzelenmesin

159

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Câm-ı cihân-nümâyı derûn yârelenmesin
Yâ Rabb çü dâğ-ı lâle-i dil yârelenmesin

2 Mânend-i hâle vaşlına ermek muhâl imiş

’Uşşâk o mâha beyhûde biçârelenmesin

3 Hâş geldi gâzel hüsne zihî nâ-tırâş iken

Yâ Rab hümâyı tal’anı âvârelenmesin

4 On devrde başdı ol meh nev tıfl iken henüz

Beyhûde mihr-i nâz aña kühvârelenmesin

5 Olmaz bu tâze lehceye tanzîr Re’fetâ

Dîvân ehl-i tâb’ı ’abeş kârelenmesin

160

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Raķîb-i kîne-perver yârdan meh-cûr olur bir gün

Olur ki âsitân-ı devletinden dûr olur bir gün

2 Nedir bu nev-benev taķrîk aşûb-ı cihân etmek

O kâkül dâhme-i hüsünde mâr u mur olur bir gün

3 Felekle pençeleşmek hadd-ı imkânda degildir lîk

O da bu nâ-pesend evzâ’yla ma’zûr olur bir gün

4 Nedir bu nâz u istiğnâ nedir bu ğamze-i ser tîz

Mey-i dûşîneden ol çeşm-i ter maķmûr olur bir gün

5 Yine şeh-nâme h’ân-ı ’âleme bezm-i ma’ârifde

Maķal düşdükce nazmıñ Re’fetâ destûr olur bir gün

161

Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün

- 1 Bâğa zîver-bağş olursun nev-bahâr oldukça sen
Dâğ urursun sîneme dil lâlezâr oldukça sen
- 2 Çık şalın ey şûh-ı âteşpâre 'âşıklar ne ğam
Çanlar işâr ederse baña yâr oldukça sen
- 3 Zulmet-i şebden şikâyet eylemem şimdengerü
Ey meh-i nev hâle-dâr u âşikâr oldukça sen
- 4 Jengdâr olursa da gûyâ olur tûtî-i dil
Şahn-ı dilde dilberâ âyînedâr oldukça sen
- 5 Şayt-ı zâtıñla helâk olur husûd-ı bed-nihâd
Şübhe yok kim Re'fetâ şehr-i teş'âr oldukça sen

162

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olunca hâle zülf ol mâhe taraf-ı ebrûvânından
Husûf oldu o dem zâhir cemâli âsimânından
- 2 Geçilmez mâ-ğaşıl nev devletiniñ itminânından
Çekilmez hiddet-i tîğ-i zebânı fûrûşânından
- 3 Tahayyül eyle gâhi nev-bahârı bezm-i gülşende
Huşûşâ 'andelibiñ pür ola âh u figânından
- 4 Ben ol mağzen-i mağmelgîr her Leylî'i 'aşkım kim
Müsellemdir zimâm-ı nâle tâ Nûhuñ zamânından
- 5 Perişân-hâtır olma Re'fetâ sevdâ-yı zülfüyle

Nice şâdır olur harf-ı vefâ yâriñ dehânından

ḤARFŪ'V-VAV

163¹

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âmâde olsa da yine esbâb-ı ârzû
Feth olmayınca şabr edemem bâb-ı ârzû
- 2 Cism-i cesîmi üzre çürütmez mi hâle-veş
Pîrâhen-i harîrini mehtâb-ı ârzû
- 3 Engüşt-i nâzenin mühennâsıdır tamâm
Bâğ-ı vişâl-ı yârda 'inâb-ı ârzû
- 4 Bir mâcerâyı var ki olur mâni' vişâl
Cûy etdi ger dîde-yi seylâb-ı ârzû
- 5 Re'fet eşer mi eylemez âyâ o meh-veşiñ
Seniñ dil-i derûnuna tîz-âb ârzû

164²

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meclisiñ ortasına bir iki yemâneyi қо
Şâkîyâ hürmet ile bâde-i mestâneyi қо
- 2 Ne bu ifrâṭ-ı riyâsında be zâhid niçe bir
Ṭarz-ı rindâneye baқ ṭavr-ı sefihâneyi қо
- 3 Pek de bu gadrime emân kâkül zencîre hele

¹ Bu gazel İ'de yoktur

² Bu gazel İ'de yoktur

Kendi hâline biraz 'âşık-ı divâneyi ço

- 4 Bir piyâdeyle seni mât eder ol şeh-i cihân
Lücce-i leclâcı degil dâ'vayı ferzâneyi ço
- 5 RE'FETâ cebhe-i dildâre başıb tamgâyı
Şeb-i helvâda emânet-i zârifâneyi ço

165

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Geçerdi tîr-i dil-dûzun derdine nâ-gehân ebrû
Nişângâh eyledi şahın-ı derûnum bir kemân ebrû
- 2 Tütulmuş zann olur meh âsmânda her gece ammâ
Ki zîr-i turre-i şebgûn nâzende nihân ebrû
- 3 Hilâl oldu benim za'f-ı hayâl-ı zülf-i dilberden
Ne kâbil 'arz ede meh-i âsimândan ba'd-ezin ebrû
- 4 Hedef etmiş hadeng-i cevrine sînem nişângâhın
Kemîn-i 'işveden her gîz atar tîr-i nişân ebrû
- 5 Taḥammül eyle Re'fet çille-i merdâneye tâ kim
Hilâl-âsâ sana 'arz eyler ol meh bir zamân ebrû

166

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'lün

- 1 Serimde mihr u maḥabbet 'aceb hevâdır bu
Hayâl-ı zülf göre başka bir belâdır bu
- 2 Vişâl-ı dilber için irtigâb-ı zılldır kâr

Cefâ vü cevre taḥammül zihî şafâdır bu

3 Şabâya la'l-leb-i tâbdârıñı şordum

Dedi ki kıand-ı mükerrerle âşinâdır bu

4 Hülâşa muhtaşar olmaz mâ'il-i maşşûdum

Fünûnı 'aşkla inşâ 'aceb¹ binâdır bu

5 Mariz-i hasta-i derd-i vişâlin bâri

Sirişk-i dîdeñi Re'fet mâ iç şifâdır bu

167

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çekdim el dâmençe-i dildârdan şimdengerü

Fâr-ğam ümmîd-i vaşl-ı yârdan şimdengerü

2 Nergis-i şehlâya bir çeşm-i işâret eylemem

Geçdim âhir gâmze-i tatardan şimdengerü

3 Kâtl-ı 'uşşâk etse de gâm çekmem ol kâfir-meniş

Fâriğ oldum ol büt-i ferhârdan şimdengerü

4 Sîne pür-zaḥm-ı elem iş tebdî gitdi ey gönül

Haşyetim yok gâmze-i dildârdan şimdengerü

5 Re'fetâ almaz gâzel meyḥâneci meclisde hîc

Kıl hazır eş'ârıñı iş'ârdan şimdengerü

168²

¹ 'acib :-İ

² Bu gâzel İ'de yoktur

DİLE

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Ne hâlet var sipihriñ kâse-i mâh temâmında
Fürûğ-ı neş'e gördüm meclisiñ hûrşîd-i câmında
- 2 Cenâb-pîr bezme hıdmetim kat kat helâl olsun
Ne keyfiyyet görüldü kulkul-ı âb-ı hırâmında
- 3 Kıyâmet hayz olur elbet ne sevda cilve-rîz olsa
Ne duruş var o serv-i dilkeş bilmem hırâmında
- 4 Ne mümkün nakd-ı cân ile temellük ziy'a-i vaşlı
Siyâh gamzesiniñ olsa taht-ı iltizâmında
- 5 Teğaddüm eylemezdi 'âlemi 'âlemde nâ feh mân
Tevâffuk olsa devrânıñ dü-renk şubh u şâmında
- 6 Nifâk-âmîzdir Re'fet esâs şöbet-i dünyâ
Mir'ât-ı huķuk olmaz cihânıñ hâş u 'âmında
- 7 Hemân rütbem mu'ammer eylesin Vâşık Efendiyi
Vafûr 'izz eyle iķbâl eyle dâ'im maķâmında

HARFÛL-HA'

169

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün

- 1 Ey şabâ şun 'arzuḥâlim yâre Allâh 'aşkına
Rahm ede şâyed dil-i nâ-çâra Allâh 'aşkına

- 2 Ey tabîb benef-gîr-i hasta-i hicr u elem
Bir 'ilâc et bâri ben bîmâra Allâh 'aşkına
- 3 Serv-i nâzım çık şalın zîrâ bahâr eyyâmıdır
1' Arz-ı kâdd et bülbül-i gülzâra Allâh 'aşkına
- 4 La'liñe dil-teşnedir luğf eyle bâri dönsem
Bir içim şu ver amân ben zâra Allâh 'aşkına
- 5 Sâ'il-i ihsânîm seyr et 'aşâyı âhımı
Bir taşadduk eyle ben cerrâra Allâh 'aşkına
- 6 Şahn-ı bâğ içre hırâm eyle amân mânend-i serv
'Arz-ı kâmet ile gel reftâra Allâh 'aşkına
- 7 Tûtî-i esrâr gûyâyı cafâsın Re'fetâ
Eyle mir'ât-ı dile nezzâre Allâh 'aşkına

170

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nükhet-i haç-ı ruhuñ bû-yı vefâdır bize
Râyihâ-i vuşlatıñ båd-ı hevâdır bize
- 2 Nâz ile reftâra gel bâğda mânend-i serv
Kâmetiñ ey şûr-ı devr² nañl-ı şafâdır bize
- 3 Dârü's-şifâyı ser-kûyuña muhtâc iken
Şerbet-i la'l-i lebbiñ mañz-ı devâdır bize

¹ 3.bytin 2. mısrası ile 4. beytin 2. mısrası İ'de yer değiştirmiştir

² Şûr-ı devr : ey şûr-ı devr İ

- 4 Kâkül-i jûlîde-mû cel-i cünûn oldu lîk
Bâdî-i sevdâ olub kâyd-ı belâdır bize
- 5 Vâşık Efendi için 'arz-ı hüner etmege
Elzem olân Re'fetâ tâze edâdır bize

171

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Çıkdık fezâ-yı miñnete Allâh yol vere
Düşdük hevâ-yı vuşlata Allâh yol vere
- 2 Şaldık sefîne-i dili şu rûzgârda
Deryâ-yı 'ayn-ı firqata Allâh yol vere
- 3 'Ahd-ı hevâya nâz ile pervâz-sâz olub
Ol mürğ-i hüsni u ziynete Allâh yol vere
- 4 Düşdü felekde neyleyelim fülke-i ümîd
Girdâb-ı mevc-i hayrete Allâh yol vere
- 5 Âgûşa girdi şâhid Re'fet velî henüz
Girdik reh-i meşekâtâ Allâh yol vere

172

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hâle gibi olsam nola derbân-ı derinde
Kaldı gözüm ol meh-veşin çeşm-i terinde
- 2 Vîrân u harâb oldu ise câmi'-i hüsni

Tedkîk ile bakdım hele¹ mihrâb yerinde

3 Her 'âşıkâ vermiş bir avuc kaniña girmem

Âyâ ne arar hancer-i burrân kemerinde

4 Gördüm 'acabâ aşlı nedir pîr-i harâbât

Bir iki kadeh aşlama şundu mey rinde

5 Şâbit şuyudur lehce-i Pâkîze-i Re'fet

Ġâyetle leţâfet görünür heb eşerinde

173

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Ol şûh-ı nevresîde ser-efrâzlanmada

Efrâţ-ı hüsn u ânla mümtâzlanmada

2 Âşub-ı şûr-ı devr nev-âmûz fitnedir

'Uşakına tebessüm ile nazlanmada

3 Muţrib ço sâzı başka düzendir ki gûş kıl

Âhım şadâsı nağme-i şehnâzlanmada

4 Mürġ-i dilim kemîn maḥabbetde rûz u şeb

Şayd-ı şikâr dilbere şebâzlanmada

5 Bağrım delik delik nazar et bâri ney gibi

Şahn-ı dilimde revzeneler bâzlanmada

6 Mânend-i ney o kâmeti mevzûn Re'fetâ

¹ hele : yine İ

Her şahş-ı bî-nevâ ile dem-sâzlanmada

- 7 Olsam nazîre-cû nola 'Arîf Efendiden
Zîrâ ki şî'r-i dilkeşi 'icâzlanmada

174

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol mehveşîñ görüb qapılan mehlikâsına
Elbet taħammül eyler aniñ her cefâsına
- 2 Bâzâr-ı ğamda kâle-fürûşân derd-i dili
Aldı metâ'-ı hicr u ğamı yok bahâsına
- 3 Bezm-i mey içre şâķî-i gül-gûn 'ârızîñ
Durduķ Efendi cümle belâ vü kazâsına
- 4 Zâhid görürmüş anladığım düħter-rîzi
Zâhirde bakma zâhid ile dilin riyâsına
- 5 Şâbit hayâl böyle hoş-âyende tarz ile
Hic söz olur mu Re'fet-i zârîñ edâsına

175

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Olursa yâr ile tenhâ şafâ mezâķımca
Felek olurdu müsâ'id baña mezâķımca
- 2 O kıadd u kıamet-i bâlâ vü cünbüş-reftâr
O tarz u tavr o dil-cû-liķâ mezâķımca
- 3 O mest-i kıanzel ħüsnüñ bu bezm-i 'işretde

Müdâm neş'esi¹ ser-tâ-pâ mezâkımcâ

4 Ne rütbe rind şafâ meşrebim ki ey şâkî
Şafâsı bezm-i meyiñ dâ'imâ mezâkımcâ

5 Netîce zor ile aldıñ fezâyı eş'ârı
Tamâm bu ğazeliñ Re'fetâ mezâkımcâ

176

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil-i şûrîde bülbül gibi nâlân oldu gitdikce
Figân u âh-ı dil-sûz-ı hezârân oldu gitdikce

2 Hârâbata dil-i şeydâ ayak başmağla ey şâkî
Ser-i minâda ki gül gibi hazân oldu gitdikce

3 Hayâl-ı kâkül-i sevdâyı zülf-i yâr ile âhir
Gönül bilmem niçün hâtır-perişân oldu gitdikce

4 Sipîhr-i hüsn u ân içre görüñ ol şûh-ı mümtâzı
Şikest-i hâle etmiş mâh-ı tâbân oldu gitdikce

5 Nazar etdikce ol âyîne-rûya Re'fet-i hoş-gû
Mişâl-ı tûfî-i gûyâ sühendân oldu gitdikce

177

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bize bir nâz perver şeh-levend-i gül-'izâr olsa
Tebessüm pîşe pür işve nigâr-ı şîve-kâr olsa

¹ Neş'esi : neşvesi İ

- 2 Ererdi nâ-Hudâyı geşt-i ten sâhil-i vişâle
Eger deryâ-yı gamda bir müsâ'id rûzgâr olsa
- 3 Leb-i la'l şeker-bârin o şûhun yâd edib şorsam
Tulû' etse o meh-rû kânda âyâ âşkâr olsa
- 4 Niçün sevdâ-girâne mâye-i habl-ı cünûn olmaz
Şikenc-i zülf-i şeb-gûn-ı nihâni târumâr olsa
- 5 Nigâh-ı Re'fet etmez fart-ı istiğnâyı nâzından
Eger dâğ-ı derûnum şerhe şerhe lâlezâr olsa

178

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Fikr-i cânân ile ey dil niçün âh eylediñ âh
Âh ile âyîne-i dehri siyâh eylediñ âh
- 2 'Âkıbet çâh-ı zehendân Züleyhâ diyerek
Dil-i Yûsuf şaffet üftâde-i çâh eylediñ âh
- 3 Âşitâne gidene hoş çilekeş cevriñ olub
Zikr u fikriñde iken hayli külâh eylediñ âh
- 4 Ğamze-i mestiñ ile dün gece meclisde yine
Katl-ı 'uşşâk edib ey mâh günâh eylediñ âh
- 5 Mest olub bâde-i vuşlat ile serhoş olacağ
'Âlem abîde Re'fet ki dü-gâh eylediñ âh

179

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Gelir meyhâneye ol pür cefâ âheste âheste
Elinde sâgar-ı 'âlem-nümâ âheste âheste
- 2 Nesîm-i müjde-i teşrîfi 'aşk olsun vezân etdi
Meşâm-ı câna bir bûyı vefâ âheste âheste
- 3 Nihâni halka halka tartar zülf-i fikriyle
Çıkar eflâka âhım şûretâ¹ âheste âheste
- 4 Devirsen şabrına var ülfeti kimlerledir elbet
Gelir tâze haberlerle şabâ âheste âheste
- 5 Yeter çaldıñ humârın ser-nigûn yâmâne-i çarhıñ
Ayak baş bezm-i 'ayşa Re'fetâ âheste âheste

180

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Harâbâta ayak baş bâde ic dîvâne şeklinde
Hekîmâne günâh eyle birâz mestâne şeklinde
- 2 Şarâb-ı la'l-i famıñ mestiyim şâkî bihâmdillâh
Gelir her kûşe-i vahdet baña meyhâne şeklinde
- 3 O rütbe mest kânzeli serhoş lâ'ikim ben kim
Sebû-yı bâdeyi zanneylerim peymâne şeklinde
- 4 Şeb-i târîk-i gamda şem'-i fânûs-ı hayâldan

¹ şor tâ âheste âheste :âhım da'imâ aheste aheste İ

Yağar âvâre dili bâl u per pervâne şeklinde

- 5 Ne hâmemle bakşam vâdî-i hicrâna ey Re'fet
Tecessüm eyler añı her güzel cânâne şeklinde

ḤARFÜ'L-LA'

181

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Hâtır-ı yâr için ağıyâra müdârâ ne belâ
Şem' için bir güli biñ hâra müdârâ ne belâ
- 2 Var iken nâle-i 'uşşâk u şadâ-yı hey hey
Çehçeh-i bülbül-i gülzâra müdârâ ne belâ
- 3 İkide bir de olur sînemize tîr-endâz
Ġamze-i dîde-i dildârâ müdârâ ne belâ
- 4 Her zamân câm-ı meye daħl u ta'arruz eyler
Rûz u şeb zâhid-i mekkâre müdârâ ne belâ
- 5 Sîneye şerhe açar ġamze-i dil-dûzu ile
Re'fetâ yâr-i kemândâra müdârâ ne belâ

ḤARFÜ'L-YA'

182¹

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

¹ Bu gazel İ'de yoktur

- 1 Vuşlat niyâzın etme o şeh nâza başladı
'Uşşâkına eziyete ol tâze başladı
- 2 Naķış çıkardı kâr-ı cihânîñ uşûluyla
Muṭrib bülend şavtıyla âvâze başladı
- 3 Haṭṭ-ı şerîfe geldi ruḥ-ı tabına gene
Menşûrân u ḥüsnünü ibrâza başladı
- 4 Tek durmaz ol hümâ-yı hümâyûn şeh-perim
Cift aldı gitdi ğayrıyla pervâze başladı
- 5 Etdi cihât-ı siteyi-pür naĝme Re'fetâ
Nâhîdi çarḥ-kâr şeş âĝâze başladı
- 6 Maḥdûm-ı 'arş-mertebe 'Oşmân Molla kim
'Âlem derinde rütbesin iḥrâza başladı
- 7 Ol gün olur mu kim baña derler mi müjdeler
Maḥdûm Efendi va'dını incâze başladı
- 8 Terfî' kâdere va'd-ı ma'îşetle luṭf edib
Bâri mu'ammer eyleye âĝâze başladı

183

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bâde-i telḥ ile doldur bâri şun câm-ı zeri
Seniñ olsun 'arabiñ çehresi şâmın şekeri
- 2 Bize incinmiş 'aceb aşlı nedir şormak için

'Ahdım olsun varayım ol şeh-i hüsne şeheri

3 Mâni'-i vuşlat olur har ma'nâ ehl-i 'aşka

Çifte ejder görünür zîr-i meyânda kemeri

4 Siliñdigi lülesiniñ müşk-i kıyâsından

Nâfe taldurmak için giysisini etdi deri

5 Töhne-i mendil ile dünyâyı ser-â-ser Re'fet

Ser-hâsır etdi revânîñ 'acemâne siperi

184

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1 Timâra gelse bâri hekimâna ol peri

Nağd-ı a'râğdır aña sezâ-dâr ayak deri

2 Alma dehâne seybi zenehdân-ı dilberi

Ersin hele kemâle müzdâd ola müşteri

3 Giymiş kabudu arkaya tâbl ortası çukâ

Ra'di Efendi gök yüzünüñ oldu mühteri

4 Güyâ meyân-ı baırda bel beklemekdedir

Mercân balığı gibi arada hanceri

5 Gördüm o şûhu âyînedede nîm-mest iken

Gönlümce başdan ayağa berrâk her yeri

6 Re'fet o mûmiyâne bu şeb câme-ğ'âbda

Yeter tüt kemer mişâli şarıl gezme serseri

185

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fâ 'ilün

- 1 'Îzâr-ı yârda haţţ-ı geldi âşikâr oldu
Çemende sünbül açıldı yine nev bahâr oldu
- 2 Fezâ-yı bâğda berk-i bahâr zânnetme
Benim o nakd-ı sirişkim idi nişâr oldu
- 3 Ne bende hûş u hıreddin eşer var ez-cümle
Meger o zülf-i perişân târumâr oldu
- 4 Bu mâcerâyı demem pâyı dilrûbâyâ aşan
Sirişk-i dide-i terdir ki cûybâr oldu
- 5 Kemîn çarhda dil mürgü o evc-gîr iken
Dirîğ dâm-ı belâyâ yine şikâr oldu
- 6 Gönülde dâğımı seyret Efendi luţf eyle
Bahâr mevsimidir seyr-i lâlezâr oldu
- 7 Şala gürûh-ı sühendân 'aşra ey Re'fet
Bu tarz-ı nâdire için ki nâmdâr oldu
- 8 Nazîre eyle recâ Vâşık-ı sühen-gûdan
Ki peyrev olması bâdî-i iftihâr oldu
- 9 Emîn u sâlim ede zât-ı pâkîze Mevlâ
Ki nezd-i bezm-i ma'ârifde müsteşâr oldu

- 1 Çemenler sebz u hürrem seyr-i faşlı lâlezâr oldu
Açıldı şerhe şerhe dilde dâgım şad hezâr oldu
- 2 Görünce dâne-i hâlin zenehdânında pâ-bercâ
Düşüb âvâre dâm-ı şayda mürğ-i dil şikâr oldu
- 3 Meyânın hâle âgûşa çekdim ol meh-i hüsünüñ
Şeb-i vuşlatda heb sırr-ı nihânım âşikâr oldu
- 4 Şabâ neşr eyledikce bûy-ı zülf-i 'anber efşânım
Perişân oldu fikrim 'aql u hûşum târumâr oldu
- 5 Ayak baş ehl-i 'işret oldu mest-endâm Re'fet-veş
Seni meclisde şâkî görmedim çok rûzgâr oldu

187

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yârin hezâr müjde yine geldi nâmesi
Etmış heddiye bir iki 'anber şemâmesi
- 2 Tesbiḥ elinde geldi riyâ etmege görüñ
Çevrildi bezm-i meyde imâmıñ imâmesi
- 3 Gel gör piyâle zevḳini şâkî-i meclisin
Olmuş fütâde bâdeye gül-gûn câmesi
- 4 Erbâb-ı fâzl u dânişe bir baş belâsıdır
Ḥaṭṭâb Efendiniñ Ḥorasânî 'imâmesi
- 5 Şimdi bakılsa Re'fet-i ğurbet-keşîdeniñ

Şâm işidir bütün eşer-i pâk hâmesi

188¹

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ol leylî-i zülfüñ gamı haddin yine aşdı
Divâne gönül kâkülüne uydu ulaşdı
- 2 'Tydiyye yeşil câme o bâlâ kıadd-ı serde
Bâğ içre ser-â-pâ hele gâyetle yaraşdı
- 3 Kûs dinlemiş ondan mı alır tıfl-ı dil-zâr
Tenhâya çekib mal'abâde yâre bed aşdı
- 4 Eyyâmı müsâ'id bolacak geşt-i vuşlat
Bir kıanca atıb şâhil-i maķşûda yanaşdı
- 5 Çün mihr-i celî rûyuna nezzâre ne kıabil
Bir gün bakayım şandım idi dîde kıamaşdı
- 6 İnşadı için bu gâzel-i nâdire-zânîñ
Re'fet bana ol meh bu gece az mı şataşdı

189

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Fütâde etdi meni âh o ermeni güzeli
Harâc-ı Rum sezâ olsa vaşlınıñ bedeli
- 2 Olursa şaygâ'-i dil taht-ı iltizâmında
Siyâh gamzeye dâğ-ı derûndur cebeli

¹ Bu gâzel İ'de yoktur

- 3 Düşürdü hâk-i gama sâye-veş beni âhir
O kıadd u kıamet-i bâlâ hayâl-i ince beli
- 4 Siyâh zülfü hele çıktı 'âkıbet başdan
O Şeh-i meleket hüsnüñ 'izârını emeli
- 5 Bakılsa Re' fet-i zârıñ kemâli defterine
Hüner şâhifesidir başdan ayağa gazel

190

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey zahm-ı sîne yâri düşlemez misin zihî¹
Her dem o kanlı zâlimi bilmez misin zihî
- 2 Püskürme benli gerden-i kâfûru bûs için
Pîçide zülf-i yâre şarılmaz mısın zihî
- 3 Bâzîçe-i mübâdelede nâz etmeden
Ey şeh-i pençe-gîr yenilmez misin zihî
- 4 Efrât-ı hüsn u ân ile 'âlem firîb iken²
Haft-ı siyehde gelse solmaz mısın zihî
- 5 'Aynıyle cû-yı sürhe yeter döndü sevdiğim
Seyl-i sirişk-i dîdemi silmez misin zihî
- 6 Re' fet hezâr h'âhîş ile intizârda
Ey gönçe-i ümîd açılmaz mısın zihî

¹ Bu satır vezne uymuyor

² İken :âmân İ

ad ve ka'âl-ferâĝ u min kitâbeti haza'd-dîvân bi inâyet-i Allâhir'-Raufi'r-Râhmân

Fi yevmi's-şâlişil-âşer min cemâziye'l-evveli seneti şelâse vü sittin

vü mi'eti elf min hicret men lehu'l-îzz u mecdihu's-şeref

'ala yeddî aḥvec 'ibâdi Rabbi'l-İzzet-i Meḥmed 'Aziz RE'FET

El-mediuvu bin etrâbe bi-Yûsuf-Zâde

Nâl-mâ ârâd Âmîn¹

¹ Eserin yazılış tarihi ve müellifi ilgili verilen bu bilgiler İ'de yoktur

“Rauf ve Rahmân olan Allâh'ın inâyetiyle divan olan bu kitabın ferag kaydı hicretin 13 Cemaziyel-evvel (Nisan) 1163 senesinde bitmiştir. İzzet ve şeref o Allâh'a aittir ki, ona en çok ihtiyaç duyan, bu divanı eliyle yazan Yusuf-zâde Re'fet Mehmed 'Aziz'dir.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk Edebiyatı'nda yedi yüz yıl gibi uzun bir zaman zarfında etkinliğini sürdüren Divan Edebiyatı'nın 18. Asrı kapsayan dönemi ve bu dönemde boy gösteren şair Re'fet Mehmet Aziz'in hayatı, aile çevresi ve edebi anlayışı hakkında bilgiler vererek alan araştırmalarını bir nebze olsun şair hakkında aydınlatmaya çalıştık.

Şairin edebi kişiliğini tam anlamıyla ortaya koyabilmek için şairin yaşadığı devri ince ayrıntılarına kadar öğrenmek, devir özelliklerinin şair üzerindeki etkilerini tespit etmek, şairin aile çevresi, yetişme tarzı, eğitimi ve etkilendiği kişi ve akımlar hakkında malumatlara sahip olmak gerekir ki sıhhatli bilgiler verilebilsin. Gerek çalışmamızın asıl konusunun şairin divanının tenkitli metni üzerine olması gerekse yüksek lisans tez hazırlama süresinin sınırlı olması bizi böylesine uzun soluklu bir çalışmaya girmekten alıkoymuştur. Zira şairin edebi kişiliği hakkında sağlıklı bilgiler verebilmenin yolu yukarıda zikrettiğimiz faktörlerle birlikte, şairin eserinin metin incelemesini yapmaktan geçer ki bu da başlı başına bir tez çalışması olabilecek geniş bir çalışmayı gerektirir.

Tenkitli metnin hazırlanmasında çok mühim iki gaye vardır. Bu gayelerden ilki mevcut nüshalardan hareketli şairin elinden çıkmış nüshaya ulaşmak veya şairin elinden çıkma ihtimali en yüksek olan nüshaya ulaşmak.(Bunu tespit etmekte kullanılan metodları burada dillendirmeyeceğiz.) Tenkitli metnin hazırlanmasında önem arzeden diğer bir gaye ise mevcut nüshalardan hareketle en mükemmel nüshaya ulaşmaktır. Bu mükemmel nüshanın, divanın müellifinin elinden çıkmış olma zorunluluğu yoktur, yani bu nüsha herhangi bir müellifce telif edilmiş olabilir. Burada

önemli olan mevzu, nüshanın daha hacimli, tertipli, daha okunabilir, cetveli, tezhipli vs. nitelikler taşımasıdır.

Nitekim çalışmamızın neticesinde müellifin elinden çıkan nüsha değil de İstanbul üniversitesi'nde bulduğumuz, ve müellifi hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız nüshanın daha tertipli, tezhipli, cetveli ve genel olarak daha kolay okunabilir olduğunu gördük. Nail Tuman'ın Tuhfe'i Naili isimli eserinde İ' nüshasının Yıldız Sarayı Kütphanesi'nden İstanbul Üniversitesi Kütüphanesine nakledildiğine dair bilgiler var. Şayet bu bilgiler doğru ise İ' nüshasının Padişaha sunulmak üzere Re'fet tarafından bir hattâta daha düzenli, göze hitab edecek şekilde yazdırıldığı sonucuna varabiliriz. Zira bu nüshanın tarihler ve kasideler bölümünde özellikle başlıklarda kullanılan uzun övücü sözler, medhiyeler bu kanımızı destekler niteliktedir.

S' nüshası 91, İ' nüshası ise 94 yapraktan oluşmaktadır. Lakin içerik olarak S' nüshasının İ' nüshasından daha hacimli olduğu sonucuna vardık. Buradan hareketle İ' nüshasının müellifinin padişaha sunmak üzere hazırladığı bu eserde yeterince güzel olmadığına kanaat getirdiği eserleri İ' nüshasından çıkardığını söyleyebiliriz.

Şairin divanının tenkitli metnini yapmak üzere divanının iki nüshasına ulaşabildik. Biri Süleymaniye Kütüphanesi'nde diğeri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde bulunan nüshaları temin edip tenkidi bu iki nüshadan hareketle yapmaya çalıştık. Tenkit çalışmamızda kullandığımız nüshalardan birinin (Süleymaniye Nüshası) şairin dest-i hattıyla yazılmış olması, ve diğeri nüshaya oranla daha hacimli olması tenkitte bu nüshayı baz almamızı sağlamıştır.

Nüshalardan birinin şairin dest-i hattıyla yazılmış olması tenkitli metni yapma gayemizi bu iki nüshadan en kusursuzunu tespit etmeye sevk etmiştir. Yaptığımız incelemeler sonucunda “İ” nüshasının “S” nüshasına kıyasla özellikle kasideler ve tarihler bölümünde eksik olduğunu tespit ettik. Bunun nedeninin ne olabileceği hakkındaki görüşlerimizi daha önce zikretmiştik. “İ”de bulunup “S”de bulunmayan başlıkların kırmızı renkle yazılmış olması ve kırmızı renkle yazılan bu başlıkların yer yer silinmiş olması bu başlıkları sıhhatli okumamıza mani olmuştur. Bu durum İ’ nüshasının S’ nüshasına karşı ikinci eksikliğidir. İlk ve en büyük eksikliğin daha az hacimli olması olduğu ifade etmiştik.

S’ nüshasında şairin “ zihî, tûfî, ya’ni” gibi sözcükleri şiirlerinde kullanırken vezne pek dikkat etmediğini ve sözcükleri “ zihî, tûfî, ya’ni” şeklinde kullandığını tespit ettik. Ayrıca şairin nadir de olsa “k” yı “ş” ı “s”, “ñ” yi de “n” şeklinde yazdığını gördük. Çalışmamızda şairin metnine bağlı kaldığımız için yukarıda belirttiğimiz seslerin yazımında herhangi bir düzeltmeye gitmedik.

Hülâsa, çalışmamız şairin hayatı, aile çevresi, edebi kişiliği, eserleri ve divanının tenkitli metni üzerineydi, şairin hayatı, aile çevresi, edebi kişiliği ve eserlerini, yaptığımız araştırmalar neticesinde elde ettiğimiz bilgiler ışığında vermeye çalıştık, akabinde divanın tenkitli metnini hazırladık.

Bu çalışmamız 18.Asırda boy gösteren, başarılı bir divan şairi olan, divan şiiri geleneğini başarıyla temsil eden, bununla birlikte günümüz alan araştırmacıları tarafından pek bilinmeyen şair Re’fet’i tanıtmaya, alanına katkı sağlamaya ve yeni çalışmalara da kaynaklık etmesi yönüyle önem arz etmektedir.

Bu eserin transkripsiyonunda yanlış çevirilere mehal vermemek için dikkatli olamaya gayret ettik. Bununla birlikte yanlış yorumlamlardan, dalgınlıktan kaynaklanmış hatalar varsa bu hatalar şaire değil bize aittir. Ayrıca yapmış olabileceğim bu hataların alan araştırmaları tarafından tespit edilip tarafıma bildirilmesi beni memnun edecek, bu durum sonraki çalışmalarında bana ufuk açacaktır.

KAYNAKÇA

- HORATA Osman(1998),*Esrâr Dede Hayatı-Eserleri-Şiir Dünyası ve Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- KAYA, Bayram Ali(2007), *Osman Nevres ve Dîvânı*, Gökkuşbuğu, İstanbul
- MACİT, Muhsin(2000), Nedim Hayatı,Eserleri ve Sanatı, Akçağ yayınları, Ankara
- KALKIŞIM,Muhsin(1994), *Şeyh Gâlib Dîvânı*, Akçağ yayınları, Ankara
- KOCAKAPLAN, İsa(2002),*Açıklamalı Edebî Sanatlar*,Türk Edebiyatı Vakfı, İstanbul
- LEVEND, Agah Sırrı (1984), *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK, Ankara
- SÜREYYA, Mehmet(1893), *Sicill-i Osmanî:Tezkire-i Meşâhiri Osmânî*, cilt II, s.363 ve cilt IV s.660, Matba'î Amire, İstanbul.
- PALA, İskender(1998),*Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*,Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- ŞENTÜRK,Ahmet Attila ve KARTAL,Ahmet,(2004),*Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(TYDK)(1968), Haz: Komisyon, cilt III. S. 810-811, İstanbul Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- Türk Dil Kurumu Küt.Yazma Eserler Kataloğu
- TUMAN, Mehmet Naili(2001), Tuhfe-i Naili: *Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, Haz: Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları I.cilt,s. 297, İstanbul
- ASLAN, Üzeyir (2006), “ Vasızkâde Re’fet ve Hüllenâmesi”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sayı:15, s.121, Kocav Vakfı Yayınları, İstanbul
- Salim Efendi (2005), *Tezkiretü’ş-Şu’ara*, Haz: Adnan İnce, s. 693, Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı Yayınevi, Ankara

- ERDEM, Sadık (1994), *Râmiz ve Adâb-ı Zûrâfâsı*, AKM yayınları, Ankara
- MustakiMzâde Süleyman Sa'deddin(2000), *Mecelletü'n-nisâb*, Tıpkı Basım,Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara
- YARDIMCI,Mehmet (2003), *Başlangıçtan Tanzimata Türk Edebiyatı*, ürün Yayınları,Ankara
- BİLKAN, Ali Fuat (1999), *Nâbi, Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara
- KAM, Ömer Ferit (2003), *Divân Şiirinin Dünyasına Giriş*, Haz: Halil Çeltik, MEB Yayınları, Ankara
- Eski Türk Edebiyatı El Kitabı (2002), Haz: Mustafa İsen, Muhsin Macit, Osman Horata, Filiz Kılıç, İ.HakkıAksoyak, Grafiker Yayınları, Ankara
- ONAY, Ahmet Talat (2004), *Eski Türk Edebiyatı'nda Mazmunlar ve İzahı*, Haz: Cemal Kurnaz, MEB yayınları, İstanbul
- BANARLI, Nihat Sami (2004), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yayınları, İstanbul
- DİLÇİN,Cem (2000), *Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara
- SARAÇ, M.A. Yekta(2006), *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul
- SAMİ, Şemseddin (2006), *Kâmûsi Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul
- REDHOUSE, Sir James W. (2001),*Turkish and English Lexicon*,New Edition, Çağrı Yay.,İstanbul.
- MENGİ, Mine (2004), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara
- PARLATIR, İsmail(2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, Ankara

- KUT, Günay (1986), *18.yüzyıl Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış*, Metis Yayınları, İstanbul
- MAZIOĞLU, Hasibe (1992), *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*, Akçağ Yayınları, Ankara
- KURNAZ, Cemal (1997), *Divan Edebiyatı Yazıları*, Akçağ Yay. Ankara
- ÜNVER, İsmail (1993), "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Edebiyat Dergisi*, S.11, s. 80-89.
- ATEŞ, Ahmet, (1940), "Metin Tenkidi Hakkında", S. 7-8, s. 252-267, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul
- İPEKTEN, Haluk, (1999), *Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Nuri KARDAŞ 1983 yılında Bitlis'te doğdu. İlköğrenimini Gölbaşı İlköğretim Okulu'nda, Orta Öğrenimini ise Bitlis Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi'nde tamamladı. Öğrenci Seçme Sınavı'nda başarılı olarak, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okumaya hak kazandı. Haziran 2006'da "14. Asır Nasirlerinden Hamzavi'nin Hamzanâme İsimli Eserinin Transkripsiyon ve İnceleme Metni" isimli çalışmasıyla bu fakülteden mezun oldu. Lisanstan mezun olduğu sene girdiği yüksek lisans imtihanında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaya hak kazandı. Halen bu üniversitede yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.